VILIS LATIS

COLECȚIA CUTEZĂTORII

PATRIA PIERDUTĂ

EDITURA TINERETULUI

VILIS LAȚIS

PATRIA PIERDUTĂ

În romîneşte de TICU ARCHIP şi IGOR BLOCK

1957
EDITURA TINERETULUI

Coperta de *D. Negrea*

ВИЛИС ЛАЦИС

ПОТЕРЯННАЯ РОДИНА

Издательство ЦК ВЛКСМ
«Молодая Гвардия»
1954

CAPITOLUL I

1

Înainte de ivirea zorilor, Ako se furişă afară din colibă şi dînd drumul împletiturii din scoarţă de copac de la intrare, îşi ciuli urechea. Auzi suflarea molcomă a celor care dormeau şi un freamăt depărtat, mîngîios şi învăluitor. Era vuietul valurilor, glasul oceanului ce se frămînta în adîncuri.

Tînărul trecu tiptil, în vîrful picioarelor, pe lîngă colibele lui Lowai şi Mango, cele mai apropiate de coliba lui. Făptura-i zveltă, uşor aplecată înainte, amintea trunchiul unui cocotier legănîndu-se în bătaia vîntului. Acolo, în pădure, nu se simţea însă nici urmă de adiere. Ako ştia din vreme unde îi va călca piciorul şi, în ciuda nopţii stăruitoare, ştia şi cum să se aplece cînd vreo creangă îi tăia calea.

Deasupra copacilor sclipeau stelele. Răspîndeau o lumină destul de vie, căci bolta cerului era întunecată încă şi nepătrunsă, ca la miezul nopţii, semn că Ako nu lăsase să-i scape clipa cea mai potrivită ; în ziua aceea el se va încredinţa de adevăr... va afla ceea ce nu ştia nimeni — nici taică-său şi nici Gitahi — da,

da, nici chiar moșneagul Gitahi, care trăise atîtea zile și nopți cum nu mai trăise nimeni altul și care era atît de înțelept încît n-avea seamăn pe insulă.

Subțirel și unduios ca o mlădiță de tufă tînără, Ako se strecura prin desișuri, suind mereu, mereu, pe coasta muntoasă ale cărei piscuri se înălțau pe deasupra coroanelor celor mai înalți palmieri de pe litoral. Cunoștea în pădurea aceea fiecare copac, fiecare tufiș, fiecare stufăriș. Ba unii dintre cei mai bătrîni copaci își aveau și porecla lor. Către sfîrșitul crîngului de bananieri, poteca din pădure se pierdu deodată și Ako se văzu nevoit să-și urmeze drumul într-o doară. Era începutul celui mai povîrnit urcuș. La poalele muntelui Ako se opri să-și tragă răsuflarea. Nu că s-ar fi simțit obosit, nu; dar așa obișnuiau oamenii să poposească o clipă prin partea locului, căci pentru a birui povîrnișurile năpădite de tufărișuri aveau mare nevoie de puteri proaspete.

În dreapta se auzea prin întuneric susur de apă. Era o cascadă mică, un izvor de munte cu apă dulce, de care insularii nu se puteau lipsi, cum nu s-ar fi putut lipsi de poame, de pește, de păsări și de soare. Ako își ridică ochii către cer. Deasupra capului, bolta întunecată, aproape neagră, era aidoma ca-n miez de noapte. Pesemne că avea să rămînă așa, înțelenită, pînă va ajunge el sus, pe creștetul muntelui. Ako se simți cuprins de mare nerăbdare și mînat de un plăcut îndemn lăuntric. În sufletul lui ceva începu parcă a fremăta, ca și cum vîntul din largul oceanului ar fi năvălit dintr-o dată peste desișuri adormite. Tot trupul i se încordă și, sub imbodul unei puteri atotbiruitoare, se avîntă pieptiș înainte. Pe măsură ce Ako urca, vîrfurile copacilor lunecau tot mai jos, undeva în beznă, pădurea se afunda tot mai adînc sub picioarele lui, iar el suia tot mai sus și mai sus. Nu mai erau tufărișe. Pe stînci creșteau numai iarbă și flori de munte, care curînd pieriră și ele. Ako începu să se cațăre pe un stei golaș: s-ar fi zis că o pasăre uriașă aleargă pe trunchiul unui copac. Steiul stîncos

era îndeajuns de înclinat pentru ca îndrăzneţul să nu se prăbuşească. Muchia cea mai abruptă ţinea astfel cam vreo zece-douăsprezece staturi de om şi numai după aceea se ivea o mică întindere dreaptă — un fel de podium, cu un diametru de cel mult şase paşi. În mijlocul acelei întinderi se lăfăia un pietroi teşit şi năpădit de muşchi, dar atît de neted şi de rotund, de parcă l-ar fi şlefuit o mînă de om.

Era vîrful muntelui.

Ako se urcă pe bolovanul acela rotund şi privi îndelung în vale.

Atinsese piscul cel mai înalt al insulei. Toate celelalte, adică toate cîte erau pe lume, se aflau mai jos decît el. Şi cît era Ako de lung, stătea ridicat aşa, deasupra insulei, deasupra muntelui, deasupra oceanului, deasupra lumii întregi. Lumea fiind de bună seamă tot ceea ce putea fi văzut, tot ce putea fi cuprins cu ochiul, tot ceea ce omul putea şti şi cunoaşte şi tot ce îşi putea el închipui, întreaga sumedenie de lucruri şi de noţiuni. Pentru Ako şi pentru tribul lui, întruchiparea lumii era insula aceea, întinderea apelor dimprejur şi bolta cerului cu soarele, luna, stelele şi norii, adică tot ceea ce vederea şi simţurile puteau percepe. Din lumea lui Ako făceau parte de asemenea adîncurile mării, străfundurile ei întunecate şi nepătrunse, cu toate tainele, cu peşterile vieţii şi ale morţii, cu minunile lor necunoscute şi de nepriceput.

Să fi fost însă aceasta totul? Ako nu ştia, dar grozav ar fi vrut să ştie! Tocmai de aceea îşi părăsise culcuşul îndată după miezul nopţii şi a urcat acolo întîia oară în viaţa lui. Era tînăr, trăise pînă atunci de şaptesprezece ori schimbarea anotimpurilor; se simţea om întreg, în stare să aducă la îndeplinire tot ceea ce putea şi trebuia să îndeplinească un bărbat în toată firea pe insula aceea. Făptura goală a lui Ako scînteia în lumina stelelor; sub pielea-i brună-aurie, muşchii palpitau sprinteni şi fragezi. Aşa cum stătea pe bolovan, înalt şi zvelt, s-ar fi zis o statuie de bronz făurită de mîinile unui artist dibaci. Şuviţele pletelor

lungi și lucioase îi cădeau pe umeri. Trăsăturile feței prelungi erau atît de fără cusur, încît chiar după gustul european Ako putea fi socotit frumos între frumoși.

Privirea ochilor lui negri era gînditoare și grea de visări. Drept veșmînt n-avea decît un smoc de ierburi prins peste șolduri, iar la gît un șirag de mărgean roșu sîngeriu.

Lumea întreagă stătea acum la picioarele lui Ako, lume căreia băștinașii îi spuneau Rigonda — o grădină verde și înfloritoare, aflată în inima oceanului. Un om bun de picior ar fi putut face ocolul insulei, fără nici un fel de grabă, de la răsăritul soarelui pînă la asfințit. Din vîrful muntelui Ako vedea toată insula, acel ieșind alungit în mijlocul unor nemărginite întinderi de apă, cu cercul alburiu al litoralului, cu boschetele de palmieri în preajma talazurilor, cu stufărișurile, colinele și văile lui. Jur-împrejurul insulei se întindea o lagună potolită și străvezie, după care se înălța, în chip de dig ocrotitor, un recif de corali nu prea înalt, cu o ieșire în partea de est și două ieșiri în cea de vest. Pe recif se înălțau ici-colo mlădioase trunchiuri de cocotieri. Apele lagunei ardeau ca argintul topit și la cele dintîi raze ale zorilor ele fremătau, șoșotind laolaltă cu frunzele copacilor și ale tufelor, în vreme ce colibele liniștite și ferite de vînt ale insularilor păreau că-și țin răsuflarea și ciulesc urechea la zgomotul unor pași îndepărtați ce veneau dinspre mare. Pașii aceștia nu ajungeau însă niciodată pînă la insulă, nu se ivea niciodată nimeni dinspre întinsul nesfîrșit al apelor și al cerului. De cînd trăiau oamenii pe insula aceea, nimeni nu-și aducea aminte ca vreodată să fi venit la ei vreun străin dinspre partea unde cerul se îmbina cu marea. Uneori bărbații de pe insulă încercau să ajungă cu luntrea pînă la locul unde geana cerului atingea marea, dar nu era chip să izbutească.

Într-o zi, cînd s-a urcat pe cea mai înaltă colină, Ako s-a încredințat că de acolo se puteau vedea lucruri ascunse după alte coline mai scunde. A aflat astfel că

de pe un loc înalt se vede mai departe decît de pe unul jos. Și în clipa aceea a pus stăpînire pe el o aprigă dorință de a vedea cu ochii lui ce se află dincolo de capătul lumii, din partea unde se ivește soarele cînd mijește de ziuă. Poate că tocmai acolo, îndărătul zării zărilor, să se afle sălașul soarelui, adică o colibă mare, unde soarele găsește odihnă la vreme de noapte, după cum băștinașii insulei găsesc odihnă în colibele lor de trestie.

Singurul loc de unde s-ar fi putut zări atare colibă era vîrful muntelui acesta mare. În noaptea aceea, după o lună întreagă de îndelungi șovăieli și chibzuieli, Ako s-a urcat pe culme. Zadarnic însă, căci tot nu vedea capătul lumii; ca și din vale, de acolo se zărea doar o sprînceană depărtată și cețoasă în partea unde cerul se făcea una cu apa... Și nimic mai mult. Bolta cerului se împurpură, deasupra zării se ivi deodată marginea soarelui de s-ar fi zis că în locul acela marea era toată numai vîlvătăi. Și cu cît soarele urca mai sus, cu atît luciul apei sticlea tot mai departe, iar brîul de foc se revărsa tot mai iute, apropiindu-se de insulă cu fiece clipă. La început se lumină recifuL, apoi crestele palmierilor și în cele din urmă întreg litoralul.

Ako văzuse soarele cu cîteva clipe înaintea locuitorilor insulei. Dacă însă muntele ar fi fost și mai înalt și dacă el s-ar fi urcat sus de tot în vîrful vîrfului, atunci de bună seamă că ar fi putut vedea și sălașul soarelui, nu? Sau dacă ar porni într-o luntre și ar pluti așa multă vreme încotro se află capătul lumii, dar mult mai multă vreme și mult mai departe decît bărbații care mai făcuseră isprava asta, ar ajunge el oare în preajma soarelui?

Tînărul se așează pe pietroiul rotund, țintind îndelung depărtările. Acolo ar fi vrut el să ajungă... departe-departe, și mai departe de capătul lumii! „Ce-o fi acolo? se întreba nedumerit. E oare ceva acolo? Sau să fie numai ceea ce Ako vede cu ochii și atunci Ako știe totul-totul?“

Un copleșitor dor de ducă îl mîna mereu, mereu... La picioarele lui răsuna însă glasul păsărilor și al oamenilor, viața se înfiripa iarăși... Lumea lui Ako se trezea în pragul unei noi zile... Tînărul se ridică și porni în vale.

2

Colibele insularilor se înălțau laolaltă, nu prea aproape una de alta, alcătuind un soi de arc a cărui scobitură era îndreptată înspre golful răsăritean. Să fi fost cu toatele ceva mai mult de o sută.

Erau niște clădiri ușoare, din trestie și frunze late de plante tropicale. Pe meleagurile acelea, cu o primăvară fără sfîrșit, o locuință avea menirea doar de a-l feri pe om de arșiță și de năvala ploilor tropicale.

Cînd Ako ajunse în vale, femeile puseseră la încălzit laptele de cocotier, potrivind nucile de cocos între pietroaie încinse. Nimeni nu băgase de seamă lipsa lui Ako. Ici-colo, familii de băștinași ieșiseră în pragul colibelor; stăteau așezați pe frunze de bananieri așternute la intrare și mîncau pește înfășurat în foi verzi și fript pe bolovani încinși, fructe și dulcele lapte cald de cocotier.

Trupurile zvelte și arămii ale oamenilor sclipeau în razele soarelui de dimineață. Răzbeau în văzduh chiotele copiilor și glasurile celor mari. În crînguri alergau fete cu flori în păr, de pretutindeni se revărsau cîntece vesele cu răsunet de cleștar. Cîntecele acestea nu aveau cuvinte; în ele se răsfrîngea o bucurie naivă, mulțumirea omului numai pentru că trăiește, pentru că lumea e frumoasă.

Firea dăruise din belșug stăpînului acelei lumi mici, omului înzestrat cu puterea minții, o patrie minunată și cele mai multe lucruri de trebuință pentru viața de toate zilele.

În mijlocul naturii atît de minunate, oamenii păreau asemenea florilor, păsărilor și viețuitoarelor din

adîncurile mării. Flori împestrițate, scoici sidefii și rămurele de mărgean le împodobeau părul, gîtul, brațele și șoldurile. Bărbații își făceau podoabe din dinți de rechin. Bătrînul Gitahi, de sfaturile căruia asculta toată suflarea insulei, avea cea mai frumoasă scoică, din care bea, și un evantai împletit din fire subțirele de rădăcini și de scoarță.

Era grozav de bătrîn și de înțelept Gitahi, căpetenia care cîrmuia viața tribului în Rigonda! Pe vremuri, în tinerețe, el fusese vestit pentru întocmirea celor mai ușoare și mai iuți luntri. Acum, orice meșter luntraș îi cerea sfatul. Gitahi îi mai învăța pe tineri cum să facă vîrfuri de suliță, cîrlige și furci pentru prins peștii mari, din oase de pește și de animale. In lunga sa viață, el aflase tot ce trebuie să știe un om ca să preîntîmpine nevoile și năpastele zilei de mîine. Potrivit sfaturilor lui Gitahi, oamenii culegeau și uscau fructele, iar în anume vreme a anului, ei puneau la uscat peștele drept prevedere, căci se întîmpla uneori ca șirul zilelor ploioase să se prelungească și atunci peștele din lagună murea otrăvit în apă dulce. Gitahi știa de asemenea să simtă dinainte cînd se va strica vremea, așa că nici un locuitor nu se mai încumeta în larg, dincolo de recif; cum se apropia furtuna, toți își trăgeau luntrile departe pe țărm și le priponeau de copaci.

Era o viață simplă, modestă, grea și totodată atît de armonioasă! Oamenii din Rigonda salutau cu cîntece și dansuri voioase ivirea unui nou-născut și cu aceeași liniște și bucurie îi petreceau pe cei dragi în drumul lor spre împărăția subpămînteană, aflată tot la ei, îndărătul lagunei, sub anume stînci de corali. Ei nu știau ce e răul, erau străini de poftirile întunecate și rele ale sufletului omenesc și de aceea nu bănuiau nimic despre chinurile și grozăviile de pe lumea cealaltă, grozăvii născocite de închipuirea altor triburi, necunoscute lor. Duhurile rele ale naturii erau întruchipate în rechin și caracatiță, dar cu aceste dihănii insularii se luptau ori de cîte ori le ieșeau în

cale. Rele și prădalnice erau și furtunile cumplite, care se abăteau cîteodată asupra insulei, dar și acestea deveneau neputincioase îndărătul lagunei. Cînd pe litoral se lăsa noaptea, soarele pleca în împărăția subpămînteană și se odihnea pînă dimineața laolaltă cu toți cei care trecuseră acolo, ca să-și vadă fericiți mai departe de treburile curmate pe pămînt.

Rigonda se afla atît de departe de toate celelalte insule și continente, încît locuitorii nu aveau nici cea mai mică bănuială că ar fi fiind aiurea altă lume sau altă viață. Însingurarea aceasta îi îngăduia tribului să-și orînduiască viața așa cum o apucase din cele mai îndepărtate vremuri.

Niciodată nu se arătase vreo pînză în zare. Nimeni nu aștepta nimic dintr-acolo. Numai Ako urcase într-o noapte pe culmea muntelui acela înalt și încercase să vadă capătul lumii. Dar nici el nu văzuse nimic.

3

— Nelima.. — rosti Ako, oprindu-se lîngă o fată smeadă, care coborîse pe țărm pentru a privi cum porneau bărbații la pescuit. Deseară, cînd s-o urca luna mai sus de steiul cel mare, o să fii și tu cu ei toți?

— Am să rămîn singură în dosul colinei, știi, în locul unde crește arborele acela bătrîn de pîine. Zicînd acestea, dinții frumoși îi străluciră în lumina unui zîmbet, făptura ei grațioasă se aplecă ușor și, pășind pripit cu picioarele-i zvelte și sprintene, fata se făcu nevăzută în crîngul din apropiere.

— Am să fiu și eu acolo! strigă în urma ei Ako.

Îi răspunse rîsul Nelimei. Tînărul privi îndelung în urma fetei. Se simțea la largul lui; se simțea la largul lui fiindcă trăia pe lumea asta Nelima; era bucuros să o întîlnească. I se părea că pe insulă nu se afla ființă mai minunată și mai dorită ca Nelima. Nici o fată nu avea mersul atît de mlădios, ochii

atît de strălucitori, glasul atît de curat şi de gingaş, amintind uneori foşnetul vîntului în crîng, iar alteori susurul unui firicel de pîrîu şerpuind peste bolovani.

Era bucuros s-o privească. Îi sălta inima cînd îi auzea vocea. Iar cînd Nelima se afla lîngă Ako şi el îi atingea fragedu-i umăr cu cotul, atunci lui îi venea să închidă ochii, prins de fiorul celei mai mari fericiri, o fericire cum nu simţea nici cînd mușca din cele mai gustoase fructe sau mînca dintr-o ciută coaptă în cenuşă fierbinte.

Într-o zi, Ako se afla în luntre alături de fratele lui mai mic. Oneaga era încă un băieţandru şi Ako se simţea mîndru că taică-său îi încredinţase frăţiorul pentru a-l îndruma în felurite munci. Aşa cum Ono, tatăl lor, îl învăţase la vremea lui pe Ako să meşterească undiţe şi să ademenească în fel şi chip peştele din adîncurile mării, Ako îşi învăţa la rîndul lui frăţiorul.

— Data trecută Lowai a adus peştii cei mai mulţi — aminti Oneaga, scoţînd din apă întîiul peşte.

— Lowai e om de treabă, spuse Ako. Dacă azi noi om avea mai mult peşte, el n-o să se ascundă în tufăriş, ci o să vină să vadă cîtă pradă am prins. O să zîmbească şi o să spună: „Azi aţi pescuit în plin".

— Ako, vezi că s-a prins!

— Dă luntrea mai aproape.

Scoteau din adînc numai peşti mari şi dolofani. Cînd ridicară unul fără seamăn de strălucitor, Oneaga săltă de bucurie:

— Ia te uită, Ako, ce mai solzi! Ce de găteli noi o să iasă din ei!

„Nelima e mai strălucitoare decît cel mai strălucitor peşte al apelor — îşi zise Ako. Şi dacă Nelima o vrea, o să primească în dar toţi solzii mari, cît unghiile degetelor de mari şi mai străvezii decît cel mai străveziu căpăcel de scoică".

Numai cînd peştii de deasupra grămezii începură să sară iar în apă, Ako ridică undiţele.

— Hao! striga el şi peste cîteva clipe ecoul se răsfrîngea pe celălalt mal al lagunei. Hao! Lowai! Mango!

— Hao! i se răspunse de pe alte luntri. Erau prietenii lui. Porniră cu toţii laolaltă lunecînd pe apele limpezi ale lagunei. Mango, flăcău de o seamă cu Ako, începu să cînte un cîntec în care bătrînul stăpînitor al apelor nu voia să dea nimănui nici un peştişor de-al lui; oamenii de pe ţărm sînt însă şmecheri: îl îmbunează pe căpcăun şi duc acasă luntrea plină cu cea mai aleasă hrană. Moşnegii au să vegheze în faţa focului, ca peştele să se prăjească bine, iar tinerii au să chiuie şi au să joace la umbra copacilor verzi. O să le fie la fel de bine tuturora.

Cîntecul se îngemănă cu alte glasuri din alte luntri; răsunetul tineresc se revărsa pînă departe, peste ape. De pe ţărm, le răspundea ca un ecou glasul fetelor şi al femeilor.

Oamenii traseră cîntînd luntrile pe ţărm şi împărţiră peştele tot cîntînd. Vîntul aducea vuietul surd al valurilor mării de s-ar fi zis că acelaşi vuiet îl cîntă copacii în pădure şi nisipul sub picioarele oamenilor, şi păsările, şi oamenii înşişi. Chipurile, mişcările tuturora oglindeau numai bucurie: toţi mergeau cu paşi săltaţi, parcă ar fi dansat; îşi mişcau umerii şi picioarele ridicîndu-le şi coborîndu-le în tact, repede, tot mai repede. Îmbătaţi parcă de soare şi de miresmele pămîntului, ei se învîrteau, ţinîndu-se unul de altul şi aruncînd suliţele. Curînd după aceea, în mîinile unora se iviră scoici, care scoteau un soi de sunete firave; în mîinile altora, fluiere din bambus, tobe de lemn şi ciocănele de os. Zburătoarele priveau uimite la acea mare sărbătoare omenească; dar cînd larma se înteţi din cale-afară, îşi luară grăbite zborul către mijlocul insulei.

...In crîngul pe care-l străbătea Ako, razele lunii poleiau trunchiurile palmierilor, în vreme ce umbrele lor lungi se culcau încrucişate. Printre luminişuri sclipeau argintii apele lagunei. Ajungînd la colină,

Ako scotoci cu privirea întunecimea din jur. Scund și spătos, bătrînul arbore de pîine stătea ca un vrednic întemeietor de neam în mijlocul puieților tineri. Ako zări la umbra lui făptura încremenită a fetei. Aștepta liniștită, fără să clintească, lipită de copac, dar toată ființa ei părea încordată. Cînd flăcăul se ivi sus pe colină, la poale răsună un rîs înăbușit, în vreme ce pămîntul începu să duduie sub niște pași pripiți și sprinteni. Nelima fugea de Ako.

Tînărul alergă în urma ei. Se dezlănțui o întrecere aprigă. Dar tocmai cînd s-o ajungă, fata se smuci în lături și înainte ca el să-i poată ține calea, Nelima era departe. Atunci Ako scorni un vicleșug: încercă să-i dea tîrcoale socotind s-o mîne într-un ungher înfundat. Ghicindu-i gîndul, ea ocoli șireată locul. Nu-i nimic, las' să mai alerge. Tot Nelima va obosi cea dintîi. Graba lui n-ar fi avut nici un rost și în afară de asta jocul îi era pe plac.

Simțind că Ako nu mai caută s-o prindă, Nelima își încetini fuga. Dar tocmai asta aștepta și el: iuțindu-și deodată pasul, ajunse în cîteva clipe fata și-i prinse brațul, fără să-i mai dea drumul. De voie, de nevoie, trebuia să se predea.

— Mi-ai făgăduit să mă aștepți lîngă arborele de pîine, îi spuse Ako.

— N-am spus decît că am să fiu acolo — răspunse fata, abia suflînd de obosită ce era. Căutai ceva în pădure?

— Căutam, dar acum am găsit.

— E ceva bun ce căutai? îl întrebă ea, țintindu-l cu privirea.

— Firește că bun — răspunse Ako zîmbind. Hai să stăm jos, la marginea pădurii, de unde se vede apa cea mare. O să-ți spun acolo.

— Ca să știu și eu — stărui Nelima.

Luîndu-se de mînă, trecură printr-un desiș de bananieri și după cîtăva vreme ajunseră pe o limbă de coastă ce pătrundea departe de tot în mare. De acolo se desfășurau vederii țărmurile Rigondei, ca un arc

puternic îndoit într-o parte pînă la colțul golfului unde se înălțau colibele insularilor și, în cealaltă parte, pînă la Coasta Liniștită, pe unde nu prea umblau oamenii vii, căci pe acolo ieșeau la fața pămîntului sufletele celor adormiți. De două ori pe an ele părăseau împărăția subpămînteană pentru a se ospăta pe țărm. Locuitorii insulei știau cînd are loc praznicul și aduceau din vreme la marginea pădurii de pe Coasta Liniștită pește, fructe și ciubere cu gustoasa băutură awa. Toți care o beau se și înveseleau.

— Spune, Ako, ce voiai să-mi spui, îi aminti Nelima. Ședeau jos, la pămînt, și ascultau foiala molcomă a crabilor pe țărm. La ora ceea, jivinele din adîncurile oceanului ieșeau să forfotească pe uscat.

— După ce s-o arăta de două ori luna plină, bărbații din Rigonda or să clădească o colibă nouă, spuse Ako. Coliba asta au să mi-o dea mie. O să am de asemenea o luntre nouă și undițe, o să am parii mei și vase pentru păstrat merinde. Și atunci o să fie nevoie în coliba ceea de o prietenă bună, care să aprindă focul și să-l aștepte pe Ako, pînă se întoarce acasă de la pescuit.

— Da, o să fie nevoie.

— Ako vrea să știe : o să vină Nelima în coliba lui, dacă Ako o va pofti ?

— Nelima vrea să știe dacă Ako o poftește.

— Tocmai asta face și el.

— Nelima vrea să se gîndească bine dacă Ako va fi prietenul ei cel mai bun.

— Poate să se gîndească. Ako o să aștepte pînă în zori. El n-o să se ducă nicăieri și Nelima n-o să se ducă nici ea pînă cînd nu s-o gîndi bine.

Tăcură doar cîteva clipe, și Ako întrebă iarăși :

— Nelima s-a gîndit ?

— Da, ea știe acum că în colibă la Ako ei o să-i fie mai bine decît la altul.

— Așa e. Ako e bucuros că Nelima o să vină în coliba lui.

Lumina argintie a lunii se revărsa peste ocean, peste insula adormită, peste palmieri, peste țărmul alb și peste cele două tinere ființe, care se strîngeau una lîngă alta, la marginea pădurii. Mîngîierile lor erau ușoare atingeri sfioase. Își lipiseră în tăcere obrazul unul de celălalt cu o căutătură adîncă, liniștită și cucernică. Poate că pe dinaintea ochilor li se perinda viața lor viitoare, plină de visări copilărești, de muncă inimoasă, de strălucirea soarelui ca și de urletele furtunii... Îi așteptau în prag multe griji, multe amărăciuni, dar vor avea de asemenea parte de bucurie, de fericire.

În vreme ce visau astfel, clipele zburau pe nesimțite. Luna se mistui nevăzută, cele din urmă stele pieriră, geana dinspre răsărit a mării se încununa cu o văpaie aurie.

Visurile lui Ako și ale Nelimei fură curmate deodată de o mare gălăgie ce venea din partea satului. De după golf se deslușeau glasuri îngrijorate, din colibe răbufneau țipete speriate și chiote neliniștite.

— Auzi, Ako? Nelima sări în picioare.

— S-a întîmplat ceva — încuviință Ako, ridicîndu-se și el.

Porniră grăbiți spre sat.

4

În dimineața aceea femeile din Rigonda au uitat să aprindă focul în vetre, ba chiar și cei mai grozavi mîncăcioși și-au lăsat baltă mîncarea. Urmă de luntre n-a ieșit în larg. Strînși buluc în fața colibei lui Gitahi, oamenii se înghesuiau gălăgioși în jurul căpeteniei, punîndu-i tot felul de întrebări lui și celorlalți bătrîni, care stăteau înlemniți în mijlocul gloatei.

— Ce s-a întîmplat? Ce i-a găsit pe toți? întrebă Ako pe taică-său. Acesta era însă atît de tulburat, încît nu dădu ascultare întrebării feciorului; Ako trebui să-l mai întrebe o dată.

Făcînd un semn înspre mare, glasul bătrînului tremura de spaimă :

— Acolo, pe apele mari, dincolo de stînci...

Privind departe de tot, Ako văzu şi el la cîteva mile de mal ciudata arătare care-i îngrijora pe insulari. Era ceva nemaivăzut, ceva despre care nu pomeneau nici cele mai vechi spuse din bătrîni. Plutea desprinsă de zări o cogeamite namilă ce se îndrepta spre insulă. Nu aducea a luntre sau a copac mînat de valuri şi nu aducea nici a înotătoare sau zburătoare uriaşă. Semăna parcă mai mult cu o pasăre plutitoare care, desfăcîndu-şi fericită aripile, se lăsa mînată în voia vîntului pe luciul întins al apelor.

— Gitahi, să fie oare pasăre ? nu mai conteneau cu întrebările curioşii. Mai văzut-ai vreodată aşa ceva ?

— Nu, niciodată — rosti îngîndurat Gitahi. Şi n-am auzit nici de la taică-miu şi nici de la taica taichii că ar fi fiind pe lume asemenea dihănii.

— Ce-i de făcut ? întrebau neliniştiţi insularii.

— Să aşteptăm şi să vedem ce-o fi — hotărî Gitahi. Nu răcniţi şi nu vă îmbulziţi pe mal ! De-o avea dihania urechi, e mai bine să nu ne audă. Să treacă aşa, mai departe, pe lîngă noi.

Ascultînd de sfatul lui Gitahi, oamenii se îndepărtară de mal şi se pitiră într-un crîng de palmieri. Dar se vede treaba că namila le auzise glasurile : se apropia încet-încet de recif, încît putea fi văzută tot mai desluşit : nu mai aducea de loc a pasăre plutitoare. Dihania începea să semene cu o luntre mare de tot, o luntre uriaşă, aşa cum nu făceau insularii : era cam de zece ori mai lungă decît luntrile pescarilor, mai înaltă decît coliba lui Gitahi şi la fiecare din capetele ei creştea cîte un copac ce-şi întindea coroana, un soi de copac cu aripi care, larg desfăcute, mînau ciudata dihanie pe faţa apei.

— Gitahi, văd oameni pe deasupra ! se minună Ako. Oameni mulţi, care se mişcă.

— Să ne afundăm mai adînc în pădure, sfătui căpetenia insulei.

Tribul întreg o porni după Gitahi. Femeile căutau să-şi liniştească odraslele, bărbaţii schimbau vorbe în şoaptă. Rămaseră doar cîţiva de strajă, în crîngul din apropierea ţărmului; erau dintre cei cu vederea mai ageră. Printre ei se afla şi tînărul nostru. Dar, lucru ciudat: pe Ako îl stăpînea mai mult curiozitatea decît teama. Se ivea înaintea ochilor lui ceva ce nu putea fi zărit nici chiar în vîrful muntelui. Ciudăţenia asta stătuse ascunsă dincolo de marginea mării, acolo unde soarele poposeşte peste noapte. Să fi fost oare sufletele morţilor venite cu luntrea de pe meleagurile subpămîntene în chip de musafiri? Dar dacă nu sînt suflete, atunci cei care se mişcă în luntrea cea mare sînt oameni vii. Înseamnă aşadar că pe lume nu este doar ceea ce se poate vedea de pe ţărmurile Rigondei, înseamnă că mai sînt şi alte lumi, alte insule şi alte meleaguri, unde trăiesc făpturi vii. Şi dacă e aşa, Ako trebuie să pornească şi el într-acolo. În dorul lui de ducă, îşi simţi trupul străbătut de un fior. Spera în sinea lui ca nemaipomenita arătare să nu treacă mai departe, pe lîngă insulă. Dacă pe insulari nu i-ar fi oprit Gitahi să facă zgomot, el ar începe să strige, ar ieşi pe mal şi ar pofti prin semne minunea asta să tragă la ţărm.

Căutînd parcă ceva, arătarea luneca liniştită de-a lungul recifului. Apoi, oamenii ei începură deodată să se frămînte, să alerge încoace şi încolo. Copacul din spate îşi pleoşti aripile care-i lunecară neputincioase de-a lungul trunchiului; pe copacul din faţă rămăsese desfăcută doar o aripă cenuşie.

Şi întorcîndu-se spre insulă, arătarea pătrunse în lagună printr-o strîmtoare între stînci. Ceva scrîşni prelung şi se prăbuşi în apă. Strîngîndu-şi aripile cu totul, namila se opri, încremenită parcă, deasupra apelor străvezii ale lagunei.

Văzduhul răsună apoi de un bubuit groaznic, un soi de tunet ceresc şi, după cîteva clipe, alt bubuit îşi trimise ecoul surd peste colinele insulei. Străjerii o luară la fugă. Numai Ako, a cărui încordare nu mai

cunoştea margini, rămase în crîng, ascuns pe după trunchiurile copacilor. Văzu astfel cum noii sosiţi coborau o barcă, în care se aşezară cîţiva bărbaţi, ţinînd în mîini un soi de beţe lungi, nemaivăzute. Unul din ei ridică băţul în sus. După un pocnet asurzitor, se rostogoli în apă o pasăre moartă. Înspăimîntat ca şi ceilalţi, Ako dădu fuga să-şi ajungă din urmă tovarăşii care o luaseră la goană.

CAPITOLUL II

1

Înfricoşătoarea arătare de care fugeau băştinaşii Rigondei purta un nume minunat, dar cam nepotrivit: „Pescăruşul". După cîte se ştie, pescăruşul e o pasăre curată, frumoasă şi graţioasă, însuşiri pe care nu le avea baleniera comandată de mister Mobs. Era o navă mohorîtă şi dezgustătoare, avînd pe punte o adunătură de inşi sălbăticiţi. Cînd „Pescăruşul", după o raită de vînătoare, a acostat într-un port din Noua Zeelandă, ca să predea încărcătura şi să-şi împrospăteze proviziile, întreg echipajul, afară de căpitan, de timonierul Hopkins şi de şeful de echipaj Ivarsen, şi-a cerut leafa şi a rămas pe ţărm. Firește că toţi aceştia nu şi-au putut ţine gura şi au povestit şi altor marinari despre viaţa groaznică de pe navă, zugrăvindu-l pe căpitanul Mobs în culorile cele mai negre. Un apucat, un exploatator, un mizantrop... Ajutorul Hopkins, şi credinciosul său cîine Ivarsen erau la fel de ticăloşi ca şi căpitanul.

Mister Mobs a izbutit anevoie să întocmească un alt echipaj pentru o nouă vînătoare de caşaloţi. Cum nu era însă întîia oară cînd căpitanul se izbea de asemenea greutăţi, el învăţase să le învingă. În orice port pe lume sînt spelunci şi-n orice unghere pe globul pămîntesc întîlneşti rataţi de tot soiul, deşucheaţi

căutătorii de fericire, oameni cu un trecut tulbure sau naivi iubitori de aventură. Într-o seară, după ce a stat de vorbă cu patronii speluncilor, Mobs, împreună cu ajutoarele lui, a dat o raită prin cîteva berării deocheate, oferind mărinimos tratații.

— Hei, dumneata de colo, gentleman cu nasul roșu, nu cumva te simți atras de stihia mărilor? Noi o luăm din noi, vrem să ne umplem punga și dacă vreunul dintre dumneavoastră nu-i atît de norocos încît să trăiască din dobînzi, să știți că fericirea vă surîde și că vă puteți îmbogăți...

Era un refren vechi și cunoscut, căci atunci cînd fumul paharelor de whisky urcă la cap, oamenii își pierd vremelnic mințile și iau de bună orice momeală. Un vas splendid, o hrană bună, un echipaj numeros, muncă nu prea multă și, pe lîngă simbria de temei, procente din cîștig — toate acestea păreau grozav de ispititoare. Marinarul căzut în patima beției rămînea pe gînduri, ghinionistul se simțea înaripat de nădejdea unor vremuri mai bune. În cîte o speluncă apărea chiar Mobs, plătind mărinimos băuturile, în alta îi lua locul cu multă pricepere Hopkins, iar în alta se descurca destul de bine și Ivarsen.

Vicleanul căpitan nu-și întindea în gol năvoadele. Către miezul nopții a tras lîngă vas o luntre din care s-au cățărat pe punte o mulțime de cheflii. Peste cîtăva vreme s-a desprins de țărm a doua luntre. După aceea, „Pescărușul" a ridicat ancora întinzîndu-și pînzele. Unii dintre marinarii recrutați mai din vreme, care nu apucaseră în seara aceea a se îmbăta, au intrat de cart. Iar cînd, la ivirea zorilor, ceilalți au coborît mahmuri din pat și au scos capul pe ușa cabinei, de jur-împrejur se întindea luciul nemărginit al oceanului. Se iscă mare tărăboi. Cei mai mulți dintre marinari nu-și luaseră cu ei de nici unele, iar alții își aduseră aminte că ei erau angajați pe alte vase. Cel mai amărît însă de cele întîmplate era tînărul Jack Parshman. Ivarsen îi spusese că „Pescărușul" ar fi o navă expediționară și că ar pleca în

căutarea unei comori ascunse de piraţi, undeva în insulele depărtate din partea de răsărit a oceanului. Vasul năclăit, izul unturii de balenă şi oamenii de pe punte cu înfăţişarea lor sălbatică îl buimăciră.

— Ne-au tras pe sfoară — se plînse el celorlalţi marinari, la fel de amărîţi. E dreptul nostru să cerem ca vasul să intre în cel mai apropiat port şi să fim debarcaţi acolo.

— Du-te şi înţelege-te cu căpitanul — îl îndemnară cei mai vîrstnici, trecuţi prin mai multe. Poate că o să te asculte.

— Haidem cu toţii! îi sfătui Parshman. Şi dacă moşneagul n-o vrea de bună voie, atunci s-o facă de nevoie.

— Mai bine vorbeşte singur cu el. Altfel, s-ar putea să ia dorinţa noastră drept răzvrătire şi ştiut e că în asemenea împrejurare, căpitanului îi e îngăduit să treacă şi la măsuri neplăcute.

Parshman făcu întocmai. Curînd după aceea se auziră răcnete dezlănţuite, pe punte răsună o detunătură de pistol, în vreme ce urletele deznădăjduite ale tînărului ajungeau pînă la cabina marinarilor. Mister Mobs luase asupră-şi sarcina de a scoate cu propria sa mînă gărgăunii din capul îndrăzneţului. Cu ajutorul lui Hopkins şi al lui Ivarsen, el izbuti să schimbe faţa lui Parshman într-un boţ de carne sîngerîndă. Căpătîiul noduros al unui odgon săltă pe spinarea vinovatului, pînă cînd mintea venindu-i la cap, Parshman o luă la fugă.

— Hei, tu de colo! striga în urma lui Mobs. Dacă mai gîndeşte vreunul ca tine, să vină încoa' şi să stăm de vorbă! Salutări şi de la bieţii rechini flămînzi!

Oamenii mormăiră aruncîndu-i de departe priviri chiondîrîşe, dar cine ar mai fi cutezat să-l plictisească pe căpitanul „Pescăruşului" cu tot felul de dorinţi neroade? O săptămînă întreagă şi-a oblojit Parshman rănile. Iar nava soioasă, cu cele cîteva zeci de lepădături ale lumii civilizate, lepădături ce aveau neobrăzarea să ceară, oricît s-ar părea de ciudat, a fi

socotite în rîndul oamenilor albi, gonea tot înainte, pe întinsul oceanului.

Dîndu-şi seama că n-are nici un rost să lupte împotriva căpitanului Mobs şi a vrednicelor sale ajutoare, deoarece în spatele acestora stătea legea, în chip de aliat credincios al zbirilor şi al exploatatorilor, marinarii păcăliţi încercau să-şi verse necazul asupra camarazilor. Sîcîielile mărunte, înjurăturile grosolane, ciorovăielile nesfîrşite şi încăierările iscate de dimineaţa pînă seara aduceau o variaţie în viaţa de pe vas. Cei puternici storceau de vlagă pe cei mai slabi, aruncîndu-le pe umeri toată povara muncii. Cei obraznici îi supuneau pe cei molîi. În cabina echipajului se ridica un hotar între stăpîni şi slugi. Parshman se arătase a fi de la bun început un mare prostănac şi de aceea trebuia să îndure mai mult ca toţi ceilalţi. Îndată ce şi-a mai venit în fire, după primirea pedepsei, mai-marii au şi început să tragă foloase de pe urma slăbiciunii lui. Afară de îndatoririle cuvenite, i s-au dat în sarcină curăţirea cabinei, împărţirea mîncării, spălarea vaselor şi felurite alte munci mărunte de fiece zi. Cei mai isteţi începură a se linguşi pe lîngă Ivarsen şi Hopkins, cîştigînd astfel chiar bunăvoinţa lui Mobs care, preţuind supunerea, încuraja totodată egoismul şi frecuşurile dintre subalterni. Ce-i păsa căpitanului de ceea ce se petrecea în cabina marinarilor? Era mai bine pentru el să fie vrajbă acolo; asta îi întărea autoritatea.

În ciuda unor scăzute însuşiri morale, echipajul „Pescăruşului" răspundea mulţumitor cerinţelor. Gloata aceasta de căzături îşi cunoştea destul de bine îndatoririle. Printre ei se aflau harponieri pricepuţi, specialişti în tachelaj, buni timonieri, vîslaşi, mai toţi bărbaţi voinici, deprinşi cu muncă şi viaţă grea. Hoinărind vreme îndelungată fără de căpătîi, şi trăind pe socoteala altora, mulţi dintre ei priveau expediţia ca pe o încercare grea, de neînlăturat, şi nimic mai mult.

Numai Parshman nu-şi putea îndura soarta. Traiul de acasă nu era tocmai rău. Taică-său avea o mică fermă de vite cu toate cele de trebuinţă. Nimeni nu-l umilise vreodată atît de crunt ca acum, pe navă. Îi era scîrbă de oamenii aceştia, de moravurile, de însăşi prezenţa lor; la vederea căpitanului Mobs, tînărului îi clocotea sîngele în vine. Se uita mereu în larg cu nostalgică deznădejde: doar-doar s-or arăta pînzele vreunei corăbii sau vîrfurile unor palmieri, care să vestească apropierea coastelor. Parshman ascunse în una din bărcile corăbiei un butoiaş cu apă dulce şi o cutie de pesmeţi şterpeliţi. Îşi pusese în gînd să fugă de îndată ce se va ivi prilejul.

Dar „Pescăruşul" ocolea parcă dinadins ostroavele. Gonea, gonea mereu zi şi noapte pe nemilosul pustiu de apă.

Curînd se iviră cei dintîi caşaloţi. Începea munca cea grea. În prima zi, oamenii izbutiră să prindă doi bărbăţuşi, din care au scos nouăzeci de butoaie de untură. Neputîndu-şi apropia cu nici un chip corabia de al treilea caşalot, pentru a slobozi tunul cu harpon, căpitanul Mobs trimise vînători în două bărci. Ei izbutiră să împlînte harponul în pradă, dar fiara se năpusti mînioasă asupra bărcilor, rupînd odgonul. Sub ochii lui Parshman, namila răsturnă una din bărci, cu o puternică lovitură de coadă. Ce cutremurătoare întîmplare! Tînărul văzuse pierind trei oameni sub ochii lui şi, cu toate că nu-i erau prieteni şi nici măcar buni camarazi, moartea lor neaşteptată îl zgudui adînc.

Şi nu era decît începutul vînătorii. În calele „Pescăruşului" zăceau sute de butoaie goale. Oare nu-i aşteaptă şi pe alţii, printre care se afla şi el, soarta celorlalţi trei? Nu, el nu voia una ca asta, nu voia să mai tărăgăneze. Trebuia să oprească îndată nava, să se întoarcă în Noua Zeelandă sau pe orişicare insulă.

A doua zi dimineaţa, bucătarul încercă zadarnic să scoată apă din rezervor ca să pună cafeaua la fiert. Rezervorul era gol. De asemenea nici în butoaiele din bărcile de salvare nu se afla picătură de apă. Numai într-o singură barcă marinarii dădură peste un butoiaş plin şi o lădiţă de pesmeţi, dar cantitatea aceea de apă cu greu ar fi putut ajunge echipajului vreme de două zile. Se descoperi uşor că fundul butoaielor de rezervă fusese găurit şi preţioasa băutură lăsată să curgă în mare. Căpitanul Mobs văzu negru înaintea ochilor. Îşi dădea seama că fapta fusese săvîrşită cu tot dinadinsul şi că va trebui să curme vînătoarea pînă cînd corabia îşi va fi înnoit rezervele de apă, în vreo insulă.

— Pozna a făcut-o Parshman! spunea Mobs tuturora. Dar s-a înşelat amarnic şi va ispăşi din greu. În partea asta a oceanului nu se află insulă mai aproape de cinci sute de mile. Pînă om da de uscat, o să crăpaţi cu toţii de sete.

„Pescăruşul" îşi schimbă deodată direcţia, îndreptîndu-se spre cel mai apropiat arhipelag al Polineziei de Est. După socotelile căpitanului, insulele trebuiau să se ivească abia peste vreo nouă zile. Împărţind-o cu cea mai mare zgîrcenie, apa nu putea să ajungă decît două zile. Şi pe urmă? Soarele tropical frigea necruţător, vîntul nu potolea setea şi în anotimpul acela nu se puteau aştepta la vreo picătură de ploaie. Primejdia era mare, oamenii iscodeau îngrijoraţi zările. Ochii lor scînteiau mînioşi şi cruzi cînd Parshman se urca pe punte.

— Vi-e sete? întreba Mobs. Să vă dea Parshman apă.

În noaptea aceea minunată, cînd Ako şi Nelima visau la viaţa ce-i aştepta, a pierit fără urmă de pe puntea „Pescăruşului" tînărul Parshman, fiul unui proprietar de fermă de vite, plecat să caute comori tainice pe cuprinsul îndepărtat al Oceaniei. Bănuiau cu toţii ce s-a întîmplat cu Parshman, dar nimeni n-a şoptit nici un cuvînt. Căpitanul Mobs a scris în jur-

nalul de bord următoarea scurtă însemnare: „În zorii zilei s-a constatat că Jack Parshman lipseşte de pe punte. Trebuie să fi căzut peste bord, căci se băgase de seamă că Parshman era lunatic".

2

N-a fost singura însemnare a zilei în jurnalul de bord al căpitanului Mobs, dar celelalte însemnări se înfăţişau ceva mai plăcut şi mai amănunţit. La drept vorbind, în jurnalul cu pricina nu stătea scris încă nici un cuvînt despre Jack Parshman, cînd căpitanul „Pescăruşului" îşi dete seama de fapta glorioasă pe care ziua aceea mare o va pecetlui în biografia lui.

Isprava a început în zori, pe la patru dimineaţa, cînd s-a schimbat cartul pe punte. În salingul [1] catargului de la prova un marinar, căruia i se spunea micul Sam, se lupta cu somnul. La timonă stătea suedezul Erik Svenson, un bărbat uriaş, de vîrstă mijlocie. Cu ochii ţintă pe acul busolei, se lupta şi el cu somnul. Timonierul Hopkins, care era de cart, se retrăsese în cabină şi sorbea pe pofta inimii dintr-o gustoasă băutură zisă rom. „Are dumnealui din ce trage o duşcă... — îşi zise posomorît Svenson. Ne-am pricepe şi noi la asta şi nu ne-ar strica de fel o înghiţitură din ceva tare. Numai dac-aş ajunge la butoi..."

Glasul lui Sam risipi visele de fericire ale lui Svenson. Aplecat peste bordura salingului, el arăta cu mîna undeva departe, spre stînga navei.

— Svenson, nu vezi nimic? Acolo-i pămînt!

— Trezeşte-te, Sam; nu cumva să te găsească timonierul moţăind, îi răspunse neliniştit Svenson.

— Ascultă, Svenson, eu văd ceva ca un vîrf de munte...

---

[1] Saling — ramă de consolidare a legăturilor în partea superioară a catargului. (n.r.)

— Cum ? Ce fel de vîrf ?

— Dacă e într-adevăr munte, n-ar trebui să-i spunem şi căpitanului ? Te pomeneşti că n-ar mai fi nevoie s-o mai lungim opt zile ca să dăm de pămînt şi de apă dulce ?

— Ai auzit ce-a spus bătrînul : mai încoa' de cinci sute de mile nu e nici o insulă. Cred că el se pricepe mai bine decît tine la de-alde astea.

— Dar tot ar trebui să-i spunem.

— Dacă ţi s-a urît cu viaţa, coboară şi spune-i bătrînului ce-ai visat.

Atita aştepta şi micul Sam. Dîndu-şi seama de ceea ce-l aşteaptă pentru cutezanţa de a tulbura cel mai dulce somn al căpitanului, marinarul coborî totuşi pe punte şi ciocăni în uşa cabinei lui Mobs.

— Domnule căpitan... alo, domnule căpitan !

După cîteva ciocănituri în uşă, şi alte cîteva chemări, auzi în cele din urmă o mişcare.

— Cine e ? Ce s-a întîmplat ? urlă ameninţător Mobs.

— Pămînt, domnule căpitan. Din saling se zăreşte un vîrf de munte.

— Oi fi văzut Turnul Eiffel, ori piramida lui Keops ? Ai noroc, pezevenghiule, că nu dau de un pantof ; ce mai boiangerie ţi-aş face la pocitania ta de nas !

În clipa aceea însă Mobs izbuti, se vede treaba, să găsească pantofii rătăciţi. Uşa cabinei se deschise dintr-o dată şi pînă să apuce marinarul a sări mai tare în lături, o mînă groasă şi păroasă îl înhăţă de piept fără să-i mai dea drumul.

— Las' că te învăţ eu, maimuţoiule, să respecţi somnul superiorilor ! urlă Mobs. Tîmpitule, căzătură ! Vrei să prosteşti ziua nămiaza mare ditai marinarul ? Na, ţine !

Pironindu-l de piept cu o mînă, mister Mobs îi trăgea cu cealaltă palme după palme. La auzul zgomotului, Hopkins şi Ivarsen se repeziră pe punte.

— Dar am văzut cu ochii mei pămînt ! ţipa amărît micul Sam, străduindu-se să acopere cu glasul lui urletele celuilalt. Şi zău că am ochi buni. Dacă nu mă credeţi, urcaţi-vă pe catarg.

„Urcaţi-vă pe catarg"... Cuvintele sunau din nou a batjocură. Cuprins de mare mînie, prea vrednicul gentleman se făcu stacojiu la faţă. Trecuse de mult vremea cînd comandantul „Pescăruşului" era în stare să urce pe catarg : nu mai făcuse astfel de treabă de cel puţin cincisprezece ani.

— Stai, ia stai ! se răzgîndi căpitanul. Dar luaţi bine aminte : să urce Ivarsen în saling şi să se uite. Dacă o vedea şi el pămînt, micul Sam va primi o cană de rom, dar dacă n-o vedea nimic, voi da poruncă să legaţi pe dobitocul ăsta de un odgon şi să-l aruncaţi peste bord. Să se bălăbănească după pupa vasului pînă om vedea pămînt adevărat. Hai, du-te, Ivarsen ! Hopkins, tu pregăteşte odgonul.

— Vă mulţumesc dinainte, domnule căpitan, pentru romul cu care o să mă trataţi ! rînji micul Sam.

— Las' că şi rechinii aşteaptă să guste din slănina ta, acuşi-acuşi — răspunse Mobs pe acelaşi ton. Ei, Ivarsen, ce vezi ?

— Priveşte spre babord, domnule şef de echipaj ! îl sfătui Sam.

Din saling glasul coborî cu şovăielnică uimire :

— Spre nord-vest se vede pămînt, căpitane. Un munte... mai jos alţi doi munţi şi vîrfurile unor palmieri !

— Hopkins ! Încurcat, căpitanul îi dădu drumul lui Sam. Nu cumva sîntem în deşertul Saharei ?

— Pe cîte ştiu eu, nu — răspunse timonierul.

— Adică în partea asta a Oceanului Pacific nu apare fata-morgana ? stărui Mobs.

— Aerul de aici e prea umed pentru asemenea fenomene — răspunse Hopkins.

— Atunci ce înseamnă asta ?

— Se vede că am descoperit o nouă insulă.

Căpitanul Mobs își dădu seama că va ajunge vestit în toată lumea. Numele lui va dăinui nemuritor în istoria navigației și a geografiei. Căpitanul Mobs, descoperitor de noi ținuturi!

— Vei primi nu una, ci două căni de rom, îi făgădui el lui Sam într-un avînt de mărinimie. Schimbați direcția spre noul pămînt. Ivarsen, dă-te jos și caută stindardul englez. Pregătește-i la repezeală un băț nou-nouț. O să înfigem flamura pe cel mai înalt vîrf al insulei... firește dacă vîrful n-o fi prea înalt.

Prova „Pescărușului" coti spre stînga, către țărmurile Rigondei.

3

În așteptarea clipelor de seamă ce trebuiau să urmeze, căpitanul Mobs își puse vestonul cu fireturi și șapca, al cărei cozoroc avea margini aurite. Se și simțea în pielea viitorului guvernator al insulei. Ivarsen găsi stindardul căutat și dintr-o vîslă de rezervă îi ciopli mîner potrivit.

Cînd „Pescărușul" pătrunse în lagună, tot echipajul se afla pe punte. Mobs, descoperitorul de noi ținuturi, stătea pe puntea de comandă, strîngînd la subsuoară o hartă marină făcută sul.

— Aruncați ancora! Pînzele jos! Harponierii la tun! poruncea solemn glasul căpitanului.

Curînd, în văzduh detunară două focuri de salut. Mobs își zise că n-ar fi avut nici un rost să irosească mai multă pulbere. Două împușcături erau de ajuns pentru a dobîndi cuvenitul respect al acestor bieți omuleți care se tupilau prin tufișuri ca vrăbiile de teama uliului din văzduh. O luntre coborîtă grabnic purtă așadar pe căpitan, însoțit de opt marinari înarmați cu puști. Alt marinar ținea stindardul. Duceau cu ei de asemenea și cîteva butoaie goale.

În vreme ce barca se apropia de insulă, Mobs nu pierdea din ochi țărmurile, pîndind ivirea băștinașilor,

a căror existență o dovedeau colibele și luntrile pe lîngă coaste. Pămîntul părea însă pustiu.

„Întîia oară în viața lor văd și ei un om alb — gîndi Mobs. Cu maimuțele astea trebuie să fii aspru, ca să le intre în cap că ești mai mare decît ei și că ai mare putere".

Cînd barca își înfipse prova în nisipul țărmului, Erik Svenson dădu să sară pe țărm, cu gînd s-o priponească pînă vor coborî și ceilalți.

— Îndărăt! Toată lumea pe loc! porunci mister Mobs. Adică nu știți cine trebuie să pună cel dintîi piciorul pe acest pămînt necunoscut?

Înțeleseră cu toții că Mobs era din clipa aceea rezident regal și comandant suprem al unei oști de cuceritori, adică un bărbat care îndeplinea însemnate sarcini istorice. Zîmbindu-și pe furiș unul altuia, oamenii se dădură respectuos la o parte. Roșu la obraz de închipuita sa măreție, căpitanul ajunse la prova bărcii și puse piciorul pe țărm. Cu harta în mînă, săltîndu-și mîndru bărbia, cercetă cu privirea crîngurile de palmieri, munții și colibele, care se rînduiau preasupuse în fața noului stăpînitor.

— Aduceți stindardul! strigă Mobs. Și cînd stegarul coborî pe țărm, căpitanul porunci în sfîrșit tuturor să debarce, să se alinieze și să sloboadă o salvă în văzduh. Astfel a fost cucerită această insulă, fără nici o împotrivire din partea băștinașilor. Dar Mobs nu se putea mulțumi numai cu atît. Înainte! porunci el și punîndu-se în fruntea vitezei sale oștiri, porni voinicește către inima insulei, cu gînd să aleagă locul cuvenit pentru implîntarea stindardului englez și pentru rostirea istoricei cuvîntări, care se și înfiripase în mintea nebiruitului cuceritor. Se vede treaba că asemenea manevră glorioasă avusese mare înrîurire asupra insularilor: chinuiți de teamă și totodată de curiozitate, aceștia urmăreau din adăposturile lor foiala străinilor cu piele albă, iar cînd întreaga liotă porni înspre ei, bătrînul Gitahi chibzui că nu mai avea nici un rost tupilarea prin ascunzișuri: stăteau

toţi claie peste grămadă pe după tufărişe. La urechea lui Mobs ajunse deodată scîncetul unui ţînc şi atunci căpitanul îşi dădu îndată seama cam pe unde se aciuiaseră băştinaşii.

Mobs porunci marinarilor să contenească înaintarea. Cuceritorii erau despărţiţi de cuceriţi printr-o poieniţă. De amîndouă părţile acestui luminiş cele două armate străine adăstau privindu-se de departe, cu mare curiozitate. Ieşind deodată în mijlocul poieniţei, Mobs făcu semn insularilor să se apropie. După o seamă de şoşoteli şi după o tulburătoare chibzuinţă, mulţimea insularilor trimise în chip de sol pe un bătrîn cu înfăţişare vrednică ; bătrînul înaintă cîţiva paşi înspre Mobs : era Gitahi.

Pornind şi el în întîmpinarea solului, Mobs făcu iarăşi semne cu mîna pentru a-i îndemna pe insulari să părăsească ascunzişurile. Se iviră atunci oameni cu piele smeadă, înfricoşaţi şi uluiţi. Desprinzîndu-se nehotărîţi din desişuri, se ascundeau pe după cei care mergeau înainte, dar teama lor se risipea cu încetul, căci străinii nu păreau a nutri nici un fel de gînd rău. În scurtă vreme Gitahi se văzu înconjurat de cei mai încercaţi bărbaţi din Rigonda. Ceva mai departe se desfăşura un şirag de tineri cu suliţi uşoare în mîini, părînd a ocroti gloata de femei şi de copii din spatele lor.

Mobs gîndi că sosise momentul potrivit pentru a rosti o cuvîntare solemnă. Înaintînd în mijlocul poieniii şi chemînd la el pe stegar, se întoarse aşa fel, încît să-l audă bine toţi împrejur. După ce mai tuşi grav de cîteva ori, rosti :

— În numele maiestăţii sale împăratul Marii Britanii şi regele Angliei, dau de ştire că această insulă, pe care am descoperit-o eu personal şi care pînă în clipa de faţă nu a aparţinut nimănui, este şi rămîne proprietate şi parte integrantă a Imperiului Britanic. Aceasta înseamnă că de acum înainte voi, vite cu pielea cătrănită, sînteţi supuşii regelui Angliei, sub ocrotirea legilor sale şi trebuind a vă închina lor.

Mărturie a spuselor mele va sta drapelul acesta, care din porunca mea va fi împlîntat sus, pe creştetul muntelui. De asemenea, ca rezident legal al maiestăţii sale, vă mai vestesc că de azi înainte insula aceasta va purta numele meu ; se va numi Insula căpitanului Mobs, fapt ce va fi trecut în toate hărţile geografice din lume. Totodată aduc la cunoştinţa locuitorilor insulei că de azi înainte, pînă la o dispoziţie oficială a guvernului maiestăţii sale, pe Insula căpitanului Mobs toată puterea legală se află în mîinile mele şi că îmi asum ca atare îndatoririle de guvernator. Cu alte cuvinte, sînteţi datori cu toţii să-mi daţi orbească ascultare, lăsînd la bunul meu plac avutul şi viaţa voastră. Pînă acum aţi trăit în chip de dobitoace, cu datinile şi metehnele voastre ; de azi înainte va trebui să trăiţi aidoma legilor mele, iar pentru tot ce veţi făptui împotrivă, veţi da socoteală în faţa legii regale, al cărei reprezentant în partea locului sînt eu. Aţi trăit mii de ani fără a plăti nici un fel de biruri. Acum o să plătiţi felurite dări, dobîndind în schimb feluritele binefaceri ale civilizaţiei. Vă urez să fiţi supuşi vrednici ai maiestăţii sale şi cetăţeni preaplecaţi, pentru ca să strălucească şi peste pămîntul vostru astrul de foc al civilizaţiei !

„Guvernatorul" tăcu şi se şterse de sudoare.

— Acum ia arătaţi-mi unde e apă de băut, urmă el după ce sfîrşi cu introducerea oficială. Ca să se facă înţeles de către sălbatici, ale căror cunoştinţe în graiul englezesc nu erau mai întinse decît cunoştinţele oricărui muritor în graiul peştilor, păsărilor şi altor făpturi ale regnului animal, Mobs îşi lămuri prin semne dorinţa : strîngîndu-şi mîinile căuş, se făcea că scoate o apă închipuită şi că o soarbe cu sete.

Ako pricepu cel dintîi ce-i trebuie străinului.

— Gitahi, el cere apă dulce, spuse tînărul.

— Arată-le izvorul, îi dădu încuviinţarea căpetenia insulei.

Făcînd străinului un semn cu mîna, Ako porni prin crîngul de bananieri spre cascadă. Cîţiva marinari îl urmară. Ajunşi în apropierea izvorului, Mobs le porunci să ia apă cu butoaiele şi să le care pe navă. Oamenii fură siliţi să facă sumedenie de drumuri pînă să umple întreg rezervorul şi celelalte hîrdaie. În vremea aceasta, Mobs se îngriji ca drapelul să fie implîntat pe vîrful muntelui. Urcă chiar el un crîmpei de coastă, aşa ca să cuprindă cu privirea toată insula. De acolo „guvernatorul" schiţă din ochi o hartă a ţinutului, socotind că insula avea o întindere cam de douăzeci şi patru de kilometri pătraţi. Nu era deci vorba de un microscopic atol pierdut în mijlocul oceanului sau de vreun stei golaş, ci de un pămînt înfloritor, cu o populaţie de peste 400 de suflete. Se vor putea lărgi simţitor crîngurile de palmieri şi bananieri. Cultivatori îndrăzneţi vor strînge averi în cîţiva ani. S-ar fi putut ca în lagună să se afle şi mormane de scoici cu perle, de a căror valoare tîmpiţii aceia tuciurii nici n-aveau habar.

„La urma urmelor, zevzecul de Parshman mi-a făcut un mare bine — îşi zise „guvernatorul". Dacă n-am fi dus lipsă de apă, n-am fi dat de zăcămîntul ăsta de aur şi insula ar mai fi rămas mulţi ani nedibuită, ca un mărgăritar într-un muşuroi de bălegar. Dar acum e în mîinile noastre şi las' pe noi, că ne pricepem noi s-o folosim".

Un sol fertil şi nişte bieţi prostănaci care să trudească pe veresie — în asemenea împrejurări nu-ţi trebuie cine ştie ce deşteptăciune ca să te procopseşti.

Şi „rezidentul maiestăţii sale" se puse pe lucru.

4

Aşa cum numai bine şade unei feţe slăvite, Mobs încălecă pe un butoi plin cu apă, avînd în jurul lui pe toţi băştinaşii care cutezaseră să se apropie de „guvernator".

— Hei, tu, mă de colo, maimuţoi bătrîn, ia fă-te-n-coa' şi ascute-ţi urechile la ce poruncesc — îi făcu el semn lui Gitahi. Căpetenia insulei se opri respectuos dar demn la cîţiva paşi de Mobs. Mai adineauri, eu împreună cu ai mei am cucerit insula asta. Va să zică noi sîntem învingători, iar voi — învinşi. Ce face învingătorul într-o ţară învinsă? Îşi cere răsplata pentru osteneala pricinuită de cucerire. Aşa că şi eu cer ca tu şi cu maimuţele tale să-mi plătiţi o danie. Înţelesu-m-ai sau nu?

Gitahi se zgîia fîstîcit. Mobs urmă:

— Mie şi oamenilor mei ne e foame, noi vrem niam-niam. Ceva gustos şi cît se poate de mult: o barcă, două bărci, multe-multe bărci cu niam-niam. Dă numaidecît fuga la tine în colibă şi să dea fuga şi ai tăi să ne aducă încoa' cea mai straşnică mîncare şi cea mai straşnică băutură, niam-niam şi clunc-clunc. Căraţi de toate aici, la picioarele mele. Dacă oţi aduce la repezeală şi mult de tot, am să fiu blînd şi milostiv, dar dacă sînteţi zgîrciţi şi zăboviţi cu adusul, guvernatorul o să ia în mînă un retevei şi o să le care vitelor tuciurii pe spinare. Pricepi? Mobs plescăia din limbă şi îşi lingea buzele.

Gitahi îşi plecă fruntea în semn de înţelegere. Spuse ceva oamenilor lui care zîmbiră veseli şi binevoitori căpeteniei străine. Oamenii albi vor demîncare? Bine, să aştepte puţin şi au să capete mîncare multă şi bună — peşte, rădăcini, nuci de cocos şi fructe. Unii se repeziră către colibele lor, alţii se îndreptară spre pădure şi curînd toţi se întoarseră cu tot felul de merinde. Aduseseră nuci de cocos şi ciorchini de banane, peşte copt şi uscat la soare, ciubere cu gustoasa băutură awa, licoare ce împrospătează şi înveseleşte. Băieţandrii aduceau ouă de păsări şi rădăcini dulci ca mierea.

Mobs porunci să se încarce totul în bărci şi să se care pe navă, afară de băuturi, care fură înghiţite chiar acolo, pe ţărm. Pe puntea „Pescăruşului" ră-

măseseră de cart doar doi oameni, toţi ceilalţi aflîndu-se laolaltă cu comandantul. Cu fiecare duşcă de vin, „rezidentul maiestăţii sale“ se arăta tot mai vesel. Zîmbea, rîdea şi bodogănea ceva, fără a mai încerca să facă pe straşnicul sau pe grozavul.

— Vreau să dau o serbare în cinstea întîmplării de azi. Să se veselească, să cînte şi să dănţuiască lumea din insula căpitanului Mobs! Ei, ce zici, maimuţoi bătrîn? Cum, adică voi n-aveţi din ce cînta aici, pe insulă? Tam-tara-tam-bum-bum? Căpitanul fluiera şi pocnea din palme. Unde e micul Sam? Erickson, de ce nu dansează Sam? Hai să dansăm! Hai să cîntăm! Puneţi mîna şi pe căpriţele astea tuciurii! Tot ce e aici e al nostru şi tot ce facem noi e bine!

Muzicanţii din Rigonda îşi aduseră din colibe tobele, fluierele şi hîrîitorile. Ţărmul se umplu de larmă asurzitoare. Dîndu-şi seama că albii nu le fac nici un rău, insularii dădură frîu slobod veseliei. După ce le admiră o vreme dansurile, „guvernatorul“ chemă pe Hopkins şi pe bătrînul Gitahi şi se duse să cotrobăie în colibele băştinaşilor, ca să vadă cu ce s-ar putea procopsi şi de pe-acolo. Îşi vîra nasul peste tot şi cum dădea de un obiect interesant, care-i plăcea şi avea oarecare valoare, îl şi lua îndată. A cărat astfel vasele mai de soi ale insularilor, gătelile şi tot felul de podoabe, mîndria lor şi singurele lor odoare.

— Mulţumiţi lui dumnezeu că mi-au plăcut fleacurile voastre! le spuse Mobs locuitorilor. Dacă aş fi găsit însă aur şi mărgăritare, mi-ar fi părut şi mai bine.

Întors pe ţărm cu braţele încărcate de felurite lucruri, Mobs dădu în grija a doi marinari să le ducă pe vas. Apoi, umplîndu-şi pipa cu tutun, o aprinse şi i-o întinse lui Gitahi:

— Primeşte darul acesta din partea stăpînului tău şi învaţă să-l preţuieşti! Ia-o în gură şi trage!

Gitahi începu să tragă din pipă, dar încercarea se sfîrşi rău de tot, căci din pricina fumului pe bătrîn

îl podidi o tuse înecăcioasă. Izbucnind în rîs, Mobs îl lovi de cîteva ori pe spinare, ceva mai tare decît s-ar fi cuvenit.

În vremea aceasta, cîțiva marinari se apucară să alerge după femei, care o luau la goană țipînd. Tinerii începură a se neliniști. Cînd Hopkins dădu s-o înșface pe Nelima, fața zîmbitoare a lui Ako se întunecă pe dată. Îndîrjit ca o fiară gata să sară, flăcăul aștepta să vadă ce-o să urmeze: va cere Nelima ajutor sau se va răfui ea singură cu bărbatul cel alb?

— Nu da din picioare, frumoaso, că-mi placi... — sporovăia Hopkins, încercînd să sărute fata. Fii mai bine mîndră că un domn alb te fericește cu înflăcărata lui dorință.

— Ako! răsună pe țărm un strigăt deznădăjduit.

Cît ai clipi din ochi, un fel de pisică uriașă sări în spinarea lui Hopkins și înfigîndu-și ghearele de fier în părul timonierului, îi smulgea fără milă smocuri întregi. Hopkins începu să urle, dădu drumul fetei și se prăbuși la pămînt. Pisica uriașă i se năpusti atunci pe piept, sfîrtecîndu-i fața cu ghearele.

— Ajutor! Ajuto-or! răcnea Hopkins.

Îi răspunse deodată o bubuitură puternică: „guvernatorul" trăsese un foc de revolver în aer, cu propria lui mînă.

— Răscoală? Răscoală? răcnea Mobs. Echipaj, la arme! Nu scăpați din mîini maimuțoiul! În barcă cu el, în barcă! Las' că-i arăt eu să se mai atingă de un alb!

Se stîrnise mare învălmășeală. Băștinașii dădeau fuga țipînd pe după tufe. Două matahale de marinari îl înșfăcară pe Ako și-l tîrîră către barcă. El se zvîrcolea ca o panteră în ghearele lor de fier. Repezindu-se pe la spate, Hopkins îl lovi de cîteva ori în moalele capului. Domolit dintr-o dată, Ako își dădu drumul neputincios în brațele marinarilor. Îl arun-

cară ca un sac în barcă. Un om i se așeză pe piept, altul pe picioare.

— Numai să nu-l sugrumați de tot, îi sfătui căpitanul Mobs. Am lipsă patru oameni și el o să-mi prindă bine.

Cînd bărcile ajunseră în mijlocul lagunei, Mobs porunci marinarilor să tragă cîteva focuri în aer. Ecoul salvei ajunse pe țărmurile insulei, în chip de cumplită și răzbunătoare amenințare.

— Vai vouă, maimuțelor! Așteptați-vă la altfel de vremuri! și Mobs își ridică pumnul înspre insulă.

Pe vas, Ako fu aruncat într-o chițimie întunecată și înăbușitoare, a cărei ușă marinarii o încuiară cu un lacăt. Cîteva ore mai tîrziu, la vremea fluxului, „Pescărușul" își întinse pînzele și ieși în larg prin strîmtoarea dintre stînci.

Îngroziți, băștinașii urmăreau de pe dealurile Rigondei plecarea vasului. Gitahi tăcea amărît. Fața lui Oneaga ardea de mînie și durere; taică-su, Ono, bolborosea ceva, căutînd a-și liniști nevasta, care-l bocea pe Ako, feciorul cel mare și frumos. Și cînd vasul era atît de departe încît de pe meleagurile joase ale insulei nu se mai puteau vedea decît vîrful catargului și pînzele cele mai de sus, Nelima se desprinse de ceilalți, ca să se cațere pe culmea celui mai înalt munte. Singură cu durerea ei, privi îndelung peste ape năluca ce pierea încet-încet, ducîndu-i departe iubitul. Și unde îl duce? Ce-o să se întîmple cu el? Cînd o să se întoarcă Ako la Nelima lui? Nelima îl va aștepta... mult, mult, mult...

Flamura împlîntată de străini flutura în bătaia vîntului. Cînd soarele coborî îndărătul zărilor, tînăra fată smulse semnul vrăjitoresc al omului alb și-l duse jos, în vale. Curînd după aceea, toți băștinașii strînși laolaltă se uitau cum arde blestemăția în vîlvătăile mistuitoare ale unui rug.

I

În chiţimie era beznă ; un om, stînd la mijloc, putea ajunge uşor cu mîna la oricare din pereţi. Nicăieri, nici o ferestruie. Uşa se închidea fără a lăsa cea mai uşoară crăpătură prin care să poată răzbate vreo rază de lumină. Aerul era atît de înăbuşitor, încît Ako se simţi rău. Din tavan picura apă. Orice ar fi atins, mîna lui dădea de ceva lunecos, deşi toată umezeala aceea nevăzută şi lipicioasă duhnea îngrozitor.

Ako rămase multă vreme pe jos, cu fruntea în piept, cu genunchii între braţe. Încet-încet începea să-şi vină în fire ; capul nu i se mai învîrtea dar tot îl mai durea pe unde îl loviseră.

„Ce aveau de gînd să facă oamenii albi cu el ? De ce l-au luat de pe insulă şi l-au băgat în groapa aceea întunecată ? Au să-l ţină oare multă vreme acolo ? Mereu-mereu ? Poate că groapa e un culcuş subpămîntean, iar oamenii aceia străini sînt nişte suflete rătăcitoare, care au ieşit la lumină ca să vadă ce se petrece la faţa pămîntului. Dar de ce au venit pe ape, într-o luntre aşa mare, de ce căutau mîncare şi apă dulce ? Oare la ei acolo, dedesubt, nu se găseşte de nici unele ?“

Zadarnic se străduia Ako să ghicească adevăratul înţeles al întîmplărilor petrecute. Neputînd pricepe nimic, nu vru să-şi mai frămînte mintea de-a surda şi se lăsă în voia unei mari nepăsări. Cu sufletul şi trupul ca înţelenite, flăcăul aştepta să vadă ce o să fie mai departe.

După o vreme Ako auzi un scîrţîit prelung, apoi tropot de paşi pe afară şi glas de oameni. Şi deodată, urnindu-se din loc şi lăsîndu-se uşor pe o parte, vasul începu să se legene. Ako îşi dădu seama că luntrea cea mare trecuse dincolo de recif... părăseşte insula,

pleacă, îl duce departe-departe de meleagurile lui, undeva unde nimeni n-o să-l mai audă și n-o să-i mai poată veni în ajutor. Dar el nu voia să plece, el voia să rămînă acasă, lîngă Nelima, lîngă tatăl, lîngă mama lui și lîngă Oneaga.

Conștiința că se întîmplă ceva ce nu trebuie să se întîmple, ceva fără de întoarcere, îl tulbură pe insular. Sări în sus, lăsîndu-se neliniștit de pe un picior pe altul. Pipăind pereții, încercă să împingă ușa cu umărul. De ce nu veneau oamenii albi la el, ca să-i dea drumul? Acolo era întuneric și nici nu se putea răsufla. Ako voia să se miște, să alerge, să se cațere pe vîrful munților, să stea cu fața în soare și în vînt. Iar acolo nu era nici soare, nu era nici vînt...

Deprins în copilărie să fie mereu slobod, în mijlocul unor oameni care nu supărau niciodată pe nimeni, Ako nu putea pricepe rostul temniței și al silniciei. Se simțea tulburat, scos din fire, în el se stîrnea o împotrivire instinctivă. Tremura ca o fiară hăituită; nu de teamă, ci de indignare. Și toată ființa lui, asemenea unei fiare, unui pui de leopard ferecat în cușcă de niște vînători cruzi, cerea libertate, cerea spațiu; i se părea că cușca aceea întunecată era tot o făptură vie, dușmănoasă, care-l strivea cu brațele.

Ako scoase un strigăt... Așteptă să vadă ce vor face oamenii albi; apoi mai strigă încă o dată... de două, de trei ori, de multe-multe ori. Lovea cu pumnii în pereți, pocănea din picioare, izbea în ușă, în tavan. Dacă oamenii albi ar avea urechi, ar trebui să-i audă neliniștea. Dar ei nu auzeau. Plecaseră poate în culcușurile lor subpămîntene, lăsîndu-l pe Ako singur în beznă.

Nu erau gemete, nu erau plînsete tînguitoare sau isterice; un suflet liber își rostea răzvrătirea împotriva silniciei. Și strigătul acesta de protest era atît de firesc și de sălbatic, încît omul alb se simți prost. Răcnetele mînioase ale lui Ako și izbiturile lui se auzeau bine pe tot vasul.

— Ivarsen, du-te și-l potolește, că altfel nu mai închizi ochii la noapte! îl sfătui căpitanul Mobs pe șeful de echipaj.

— Să-l potolesc de tot? întrebă cu zîmbet cinic Ivarsen. Ar fi nimica toată, dacă așa dorește căpitanul.

— Ba nu de tot! Viu, o să ne prindă bine.

— Fără o mușteluială zdravănă, dobitocul n-o să fie bun de nimic — stărui șeful de echipaj.

— Nu te teme, îl mușteluim noi — îi răspunse sigur de sine Mobs. Dar acum încearcă de-l convinge că gălăgia e oprită.

— Bine, căpitane. Ivarsen zîmbi mulțumit. Lăsați pe mine, că-l conving eu.

După ce găsi pe undeva „pisica vasului", Ivarsen se îndreptă spre cabina marinarilor.

— Alo, băieți, cine dorește să ia parte la o mică petrecere? Am primit sarcina să dau prima lecție de disciplină maimuțoiului tuciuriu. Vrea careva să-mi dea o mînă de ajutor?

Asemenea împrejurare făgăduia o ispititoare variație în viața monotonă a mării. Săriră îndată și cîteva ajutoare:

— Ce-avem de făcut, șefule? Îl tragem prin chilă? întrebară aceștia.

— Doi dintre voi să ia niște găleți și să le umple cu apă. Ceilalți să stea cu cîngile într-o parte și alta a ușii ca să nu-l lase să fugă. Restul mă privește.

Privindu-i încruntat, micul Sam scuipă scîrbit peste bord.

— V-ați găsit de joacă... — mormăi el. E doar și el om... simte... la fel ca noi toți. Nici pe un dobitoc nu-l chinuiești așa, fără rost, darămite pe un om.

— Tu du-te în cabină și culcă-te, dacă ai inimioară de muiere — îl sfătui batjocoritor Ivarsen. Ne descurcăm noi și fără tine.

Făcînd cu mîna a lehamite, micul Sam părăsi puntea, ascunzîndu-se în cabina marinarilor. Ivarsen și ajutoarele lui se puseră pe lucru.

Ako auzi paşi greoi apropiindu-se de temniţa lui. Se lipi atunci de uşă şi, ţinîndu-şi răsuflarea, aşteptă să i se dea drumul. Albii schimbară cîteva vorbe în şoaptă, lucru de prisos, căci prizonierul nu pricepea o iotă din graiul lor. Lacătul scrîşni din încheieturi, zăvorul se trase în lături cu un hîrîit prelung şi uşa se întredeschise. Orbit de lumina neaşteptată, Ako îşi mîji o clipă ochii. N-apucă să-i deschidă bine, că cineva îi şi trînti în obraz o găleată plină cu apă sărată de mare. Pînă să se scuture şi să se şteargă, îl mai împroşcă altă găleată, în vreme ce dînd buzna peste el, Ivarsen începu să-i tragă cu aşa-zisa „pisica vasului". De cealaltă parte a uşii stăteau marinarii cu căngile în mîini.

— Învaţă-te să respecţi voinţa stăpînului! răcnea Ivarsen, abia suflînd şi repezind biciuşca noduroasă, cînd peste capul, cînd peste umerii lui Ako. Scot eu din tine duhul necuratului, sălbaticule, tîmpenia ta de maimuţoi şi nerușinarea ta de cîine! Eu sînt tot-tot, tu nu eşti nimic! Eu sînt tat-tu şi mamă-ta şi dumnezeul tău, stăpînul trupului şi sufletului tău! Mulţumeşte Celui-de-sus că mă ostenesc cu tine. Băieţi, încă o găleată de apă pe capul lui de nătîng!

Ivarsen se dădu în lături pînă cînd unul din marinari îi mai zvîrli lui Ako o găleată de apă în faţă. Apoi şeful de echipaj se apucă din nou să-l biciuiască, holbîndu-şi ochii şi urlînd cu glas de fiară:

— Linişte acum! Înţepeneşte colo-n colţ şi ţine-ţi fleanca! Uite-aşa! şi îşi astupă gura cu palma. Dacă mai scoţi o vorbă, vin iar şi iar te fericesc cu asta...

Ako îşi pironise privirea pe bestiile cu două picioare, care, îngrămădiţi la uşă, se înecau în rîs. Hohoteau cu toţii şi se veseleau, numai unul din ei părea mînios şi crunt, acela care-l bătuse. Simţea Ako că omul acesta e tot atît de sîngeros şi de crud ca şi rechinul care se repede la cel de se scaldă în lagună. Cînd însă rechinul face asemenea ispravă, insularii îşi iau pumnalele şi urmăresc fiara pînă ce izbutesc s-o ucidă, căci o făptură haină nu trebuie să

aibă loc nici pe pămînt, nici în apă. Bestiile cu două picioare n-au nici ele ce căuta pe pămînt, ar trebui nimicite la fel ca și rechinii, dar Ako n-o putea face, pentru că fiara din apă era una singură împotriva unei mulțimi întregi de insulari, pe cîtă vreme Ako e singur împotriva atîtor fiare. El n-are nici măcar o suliță.

Ușa temniței fu iarăși împinsă. Rîzînd dușmănos, gloata marinarilor de dincolo de ușă se împrăștie. Ako rămase iar în beznă. Nu simțea durerea din umeri și din spate și nu lua în seamă sîngele care i se prelingea pe obraz. Flăcăul slobod al Rigondei se încredințase că el nu mai e slobod și că străinii aceia îi erau potrivnici; drăcețtile făpturi își puseseră în gînd să-i facă rău atît lui, cît și întregului trib. Încheierea aceasta cumplită îl făcu să uite de toate celelalte.

2

Ako nu se mai răzvrătea, căci știa că pentru atare faptă va fi iarăși bătut.

După liniștea care se lăsase pe punte, se putea bănui că soarele a apus și că toți oamenii s-au dus la culcare. Ghemuit într-un ungher al temniței, Ako se gîndea acasă, se gîndea la îngrijorarea cumplită cu care oamenii tribului vorbeau despre răpirea lui. Nelima... nu, la ea Ako nici nu cuteza să-și îndrepte gîndul, căci de îndată ce-i răsărea în minte, îi venea să sară în picioare, să se izbească de pereții carcerei, să strige, să urle. Așa ceva nu era însă cu putință, fiindcă după aceea ar fi fost rău. Ako se silea să-și poarte gîndul aiurea. Pesemne acum ei trebuie să fi trecut de marginea lumii și se află *acolo*. În jurul lui se desfășoară o tainică țară a minunilor, plină de grozăvii nemaivăzute și de frumusețI ispititoare.

Din cînd în cînd Ako ațipea, dar cîteva clipe mai tîrziu, durerea ascuțită din umeri îl și trezea. Din ta-

van cădeau grele picături de apă; cădeau peste rănile lui, aci răcorindu-le, aci, dimpotrivă, stîrnindu-i o durere adîncă și sfredelitoare.

Așa a trecut noaptea. Apoi, pe punte au început a tropăi iarăși cizmele marinarilor: vorbele necunoscute se amestecau cu chiotele și hlizelile grosolane. Corabia se legăna ușor pe valuri.

Cineva bătu cu grijă în ușa carcerei unde se afla Ako. Cheia se întoarse în broască și zăvorul scoase un soi de hîrîit. Deodată înăuntru năvăli lumina puternică a dimineții și Ako închise ochii o clipă.

Omul care-l lovise în ajun cu biciușca noduroasă stătea acum în prag și se uita la Ako printre gene. N-avea nimic în mînă și nici nu mai părea atît de crunt. După ce-l pironi o vreme cu privirea, îi făcu semn cu mîna, poftindu-l să iasă afară.

— Haide, hai, mișcă mai iute! mormăi el, văzînd că celălalt se codește să-i împlinească porunca. Trebuie să faci tot ce ți-o spune omul alb. Omul alb va căpăta totdeauna tot ce va vrea el.

Ca să arate că n-are vreun gînd ascuns cu întemnițatul, șeful de echipă se dădu cîțiva pași îndărăt și deschise larg ușa. Ako se ridică și se apropie încet de ieșire, adulmecînd aerul și furișînd priviri piezișe, ca o fiară hăituită. Chitimia aceea se afla la prova vasului, sub punte. Ușa dădea într-o săliță strîmtă unde abia se zărea. Lumina pătrundea acolo printr-un chepeng deschis, lîngă o scară îngustă de lemn, care ducea pe punte. Făcînd un semn din cap înspre scară, șeful de echipaj se răsti la Ako:

— Suie sus, ce mai stai! Deocamdată am scos binișor prostia din tine. Acum o să te facem noi și om.

Repezindu-se cu pași sprinteni de pisică, Ako se cățără pe scară. Mai zăbovi o clipă cu capul scos prin deschizătura chepengului, cercetînd neîncrezător înconjurul, și abia după aceea se înălță pe punte. În preajmă stăteau la oarecare depărtare oamenii albi. Îl priveau liniștiți, trăgînd domol din pipe. Căpitanul dăduse poruncă să nu fie scos din sărite captivul. Pri-

virea lui Ako lunecă îndată pe mare, străbătînd zările, în căutarea țărmurilor Rigondei, cu luntrile insularilor legănîndu-se pe talazuri. Nu văzu nimic. Jur-împrejurul corăbiei se întindea oceanul, cu văluritele-i ape, se întindea și cerul în partea unde răsărea soarele, ca și în toate celelalte părți.

Intiiul gînd al lui Ako a fost să fugă, să sară în mare și să o ia razna înot. Dacă ar fi zărit în adîncul depărtărilor măcar o urmă de țărm, nici o putere nu l-ar fi putut ține pe punte acum, cînd se simțea stăpîn pe mișcările lui. Dar oamenii albi știau, se vede treaba, ce fac, altfel nici nu l-ar fi scos din capcană. Poate că tocmai așa ceva voiau și ei — ca Ako să sară în mare; atunci el va pieri. I-au îngăduit să ajungă la margine de tot și să cerceteze cu privirea tot înconjurul. N-au spus nici un cuvînt cînd, nezărind nimic într-o parte, Ako s-a îndreptat spre celălalt bord. Au rîs, însă cînd, urcîndu-se pe sarturi, tînărul se încăpățîna să cerceteze și de-acolo depărtările. Aerul proaspăt al mării, Ako îl trăgea lacom în piept. Ființa lui întreagă sugea ca pe o sevă răsuflarea necurmată și înviorătoare a oceanului. Deodată nările îi fură gîdilate de un iz ciudat și ispititor: miros de carne prăjită și aburi de cafea. Adulmecînd aerul, își linse buzele fără să vrea, simțind că îi e foame. Și fiindcă oamenii albi nu păreau a nutri vreun gînd rău, Ako se dădu jos de pe punte și urmînd dîra înmiresmată, se furișă către inima corăbiei. In clipa aceea era aidoma unei pisici slobozită pentru întîia oară într-o casă străină. Toate lucrurile îi erau necunoscute, putînd fi și primejdioase; privea în jur cu neîncredere și cu îngrijorată cumințenie. Și așa cum pe un animal aflat în loc străin îl lași să se liniștească, înlăturîndu-i temerile, marinarii „Pescărușului" căutară să rămînă departe și să nu facă decît ceea ce ar fi putut el pricepe.

In chipul acesta Ako ajunse pînă la cambuză. Prin ușa deschisă văzu un alb aproape despuiat, trebăluind cu niște vase. Vasele stăteau pe foc, și focul era

încuiat într-o ciudată capcană neagră. Într-o tigaie se prăjea în grăsime o ciozvîrtă de carne.

— Dă-i ceva să mănînce! îi strigă bucătarului căpitanul Mobs. Albul pe jumătate despuiat își șterse cu dosul mîinii păroase sudoarea de pe frunte și puse într-o furculiță un dumicat de carne prăjită. Mușcînd apoi o îmbucătură de carne și de pîine, bucătarul se apucă să mănînce cu poftă, privind țintă la flăcău. Ako se linse pe buze. Albul îi întinse atunci mîncarea cea gustoasă și dădu din cap zîmbind, pentru a-l îmbia s-o ia. După o clipă de codeală, însularul înaintă cîțiva pași către ușa cambuzei și se opri la o depărtare care-l ferea de primejdie. Bucătarul zîmbea mereu. Văzîndu-l pe celălalt că șovăie, el mușcă altă îmbucătură mai mare și, după ce își linse buzele, se porni s-o mestece. Atunci Ako întinse sfios mîna și, apucînd bucata de carne și de pîine, se întoarse repede către bord.

— Vita rămîne vită — bombăni Mobs, urmărindu-și de departe prizonierul. Bagă-ți frumușel nasu-n toate și gustă-ne și mîncarea. Că doar n-om umbla pentru tine mereu în vîrful picioarelor.

După ce mirosise într-adevăr carnea căpătată, Ako începu s-o mestece repede și lacom. Mîncarea îi plăcea: era bună și gustoasă. Cînd sfîrși cu bucata de carne și cu pîinea, Ako se uită la bucătar și zîmbi pentru întîia oară.

— Aha, ți-a plăcut, rîse bucătarul. Atunci o să te îmblînzim noi iute-iute, că pe urmă n-o să mai pot scăpa de tine. Mai na, ia! Și îi întinse lui Ako încă o bucată de carne și de pîine. Tînărul se apropie mult mai cutezător de cambuză. Luă mîncarea, apoi sprijinindu-se liniștit de bordul navei, se apucă să mănînce fără nici un fel de grabă.

La sfîrșit, bucătarul îi mai dădu o cană de cafea caldă cu lapte condensat. Băutura aceasta, e drept, nu era atît de gustoasă ca laptele nucii de cocos sau awa, dar i se păru destul de dulce și de bună.

În vreme ce marinarii și-au luat gustarea de dimi-

neață, Ako a fost lăsat de capul lui. Cercetă astfel mai departe toate împrejur. Lîngă roata cu coarne dindărătul corăbiei stătea un om care învîrtea cînd și cînd de roată. De fiecare dată corabia cotea ascultătoare cînd la dreapta, cînd la stînga: de bună seamă în mîinile acelui alb se ascundea grozavă putere, de vreme ce putea face asemenea treabă.

Stăpînul oamenilor albi era îmbrăcat în ziua aceea altfel decît în ajun. Nu mai avea pe cap chipiul cu cozoroc strălucitor ca soarele și nici veșmînt cu dungi și manșete sclipitoare. Niște pantaloni albi, mototoliți, o cămașă vărgată și larg despicată la gît, care-i descoperea pieptul păros — așa arăta îmbrăcămintea lui în ziua aceea. Își pusese pe cap o pălărie albă cu boruri mari; întreaga înfățișare îi era mai neîngrijită și mai simplă decît pe insulă, dar atunci cînd vorbea el, toți albii îl ascultau fără să crîcnească și se apucau numaidecît să facă și treabă.

Ako își mai dădu seama că stăpînul alb arătase spre el, spunînd totodată ceva omului care venise în carcera lui cu biciușca. Apropiindu-se iute de Ako, albul îl pofti prin semne să-l urmeze către pupa.

— Hai, că te-am ținut destul pe degeaba. Ia mai învață-te și să muncești.

Luă o găleată legată de o funie, o aruncă peste bord și, umplînd-o cu apă, o vărsă pe punte. Apucînd apoi o mătură din capete de frînghie, începu să frece de zor podeaua în locul unde vărsase apa.

— Uite ici, vită puturoasă. Bagă la cap cum fac eu și fă și tu la fel.

Șeful de echipaj îi întinse mătura lui Ako, poftindu-l să frece dușumeaua. Ako dădu să încerce. Fiindcă treaba nu mergea de loc, Ivarsen trebui să-i mai arate o dată cum să țină mătura, cum să frece pe jos și cum să scoată iarăși apă și s-o verse pe punte. Ca un adevărat copil al naturii, Ako se pricepea să imite mișcările altora. Cînd se încredință că treaba putea oarecum merge, șeful de echipaj încuviință din cap, și-i arătă lui Ako ce va trebui să spele:

— O găleată ici, alta colo, freci și limpezești pînă ce rămîne curat.

Toate ar fi fost bune dacă flăcăul nu s-ar fi plictisit cu îndeletnicirea lui. Pierzînd repede orice interes pentru asemenea muncă, nu atît din oboseală, cît din pricina monotoniei mișcărilor, Ako începu să se lase pe tînjeală. Cînd a văzut aceasta, Ivarsen s-a și dus la el în cabină și s-a întors pe punte cu biciușca din ajun. Zvîrlind mătura cît colo, Ako vru să se cațere pe catarg, dar dușmanii îi tăiaseră prevăzători calea: se trezi într-o clipă înconjurat de bărbații zîmbitori din ajun, care acum îl amenințau cu pumnii. Ivarsen bodogănea mînios ceva, arătînd mătura: văzînd că Ako tot șovăie, se repezi la el și-l plesni cu biciușca peste coapse.

„Trebuie să ascult de porunca omului alb! Altfel o să mă bată".

Ako a muncit toată ziua. A frecat puntea, a spălat galionul, a scos apă din rezervor și i-a dus-o bucătarului la cambuză. Pentru toate astea i s-a mai dat în două rînduri de mîncare: pește prăjit și o licoare tulbure, pe care oamenii albi o sorbeau cu niște lopățele mici. Licoarea aceea i s-a părut lui Ako lipsită de gust. După o singură sorbitură, a și scuipat-o pe punte. Holbîndu-se amenințător, Ivarsen strigă la el poruncindu-i să scoată apă și să spele murdăria de pe jos.

Oamenii albi lucrau puțin. Ako a muncit toată ziua de unul singur. Seara l-au încuiat iarăși în carceră. Ca să nu stea pe dușumeaua udă, Ivarsen i-a aruncat o pînză veche de cort.

3

Numai datorită socotelilor sale cu privire la insular, căpitanul Mobs nu-i îngăduise lui Ivarsen să-l amuțească pentru vecie pe tuciuriul vlăstar al natu-

rii. În primul rînd, cum echipajul vasului pierduse patru marinari, o pereche de brațe vînjoase puteau fi mai de preț decît chiar aurul, în timpul viitoarei vînători de cașaloți. În al doilea rînd, era o pricină și mai de seamă pentru care Mobs ținea să-l aducă pe insular viu și nevătămat: vestea noului teritoriu descoperit va stîrni senzație, ziarele vor publica articole lungi, interviuri cu căpitanul, fotografii și cîte altele. În asemenea împrejurare, Ako va sluji drept dovadă vie că insula cu pricina nu fusese descoperită pînă atunci. Mobs ar fi întors bucuros corabia spre Noua Zeelandă, fără a mai umbla după fleacuri ca cele cîteva sute de butoaie cu untură. Pămîntul proaspăt descoperit cuprindea bogății mai de seamă decît zece „Pescărușii" cu calele doldora de încărcătură. Dar, din păcate, corabia nu-i aparținea lui Mobs. Căpitanul era doar părtaș, cu o parte bănească destul de neînsemnată, așa că ceilalți tovarăși ar fi putut face gălăgie dacă el s-ar fi întors așa, de capul lui, în port.

„Pescărușul" ajunse iarăși în locurile unde fuseseră zăriți cașaloții.

În ziua următoare Ako își începu ucenicia în meșteșugul marinăresc: i se arătă cum să întindă și să strîngă velele, cum să facă noduri și tot felul de lucrări mărunte, de care avea să se izbească în viitor. Pentru ca învățătura aceasta să se desfășoare cu și mai mult folos, Ivarsen și Hopkins nu lăsau din mînă biciușca și din vreme în vreme, ca să-l sperie, îl plesneau pe insular, amintindu-i astfel de strășnicia omului alb. Grija cea mai de seamă era să i se insufle lui Ako credința că el este cu trup și suflet al stăpînului său, al omului alb, nefiindu-i îngăduită cutezanța de-a face sau măcar a gîndi la ceva ce n-ar fi fost pe potriva dorinței acestui stăpîn. Tot ce făceau albii era drept și literă de lege, deoarece albii sînt pe lume cei mai puternici, cei mai vicleni și mai descurcăreți în toate cele. Ei aveau puterea să-l bată pe Ako, dar dacă el ar fi încercat să răspundă vreunuia

dintre ei în același chip, atunci ar fi fost ciopîrțit și zvîrlit în mare ; așa îl lămuri, pe deplin, prin semne, Hopkins. Viața lui Ako atîrna de felul în care va îndeplini dît mai bine și mai supus voința oamenilor albi. El era o ființă de rînd, o ființă plină de cusururi la picioarele divinității albe. Cea mai ușoară crîcnire împotriva legilor acestei divinități era o nesocotință, un păcat, o nebunie, care chema de la sine răzbunarea. De toate acestea Ako se convinse foarte curînd.

Deși nu pricepea graiul oamenilor albi, el le ghicea deseori gîndurile. O dată, în timpul prînzului, unul din marinari, vrînd să-l ia în batjocură, îi întinse o bucățică de săpun, îndemnîndu-l în același timp s-o mănînce. Ako zîmbi recunoscător marinarului și mușcă din săpun. Deodată fața i se schimonosi de scîrbă. Repezindu-se către bordul navei, icni scuipînd în mare ; ținea minte că nu trebuie să murdărească puntea. Ceilalți rîdeau cu lacrimi, în vreme ce marinarul care-i dăduse săpunul făcea pe supăratul, stăruind zornevoie ca Ako să mănînce toată bucata.

Insularul se încruntă posomorît. Își dăduse seama că oamenii aceia își băteau joc de el, îl umileau, îl sileau să facă o prostie. Pe negîndite și fulgerător, mîndria omului slobod se trezi în el. Ochii îi sclipiră, fălcile i se încleștară și tot corpul i se încordă, ca pentru un salt. Timonierul Hopkins, de pe fața căruia nu pieriseră încă urmele ghearelor lui Ako, urmărea de departe scena.

— Mănîncă ! îi strigă marinarul.

Ako clătină din cap. Privirea lui sumbră și mînioasă îi înfioră pe toți. Dar ce le-ar fi putut face lor, sălbaticul acela ?

— Aha, va să zică dumneata te împotrivești unei porunci ? stărui amenințător marinarul. Bun, las' că-ți scoatem noi gărgăunii din cap.

Fără să-și ia ochii de la Ako, mergînd de-a-ndăratelea, marinarul ajunse pînă la balustradă, apucă un

crîmpei de cablu și răsucindu-l ca pe o funie, se întoarse la tînăr.

— Mănîncă ! îi porunci din nou.

În aceeași clipă însă bucata de săpun se și izbi de pieptul marinarului, iar cînd acesta ridică brațul pentru a lovi, tînărul își trase ușor coatele îndărăt cu degetele mîinilor rășchirate ca ghearele unui uliu gata să se înfigă în pradă. *Ako îl amenință așadar pe omul alb.* Ako se apăra cu înverșunare. Și toți albii de pe punte încetară să mai rîdă. Un nor trecu peste chipul lor, urmat de un zumzet amenințător. Ako deslușì în spatele lui cîțiva pași repeziți, dar înainte de a se întoarce pentru a-și da seama de ceea ce se petrece, biciușca cu noduri începu să-i salte pe spinare. Hopkins îl bătea cu atîta rîvnă, de parcă l-ar fi plătit cineva. Zadarnic încerca tînărul să-i scape, sărind încolo și încoace și acoperindu-și capul cu mîinile : drumul spre balustradă și sarturi îi era închis : marinarii nu-i dădeau voie nici măcar să se arunce în mare.

Hopkins se simțea temeinic îndreptățit să-și dea toată silința : în acea clipă, jignirea propriei sale ființe se împletea cu jignirea rasei întregi : falnicul prestigiu al tuturor popoarelor civilizate cerea răzbunare. Ako fu lovit pînă cînd se prăbuși pe dușumea. Omul alb cucerise astfel o izbîndă trupească doborînd împotrivirea sălbaticului și totuși acesta i se părea a fi prea puțin. Nemernicul trebuia învins și sufletește. Faptul în sine se arăta mărunt, dar de acest mărunțiș atîrna însăși cinstea rasei albe.

Hopkins împinse cu piciorul spre Ako bucățica de săpun, ce căzuse jos.

Biruindu-și scîrba, acesta mîncă săpunul și albii se liniștiră.

...Ako s-a dat învins, împlinind tot ceea ce i se ceruse, dar el și-a păstrat neîntinat sufletul mîndru, setos de libertate.

— L-am dat pe brazdă — încheiară marinarii. Ia să-l înjugăm noi și la muncă.

Îl îmbrăcară în zdrențe grosolane și ponosite, care purtau printr-o neînțeleasă ciudățenie denumirea de haine. Dar chiar și aceste zdrențe — niște pantaloni de doc rupți ferfeniță și un pieptar numai găuri — n-au izbutit să pocească minunata făptură a tuciuriului Apollo.

Încredințați că Ako se obișnuise cu viața lui cea nouă, stăpînii îi arătară cele dintîi semne de bunăvoință, îngăduindu-i să rămînă și peste noapte pe punte. I se dădu deci voie să doarmă lîngă cambuză ; era un loc ce putea fi bine văzut de peste tot.

Prima noapte petrecută sub cerul înstelat trezi în tînăr un nestăvilit dor de casă. Purtat departe, pe un necunoscut pustiu de ape, el își dete seama că, la marginea asta a lumii, noaptea se aprind aceleași stele ca pe cerul Rigondei. Însemna atunci că nu se îndepărtase prea mult, era vădit că lumea nu putea avea cine știe ce mărime ! Gîndul că undeva aproape, dincolo de hotarul dintre cer și pămînt, se află patria cu oamenii dragi lui, oameni care duceau o viață slobodă, îi înflăcăra nebunește dorul. A încercat să evadeze chiar în prima noapte, dar marinarul de cart a pus mîna pe el în clipa cînd se pregătea să coboare pe mare cea mai mică dintre bărci. Timonierul Hopkins i-a dat o lecție de neuitat fugarului și drept pedeapsă l-a încuiat iar în carceră.

A doua zi a fost lăsat flămînd. Peste noapte i s-a îngăduit să rămînă pe punte, dar a trebuit să doarmă pe cuter, nu departe de cîrmaci. Era de ajuns să se întoarcă sau să se ridice într-un cot, că strigătul amenințător al marinarului îl și țintuia pe loc.

Nu s-ar putea spune că tot echipajul „Pescărușului" se purta dușmănos și crud cu Ako. Flăcăul a simțit repede că bucătarul e destul de blînd cu el. În micul Sam a ghicit de asemenea un binevoitor, mai ales după ce într-o noapte, stînd vreo două ore unul lîngă altul pe puntea corăbiei, Sam încercase a-i lămuri lui Ako o mulțime de lucruri. Din unele cuvinte englezești pe care începuse a le pricepe, din semnele și

schimonoselile micului Sam, Ako a înțeles că celălalt îi vorbea despre tribul lui și despre viața acelui trib. A mai înțeles că ceea ce se vedea pe puntea „Pescărușului" înfățișa doar o mică parte din lumea oamenilor albi, că mai erau o mulțime de înfăptuiri mai bune și mai frumoase și că printre albi se aflau mulți oameni buni, de care Ako nu trebuia să se teamă.

În ființa caldă a micului Sam, Ako a găsit sprijinul sufletesc fără de care traiul său pe bordul „Pescărușului" ar fi fost de neîndurat. Și poate că datorită doar faptului că pe puntea balenierei se afla acest pipernicit și neînsemnat fiu al rasei albe, în conștiința lui Ako nu s-a înrădăcinat chiar de la bun început o părere nedreaptă și hidă despre întreaga rasă albă.

Ako părea a fi părăsit orice gînduri de fugă. Trudea din greu, învăța limba albilor, se arăta foarte supus, dar prevăzător din fire, rămînea totdeauna la anumită depărtare de echipajul vasului.

CAPITOLUL IV

1

În cea de-a douăsprezecea dimineață de la plecarea din Rigonda, „Pescărușul" dădu peste largi dîre de grăsime lăsate de cașaloții migratori. Judecînd după desimea dîrelor, pe undeva pe aproape se afla un cîrd însemnat de cașaloți. Micul Sam, cu ochii cei mai ageri dintre toți, se urcă în saling și cercetă ceasuri în șir marea. Către amiază zări la vreo patru mile spre nord cîteva țîșnituri de apă.

Schimbîndu-și numaidecît direcția, „Pescărușul" făcu un mic ocol și le tăie drumul cașaloților. Pe punte totul fusese pregătit pentru vînătoare. Cel mai bun harponier, șeful de echipaj Ivarsen, stătea la catapulta de lîngă prova. O parte din oameni țineau în

mîini puști încărcate cu gloanțe dum-dum. Ceilalți trebăluiau la bărci sau pregăteau în încăperea dintre punți planșeul și focurile pentru topit untura. Se sfîrșise cu trîndăveala, toți își dădeau seama că începeau zile grele de muncă.

Intîia oară în viață Ako dădu cu ochii de namilele acelea. Cîțiva masculi bătrîni se ridicară pieptiș din apă, lăsîndu-și cogeamite trunchiuri în voia talazurilor. Ochiul unui european i-ar fi asemuit cu gîturile unor clondire nemăsurat de mari; în mintea lui Ako se înfiripa însă altă închipuire: i se părea că pe fața apei plutesc uriașe colibe vii, un sat întreg.

— La tine lucrezi mult, acum toți lucrezi, zi și noapte, mereu — îl lămuri Ivarsen. Ako începuse să priceapă cîte ceva din cele ce vorbeau albii. Știa cum se zice la pîine, apă, pînze, barcă, navă, mînă, picior, mătură, precum și la alte lucruri înconjurătoare. Își însușea mai ușor cuvintele ale căror noțiuni nu aveau nume în graiul lui de baștină și asemenea noțiuni erau droaie. Creierul acestui înzestrat copil al naturii era ca o cuprinzătoare încăpere cu numeroase despărțituri, în care se aflau însă puține bogății; de aceea putea înmagazina cu ușurință noi impresii și noi noțiuni. Dacă oamenilor de pe bordul „Pescărușului" le-ar fi trecut prin cap să se ocupe de educația lui Ako, ei ar fi fost fără îndoială mîndri de încununarea străduaniilor lor. Dar noi știm cam ce fel de oameni se aflau în adunătura aceea pestriță de vînători și cam ce fel de metode foloseau în munca lor „pedagogică".

...Vreme de două luni cît a ținut truda nebună, neomenească, au fost date uitării și odihna, și somnul cel de trebuință. Cînd oamenii cădeau istoviți, căpitanul Mobs le întărea vlaga chemînd în ajutor alcoolul. Soioși de untură din cap pînă-n picioare, și împroșcați cu sînge, ei apucau cana cu mîinile lor puturoase, dădeau pe gît băutura arzătoare și se întorceau la munca lor trudnică. Mobs și Hopkins n-aveau de ce să-i zorească prea tare: cu cît vor fi topit mai iute

cantitatea cuvenită de untură, cu atît avea să ajungă mai curînd la țărm, în vreme ce cîștigul lor rămînea neschimbat, oricît ar fi ținut călătoria. Nu, n-ar fi avut nici un rost să li se dea zor oamenilor, dar Mobs n-ar mai fi fost Mobs dacă ar fi lăsat-o prea ușurel. Și într-adevăr, glasul lui tuna cît era ziulica de lungă, cînd pe punte, cînd înăuntru, în cală; îi mustra și-i suduia pe toți, repezind și cîte-o palmă, ca să mai vîre frica în cine știe ce gură-cască; deseori amenința și cu pistolul.

Nu era tocmai ușor să încarci toată corabia. Trebuiau să gonească uneori zile în șir pînă izbuteau să înhațe vreun mascul, pentru ca apoi să pornească iarăși pe urma altei namile.

După ce aruncau din catapultă harponul în cașalot, vînătorii îl mai lăsau să se zbată și să obosească, apoi trăgîndu-l spre corabie, îi dădeau lovitura de moarte cu cîteva gloanțe dum-dum slobozite în plămîni. Fiara ucisă era legată cu un lanț zdravăn de bordajul navei, apoi se lăsa în jos un soi de schelă, pe care coborau tăietorii de grăsime. Cu ajutorul unei macarale, aceștia desprindeau aripile namilei de trunchi împreună cu un strat de untură, gros de un metru și jumătate. În aceeași vreme, unul din vînători se lăsa pe frînghii lîngă capul cașalotului și-i reteza cu toporul maxilarul inferior, care era ridicat numaidecît pe punte pentru a i se scoate așa-zisul os de balenă, cu frumoșii lui dinți. După ce-l despicau în două, capul cașalotului era suit de asemenea pe punte, pentru a i se lua grăsimea. Tăierea animalului ținea cîteva ore, după care lanțul era desfăcut, iar blocul informe de carne, nemaifiind bun de nimic, rămînea pradă mării.

Hălcile uriașe de grăsime erau coborîte în cală cu macaraua și acolo tăiate în fîșii lungi, cu ajutorul unor dispozitive speciale; aceste fîșii erau din nou scoase pe punte, unde cuțitele unei mașini puse în mișcare de mînă omenească le crestau în bucăți; ast-

fel pregătită, grăsimea era băgată în cazane, pentru a fi topită.

Cazanele se aflau în interiorul navei. La început, pînă se topea întîiul rînd de untură, în cuptor se puneau lemne; după aceea, focul era întreținut cu rămășițele de grăsime netopită. Untura căpătată era răcită în băi speciale de răcire, și apoi turnată în butoaie. Dintr-un cașalot se scoteau de la patruzeci pînă la o sută de butoaie cu untură, după mărimea animalului.

În toată această vreme, corabia ajungea atît de năclăită și peste tot duhnea atît de groaznic, încît oamenilor li se tăia răsuflarea. Munceau cu toții aproape despuiați, iar căpitanul Mobs îi mulțumea lui dumnezeu că vremea senină le ocrotea munca. Butoaiele umplute unul după altul cu prețioasa grăsime se rînduiau șiruri după șiruri în cală; cînd se umplea un rînd, pe deasupra sa așeza altul. „Pescărușul" se afunda tot mai mult în apă. O adiere ușoară legăna pe valurile oceanului rămășițele sfîrtecate ale namilelor, în jurul cărora mișunau vietățile adîncurilor, împărțindu-și între ele o pradă netrebuincioasă omului.

Stînd mereu în cala plină de năduf, soioși și duhnind a untură, oamenii își îndulceau nesfîrșitele ceasuri de trudă cu povestiri legate numai de munca lor. Veșnicul și cel mai de seamă erou al povestirilor era balena, vestita dihanie în stare să scufunde și un vapor în clipele ei de mînie. Erik Svenson mărturisea că el cunoscuse în tinerețe pe un bătrîn vînător de balene care-l văzuse cu ochii lui pe mult vestitul „Tom din Noua Zeelandă". Cu „Tom din Noua Zeelandă" se ticluiseră tot felul de cîntece și de legende. Nimeni nu putea prinde balaurul acela marin. Spinarea lui plină de harpoane semăna cu o spinare de arici. Pe vremuri, oamenii își dăduseră mîna încercînd să-l răpună, dar cît ai fi clipit din ochi, „Tom" sfărîmase nouă bărci, răpusese patru oameni iar pe ceilalți îi pusese pe fugă.

...Și iată că vînătoarea se încheiase. Cu cala înțesată, „Pescărușul" porni să facă în sfîrșit calea-ntoarsă. Marinarii spălară temeinic puntea corăbiei și-și văzură de haine. Vînătorii se culcară în patul lor, silindu-se să mai pună la loc din nesomnul nopților albe, în vreme ce căpitanul Mobs făcea, la el în cabină, socoteala unor cîștiguri cu putință. Lui îi va rămîne și partea cuvenită celor trei marinari morți, cît despre dispariția tînărului Parshman, jurnalul de bord va da lămuriri depline celor care vor întreba de el. Lunaticii n-au decît să stea la ei acasă...

Toate mergeau în plin.

Ako era bucuros. Avea sufletul liniștit ca altădată și umbla strengărește, cu zîmbetul mereu pe buze. Munca ce i se încredința, fără a-i părea nici mai ușoară, nici mai atrăgătoare, el o îndeplinea cu voie bună: stăpînul alb de care asculta tot echipajul îi spusese că nava e în drum spre casă și că dacă Ako va munci bine și va fi cuminte, atunci vor face cu toții un ocol pe la Rigonda și-l vor lăsa pe țărm, dar dacă va fi încăpățînat ca la începutul călătoriei, atunci îl vor duce cu dînșii în țara străină. Nu, pe Ako nu-l mai ispiteau țări depărtate; suferise destul și nu dorea decît să se întoarcă pe meleagurile de baștină, unde nu-l bătuse niciodată nimeni, unde nu-l suduise și nu-l silise nimeni să facă ceva împotriva vrerii lui. Astfel fiind, se străduia din răsputeri să fie pe placul stăpînilor.

— Maimuța asta nu-i lipsită de creier — a mărturisit o dată, în silă parcă, Hopkins. Am cutreierat mările cu tot felul de oameni, am văzut zeci de marinari începători, dar niciunul nu învăța atît de ușor să lucreze ca lumea și nu îndeplinea atît de iute poruncile. Uitați-vă la el cum leagă nodurile de ancoră, cum le strînge. Îmi vine să cred că a prins și rostul fiecărei pînze. Dacă un vlăjgan ca el ar cunoaște o limbă omenească și ar avea pielea albă, ai putea să faci din el un șef de echipaj clasa întîi.

— Vita rămîne vită — a răspuns căpitanul Mobs. Tot ce vezi dumneata e curată maimuțăreală; la atîta se pricepe. Nu căuta să descoperi cea mai mică pătrundere a lui în miezul lucrurilor. Atunci și papagalul ar trebui să înțeleagă ce se vorbește, fiindcă și el repetă cuvintele pe care le aude. Ceea ce ți se pare dumitale inteligență, nu e decît instinct, e simțul primar al animalului. Strămoșii lui au trăit veacuri și poate milenii într-o lume de noțiuni și de imagini atît de îngustă, încît nu pot pricepe nici chiar lucrurile cele mai simple.

Sărăcia asta de noțiuni a trecut de la o generație la alta, determinînd structura creierului generației următoare, creier care, din cauze pur fiziologice, nu se poate deosebi de creierul strămoșesc. Și dacă încăperea e prin construcția ei atît de strîmtă și de îngustă, unde vreți să mai încapă alte cunoștințe? Acum mai e un pic de loc acolo și atunci sălbaticul își mai însușește și el cîte ceva. Cînd însă toate celulele creierului vor fi pline, n-o să mai poți vîrî nimic înăuntru, nici cu făcălețul.

Ako nu bănuia nimic despre filozofica discuție în legătură cu ființa lui, dar chiar dacă ar fi știut, concluziile sceptice ale căpitanului Mobs l-ar fi lăsat rece. Puteau să gîndească despre el tot ce pofteau, bine, sau rău; avea și el la rîndul lui păreri despre oamenii aceia și convingeri, atît de puțin măgulitoare, încît nu le-ar fi putut dezvălui nimănui. Căci ei s-ar fi supărat foc și l-ar fi bătut cu biciușca. E rău să mănînci bătaie, va să zică e mai cuminte să taci și să te faci că gîndești așa cum le place altora. Simțul de conservare îl învățase pe Ako să fie șiret. Oare își închipuie albii că lui îi place munca asta grea și anostă, pe care o îndeplinea cu atîta rîvnă? Nu, el voia doar să se întoarcă pe insula lui și atunci îi amăgea pe albi. Și proști mai erau dacă puteau avea încredere în supușenia, în blîndețea și sîrguința lui! Cînd vrei să prinzi o pasăre vie, nu te apropii de ea dintr-o dată și cu tărăboi; trebuie să te furișezi mai ușor

decît cel mai ușor vînțuleț și să te tîrăști tiptil-tiptil pe sub frunze de bananier, căci altfel pasărea îți ghicește gîndul și o zbughește. Atare pasăre sperioasă era și omul alb. Totul era ca nu cumva să se sperie pînă ce Ako își va fi atins ținta. Dar o dată acolo, în laguna Rigondei, el nu va avea de ce să-și mai ascundă gîndurile, nici socotelile. Fără îndoială că oamenii albi au să coboare pe țărm. Și Ako va face atunci așa ca ei să nu mai poată părăsi insula, pentru ca niciunul din albi să nu ajungă vreodată în Țara străină și să le destăinuiască altora unde se află pămîntul fericit al Rigondei. Numai astfel tribul lui Ako va fi liniștit și va rămîne slobod.

Cînd și cînd tînărul se cățăra pe catarg și scruta zarea. Nu se vedea însă nimic.

— Ajungem curînd acasă? îi întreba el pe marinari.

— Da, da, curînd — îi răspundeau aceștia zîmbind. Încă o zi-două, și o să zărești țărmurile insulei tale.

Ako aștepta răbdător. Într-o dimineață a zărit vîrfuri de palmier, dar vasul a trecut pe de lături și nimeni n-a luat în seamă palmierii. Ako a întrebat de ce oamenii albi nu trag la țărm.

— Asta nu e insula ta — i-au răspuns ei. Acolo tu n-ai fost niciodată.

— Acuma vine și insula mea? mai întrebă Ako.

— Da, da, acuma. Nu trecem noi, așa, pe lîngă ea.

Pe mare se iviră alte nave mai mari și mai mici decît „Pescărușul", dar una pe alta nu se luau în seamă și fiecare își vedea de drum. Unele dintre ele aveau trei catarge cu pînze, altele numai un catarg bondoc și umflat, care scotea puhoi de fum gros de parcă i s-ar fi dat foc. Asemenea nave n-aveau de loc pînze și Ako nu pricepea cum de puteau înainta.

Și iată că într-o bună dimineață în cabina marinarilor s-a stîrnit mare însuflețire. Albii și-au zgîriat obrazul cu niște cuțite ascuțite pînă n-a mai rămas firicel de păr, și-au spălat fața cu apă și și-au tuns

unul altuia chica de pe cap. Stăpînul cel alb și-a pus hainele frumoase cu care se arătase și pe țărmul Rigondei. Hopkins i-a dat lui Ako pantaloni albi noi, o bluză și i-a spus să se gătească și el.

— Uite, acum ajungem acasă.

În scurtă vreme la orizont se iviră vîrfurile munților de pe coastele din preajmă, vîrfuri cu un contur diferit decît al celor din Rigonda. Și cu cît vasul se apropia mai mult de uscat, cu atît malurile se întunecau mai tare în dreapta și în stînga fîșiei despărțitoare dintre cer și apele mării.

— Asta nu e insula mea — îi șopti dezamăgit Ako lui Sam.

— Da, Ako, e o țară străină, pe care tu n-ai mai văzut-o pîn-acum — îl lămuri Sam. E o țară mai mare și mai frumoasă decît insula ta. Aici e bine de trăit.

— Dar stăpînul alb a spus că o să mergem în insula mea, rosti buimăcit Ako.

— N-a fost vreme. Întîi trebuie să descărcăm tot vînatul în țara străină și pe urmă te ducem și acasă.

— Cînd o să fie asta?

— Curînd, poate mîine. Mai rabdă și tu puțin.

— S-ar putea ca stăpînul alb să nu facă așa cum a făgăduit?

— Cîteodată nu se ține nici el de făgăduială.

— Atunci nu se cade să-l crezi?

— Cam așa, Ako, uneori nu se cade... — întări micul Sam.

Ako înțelese că oamenii albi îl amăgiseră. Nici nu le trecuse prin minte să-l ducă acasă, ci l-au adus cu dînșii în țara străină. Pesemne că iarăși aveau ceva de gînd cu el: dacă omul alb nu spune adevărul și se face că e bun, atunci și-o fi pus în minte să-i facă cine știe ce rău.

Presimțiri întunecate îl copleșeau pe Ako. Țărmurile necunoscute, care i se înfățișau vederii tot mai aproape și mai lămurit, păreau tăinuitoare de rele.

Pe mare mișunau sumedenie de vase, ca niște vedenii cumplite. Larma nouă ce ajungea pînă la el prevestea parcă nenorocire.

Tulburat și la fel de vrăjit ca în ziua cînd vasul străin se ivise în lagună, Ako nu-și putea lua ochii de la priveliștea care se apropia. Rămăsese înmărmurit pe punte, privind la întruchipările de basm care i se iveau în cale. Portul, foind de corăbii, bărci și oameni, părea desprins din povești. În jurul golfului liniștit se înălțau colibe uriașe, pe mal forfoteau ființe ciudate, cum nu mai văzuse el niciodată. Și din toate cîte vedea, se dezlănțuia un iureș de sunete și de larmă, care-i stîrnea și teamă, și uimire.

2

„Cîteodată nu se ține de făgăduială..." — vorbele lui Sam nu-i mai ieșeau lui Ako din minte. Să nu-și închipuie cititorul că Ako înțelegea adevărul numai din spusele lui Sam; nu avea cunoștințe atît de întinse în graiul albilor. La fel ca înainte, cînd vorbea cu marinarii, făcea gesturi și semne grăitoare. Îi veneau în ajutor și tot soiul de raționamente: „Dacă stăpînul vasului nu face ceea ce făgăduiește, atunci nu se cade să-i dai crezare" — își zicea el, cercetînd cu privirea împrejurul, a cărui înfățișare ciudată îl tulbura adînc. Mobs nu l-a dus pe Ako înapoi în Rigonda, ci l-a luat cu dînsul în țara străină. De ce l-a înșelat căpitanul? Fiindcă îi era teamă să se întoarcă în Rigonda. Dacă Ako ar destănui lui Gitahi și celorlalți bărbați de pe insulă cît de răi sînt oamenii albi, ei ar pune mîna pe sulițe și pe pietre și i-ar omorî pe acești dușmani. Corabia nu s-ar mai întoarce atunci în larg și nici un alb n-ar mai scăpa cu viață. Căpitanul nu vrea însă ca Ako să spună tribului cum a fost de schingiuit și de aceea l-a adus aici și niciodată n-o să-l mai lase îndărăt, acasă. Niciodată! Dacă Ako va fi supus și nu-i va înșela pe albi, atunci

așa o să fie. Ako ținea morțiș să ajungă acasă. Îl aștepta acolo Nelima. Altă dată el n-o să se mai lase amăgit.

În radă, „Pescărușul" era așteptat de un remorcher cu un pilot, de niște funcționari vamali și de șeful direct al căpitanului Mobs, mister Melvyl, proprietar al cîtorva baleniere și cel mai de seamă dintre proprietarii părtași ai „Pescărușului". Prinzînd o clipă potrivită, Mobs îi șopti șefului despre măreața sa descoperire într-un colț îndepărtat al oceanului.

— O insulă ca o grădină... pămînt roditor... munți... oameni cu totul primitivi. S-ar putea să fie perle în lagună, iar în munți tot felul de minereuri. Am și pregătit un comunicat amănunțit pentru presă.

— Ssst... — îl opri mister Melvyl pe marinar. Deocamdată nimănui nici o vorbă. Vedem noi pe urmă ce-i de făcut.

— Dar tot echipajul vasului știe. Au să ne dea oamenii de gol.

— Ei, și ? Tot degeaba, dacă nu cunosc poziția geografică a insulei !

— O știm numai eu și timonierul. Dar pe Hopkins ne putem bizui în asemenea împrejurări. Șeful de echipaj o să facă și el pe mutul. Numai că...

— Numai ce ?

— Am pe punte un insular — adăugă Mobs. Știți, după prima vînătoare am pierdut patru oameni. Trebuia să întăresc echipajul.

— Vorbește englezește ?

— Foarte puțin.

— Atunci prezintă-l funcționarului din port sub numele unuia din marinarii pieriți. Despre insulă nu pomeni nimic.

— Și ce facem cu oamenii ?

— Înțelege-te cu ei. Făgăduiește-le răsplată bună, le dăm o parte din cîștigurile vînătoarei, dar să nu pună nimeni piciorul pe pămînt.

— Cam greu să te înțelegi cu bețivanii ăștia.

— Lasă-i să bea pe punte pîn' n-or mai putea.

— N-or să se mulțumească numai cu whisky; au să ceară și fete.

— Adu-le vreo cîteva. Cînd o ieși corabia-n larg, să iasă cu fete cu tot. Înțelegi dumneata, e bine să păstrăm taina pînă om vedea cam ce bogății ascunde noua insulă. Să căpătăm întîi concesia, ca să rămînă norocul în mîna noastră.

— Și eu? Lui Mobs i se păru că sosise momentul să aducă vorba și de propriul său viitor.

— Despre asta fii pe pace — spuse rîzînd mister Melvyl. Dumneata vei căpăta un anumit număr de acțiuni în chip gratuit.

— Cam cîte? stărui Mobs.

— Cincisprezece la sută din toate acțiunile.

— Dacă nu mă pot bizui pe douăzeci și cinci la sută, n-are nici un rost să-mi mai bat capul.

— Douăzeci la sută și postul de director al viitoarei întreprinderi.

— Bine, să mă mai gîndesc.

Mobs ținu repede sfat cu Hopkins și Ivarsen. Cei doi pricepură din cîteva cuvinte despre ce era vorba și se învoiră fără să mai facă nazuri.

Cîteșitrei se puseră pe lucru. Ivarsen le spuse oamenilor că mister Melvyl e încîntat de rezultatele vînătoarei și că dorește să sărbătorească pe vas, chiar în seara aceea, întregul echipaj. Vor fi poftite și cîteva persoane foarte plăcute. În afară de asta... căpitanul are un plan minunat la îndeplinirea căruia va putea lua parte oricine va dori să prindă prilejul de-a ajunge proprietar al unei întreprinderi bănoase. De pildă, o cîrciumioară frumușică în port, un magazin cu echipament naval, o fermă sau poate chiar o navă cum e de pildă „Pescărușul". Căpitanul le socotise pe toate: pentru călătoria făcută fiecare om va primi o sută douăzeci de lire. Banii îi va putea căpăta a doua zi seara, cînd vor fi aduși de la bancă.

Formalitățile cu funcționarii din port au fost întocmite în cabina căpitanului, în jurul unei sticle de vin bun. Mister Melvyl a avut deosebita grijă să poto-

lească orice curiozitate, poruncind însă ca, o dată cu descărcarea, vasul să fie încărcat cu merindele de trebuință pentru o nouă călătorie.

Toată noaptea au scîrțiit macaralele, descărcînd butoaiele cu untură și trofeele lor de vînătoare. În port, cîteva schimburi de hamali au muncit rînd pe rînd. Și cît e noaptea de lungă, a răsunat clinchetul sticlelor și glasurile vesele ale marinarilor. Hopkins și Ivarsen s-au silit din răsputeri ca oamenii să nu ducă lipsă nici de băuturi, nici de gustări bune. Dimineața, cînd s-a descărcat pe țărm cel din urmă butoi cu untură, magazia „Pescărușului" era din nou doldora de merinde proaspete, iar una din cămări plină cu tot felul de nimicuri : oglinjoare, mărgele de sticlă, pietre de cremene și stofe țipător colorate, după care tînjeau băștinașii insulelor. Cele două fetișcane ivite pe vas de cu seara, nu plecară nici dimineața. Au fost trecute în actele de bord ca servante. În zori, cînd toți cei de pe „Pescărușul" dormeau buștean la ei în pat, s-a apropiat un remorcher și a scos baleniera pe gura portului, în larg. Ajutați de bucătar și de însuși mister Melvyl, cei trei administratori au ridicat pînzele. Și „Pescărușul", împins de un vînt prielnic și de un cald curent vestic, ieși liniștit în larg, pornind către nord-est.

Planul lui mister Melvyl izbutise. Nici un om din port n-avea habar de descoperirea insulei necunoscute și nimeni nu va afla nimic pînă ce vasul nu se va fi întors din noua sa călătorie.

Cînd „Pescărușul" atinse viteza de șapte noduri pe oră și cînd remorcherul se făcu nevăzut după promontoriul de la intrarea portului, căpitanul Mobs își dădu părerea :

— Eu zic să-i dăm drumul și sălbaticului din cușcă. Ce rău să ne mai facă acuma ?

— Da, dați-i drumul pe punte — se învoi mister Melvyl.

Îl trimiseră pe Hopkins să descuie cămăruța unde îl încuiaseră pe Ako în ajun, înainte de sosirea func-

ționarilor din port. Timonierul se întoarse foarte tulburat:

— Nu-i nimeni înăuntru! A șters-o, ticălosul!...

— Ce-i de făcut? Și Mobs se întoarse spre Melvyl.

— Nici o grijă — răspunse acesta. Nu-ne mai poate face nici un rău. Și ne putem foarte bine lipsi de el. Acum n-o să mai vînăm caşaloți, ci ceva mult mai de preț.

CAPITOLUL V

I

Ako ar fi trebuit să mulțumească unui derbedeu din port, căci datorită lui scăpase din chițimia unde prevăzătorul Hopkins îl ascunsese de ochii iscoditori ai curioșilor. Peste noapte, derbedeul socotise că n-ar fi rău să se pună mai la adăpost și cum patria lui era tocmai departe, în nord, călătoria lungă pînă în Noua Zeelandă l-ar fi scutit de o anumită răspundere penală în urma spargerii unui magazin cu bijuterii.

Coborînd însă pe scara bacului dintre cele două punți, nordicul cutezător văzu o ușă masivă, ferecată pe dinafară cu cîrlig și cu zăvor strașnic. În broasca ușii stătea cogeamite cheia.

„Ehei, aici o fi magazia... vopsele, odgoane, pînză de doc" — își zise bucuros priceputul și se puse pe lucru. Cunoscîndu-și destul de bine meseria, răsuci cheia în broască, dădu în lături zăvorul și ridică cîrligul atît de încet, încît nici cîrdurile de șobolani care mișunau pe acolo nu l-au simțit. Dar în clipa în care ușa grea se deschise, dinăuntru țîșni o făptură întunecată care, din cîteva sărituri sprintene, se și cățără sus, pe punte.

— Asta-i bună! se sperie tînărul. Ca să ascundă urmele fărădelegii, încuie ușa cu cheia și trase la loc zăvorul, fără să se mai uite cam ce bogății ascundea

ungherul acela sumbru. Era mai bine s-o șteargă cît mai curînd de acolo. După ce se văzu însă la adăpost de orice primejdie, și putu chibzui în liniște la cele întîmplate, își dădu seama că se cam pripise: omul încuiat în fundătura întunecoasă n-avea cum să se aibă bine tocmai cu comandantul vasului. O fi fost mai curînd vreun marinar buclucaș, avînd pe conștiință încălcarea disciplinei și a legilor maiestății sale; dar asemenea om nu aleargă să-i raporteze căpitanului despre ciudatul nepoftit. „Și dacă, într-adevăr era așa, atunci acolo nu se afla nimic, căci n-ar fi fost cu putință ca asemenea băieți să fie încuiați într-o încăpere cu lucruri de preț..."

Cînd ieși pe punte, Ako văzu că în dreptul chepengurilor de la magazie cîțiva necunoscuți învîrteau, la lumina unui felinar, o macara de mînă, cu care ridicau din cală butoaiele cu untură. Alți bărbați de pe mal le luau în primire și le dădeau de-a dura sub un șopron. Era noapte. De cealaltă parte a vasului se întindea apa smolită a portului.

Ascuns după bărci, Ako privi o vreme în dreapta și-n stînga, chibzuind la ce avea de făcut. Sări apoi încet peste bord, dar rămase atîrnat în mîini de-a lungul peretelui navei pînă cînd macaraua scîrțîi prelung și atunci își dădu drumul în apă. Nimeni nu băgase de seamă întîmplarea, pe vas toate mergeau strună. În scurtă vreme, Ako se afla dincolo de partea luminată a țărmului.

O jumătate de oră mai tîrziu se cățăra pe malul promontoriului de la intrarea portului. După ce-și stoarse pantalonii și pieptarul și se încredință că nu este urmărit, Ako o luă de-a lungul țărmului către coastele munților împăduriți. La dreapta sclipeau lumini în uriașele colibe clădite de străinii albi pe malul golfului. Conturul navelor se profila în lumina lunii. Simți că îl pătrunde frigul; ca să se mai încălzească, Ako grăbi pasul, țopăind și săltînd din tot trupul. La fel cu fiara hăituită ce caută scăpare, alerga și el după un colțișor întunecos și tainic pe pămîntul acela ne-

cunoscut, unde i se părea că fiecare copac, fiecare bolovan și fiecare dîmb ascunde o primejdie stranie.

După puțină vreme, Ako a ajuns într-un crîng liniștit, nu departe de mare. Erau copaci mulți acolo, diferiți de cei din Rigonda, și creșteau departe unul de altul, în șiruri drepte, despărțite prin cărări curate și prin poieniță cu iarbă. Mergînd tot așa, a dat peste o bancă de lemn. De la bancă se vedea bine o insuliță în marginea golfului. Pe urmă a pornit mai departe și a ajuns, în sfîrșit, la niște tufăriș des. S-a repezit în desiș ca șoarecele în gaură. Cîteva păsări speriate și-au luat zborul. El și-a ales un loc bunicel, s-a lăsat la pămînt și a adormit, rezemat cu spatele de o tufă.

În zori l-a trezit lumina și ciripitul păsărilor arțăgoase. Se așezase prea aproape de cuibul uneia din ele. Ridicîndu-se, s-a tras pînă la marginea tufărișului. Îi era foame. În crîng nu se afla nici cocotier, nici bananier, nici arbore de pîine. Creșteau acolo copaci ciudați, lipsiți de roade. Dacă Ako ar fi avut o undiță, ar fi încercat să pescuiască.

Ceva îl trăgea însă nestăvilit spre țărmul mării. Dîndu-se pe după copaci, s-a apropiat cu mare grijă de golf. Departe, în stînga, se deslușea marginea radei, se deslușeau și vapoare cu coșuri fumegînde și o corabie cu pînzele strînse. Pe mal, Ako a început să strîngă peștișori și scoici aduse de apele fluxului. Și-a potolit foamea cu ouă de păsări marine, aflate printre slînci singuratice și cu gustoase plante de mare, așa cum erau și în țara lui.

Îndată ce foamea nu l-a mai chinuit, Ako s-a simțit mult mai bine. Din cer, soarele ridicat doar de-o șchioapă își trimitea totuși dogoarea. Cu hainele uscate, lui Ako nu-i mai era nici frig. Atîta vreme cît nu-l vor găsi oamenii albi, lui o să-i fie bine. Măcar că e în loc necunoscut, măcar că nu are colibă unde să se adăpostească peste noapte și că nu poate găsi mîncare gustoasă ca acasă, dar aici nu-l bate nimeni, nu-l silește nimeni să facă ce nu vrea și nu strigă

nimeni la el. Ako e slobod, slobod. Dar dacă oamenii albi îl vor găsi, atunci va fi iarăși vai de bietul Ako...

În golf se ivi o luntre neagră cu ciocul turtit, și cu un catarg ciudat, din care ieșea fum gros. În ajun, același fel de luntre se apropiase de „Pescărușul" și după ce-l legase cu un odgon, îl trăsese în radă. Ako se minuna cum de putea o luntre, pe care nu se vedeau nici pînze ridicate și nici nu vîslea nimeni, să tragă un vas mare. Și iată că luntrea aceea trăgea din nou un vas spre larg. Ducîndu-și palma streașină la frunte, insularul își pironi privirea asupra corăbiei cu pînze. Ceea ce europeanul vede numai prin lentilele binoclului, un insular poate deslușì doar cu ochiul său ager. Ako recunoscu „Pescărușul". Era vasul lui, izvorul atîtor amărăciuni și suferințe. Luntrea cu ciocul turtit și cu dîra de fum gros scotea „Pescărușul" în larg.

De pe pieptul lui Ako se prăvăli deodată povara grea a grijilor. Oamenii albi plecaseră în larg, oamenii albi n-au să-l mai caute! Va putea deci trăi liniștit, de capul lui, pînă și-o face sau o găsi o luntre bună. Atunci Ako se va întoarce pe insula lui. Și într-o bună dimineață, cînd bărbații din Rigonda vor ieși în lagună la pescuit, ei vor vedea pe mare luntrea lui Ako. Și se vor speria, vor crede că iar au venit oamenii albi. Vor da toți buzna în tufăriș. Dar Ako va coborî din luntre, le va vorbi cu glas tare și ei îl vor recunoaște. Și ce sărbătoare va începe pe insulă, o sărbătoare mare, mare, nemaipomenit de mare! Au să mănînce cu toții pești, și păsări, și poame, au să bea awa și au să dănțuiască. Iar Ako o să facă așa încît tribul lui să nu se mai teamă de albi. O să fie vai de ei, vai și amar de albi, dacă or mai intra o dată în lagună cu vasul lor...

Privind departe peste ape, Ako vedea aievea patria visată, nările lui simțeau mireasma florilor de la poalele văilor verzi, la ureche îi ajungeau cîntecele păsărelelor și ale oamenilor. Furat de gînduri și ui-

fînd de toate, fără să mai vadă și să mai știe de nimic împrejur, insularului i se opri inima în loc, auzind în spatele lui pași și glasul unui om alb:

— Alo, băiatule, ce faci aici?

2

Era un bărbat de vîrstă mijlocie, cu fața rotundă și bine rasă, cu o salopetă albastră marinărească și o pălărie scorțoasă de paie pe cap. Mergea desculț. Încălțămintea — pantofi de pînză ponosiți — o ținea într-o mînă, iar în cealaltă ducea niște unelte de pescuit. Avea chipul pîrjolit de soare, ca toți albii care stau vreme îndelungată sub soarele Sudului. Necunoscutul trăgea dintr-o pipă stinsă și-i arunca lui Ako o căutătură prietenoasă.

La început, Ako voise să fugă. Necunoscutul băgă de seamă spaima tînărului și pe chip îi înflori un zîmbet deschis și prietenos. Privirea liniștită a ochilor căprui inspira încredere. Ako se îndepărtă cîțiva pași de necunoscut și-i răspunse printr-un zîmbet stîngaci.

— Ți-e teamă? și omul rîse. Se vede treaba că nu ești de pe-aici, așa e? Știi să vorbești, pricepi ce-ți spun?

— Puțin, numai puțin — răspunse Ako, scîlciind cuvintele.

— Ai venit de-acolo, nu? necunoscutul făcu un semn cu capul înspre mare. Ai mers mult, mult, așa e?

Ako încuviință din cap și arătă cu brațul întins „Pescărușul".

— Barca mare adus pe Ako aici. Barca pleacă, Ako rămîne.

Abia acum băgă de seamă necunoscutul corabia care se îndepărta. Păru nedumerit:

— Pleacă? Oamenii au rămas toți în barcă?

— Toți rămas. Dar Ako înotat la mal, Ako nu vrut pleacă. Oameni albi răi, țipat, țipat, bătut, bătut Ako.

— Și cînd a venit veliera? întrebă necunoscutul. De cîte zile?

— Una zi. Ieri venit, azi plecat. Oameni albi stat în colibă și băut mult.

— Așa, așa — mormăi necunoscutul printre dinți. I-a speriat greva și au șters-o. Ako te cheamă?

— Ako.

— E bine că Ako nu plecat la barcă cu oameni albi. Barca făcut rău. Nu se poate plecat. Nici o barcă nu poate plecat. Dacă Ako nu plecat, atunci Ako prieten la mine. Pe mine cheamă Bobby Grayne.

— Bobby Grayne... — repetă Ako.

— Mergi cu eu? Prindem pește, mîncăm pește și pîine, nu plecat cu barca, tu stat pe mal și așteptat pînă putut pleca. Luîndu-se după felul în care insularul scîlcia graiul englezesc, necunoscutul începuse și el să-l scîlcieze.

— Ako vrea pleacă — stărui flăcăul.

— Eu înțelegi, dar astăzi nu se poate. Poate mîine, poate după multe zile. Bobby Grayne ajută lui Ako, el pleacă insula lui.

Sfatul lor a ținut astfel, în același grai schimonosit, amîndoi înțelegîndu-se foarte bine unul cu altul. Pentru a nu îngreuna lectura, vom folosi totuși forme de vorbire mai corecte, pe care Ako — ce e drept, nu într-o zi sau într-o săptămînă, ci în multe luni de muncă îndelungată și sîrguincioasă — și le-a însușit.

Biruindu-și sfiala ce-o simțea la început, Ako îi dădu ascultare lui Bobby Grayne și îl urmă pe malul promontoriului, într-un loc de unde se desfășura vederii tot golful, cu rada și orașul. Bobby Grayne pescuia cu undița. Ako se dovedi a-i fi un ajutor foarte priceput. În vreme ce-și vedeau de treabă, stătură mai departe de vorbă:

— Cum se cheamă insula ta, Ako?

— Rigonda. E mare și frumoasă. Are mulți palmieri, și bananieri, și arbori de pîine. În lagună e

mult pește. Nici un alb n-a fost în Rigonda pînă ce n-a venit vasul. Ako și toți de pe insulă au văzut atunci întiia oară oameni albi.

— Și ce-au făcut oamenii albi pe insulă?

— Au căutat apă dulce și au înfipt în vîrful muntelui o bucată de pînză ca pînza de pe catargul corăbiei.

— Un steag. Au înfipt un steag, Ako.

— Da, un steag. Pe urmă stăpînul alb a cerut multă mîncare și multă awa, a scotocit prin colibe și a luat toate lucrurile frumoase. Un alb s-a legat de Nelima dar Ako nu a dat voie; Ako l-a trîntit pe alb la pămînt și l-a ținut așa, pînă a fugit Nelima în tufăriș.

— Cine e Nelima?

— Prietena bună a lui Ako. Voia să vină să trăiască la el în colibă și să fie nevasta lui. Dar tocmai cînd Ako ținea la pămînt pe omul alb, alți albi l-au apucat pe Ako, l-au tîrît în barcă și l-au suit pe vas. Ako nu s-a mai întors la mal. Oamenii albi l-au bătut rău pe Ako, l-au pus să muncească mult și noaptea îl închideau într-o colibă fără lumină. Pe urmă au prins în mare niște pești mari cît vasul și au topit untură în butoaie. Cînd toate butoaiele s-au umplut, vasul a plecat. Stăpînul alb a spus că-l duce pe Ako acasă, dar l-a păcălit. Și cînd Ako a văzut unde a venit vasul, a sărit noaptea în apă și a fugit înot.

— Ești dat dracului, Ako! Îmi pare bine că te-am întîlnit. Și eu călătoresc departe, pe corăbii. Am văzut fel și chip de insule și de mări. Acum nici un vas nu poate pleca și de aceea Bobby Grayne stă pe mal și pescuiește. Dar cînd se va putea pleca, o să mă urc din nou pe corabie și o să plec și eu pe mare.

— Bobby Grayne nu se teme? Stăpînii albi vorbesc urît, stăpînii albi bat rău, pun să muncești mult, mult.

— Pe Bobby Grayne nu îndrăznește să-l bată nici un stăpîn. Cine l-ar bate, pe acela o să-l bată și el.

Și Bobby Grayne are mulți prieteni pe vase, care au să-i sară în ajutor dacă s-o supăra stăpînul.

— Da, Bobby Grayne e alb. De aceea el nu e bătut. Ako nu e alb.

— Dacă Ako va fi pe un vas împreună cu Bobby Grayne, atunci oamenii albi vor fi și ei prieteni cu Ako. Au să doarmă împreună, au să facă aceeași muncă, au să mănînce la aceeași masă. Bobby Grayne n-o să dea voie să se atingă nimeni de Ako.

— Bobby Grayne e om bun, cu toate că e alb. Ako îl crede. Dacă Bobby Grayne vine în Rigonda, atunci coboară fără frică pe mal și rămîne acolo cît poftește. Ako o să fie prietenul lui. Dar dacă alți albi vin pe mal, Ako n-o să fie prietenul lor. Ako e prieten numai cu oamenii albi buni, Ako nu e prieten cu toți albii.

— Foarte bine, băiatule. E mai bine să n-ai de-a face cu cîinii. Îmi închipui că grozav ai vrea să te vezi acasă, așa e?

— Da, Ako vrea. Acolo viața e bună, insula e frumoasă, oamenii sînt buni, sînt mulți prieteni. Noaptea, Ako vede Rigonda, și ziua Ako se gîndește la prietenii lui. Nelima îl așteaptă pe Ako, Gitahi îl așteaptă, tata îl așteaptă și mama, și fratele îl așteaptă și Ako vrea la ei. Ako nu poate să doarmă pînă n-o să fie acasă.

Bobby Grayne oftă adînc, înțelegînd dorul nostalgic al tînărului insular.

— Ți-e sufletul greu, sărman pui de drac. Dar ia spune, unde e insula ta? Cum poți ajunge acolo, în ce parte se află și cum se numește insula cea mai din preajmă?

Ako își întinse brațul înspre largul mării.

— Acolo... departe-departe... Mergi multe zile cu corabia...

— Poate acolo? arătă Bobby Grayne spre nord.

— Poate acolo. Ako nu știe. Lîngă Rigonda nu e nici o insulă. Ako n-a fost niciodată pe altă insulă și nici un străin n-a venit niciodată în Rigonda.

— O să-ți fie tare greu să-ți găsești țara — grăi marinarul. Marea e întinsă și are atîtea insule! Cine poate să știe unde-i insula ta? Dar să nu-ți pierzi cumpătul. Poate aflăm noi ceva despre insula asta. Și dacă o pleca vreun vas într-acolo, merg și eu cu tine.

— Cu vas, nu. Merge cu barca, numai doi oameni: Ako și Bobby Grayne.

— Cu barca n-ajungi pînă la Rigonda. Se poate stîrni cine știe ce furtună și barca se duce la fund.

Au prins pește mult. Bobby Grayne a făcut focul și a pus un ceaun cu pește la fiert chiar acolo, pe malul golfului. Pe urmă au dat în preajmă de un izvor cu apă limpede ca cleștarul. Cînd ciorba a început a clocoti, Bobby Grayne i-a pus un praf de sare și scoțînd din buzunar un codru de pîine, l-a rupt în două și i-a întins insularului o bucată.

— Mîncăm și pe urmă dormim un ceas.

Au golit voinicește tot ceaunul, folosind cu schimbul lingura de aluminiu a lui Bobby Grayne. După aceea, Ako a spălat ceaunul și în vreme ce prietenul lui trăgea un pui de somn la umbră, el a păzit lucrurile. Desaga mare, cu împletitura rară ca o rețea, era plină cu pește. Ca să nu moară peștele, a lăsat-o s-o legene apa.

Spre seară fluxul își începu revărsarea. Cei doi prieteni porniră spre oraș prin crîngul unde Ako se adăpostise peste noapte. Văzîndu-l că se codește, Bobby Grayne căută să-l îmbărbăteze:

— Nu-ți fie teamă, n-o să ți se întîmple nimic. Dacă ești cu mine, nu pune nimeni mîna pe tine.

La marginea orașului, învecinat cu pădurea de copaci neroditori, adăsta o căsuță din lemn. Doi bătrîni cu pielea albă — un bărbat și o femeie — ședeau pe o prispă acoperită și admirau frumosul asfințit de soare. Erau părinții lui Bobby Grayne: un bătrîn paznic din port și nevastă-sa.

— Ți-am mai spus să nu mai mi-aduci acasă toate haimanalele — rosti bătrîna văzînd că Bobby Grayne îl poftește în curte pe Ako.

— Nu e haimana, e un băiat de treabă, prigonit, sărmanul, de compatrioți de-ai noștri. N-o să-ți stea pe cap, fii pe pace. O să rămînă la noi pînă o găsi un vas care să-l ducă acasă.

— Și unde-i casa lui? întrebă bătrînul Grayne.

— Undeva, pe o insulă... — și feciorul făcu un semn cu mîna înspre oceanul nemărginit. Ako își aruncă și el ochii într-acolo, dar nu văzu nimic decît întinsul apelor pustii. De bună seamă numai vîntul și pescărușii știau în ce loc e țărișoara lui, dar lipsiți fiind de grai omenesc, nici vîntul nici pescărușii nu-i puteau spune nimic.

3

— Pe ce fel de copac cresc frunzele astea subțiri și pătate? întrebă Ako, arătînd ziarul pe care-l citea Bobby Grayne. Intraseră în casă și ședeau amîndoi într-o odăiță a cărei fereastră dădea înspre golf. Un pat sărăcăcios, un cuier, o măsuță și un scaun alcătuiau întregul mobilier al odăii. Mai era și o lădiță verde de marinar, căptușită cu postav ceruit, în care Bobby Grayne își păstra avutul. Ako se așezase jos, pe dușumea, cu picioarele cruciș sub el, în vreme ce Bobby Grayne citea ziarul pe pat, la lumina unei lumînări.

— E o frunză din copacul înțelepciunii — îi răspunse el. Iar semnele astea sînt cuvinte. Cînd se uită omul la ele, află tot ce se petrece în lume. E ca și cum ar sta de vorbă cu alt om deștept, cu un musafir venit la el și musafirul îi povestește ce a văzut de-a lungul zilei.

— Unde crește copacul? întrebă Ako.

— Pretutindeni unde trăiesc oameni isteți la minte, care știu să se înțeleagă cu frunze de soiul acesta.

— Dar de ce nu i se aude glasul, vorbește așa de încet frunza asta?

— Nici n-are glas. Tot ce are de spus, spune prin semne.

— Și ce spune?

Bobby Grayne puse ziarul pe genunchi și își aprinse pipa.

— Frunza spune că azi nici un vas nu trebuie să iasă în larg. Toți oamenii care lucrează pe vase trebuie să coboare pe țărm și să rămînă acolo pînă cînd proprietarii vaselor au să înceapă să le plătească bani mulți pentru muncă.

— Ce e aia bani?

— Un lucru bun, cu care poți să-ți iei de toate — mîncare, băutură, haine și podoabe frumoase. Dar nu toți oamenii au bani. Cei care n-au bani, muncesc și atunci li se dă bani, ca să-i poată schimba pe mîncare. Iar cei care au bani mulți, aceia nu muncesc. Îi pun pe alții să muncească în locul lor și pentru munca asta le dau și ceva bani.

— Dar de unde au luat ei atît de multe lucruri din cele bune?

— Le-au schimbat pe alte lucruri bune.

— Și de unde au luat celelalte lucruri bune?

— Unii le-au făcut, alții le-au adunat ani de zile, iar alții le-au luat prin înșelăciune și au spus răspicat: „Ăsta e al meu".

— Dar cei care n-au nimic, ei n-au spus nimic?

— Ba spuneau uneori că asta nu e dreptate, dar nu i-a ascultat nimeni. Uite, Ako, eu n-am nimic decît ce e pe mine, iar stăpînul meu are o mulțime de corăbii, are case mari pe insulă și o groază de bani. Toate astea fiindcă eu nu-s așa de viclean ca el. Și cînd mi-e foame, eu mă duc la stăpînul meu și-i spun: „Am să fac ce-mi poruncești, dar plătește-mi bani". Atunci el îmi răspunde: „Muncește, du-te pe corabia mea, pune mîna pe cîrmă, întinde pînzele". El rămîne acasă pe țărm, iar eu plec în larg și aduc vasul încăr-

cat cu copra[1], cu carne, cu cherestea și alte mărfuri. Stăpînul vinde marfa adusă și capătă mulți bani. Mie îmi dă puțini. El și-i ține pe toți ceilalți. Eu am nevoie de mîncare, de pantaloni noi și de tutun pentru pipă. Atunci mă duc la stăpîn și-i spun: „Dă-mi lucrurile care-mi trebuie și ia bani pentru ele". El îmi dă ceva haine, o mînă de mîncare și-mi ia o mulțime de bani. Și iarăși îi rămîn bani de prisos. Iar cînd eu nu mai am ce da în schimb pentru tot ce-mi trebuie, iar mă duc la el și-i cer de lucru. Uite-așa trăim noi. Eu n-am niciodată bani mulți și trebuie să muncesc mereu. El are totdeauna bani mulți și nu e nevoit niciodată să muncească.

— De ce nu pleci de-aici și nu trăiești ca noi, în Rigonda?

— Nu pot toți să plece. Dar și aici noi încercăm să facem așa ca viața noastră să fie mai bună. De pildă, ieri, noi toți care n-avem bani, ne-am adunat laolaltă și am hotărît: „Nu ieșim în larg și nu ne apucăm de lucru pînă cînd proprietarul nu ne-o plăti mai mulți bani". De aceea nu poate pleca azi nici un vas. Sîntem în grevă.

— Dar dacă lucrătorul nu face treabă, stăpînul alb îl bate și-l bagă într-o colibă unde-i noapte. Așa a făcut stăpînul cu mine.

— El poate să facă așa numai cînd nu ies la lucru unul sau doi muncitori. Dacă nu vin la lucru chiar trei muncitori, el tot îi bate și-i închide. Dar dacă nici un muncitor nu vrea să lucreze, și nici să întindă pînzele sau să stea la cîrmă, atunci stăpînul nu-i poate bate și nu-i poate închide pe toți. Se face mai blînd și zice: „Domnilor, cîți bani vreți să primiți pentru lucrul dumneavoastră?" Și stă de vorbă cu noi pînă ce cădem la învoială.

— Așa e totdeauna?

---

[1] Copra — miez de nucă de cocos din care se extrage ulei (în limba malaeză). (n.a.)

— Nu, nu totdeauna. Se întîmplă ca stăpînul să fie încăpățînat. El stă multă vreme de vorbă cu muncitorii, fiindcă știe că ei au bani puțini. Cînd nu mai au ce mînca o zi, două zile, multe zile, li se face foame rău de tot. Și stăpînul le plătește atunci cît vrea el. Adică nu plătește mult, fiindcă el e cel care a biruit. Cînd biruim noi, de voie de nevoie trebuie să plătească mai mult.

— Dar uite că oamenii albi sînt toți stăpîni! Ei sînt toți șireți. Ce, oamenii albi îi bat și îi înșeală pe-ai lor?

— Da, da, așa fac, băiatule. Bat și înșeală pe oricine cînd le dă mîna. Și apoi să știi că nu toți albii sînt stăpîni. O să vezi tu mai tîrziu.

— Bobby Grayne, să plecăm mai repede în Rigonda. Acolo la noi o să fie totdeauna mîncare multă și nimeni n-o să ne poruncească.

Bobby Grayne răsuflă adînc și grăi încruntat:

— Știi și tu că acum nu se poate pleca. Mîine mergem în port și o să vedem noi, dar acum hai la culcare.

...A doua zi dimineața mistress Grayne îi spuse fiului ei:

— Să nu mai văd aici pe trîntorul ăsta. Noi nu sîntem așa de bogați ca să hrănim tot felul de derbedei. N-are decît să-și caute de lucru. Ai putea și tu să-ți găsești ceva de făcut.

— Bine, mamă, o să fie precum dorești — zîmbi Bobby Grayne. Un om nu se satură numai cu pîine. Cum s-o sfîrși greva, cei dintîi bani cîștigați ți-i dau dumitale. Să mergem, Ako.

De data asta Bobby Grayne își pusese o salopetă castanie și își legase la gît o basma verde de mătase. Se plimbară întîi prin oraș, ca să se deprindă Ako cu zgomotul și cu surprinzătoarele noutăți proprii țării străine.

— Nu te mira de nimic și nu te teme de nimic — îi spuse el lui Ako. Tot ce vezi și auzi aici e făcut numai

de mîna omului. De pildă căruța de colo, care mîrîie și fuge singură, nu e decît un șiretlic. Înăuntru stă închis un vînt puternic, iar omul care șade la volan deschide cînd vrea gaura de la o lădiță și atunci vîntul împinge căruța înainte.

— La fel ca și cu barca? se dumeri încîntat Ako.

— La fel. Omul stă doar la volan. Ai putea face și tu așa dacă ai învăța.

Bobby Grayne îi dădea lămuriri amănunțite despre orice, folosind pilde și comparații concrete. Tot ceea ce lui Ako i se părea uimitor și supranatural, marinarul încerca să-i lămurească prin noțiuni înconjurătoare și pe înțelesul lui. Nimicea astfel în el sămînța acelei temeri mistice proprie oricărui om primitiv care dă cu ochii de minunățiile lumii civilizate. În port i-a arătat lui Ako cîteva nave mari lipsite de pînze, nave în stare să înainteze mai repede decît corăbiile cu pînze: și acolo oamenii stîrnesc înăuntru un soi de vînt, care învîrtește elicea vaporului și-l împinge mereu înainte. Este drept că toate acestea cer multă înțelepciune, dar oricine are vreme și voință, poate să învețe și el astfel de treburi.

În dimineața aceea, Bobby Grayne i-a mai spus tovarășului său multe alte lucruri despre marile înfăptuiri ale oamenilor albi. Ako a înțeles că oamenii albi au învățat să facă multe lucruri de care băștinașii insulei Rigonda n-aveau habar. Albii sînt grozav de iscusiți, știu cîte toate și pot face o mulțime de lucruri minunate, trebuincioase și îmbucurătoare. Ei duc, fără doar și poate, o viață mult mai bogată decît insularii dar, în această viață bogată și plină de isteține a tribului alb, Ako vedea și ghicea cu simțurile lui multe lucruri rele, urîte și chiar neomenoase, care n-ar fi trebuit să fie. Așa, de pildă: bogăția și sărăcia, lipsa de drepturi a unora și puterea nemărginită a altora... și banii... și coliba în beznă...

Mișcarea grevistă a marinarilor cuprinsese toate navele, fără să i se alăture însă muncitorii din port.

Marinarii care nu lucrau, se plimbau pîlcuri-pîlcuri pe chei privind la desfășurarea lucrărilor de încărcare. Și Ako auzea cum oamenii albi răcneau supărați la alți oameni albi. Într-un loc a văzut cum un om alb îi gonea pe marinari de pe chei, și fiindcă aceștia nu se grăbeau să plece, celălalt s-a apucat să-i lovească peste cap cu un retevei scurt și albicios. Bobby Grayne grăise drept: albii îi umileau chiar pe ai lor, iar cea mai mare parte din albi nu erau de loc stăpîni.

Bobby Grayne se opri în dreptul unui vapor nu prea mare, privind cu luare-aminte la ceea ce se petrecea pe vas.

— Am fost și eu pe vasul acesta — îi spuse el lui Ako. Știu că noi am coborît cu toții și că rămăseseră numai căpitanul cu timonierul, dar acum văd că acolo lucrează alți oameni.

La macara se afla un flăcău nepriceput. Timonierul îi arătase tocmai cum s-o mînuiască, apoi, îndepărtîndu-se spre mijlocul punții, stătea să vadă cum lucrează noul marinar: trebuia să manevreze în jos brațul cu cîrlig.

— Mai jos, mai jos! strigau hamalii. Unul din ei apucă de cîrlig și dădu să-l tragă mai tare, ca să prindă de el încărcătura.

— Stop! Gata!

Macaragiul smucise însă maneta și brațul de fier se înălță fulgerător în văzduh, ridicînd și pe hamal care, năucit, rămăsese agățat de cîrlig.

— Ce faci, măi nebunule! urlau ceilalți muncitori. Lasă în jos mai repede, că-l bagi sub roată.

În clipa următoare cîrligul se lăsă brusc în jos, cu muncitor cu tot. Ajuns însă la cîțiva metri de punte, cîrligul se avîntă iarăși în aer, căci macaragiul smucise din nou maneta. Vreme de cîteva minute macaragiul aci zvîrlea în sus cîrligul, aci îl slobozea în jos, ca apoi să-l zvîrle iarăși în sus. Iar deasupra chepengului care-și căsca hăul, încărcătura vie se zvîrcolea îngrozită, căci în toată această vreme, omul era între viață și moarte. Dacă nepriceputul ar fi răsucit ma-

neta pînă la refuz, mîna muncitorului ar fi nimerit sub roată, iar trupu-i ar fi fost aruncat pe punte o dată cu brațul macaralei. Dacă ar fi dat drumul la manetă, muncitorul s-ar fi prăvălit în cală și s-ar fi zdrobit. Toți își pierduseră capul, strigînd, dînd din mîini și zăpăcind tot mai rău pe ghinionistul spărgător de grevă, care începuse a smuci maneta macaralei cînd înapoi, cînd înainte, fără să-i treacă prin gînd că trebuie să închidă aburul și să oprească macaraua.

Din cîteva sărituri, Bobby Grayne se repezise pe puntea vaporului lîngă macara. Îmbrîncindu-l în lături pe nepriceputul macaragiu, frînă într-o clipă mașina, care mergea aiurea, și coborî încetișor încărcătura vie. Ceilalți îl apucară de picioare pe tovarășul în primejdie, și-l traseră mai departe de chepeng. Nervii acestuia erau însă atît de zguduiți, încît lungit pe punte, cu fața la pămînt, sărmanul izbucni în hohote de plîns.

După ce opri aburul din macara, Bobby Grayne s-a apropiat hotărît de timonierul rămas în mijlocul punții și i-a tras cu toată puterea o palmă.

— Pentru ce? Ce-s eu de vină?! El a manevrat macaraua, nu eu! urlă mînios timonierul.

— El nu e vinovat, că nu se pricepe — îi răspunse liniștit Bobby Grayne. Și o nouă palmă a împurpurat obrazul timonierului. Asta pentru că ai primit la lucru pe un spărgător de grevă și pentru că ai pus la macara un nepriceput!

Bobby Grayne nu mai avu vreme să lovească a treia oară. Doi polițiști se și repeziseră pe scara punții. Unul din ei îl lovi atît de tare în cap cu bastonul de cauciuc, încît Bobby Grayne se clătină. Pe urmă, polițiștii îl înșfăcară, îi legară mîinile la spate și-l împinseră pe țărm.

Văzîndu-și prietenul năpăstuit, Ako vru să-i sară în ajutor, dar Bobby Grayne îi făcu semn de departe, strigîndu-i:

— Fugi, Ako, fugi acasă și spune ce-ai văzut! Fugi!

Oamenii albi îl duseră cu ei pe prietenul lui Ako. Felul lor de-a se purta era grosolan și nemilos. Și nimeni dintre cei îngrămădiți pe țărm nu încercase să se amestece sau să sară în ajutorul lui Bobby Grayne. „De ce l-au bătut, de ce l-au dus? se întreba Ako. Oare fiindcă a scăpat viața unui om? Ciudați oameni mai sînt și albii aceștia!"

4

Cu toate că nu știa să citească și nici nu cunoștea numele vreunei străzi, Ako găsi totuși căsuța bătrînilor Grayne, căci i se întipărise în minte drumul întreg, cu toate cotiturile.

Bătrînul paznic dormea după o noapte de nesomn: trebuise să stea de pază la o magazie; pe Ako îl întîmpină mama lui Bobby, însoțită de un necunoscut între două vîrste, care cu greu putea fi socotit printre albi, după pielea obrajilor ciudat de stacojie.

— Unde-i Bobby? întrebă repede mistress Grayne. Nu cumva s-o fi înfundat iar în vreo pivniță?

— Bobby lovit tare un alb — răspunse Ako. Doi albi bătut pe Bobby și dus cu ei.

— Uf!... — se încruntă plictisit necunoscutul. Atunci am venit degeaba! N-o să aștepte „Nimfa" pîn' o ieși Bobby! Și tare mai avem nevoie de un șef de echipaj ca lumea!

— Mister Savage, crezi că Bobby o să lipsească mult? întrebă neliniștită mistress Grayne. Înainte să plece de acasă cu flăcăul acesta, el n-a băut nici o înghițitură, și cînd e treaz, Bobby nu se încaieră niciodată. Ce s-o fi întîmplat oare?

— Hai să-l mai descoasem pe arămiu. Alo, tinere, în ce loc s-a întîmplat pozna, unde l-a lovit Bobby pe alb?

— Pe vapor, Bobby supărat pe stăpînul alb, Bobby repezit la vas și lovit pe stăpînu o dată și pe urmă încă o dată.

— Atunci e limpede — plescăi din buze mister Savage. Trebuie să fi cotonogit pe vreun spărgător de grevă și nici nu poate fi vorbă să-i dea drumul înainte de încetarea grevei. Zău, parcă n-ar fi în toate mințile! Și am mare nevoie de un șef de echipaj! Cum o să aștepte „Nimfa" pîn' la sfîrșitul grevei?

— Mister Savage, mare bucurie mi-ai face dacă i-ai găsi un rost băiatului acesta — și mistress Grayne mîngîie rugătoare mîneca omului cu fața stacojie. Poate că ți-ar prinde bine pe vas.

Savage îl măsură pe Ako din cap pînă-n picioare. S-ar fi putut ca mistress Grayne să aibă oarecare dreptate.

— De unde ești? Unde ți-e casa? îl întrebă el pe Ako.

— De-acolo — și Ako arătă cu mîna în depărtare. Rigonda, o insulă mare, departe, departe.

— Cum ai venit?

— Ako lucrat pe vas. Oamenii albi adus pe Ako aici, și făgăduit că duc pe Ako acasă. Ako nu vrea aici, Ako vrea acasă... în Rigonda. Lui Ako nu e bine în țara străină.

Deodată, glasul lui mister Savage se făcu mai prietenos și mai blînd:

— Ako poate să ajungă acasă dacă așa vrea el. Dar atunci Ako trebuie să meargă cu mine pe vas. Un vapor mare, un vapor frumos, viață bună, muncă ușoară. Vasul are să meargă la Rigonda.

— Bobby Grayne spus că nici un vas nu poate pleca pînă cînd stăpînul alb nu plătești mulți bani.

— Eu o să plătesc bani mulți și vasul meu o să poată pleca. Ei, ia spune, Ako, mergi cu mine pe vas?

— Dacă stăpînul alb duce pe Ako în Rigonda, Ako merge, Ako muncește. Și Ako nu ia nici un ban.

— All right! Mistress Grayne, poți să-mi mulțumești. Uite că i-am găsit un rost flăcăului chiar din seara asta.

— Domnul să te binecuvînteze, mister Savage! Sper că toate or să meargă bine.

— Fii pe pace, mistress Grayne. Pînă la Liverpool e destul de departe. După ce predă încărcătura, „Nimfa" intră numaidecît în doc iar echipajului o să-i dăm drumul. La întoarcere îmi găsesc eu alt echipaj. Ei, Ako, dacă ai ceva lucruri, ia-le și hai cu mine.

— Ako are toate pe el. Ako poate să meargă.

— All right! La revedere, mistress Grayne.

— Cu bine, mister Savage.

După ce-i întinse mîna gentlemanului cu pielea stacojie, mistress Grayne îl împinse ușurel pe Ako și-i petrecu pe amîndoi cu privirea.

— Ce muncă a făcut Ako pe vas? îl întrebă în drum spre port Savage, care era timonier pe „Nimfa".

— Ako spălat puntea, întins pînzele și urcat sus pe catarge — îi răspunse tînărul. Ako tăiat multă vreme pești mari și topit untură.

— Aha, va să zică ai fost pe o balenieră.

— Fost pești mari cît vasul. Oamenii albi tras cu tunul și tăiat la ei bucăți.

— Acum n-o să mai trebuiască să tai pești și să speli puntea. Pe vasul meu munca e floare la ureche. Întindem velele și conducem vasul. Ako o să stea pe catarg și o să se uite să vadă unde sînt alte vase.

— Ako are ochi buni, Ako vede departe. El o să spună cînd o să fie Rigonda.

— Foarte bine. La Rigonda o să-ți dau drumul așa cum vrei tu.

In pieptul tînărului se dezlănțui mare bucurie: Ako va merge acasă! Încă un pic de răbdare pînă va porni vasul într-acolo și curînd va da iarăși peste viața cea fericită. „Nelima, Nelima... o să facem o colibă și o luntre pentru Ako și Nelima. Dimineața Ako o să plece în lagună după pește, iar Nelima o să aprindă focul. Seara oamenii or să se adune într-o cotitură a golfului, or să răsune cîntece după cîntece și pînă noaptea tîrziu o să dănțuiască tineretul pe insulă. Ako

o să rîdă mult, căci el n-a mai rîs de multă vreme. O să rîdă și Nelima, o să rîdă și Oneaga, și Tuli, și Gitahi. Lowai o să se cațăre într-un palmier și o să arunce de acolo nuci de cocos, iar Mango o să doboare cu săgeata o zburătoare și o să spună: „Ako, asta e pentru tine, că mult ai mai lipsit de-aici!“ Toți or să se cuibărească în jurul focului, cu urechea țintă la Ako, și Ako o să le povestească despre oamenii albi și despre Țara sfrăină. Păcat că nu va fi acolo și Bobby Grayne. Ako ar clădi cu prietenii lui o colibă, ar face și o luntre pentru oaspetele lor și ar pleca cu toții la pescuit. Poate că Bobby o să vină mai tîrziu. Și tuturor, pe insulă, le va fi drag de Bobby Grayne, fiindcă el e prietenul lui Ako... e un om alb, bun, bun“.

Încrederea pe care Bobby Grayne o cîștigase prin purtarea lui prietenoasă față de Ako se revărsa în chip firesc și asupra lui mister Savage. Ako își închipuia că mister Savage era prietenul lui Bobby Grayne și ca atare trebuie să fie la fel cu el. Neputînd deci să-i pună la îndoială cuvîntul, Ako lua de bună orice făgăduială a lui Savage, încredințat fiind că-și va vedea cît de curînd minunatul său vis cu ochii.

Într-un colț îndepărtat al portului adăsta o velieră cu trei catarge. Nava încărcată și pregătită cu grijă putea porni oricînd la drum. Blestemata aceea de grevă! Să mai fi întîrziat cîteva zile încă, pînă ar fi plecat „Nimfa“! Căpitanul Hamson și ajutorul său credincios Savage erau acum nevoiți să alerge ca dulăii prin tot felul de cloace și să strîngă tot felul de lepădături: beți, trîntori, stîrpituri, și tot soiul de zdrențăroși, pe care altădată nici nu i-ar fi lăsat să se apropie de punte. Și totuși, slavă domnului că mai erau pe lume și lepădături din cele care nu țineau seama de nimic, căci altfel „Nimfa“ ar fi trebuit să înțepenească săptămîni întregi în radă, așteptînd sfîrșitul grevei. Și fiecare zi, chiar cînd stătea degeaba, vasul tot costa bani, ba încă bani grei!

— Unde e Grayne? îl întrebă repede căpitanul Hamson pe Savage, care tocmai se ivea pe punte împreună cu însoțitorul. Nu l-ai găsit? Nu vrea să vină?

— Grayne a cotonogit pe niște spărgători de grevă și acum e la răcoare. De altfel, eu cred că nici n-ar fi stat de vorbă cu noi.

— Ei drăcie! scuipă căpitanul. Adică să plecăm așa, fără un șef de echipaj ca lumea? Și cine o să vadă de pezevenghii ăștia?

— Dacă n-avem încotro, sau eu sau dumneata.

— O să ne scoată păr alb înainte de vreme.

— Ce-ar fi să așteptăm pînă s-o sfîrșim cu greva?

— Nu, numai asta nu! izbucni Hamson. Avem pînă acum în cabină patru stîrpituri. Pînă-n seară mi s-au făgăduit încă vreo opt. La noapte plecăm. Dar ce-i cu pramatia asta?

— E un polinezian. L-am găsit la bătrînii Grayne. A lucrat pe o balenieră și acum vrea să vină la noi.

— Trimite-l în cabină, să nu stea napristan pe punte; trec mereu pe-aici tot felul de indivizi și s-ar putea să-l momească sau să-l împuște.

Savage îl duse pe Ako în cabina marinarilor; lungiți pe paturi, cu hainele pe ei, patru haimanale zăceau beți turtă.

— Uite, tu ia-ți culcușul ăsta — îi arătă timonierul lui Ako unul din paturile de sus. Și dacă ți-e foame, caută în dulăpior, dar nu cumva să ieși pe punte.

— Și ce trebuie să fac?

— Nimic. Așteaptă pîn' s-o înnopta și atunci o să afli.

Cei care dormeau, gîfîiau, gemeau prin somn și bodogăneau vorbe neînțelese. În cabină era zăduf greu și apăsător. Noii vecini nu-i prea plăcură lui Ako: semănau cu oamenii de pe „Pescărușul": aveau chipuri grosolane, aspre, respingătoare și ursuze. Niciunul din ei nu-l amintea pe Bobby Grayne. „Te pomenești că mă iau la bătaie cînd s-or trezi" — își zicea, neliniștit, Ako.

CAPITOLUL VI

1

Adîncimea apelor la intrarea în port îngăduia vaselor care soseau și plecau să nu țină seama de flux și de reflux. Astfel fiind, căpitanul Hamson așteptă liniștit miezul nopții, și îndată ce țărmul și străzile orașului se goliră de ochi iscoditori, el porunci desfacerea parîmelor. „Nimfa" se furișă pe întuneric din golf, în urma remorcherului. Trecură alte cîteva ore pînă cînd echipajul puțin numeros al vasului — echipaj care mai tîrziu s-a dovedit a fi bun de muncă — izbuti să întindă toate pînzele. În prima noapte căpitanul trebui să stea chiar el la timonă, schimbîndu-se doar cu Savage. Bucătarul nu prea știa cum să se poarte cu o cîrmă, tînărul polinezian Ako se arătă și el un cîrmaci tot atît de neîndemînatic, iar micul și destoinicul Bren, atît de priceput la tachelaj, nu putea fi folosit în noaptea aceea, fiindcă era beat criță.

Ceilalți ar fi fost chemați degeaba pe punte.

Căpitanul Hamson mai era și bun psiholog. Bănuia el ce furtună se va stîrni a doua zi dimineața, cînd oamenii, treziți din amețeală, își vor fi dat seama de tot ce se petrecuse. Deși toată adunătura aceea avea vederile ei asupra moralei și altor legi sociale, totuși niciunul nu s-ar fi făcut spărgător de grevă, de teamă să nu piardă cuvenita încredere a celorlalți marinari. La Liverpool, capătul călătoriei, ei n-ar fi îndrăznit să se arate pe țărm, ca să nu fie huiduiți, înjurați și poate chiar loviți, în vreme ce pecetea trădării i-ar fi urmărit pretutindeni de-a lungul vieții. În vîrtejul fumului de whisky, se lăsaseră duși de momelile unui ademenitor. Cînd le va fi trecut însă amețeala, ar fi putut întoarce foaia. Iar de la ei te puteai aștepta la orice! Acolo, în largul mării, nu era chip să-ți vină vreun ajutor de pe țărm, așa că totul s-ar fi putut sfîrși grozav de neplăcut. Și tocmai fiindcă Hamson

era bun psiholog, nici n-a mai așteptat să i-o ia alții înainte și, prevăzînd toate din vreme, și-a luat măsurile de cuviință. El și timonierul Savage își țineau în buzunar revolverul încărcat. Cînd Bren își mai veni în fire, la aer, căpitanul îi spuse:

— Pe bordul „Nimfei" deocamdată n-avem șef de echipaj. Trebuie să numim pe cineva în postul acesta. N-ai vrea dumneata?

Surprins și totodată bucuros, Bren se făcu și mai mic, întruchipînd supunerea oarbă.

— Ce trebuie să fac, domnule căpitan, ca să mă socotiți vrednic de această cinste?

— Ajută-ne să domolim oamenii. Curînd o să se lumineze de ziuă. Du-te în cabină la ei, fă-te că te trezești o dată cu ei, și că ești de-ai lor. Dacă încep să pună cine știe ce la cale, caută să-i convingi s-o lase moale cu gălăgia. Ca să le mai vină inima la loc, am să le dau cîteva sticle de rom. Dacă nici asta n-o să ajute, atunci... cred că știi să mînuiești o armă de foc!

— Da, domnule căpitan, însă n-am armă.

— Am să-ți dau eu.

— Bine, domnule căpitan. Cît privește îndatoririle unui șef de echipaj, deși nu le-am îndeplinit niciodată, le cunosc totuși pe degete. N-o să vă pară rău că m-ați ales.

Hamson îi dădu un revolver încărcat. Bren alergă în cabina marinarilor, care se afla într-un mic pavilion de pe punte, între catargul din față și cel de la mijloc, și trîntindu-se iute pe un pat, se făcu că doarme.

În zorii zilei, vlăjganul de Jeffries se trezi cu gura arsă de sete. Își lunecă buimăcit picioarele din pat, cu ochii holbați la soarele ce pătrundea prin luminator și-l izbea drept în față. Vasul se legăna ușor. Scîrțîiau pe undeva niște scripeți. Se auzea și vuietul talazurilor mării. Ajungînd pe două cărări pînă la ușă, Jeffries împinse în lături ochiul de sus și-și scoase capul afară.

Bren se mișcă și el în pat. Ridicîndu-se pe jumătate, începu să-și frece pleoapele.

— Ce e, nenișorule? Pare-mi-se că am luat-o din loc!

— Am luat-o din loc! mormăi posomorît Jeffries. Ba am plecat de-a binelea. Jur-împrejur nu-i decît apă sărată. Mii de draci! Nu cumva vrea să ne plimbe pe mare în vreme ce băieții noștri stau pe mal? Alo! Oameni buni! Gata cu sforăitul! Bătrînului Hamson i s-a făcut a mardeală!

Ceilalți se trezeau mormăind și văicărindu-se. Bren își dădu părerea:

— Jeffries, ce-ar fi să nu ne pripim cu mardeala? Cîteva zile nu-s cine știe ce, iar o gustare pe cinste nu ne-ar strica de fel. Mă duc la bătrîn. Te pomenești că fac rost de o sticlă-două, ca să ne mai venim în fire.

— Crezi că ne dă? mormăi Jeffries.

— De ce nu, dacă-l luăm cu binișorul.

— Hai, fă o încercare. Drept e că nici nu se cuvine să pornești la răzmeriță cu burta goală.

După ce se duse la căpitan, Bren se întoarse curînd însoțit de bucătar, care aducea marinarilor cafele și fripturi. Bren ținea și el la subsuoară trei sticle.

— Poftă bună, băieți! le ură bucătarul. Căpitanul e suflet bun, mi-a zis să vin să văd cum se mai simt băieții.

— Du-te la naiba cu căpitanul tău cu tot! i-o tăie Jeffries. Dar mirosul cafelei și bucățile îmbietoare de carne părură a-l îmbuna. Vederea sticlelor sfîrși prin a îmblînzi și mai simțitor arțagul marinarilor.

— Orice-ați crede, dar pe cît mă pricep și eu, bătrînul Hamson e om de treabă — începu Bren. „E păcat să-i doară capul pe băieții noștri — zice — na, du-le sticlele astea"! Cu astfel de bătrîni, să tot lucrezi. Cînd eram mus[1] pe bordul lui „Pollux", era acolo un căpitan, care nu lăsa să se dea echipajului

[1] Mus — marinar tînăr. (n.r.)

carne nici chiar duminica. Și vezi bine că pentru om, lucrul cel mai de seamă e o mîncare bună.

— Lucrul cel mai de seamă pentru om e onoarea lui! stărui Jeffries, izbind cu pumnul în masă. Cum o să ne mai uităm noi în ochii oamenilor? Or să ne arate toți cu degetul și peste tot or să-și bată joc de noi.

— Ia mai las-o, frățioare, dac-om începe să ne ținem de fleacuri din astea, atunci mai bine streangul. Ce te supără pe tine, Jeffries? Mare scofală dacă la Liverpool o rîde de tine vreun tîmpit! Pînă ajungem noi acolo, gata și cu greva, nimeni n-o să se mai gîndească la grevă. Și dacă nici asta nu-ți ajunge, n-avem decît să mințim că am plecat fiindcă Hamson ne-a dat tot ce-am cerut.

— Ba mai bine să mergem chiar acum la căpitan și să-i cerem să întoarcă numaidecît vasul — se încăpățîna Jeffries. Dacă n-o vrea cu binele, atunci să punem noi mîna pe cîrmă și să pornim spre țărm. Cînd ne-om lua-o cu toții în gît, să vedeți că facem treabă.

— Și pe urmă vine carcera, vin cătușele și pe deasupra cîțiva ani pe undeva, prin Tasmania — urmă Bren. Cred că acolo bucătarul nu-ți aduce dimineața fripturi la pat și nimeni nu ține seama că te-ai cherchelit, nici nu-ți mai trimite de băut ca să te dregi. Dar dacă Jeffries crede că e bine, atunci să încercăm; de ce s-o luăm de la început cu amenințările? Căpitanul e băiat bun. Să mergem amîndoi și să stăm de vorbă cu el.

Bren sfîrși cel dintîi de mîncat și pe cînd ceilalți se sfătuiau între ei, el se furișă încetișor pe punte. Hamson îl aștepta la pupa, sub un coviltir. Savage stătea la cîrmă.

— Ei, cum merge? întrebă căpitanul.

— S-ar da ei toți pe brazdă, dar Jeffries îi stîrnește. Totuși, trebuie să ținem seama de el. E tare ca un taur. N-ar îndrăzni nimeni să-i țină piept.

— All right! Treci la cîrmă, ca să se ducă să mănînce și Savage. Bucătar, du-te și spune-i lui Jeffries că vreau să stau de vorbă cu el.

Uriașul înainta păstrîndu-și fața încruntată.

— Domnule căpitan, eu cred că vasul nostru urmează o direcție greșită — începu el.

— De ce, Jeffries? întrebă căpitanul și sprîncenile i se îmbinară.

— Țărmul Noii-Zeelande se află mai la dreapta. Dac-om ține-o tot așa, s-ar putea să ieșim prea departe în larg și atunci o să pierdem prea mult timp ca să ne întoarcem în port. Eu zic că n-are nici un rost să pierdem vremea pe degeaba.

— Și de ce atîta grabă, Jeffries? Pînă la Liverpool e cale lungă.

— După cît știu eu, domnule căpitan, peste o jumătate de oră, cînd oamenii se vor trezi de-a binelea, n-o să mai mergem spre Liverpool.

— Și după cît știu eu, Jeffries, acolo o să mergem... — răspunse căpitanul, pironindu-și liniștit ochii în ochii uriașului.

— Ce vă face să credeți asta? urmă Jeffries, fără să-i pese de privirea sfredelitoare a căpitanului.

Hamson ridică din umeri.

— N-are nici un rost să schimbăm direcția, Jeffries. Și pe urmă nici nu e cu putință, deoarece în călătoria asta, ținta „Nimfei" e Liverpool și nu alt port.

— Uitați un lucru, domnule căpitan... — și, zîmbind batjocoritor, Jeffries scuipă peste bord.

— Ce anume?

— Dumneavoastră singur sau dumneavoastră împreună doar cu timonierul n-o să puteți duce vasul la Liverpool sau în vreun alt port.

— De ce singur? De ce numai cu timonierul? se miră Hamson. „Nimfa" are aproape tot echipajul trebuincios.

— Noi nu mergem nicăieri cu dumneavoastră, domnule căpitan — stărui Jeffries cu o umbră de

amenințare în glas. Știți foarte bine că în port marinarii au declarat grevă. Cîtă vreme nu s-a sfîrșit greva, nici un marinar, cu adevărat marinar, nu iese în larg. Înțelegeți acum de ce „Nimfa" n-o să meargă la Liverpool?

Hamson izbucni deodată în rîs. Rîse cu multă poftă, pînă la lacrimi, aruncîndu-i totodată celuilalt o privire deschisă și plină de uimire. Purtarea aceasta îl descumpăni pe uriaș.

— Ce înseamnă asta, domnule căpitan? întrebă Jeffries, cînd hohotele lui Hamson începură să se potolească. Eu cred că împrejurarea în care ne aflăm nu are nimic hazliu.

— Jeffries... ha-ha-ha... nu cumva dumneata... ha-ha-ha... Hamson se porni iarăși pe rîs. Nu, omul ăsta a rămas în urmă rău de tot. Uitați-vă la el, n-are habar că s-a isprăvit cu greva încă de-aseară.

— Nu se poate! izbucni Jeffries. Ieri dimineață am stat de vorbă chiar eu cu conducătorii grevei. Rămăsese hotărît să nu se lase nici o iotă din cereri. Am spus din nou sus și tare că atîta vreme cît armatorii nu ne dau tot ce cerem, nici un marinar nu se întoarce pe vas.

— Ieri după amiază armatorii s-au învoit cu tot ce au cerut greviștii — minți Hamson. Dumneata erai criță și se vede că de aceea n-ai habar de nimic. Îți închipui că altfel m-aș fi apucat eu să-mi caut echipaj pentru „Nimfa"? Nu-l cunoști pe Hamson!

— E adevărat ce spuneți? Jeffries îl sfredeli pe celălalt cu privirea.

— Îți dau cuvîntul meu — răspunse acesta fără nici un fel de șovăială. Era trecut prin multe vicleanul, și pentru el noțiunile de „onoare" și de „adevăr" încetaseră de multă vreme să mai aibă vreun înțeles.

— Atunci se schimbă lucrurile — îngăimă Jeffries. Umerii marinarului se lăsară moi parcă, dintr-o dată, în vreme ce din ochi îi pierea flăcăruia dîrză și necruțătoare. Bine, domnule căpitan, fie și așa!

Hamson dădu din cap. Părea cufundat în gînduri.

— Jeffries... — vorbi el după un răstimp. Vreau să-ți fac o propunere.

— Să auzim, domnule căpitan... — răspunse uriașul.

— Pe „Nimfa" e liber postul de tîmplar. N-ai dori să-l iei dumneata în primire? N-o să faci de cart, o să dormi într-o cabină separată, împreună cu șeful de echipaj și o să primești un salariu lunar mai mare cu două lire decît ceilalți marinari. Ce zici, Jeffries?

— Postul de tîmplar nu e de lepădat — bolborosi el. Numai că eu nu mă prea pricep în chestii de astea.

— Nici nu trebuie să te pricepi la cine știe ce. Lucrul cel mai de seamă e să avem pe vas liniște și rînduială. Ne-am înțeles?

— Dacă domnul căpitan socoate că e bine, atunci așa să fie!

— All right! Și acum, Jeffries, vezi să-și facă datoria primul schimb. Trebuiesc întinse pînzele, la prova mai trebuiesc adăugate cîteva flocuri, pe punte să fie rînduit totul după cum se cuvine.

— Se face, domnule căpitan, se face... — răspunse Jeffries.

— Ei? îl întrebară tovarășii, cînd marinarul se întoarse în cabină.

— Gata, toate-s cum trebuie! răspunse el. Ieri după amiază, în vreme ce noi ne opăream gîtlejul cu blestemăția aia de whisky, greva a încetat. Armatorii au lăsat-o moale, așa că în fața noastră toate drumurile ne sînt deschise. Putem merge liniștiți la Liverpool, la New-York, la Șanhai și la dracu-n praznic. Nimeni nu ne poate învinui de nimic.

Marinarii primiră această veste fiecare în felul său: unora le-a adus mare ușurare, altora le-a închis gura, iar pe cei cărora nu le trecuse prin minte să facă drum lung tocmai pînă în Anglia, știrea aceasta i-a dezamăgit amarnic.

Căpitanul Hamson se dovedise a fi într-adevăr și bun cunoscător al oamenilor, și un minunat psiholog.

Cu mintea lui iscusită știuse să-și atingă scopul fără nici un soi de neplăceri și fără vărsare de sînge.

Încredințat că viața de pe vas era, în sfîrșit, așa cum trebuia să fie, căpitanul Hamson se duse în cabina lui, cu gînd să tragă și el un pui de somn.

2

Pe bordul „Nimfei", Ako avea cam aceleași îndatoriri ca și pe bordul „Pescărușului". În registrele vasului era trecut ca mus, dar făcea adesea muncă de matroz. La prînz ducea mîncarea căpitanului și timonierului, iar dimineața mătura cabinele și spăla vasele. Era năpăstuit îndeosebi de către bucătar și proaspătul șef de echipaj, Bren. Ceilalți marinari se purtau prietenos cu el. Nimeni nu încerca să-l umilească, nimeni nu-l lovea și nici nu-l suduia. Să fi însemnat oare aceasta că echipajul „Nimfei" era alcătuit numai din oameni buni la suflet? Fără îndoială că nu, dar pe vas se afla Jeffries, uriașul căruia îi știau de frică toți marinarii și de care țineau seama pînă și Hamson și Savage. Cruntul lup de mare l-a luat pe Ako sub protecția lui, chiar din cea dintîi zi.

— Nu se cade să chinuiești copiii și dobitoacele — le-a spus tovarășilor lui. Pe lîngă noi, Ako e ca un copil. Cine nu i-o da pace, o să aibă de-a face cu mine!

Ako a simțit numaidecît bunăvoința aceasta, pe care și-a lămurit-o în felul lui: Jeffries trebuie să fi fost prieten cu Bobby Grayne. Bobby Grayne era un alb bun, iar prietenii lui nu puteau fi decît oameni buni. În mijlocul lor, Ako avea și poftă de muncă, oricît de neplăcute sau de străine i-ar fi fost îndeletnicirile. Își dădea toată silința; învăța și se arăta în fiecare zi tot mai isteț.

— Flăcăul ăsta își cîștigă cinstit pîinea — recunoscu o dată căpitanul. La Liverpool am să-l opresc pe vas.

Insularul își îndeplinea îndatoririle mai bine decît pe bordul „Pescărușului", și pricepea mult mai ușor tot ce i se cerea, pentru că în afară de o mai bună stare sufletească, el începuse a cunoaște și limba mai cu temei. Urmînd pilda lui Jeffries, marinarii îl învățau în ceasurile de răgaz graiul lor englezesc. Ako ajunsese să știe denumirea obiectelor înconjurătoare, învăța să rostească deslușit cuvintele și de cîte ori se ivea prilejul, se străduia să adauge la vechile cunoștințe o seamă de noțiuni noi.

Cel mai răbdător dascăl între toți era Jeffries, care se bucura de mai mult timp liber. Noua sa îndeletnicire, luminarea unui primitiv, ajunsese pentru el un fel de sport. Pe Ako îl atrăgea către Jeffries mai ales interesul pe care acesta îl arăta pentru patria lui, Rigonda, și pentru viața de acolo. Uriașul nu-l lua în zeflemea cînd Ako îi povestea moravurile și datinile tribului, deosebite de ale albilor ; îi flutura doar cîteodată un zîmbet îngăduitor, ca unui om mare, care ascultă pălăvrăgelile unui copil.

— Ajungem curînd acasă ? îl întreba adesea Ako.

— „Nimfa" merge spre nord — îi răspundea atunci Jeffries.

— E departe nordul ? nu se lăsa Ako.

— Foarte departe, facem cale lungă pînă acolo.

— Și acolo e Rigonda ?

— De unde vrei să știu ? Nici un alb care n-a văzut Rigonda nu poate să știe.

— Dar stăpînul alb mi-a spus că o să-l ducă pe Ako în Rigonda. O să-l ducă sau nu acolo ?

— Stăpînul alb merge spre nord. După aceea, poate că o dată și o dată o să te ducă și acasă.

— Și o să fie curînd o dată și o dată ?

— Poate curînd, poate niciodată.

— Dar Ako nu poate să aștepte niciodată. Ako vrea acasă.

— Eu înțeleg, prietene, că vrei. Dar stăpînul alb n-are vreme să se gîndească la tine. El vrea să cîștige bani mulți și merge în locuri de unde poate să

stoarcă bani. El n-are habar unde se află Rigonda ta. Nimeni nu știe. Nici tu nu știi.

— Dacă albii nu știu și Ako nu știe, atunci cum poate Ako să ajungă acasă?

— Vezi bine că nu poate ajunge. Va trebui să aștepte pînă cînd se va afla. Va trebui să aștepte multă vreme: un an, doi, trei, toată viața, pînă ce Ako va fi bătrîn.

În atare împrejurări, Ako se simțea ca un copil rătăcit în miez de codru des și întunecos. Jur-împrejur desiș necunoscut și dincolo de desiș era pe undeva casa lui, țara lui, către care îl mîna dorul deznădăjduit al inimii, dor care nu-l îndruma însă cum să ajungă acolo.

Așteptarea îl copleșea. În zori și înainte de însîngerarea amurgului se cățăra pe catarg și cerceta zarea. Trecea, astfel, zi după zi, și săptămînă după săptămînă, dar țărmurile patriei nu era chip să le zărească.

Vasul își urma drumul, fără nici o abatere, spre nord.

3

În noaptea aceea Ako era de cart pe punte, începînd de la miezul nopții și pînă la patru dimineața. Nu-l lăsau la timonă, deși Jeffries se punea chezaș că într-o jumătate de oră flăcăul și-ar fi însușit dibăcia de mare răspundere a unui cîrmaci. După ce își petrecu răstimpul cuvenit în gabie, un altul îi luă locul și Ako rămase în cartul de rezervă.

Nu stătu multă vreme cu mîinile în sîn. Încă din ajun vremea se burzuluise, parcă ar fi năvălit pîclă deasă, parcă burniță măruntă. Cînd flăcăul coborî pe punte, partea de apus a bolții cerești pierise sub o perdea de învolburări negre. Stelele se stinseseră. Dinspre babord înaintau grele falduri întunecate, care, prăvălindu-se peste navă, o acoperiră cu bezna lor umedă. Ploua ploaie îndesată.

Din cuter se auzi fluierul timonierului. Ieşind de sub acoperămîntul călduros de după cambuză, Ako se repezi spre pupa.

— Treci la clopot şi sună la răstimpuri scurte — îi spuse Savage. Uite-aşa... — şi apropiindu-se de clopot, timonierul sună cu putere vreo zece secunde, după care lăsă clopotul să răsufle, ca să-l facă să sune din nou. Ai înţeles?

— Ako înţelege.

— Sună tot aşa pînă-ţi spun eu că ajunge — urmă Savage. Şi uită-te bine de jur-împrejur, pe mare. Dacă zăreşti ceva, dă-mi îndată de veste.

Era pentru întîia oară că i se îngăduia lui Ako să sune. Văzuse el înainte cum marinarii de cart vesteau cu lovituri scurte sfîrşitul unui schimb sau ivirea vreunui vas.

Clopotul avea răsunet prelung de cleştar şi din pricina aceasta lui Ako îi plăcu noua sa îndeletnicire. În toiul nopţii, cînd oamenii dormeau iar cei de cart stăteau liniştiţi la locul lor, i se păru că el despică bezna mării şi a cerului cu un soi de cîntec prietenos şi vesel. O dată cu răsunetul clopotului în noapte zburau departe în larg, prin ploaie şi prin ceaţă, toate gîndurile lui. Dîbuiau pe pustiul apei cătrănite insula singuratică şi, lunecînd de la o colibă la alta, atingeau cu o mîngîiere pe prietenii cufundaţi în somn adînc, şi-şi plimbau îndelung căutătura peste crîngurile de palmieri argintate de lună, peste laguna adormită şi peste toate lucrurile scumpe inimii lui. Dacă s-ar fi putut întoarce şi el acasă la ceasul acesta!... Nu i-ar fi trecut nimănui prin minte că Ako se întorsese. Şi Ako se vede aievea dînd tîrcoale golfului, cu zîmbetul pe buze, ca un duh al mării ieşit din adîncuri, ca să mai cutreiere pe ţărmuri. Pretutindeni el schimbă în şagă cîte ceva, încît dimineaţa oamenii rămîn uluiţi. Dar pînă să se înalţe soarele, el stă tupilat în tufăriş şi urmăreşte de acolo trezirea insulei: cu ciuberele în mîini, Nelima se grăbeşte să ia apă la şipotul din munţi; după ce-şi

umple ciuberele, ea se odihnește o clipă, apoi rupe cîteva flori, ca să și le pună în păr. Adică nu, ea se uită doar la flori, dar nu rupe niciuna și nici nu se gîndește să-și împodobească frumoasa ei frunte. Pentru cine s-ar mai găti ? Ako nu e lîngă ea. Nelima oftează din adîncul inimii și îngînă încetișor unul din cîntecele minunate pe care le cîntă fetele din Rigonda cînd dragii lor se întorc din larg. Și numai atunci Ako iese tiptil și se apropie deodată de Nelima. Un strigăt speriat și totodată plin de bucurie și cîntecul ei amuțește ; deasupra insulei va hohoti un rîs atît de răsunător și de fericit, cum n-au mai auzit niciodată pe acolo nici păsările, nici copacii și nici oamenii...

— Ako, ce-i cu tine ? se aude în întuneric vocea mustrătoare a cîrmaciului. Și visul dureros de dulce se curmă, flăcăul bate clopotul, ciulește urechea la vibrația depărtată a ecoului, și sfredelește cu ochii lui ageri bezna nopții. Nu poate vedea nimic : jur-împrejur, prin perdeaua de nepătruns a ploii, luminile vasului se răsfrîng peste valuri, împletite cu lungi umbre mișcătoare. Pe cuter, timonierul Savage cercetează încordat întinderile mării, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de balustradă. După cîtăva vreme el trece în cealaltă parte a corăbiei și-și ațintește iarăși privirea. Ako îl aude bodogănind :

— De s-ar lumina mai repede de ziuă...

Oamenii albi sînt îngrijorați, nu le place ceața și nici ploaia. Poate că-i sperie stihiile întunecimilor, împotriva cărora chiar marea lor viclenie rămîne neputincioasă ? Tocmai de aceea Ako trebuie să sune mereu ; ca să alunge toate duhurile din preajma „Nimfei".

Către babord un zgomot se dezlănțui deodată, stîrnit parcă de vînt, parcă de talazuri. În partea aceea perdeaua ploii era și mai întunecoasă. Totodată se apropia de „Nimfa" un nor de catran, căzut peste ape, înalt și cu vîrf ascuțit, iar deasupra norului se aprinse fără veste o stea mare și luminoasă. Ciudat

lucru însă, steaua nu stătea locului, ci înainta cu repeziciune spre velieră, gata să-i zboare pe deasupra.

În clipa aceea Savage se afla în partea cealaltă a vasului.

— Timonier! Foc la babord! strigă din saling marinarul care privea drept înainte.

În clipa următoare, un uriaş trunchi întunecat se înfipse cu năprasnică putere în coasta „Nimfei". Bordajele velierei trosniră, sarturile şi parîmele plesniră, o vergă grea se prăvăli cu pînză cu tot pe punte.

Abia avu Ako vreme să mai audă cîteva strigăte speriate pe cuter şi să zărească în uşa cabinei matrozilor chipul schimonosit de groază al cuiva, că o matahală neagră şi nemiloasă se împlîntă între prova şi pupa, despicînd veliera în două. În clipa cînd pupa „Nimfei" se desprindea de prova, Ako sări deznădăjduit în lături, cu gînd de fereală. Mîinile lui dibuiră peretele unui vapor, vîrfurile degetelor se agăţară de ieşindul unei plăci de oţel, şi aproape în acelaşi timp ceva îl izbi peste obraz: era capătul unei parîme. După ce-şi înfipse bine dinţii în funie, Ako o prinse cu mîinile.

...In aceeaşi noapte, la cîteva mii de mile spre sud, altă navă lupta de asemenea cu vitregia vremii. Dar pe acolo nu ploua şi marinarul de cart, cu ochii aţintiţi înainte, nu trebuia să se caţăre în saling în căutarea vaselor ce s-ar fi ivit în cale. Colţul acela de ocean era scutit de haimanale plutitoare.

După socotelile căpitanului Mobs, pînă la Rigonda ar fi trebuit să mai fie cel mult o sută cincizeci de mile marine. Astfel fiind, dacă totul ar fi mers bine, a doua zi dimineaţă ei ar fi putut zări vîrfurile munţilor de pe insulă. Pînă acum vasului îi mersese în plin. Echipajul se afla în toane cum nu se poate mai bune. Prezenţa prea vrednicului mister Melvyl dădea multă greutate cutezătoarei puneri la cale; dacă însuşi şeful companiei de navigaţie îşi părăsise biroul confortabil şi plecase în călătorie tainică spre ţinutul

proaspăt descoperit, fără îndoială că nu era numai din simplă curiozitate.

Potrivit acestei păreri, cabina marinarilor își avea punctul ei de vedere. Erik Svenson ținea morțiș că, după legile internaționale, o insulă e socotită drept un bun fără stăpîn, devenind însă proprietate personală a descoperitorului, chiar din clipa descoperirii ei. Și ca urmare firească, micul Sam se socotea a fi proprietarul legal al Rigondei, deoarece el zărise cel dintîi culmile munților de pe insulă. Se înțelege că Sam n-ar fi vrut să se lăcomească din cale-afară și să pună mîna pe toată insula. El s-ar fi mulțumit și cu o treime. O altă treime mărinimosul Sam o dădea în dar armatorilor, căci numai datorită acestor minunate ființe putuse el ajunge în locurile unde-și făcuse prețioasa descoperire. Cea din urmă treime rămînea să fie împărțită celor din echipajul „Pescărușului". Faptul că Mobs se proclamase cu de la sine putere guvernator al Rigondei și rezident al maiestății sale, n-avea nici o însemnătate; era de ajuns ca Sam să răsfoiască legile și să tocmească un avocat bun, ca să se vadă cine va trebui să fie guvernator al Rigondei.

La rîndul ei, administrația avea și ea anumite vederi. În ochii lui Melvyl și ai lui Mobs micul Sam era doar un lucrător plătit de ei, deci truda lui și foloasele de pe urma acestei trude erau bunul armatorilor, care-i dădeau o leafă. Dacă el izbutise să aducă un ajutor prețios, asta nu însemna că cei care-i dădeau de lucru să fie și risipitori. Melvyl avea de gînd să răsplătească pe Sam și întreg echipajul cu o sumă de bani nu prea mare, dar nici mică, înfățișînd leafa pe trei luni. La urma-urmelor, banii s-ar fi dus tot pe băutură. Personalului superior — Hopkins și Ivarsen, care puseseră multă inimă pentru a dărui companiei această prețioasă descoperire — li se datora fără îndoială o răsplată mai mare. Hopkins va fi înaintat în funcție, încredințîndu-i-se în viitor conducerea unuia din vasele companiei, iar lui Ivar-

sen, dacă şi-ar da învoirea, i se va da o slujbă bună pe insulă, atunci cînd se va fi început punerea în valoare a bogăţiilor ei naturale. Cît priveşte partea cuvenită lui Mobs, o cunoaştem dinainte.

Pe bordul „Pescăruşului" toţi împărţeau cu înfocare pielea ursului din pădure, şi chiar cele două domnişorele, ale căror vesele fărpturi bucurau nespus pe eroii din cabina marinarilor. Fîşneţele întrezăreau visul de a ajunge cele mai de seamă doamne pe insulă, de a hotărî acolo tonul modei şi de a fi în toate alfa şi omega. Erik Svenson le zeflemisea, mărturisindu-şi temerea că băştinaşele vor rămîne de căruţă : de unde să-şi ia sărmanele voci aşa de grosolane şi de răguşite ca vocile cu care se mîndreau cele două ladies ? Chiar dacă frumoasele tuciurii ar fi înghiţit la whisky şi la rom după chipul şi asemănarea noilor venite, tot ar fi trebuit să treacă vreme pînă să li se asprească gîtlejul. Svenson se îndoia de asemenea că doamnele albe şi-ar fi putut păstra în Rigonda trecerea deosebită ce o aveau pe corabie ; admiratorii nu şi-ar mai fi aruncat ochii spre ele, căci privirea lor pofticioasă s-ar fi întors asupra chipeşelor insulare.

Orice ar fi urmat însă, călătoria în sine era veselă şi deosebită, sub semnul dorinţei de îmbogăţire, al viselor hrăpăreţe şi al nădejdilor meschine. Cîtă vreme prada rămînea departe, jefuitorii nu se luau la harţă, mulţumindu-se să adulmece înconjurul şi să se cerceteze între ei, pentru ca în clipa hotărîtoare să sară unii la alţii pe viaţă şi pe moarte. Şi cine ştie care ar fi fost sfîrşitul dacă puţin înainte de a trage la mal nu s-ar fi amestecat în acest mare joc vrerea năprasnică a întregii firi.

Oceanul încetă deodată să mai răsufle. Pînzele se lăsară moi de-a lungul catargelor corăbiei. Văzduhul atîrna greu şi frigea ca un cuptor. Albii respirau anevoie. Presiunea atmosferei ridicată prevestea apropierea unei furtuni tropicale şi căpitanul Mobs, care se mai întîlnise în viaţă cu astfel de fenomene,

îi şopti îngrijorat lui Melvyl că se puteau aştepta la dezlănţuirea unui uragan şi că ar trebui să fie gata pentru orice.

— Ce înseamnă să fim gata pentru orice ? întrebă Melvyl, cu vădit neastîmpăr. Doar n-o să crezi că i s-ar putea întîmpla ceva „Pescăruşului" ! Părerea mea e că vasul are o cherestea atît de solidă, încît puţin îi pasă de orice uragan.

— Părerea mea e că nu există pe lume vas atît de solid încît să nu-l poată nimici uraganul — răspunse Mobs. Atîrnă numai dacă-şi pune sau nu mintea cu el. Sper că mister Melvyl n-are nimic împotrivă să pregătim pentru orice întîmplare o sticlă cu un bileţel, în care să arătăm în ce împrejurări sîntem, nu ? Dacă nu ne atingem noi ţinta, să ştie măcar alţii pe unde e Rigonda.

— Mister Mobs, crezi într-adevăr că sîntem în primejdie ? întrebă, pălind, Melvyl.

— Orice e cu putinţă. Nu zic c-o să ni se întîmple răul răului, dar nici nu jur că aşa ceva nu s-ar putea întîmpla.

Pe Melvyl îl trecură fiori de spaimă ; ce păcat că din pricina socotelilor negustoreşti îşi schimbase biroul confortabil, la adăpost de primejdie, cu coaja ceea de nucă, pirpirie şi în bătaia sorţii, într-un loc unde omul n-are cum să se salveze !

— Fă cum crezi că e mai bine, domnule căpitan. Armatorului îi tremura glasul, deşi se străduia din răsputeri să se stăpînească. Dar mai întîi ia toate măsurile cuvenite pentru salvarea noastră.

Leoarcă de sudoare de atîta chin sufletesc, Mobs înjghebă o scrisoare în care arăta locul unde se află Rigonda cu coordonatele ei locale, adăugînd apoi în cîteva cuvinte situaţia corăbiei. Această ştafetă — testamentul „Pescăruşului" — el o puse într-un clondir mare, galben, în care fusese o dată gin şi care putea fi observat printre valuri mai uşor decît o sticlă oarecare.

Urgia fioroasă a naturii dezlănțuite începu cu puțin înainte de asfințitul soarelui. Primele răbufniri ale uraganului sfîșiară într-o clipă cele cîteva pînze lăsate de Mobs pe vas. „Pescărușul" gonea pe întinsul oceanului ca o păsăruică încolțită. aci săltînd pe o creastă de val, aci pierind în hăuri de prăpăstii adînci de cîțiva kilometri. Se făcu apoi beznă de nepătruns. Părea că valurile oceanului voiau să lingă cerul. Vîntul năprasnic pătrundea prin toate crăpăturile corăbiei și-i desfăcea încheieturile. Nu mai erau nici bărci de salvare. Le răpise în adîncuri unul din cei dintîi munți de talazuri. Catargul din față începu să se clatine. Năvala apei smulse ca un ciocan drăcesc zăvoarele chepengurilor și ușa cabinei marinarilor: mica încăpere se umplu pe jumătate cu apă. Pe punte începură să lipsească mai mulți marinari. Erik Svenson se înecă în cuter, printre odgoanele unde-l zvîrlise puhoiul unui val care-i smulsese mîinile de pe timonă. Și cine știe dacă la aceeași oră, cînd pe burnița neagră vaporul necunoscut spintecase în două „Nimfa", baleniera „Pescărușul" nu fusese și ea fărîmată departe de tot, la tropice? Valurile au pălmuit-o si au împins-o pînă ce au răsturnat-o cu susul în jos. S-ar fi zis un uriaș casalot sfîrtecat. Chila navei se ridica pe deasupra apei ca un balaur plutitor. În bezna de nepătruns, printre urletele furtunii și vuietul talazurilor, țipetele celor ce-și vedeau moartea cu ochii se pierdeau ca bîzîitul unui țînțar în miez de codru des.

Dimineața, cînd urgia s-a potolit, deasupra oceanului au prins a străluci razele soarelui. Lunecau nepăsătoare peste bucăți de corabie risipite pe valuri, peste sfărîmături și peste leșurile înecaților. Curentul mîna spre răsărit clondirul galben, de lut. Atîta vreme cît ar fi rătăcit pe întinsul oceanului. nevăzut de vreun ochi omenesc, Rigonda putea fi liniștită și neamenințată în singurătatea ei. Uraganul,

care-i doborîse atîtia palmieri şi-i nimicise atîtea colibe, scăpase pentru o vreme tribul lui Ako de altă pacoste, mai mare încă: de lăcomia colonizatorilor albi.

4

O dată odgonul apucat, Ako s-a sprijinit cu picioarele de peretele vasului şi s-a cățărat pisiceşte sus, ca pe un şir de trepte. Odgonul acela atîrna de pe puntea bărcilor de salvare; poate că de el fusese legat scaunul zugravului, iar marinarii uitaseră să-l tragă sus, pe punte. La tropice, cînd e liniște, navele sînt vopsite uneori din mers.

In partea aceea puntea nu avea balustradă. O barcă mare de salvare adăsta la locul ei. După ce stătu să mai răsufle, Ako se strecură uşurel către trecerea dintre barcă şi tavanul secției maşinilor. Ventilatoarele erau deschise şi dinăuntru se auzea un duduit monoton. Sus, deasupra punții bărcilor de salvare, se înălța puntea de comandă. Acolo sclipea prin perdeaua ploii o lumină. Ako deslusi doi bărbați îmbrăcați la fel ca şi căpitanul Mobs atunci cînd venise în Rigonda. Amîndoi stăteau aplecați peste balustrada punții de comandă, şi priveau țintă în jos către apa întunecată. Apoi unul din ei, cel mai în vîrstă şi mai trupeş, îi făcu un semn din cap celuilalt şi se porniră să coboare pe puntea bărcilor de salvare.

Trăgîndu-se repede în întuneric, Ako se ascunse pe după prova bărcii. Lipit de podea, îi urmărea cu sufletul la gură pe cei doi necunoscuți.

— Intîmplarea nu-i prea plăcută, domnule timonier... — rosti unul din ei.

— Da, domnule căpitan — răspunse celălalt. Dar vaporul n-a pățit nimic, decît poate să i se fi zgîriat ici-colo vopseaua.

— Vopseaua e floare la ureche. S-ar fi putut întîmpla să ne izbim de o epavă. Oamenii trebuie să fi simţit şi ei zguduitura.

— Totuşi, e sigur, domnule căpitan, că în afară de noi şi de cîrmaci, nu ştie nimeni ce s-a întîmplat. Ar fi grozav de neplăcut să i se ceară companiei plata despăgubirilor pentru velieră şi încărcătură.

— Dar nici nu trebuie să ajungem la aşa ceva. Nu uita, Burnsley, că dumneata eşti la fel de vinovat ca şi mine de tot ce s-a întîmplat. Ne aflam amîndoi pe puntea de comandă şi am văzut amîndoi veliera. Vaporul trebuia să-şi schimbe direcţia şi să dea cu toată viteza mers înapoi. Cînd „Windspiter" s-a înfipt în luntrea aceea, era prea tîrziu ca să mai manevrăm. Burnsley, pentru luntre totul trebuie să fi fost ca un trăsnet la fel ca şi pentru noi. Nu cred c-a mai apucat să citească cineva numele vaporului.

— Chiar dacă vreunul din ei l-o fi citit, nu prea văd la ce i-ar mai folosi. Cui să-l spună, peştilor? Afară dacă... nu întoarcem vaporul şi nu încercăm să-i pescuim...

— Burnsley... ştii... după tot ce s-a întîmplat, cam greu să facem asta, cam greu să mai salvăm pe cineva.

— Aşa şi e, mister Peelfall. Orice salvat ar fi un martor împotriva noastră şi compania ar trebui să scoată bani, nu glumă! Dumneavoastră ce credeţi... o să-şi ţină cîrmaciul gura?

— Am să stau de vorbă cu el. E băiat de înţeles!

— Dar dacă în momentul catastrofei vreunul din ei a trecut pe puntea vaporului?

— Nu cred. Totul s-a petrecut în cîteva secunde. Dar pentru mai multă siguranţă, hai să cercetăm puntea. Dumneata ia-o de-a lungul babordului, iar eu merg de-a lungul tribordului. Ai lanterna de buzunar?

— Da, domnule căpitan. Şi dacă... cine ştie, dăm peste cineva, atunci ce facem?

— Facem aşa încît să nu mai fie. Nu ne trebuie nici un străin pe punte... nu trebuie nimeni salvat.

Fîşiile de lumină a două mici lanterne porniră a luneca de-a lungul bordurilor, întîi spre pupa, apoi spre prova. În dreptul nărilor de ancoră şi a găurilor de scurgere din parapet, amîndoi bărbaţii se aplecară peste balustradă pentru a lumina peretele dinafară. Această inspecţie tainică o dată sfîrşită, cei doi se întîlniră din nou pe puntea bărcilor de salvare.

— Toate-s cum trebuie, domnule căpitan... — rosti Burnsley.

— Da, timonier, deocamdată toate-s cum trebuie. Nici nu se putea altfel. Marea şi noaptea vor şti să tacă chitic. Eu zic să le urmăm şi noi pilda.

În aceeaşi noapte, căpitanul Peetfall stătu de vorbă şi cu cîrmaciul, care fusese de cart în momentul catastrofei. În schimbul a douăzeci de lire, marinarul se învoi să uite tot ce văzuse. După aceea căpitanul făcu următoarea însemnare în jurnalul de bord: „La cutare oră, la atîtea grade latitudine şi longitudine (undeva în dreptul Capului Blanco, în apropierea Africii de Nord), vaporul „Windspiter" s-a izbit de un obiect plutitor, pesemne rămăşiţa vreunui vas. Nu s-a întîmplat nimic deosebit. Vaporul îşi urmează cursa."

Dar Ako... deşi nu pricepuse toate spusele necunoscuţilor de lîngă barca de salvare, a înţeles totuşi ce era mai de seamă: stăpînii vaporului făcuseră ceva greşit şi atunci corabia s-a scufundat. Din pricina asta, pe ei îi ameninţa o pedeapsă; dacă ar afla de nenorocire şi alţi oameni albi, cei de pe vapor ar trebui să plătească bani mulţi, mulţi, fiindcă corabia scufundată fusese şi ea a altor albi. Numai dacă ar fi fost a unor oameni cu piele pămîntie, atunci nu s-ar fi întîmplat nimic. Şi ca să nu plătească bani mulţi, ei şi-au văzut de drum fără să-i scape de la moarte pe semenii lor, care se înecau acum în mare.

Ako îşi dădea seama că se află în mare primejdie şi că n-ar fi scăpat cu viaţă dacă ar fi fost găsit pe

punte. De îndată ce stăpînii albi se îndepărtară, porni şi el pe punte în căutarea unei ascunzători de nădejde şi descoperi spre pupa vaporului, alături de o elice de rezervă, vreo cîteva tuburi vechi de ventilare. Erau atît de largi, încît un om putea încape cu uşurinţă înăuntru. Ako se ascunse în unul din tuburi şi încremeni acolo.

„De ce i-au lăsat albii să se înece pe cei din acelaşi trib cu ei dacă puteau să-i scape ? Sînt oare banii mai preţioşi decît viaţa fraţilor ?“ se întreba Ako de zor, fără a găsi vreun răspuns. Oamenii albi făceau multe lucruri de neînţeles !

CAPITOLUL VII

I

Tubul ventilator nu era un adăpost tocmai potrivit. E drept că Ako se putea întoarce înăuntru de pe o parte pe alta, dar cum dădea să mişte, se stîrnea un zgomot groaznic. Trebuia să rămînă culcat fără să clintească. La început i se păru plicticos, pe urmă de neîndurat. În tub se mai strînsese şi apă, aşa că, vrînd-nevrînd, Ako stătea înţepenit pe o rînă în udătură.

Nu îndrăznea nici măcar să adoarmă de teamă să nu se întoarcă în somn şi să nu-l dea zgomotul de gol. După ce stătu aşa vreo cîteva ceasuri în şir, Ako băgă de seamă că în ascunzişul lui pătrunde lumina zilei. Cînd şi cînd auzea paşii marinarilor pe punte, care veneau la anumite ore să controleze indicaţiile lochului. În restul timpului n-aveau ce căuta pe acolo, aşa că li se auzeau glasurile doar de departe. O singură dată doi marinari se opriră lîngă vechile ventilatoare, pentru a-şi împărtăşi nedumeririle :

— Tu ai simţit astă-noapte o zguduitură ciudată ? întrebă unul din ei.

— Ba bine că nu — răspunse celălalt. Era cît p-aci să cad jos din pat.

— La cîrmă se afla în clipa aceea Taylor. El zice că n-a văzut nimic.

— Dar tu, care erai de cart la prova şi supravegheai drumul înaintea vaporului, cum de n-ai văzut nici tu nimic?

— Eu... ce să-ţi spun? Peste zi n-am aţipit de loc şi cînd m-au pus la teugă singur, burniţa ţîrîia atît de anost, încît nu mai m-am putut ţine. Ochii mi s-au închis singuri. Firește că n-am dormit mult, vreo cîteva minute, dar în vremea asta s-a petrecut toată chestia. Bine că tocmai atunci bătrînul era pe puntea de comandă. Zice că nu ştie nici el nimic.

— Timonierul crede că era o epavă.

— Mm... da... Nu prea era tocmai epavă dacă pe peretele vaporului vopseaua s-a şters de la prova pînă la pupa cu patru picioare mai sus de linia de plutire. Şi dacă epava asta mai avea şi catarge, apăi ar fi trebuit cineva să le vadă. Dar asta nu-i treaba noastră.

— Vezi bine. Nu-i nici o plăcere să te porţi pe la judecăţi.

— Mare pezevenghi mai e şi bătrînul! Ai auzit? Dacă vremea o fi liniştită, o să pună să vopsească din mers hîrşiturile pereţilor cît mai jos, pînă unde apa nu poate să spele vopseaua. Pîn' la Gibraltar pereţii se usucă şi nici dracul nu mai dovedeşte de care epavă s-a izbit „Windspiter"-ul nostru.

— Ca să se usuce mai repede vopseaua, bătrînul ar trebui să ne dea şi cîteva sticle de gin.

— Şeful de echipaj zice că le-a şi făgăduit.

— Zău? Atunci s-a făcut.

Cîtă vreme a ţinut convorbirea, Ako n-a îndrăznit nici măcar să răsufle. A priceput însă şi i-au intrat bine în minte anumite lucruri: Fără doar şi poate, stăpînii vasului făceau şi vor mai face multe, ca să ascundă altor albi faptul că vaporul lor scufundase „Nimfa". Ako le putea încurca socotelile. Dacă îl

găseau, era pierdut. Gîndul că cea mai mică greşeală îl poate duce la pieire, îi dădea puteri să stea culcat cu mîinile şi picioarele ţepene, să uite de foame şi să îndure zăduful cumplit din tubul încins de soare. Pereţii erau peste zi atît de fierbinţi, încît nu-i putea atinge cu mîna sau cu faţa. Dacă în tub n-ar fi rămas apă îngrămădită de pe urma furtunilor şi a ploilor năprasnice de la tropice, Ako n-ar fi putut răbda pînă-n seară. Norocul era că picioarele goale şi spatele îi stăteau în udătură, iar apa evaporîndu-se cu încetul, îmbrăcămintea i se îmbiba de umezeală.

„La noapte o să trebuiască să-mi găsesc un adăpost mai ca lumea — îşi zise Ako. Undeva unde să pot sta mai la larg şi unde să nu fie soare. Pe urmă trebuie să-mi fac rost de mîncare şi de apă de băut".

Ceasurile treceau încet. Razele soarelui au bătut vreme îndelungată în adăpostul lui Ako. În cele din urmă, o dată cu amurgul, pe punte amuţiră şi glasurile marinarilor. O dată cu întunericul nopţii, flăcăul îndrăzni să-şi scoată şi el capul din ventilator. Deasupra oceanului sclipeau stelele. Ako îşi umplu nesăţios pieptul cu aer proaspăt şi simţi că se mai înviorează. Sîngele începu să circule normal în trupu-i amorţit, luîndu-i parcă de pe cap şi greutatea aceea, îngrozitor de apăsătoare.

După ce se încredinţă că nu e nimeni pe punte, ieşi încetişor din tub şi se furişă, cocîrjat, de-a lungul bordului, către mijlocul vasului. Îl întîmpină miros plăcut de pîine proaspăt scoasă din cuptor. De sarturile unuia din catarge stătea agăţat un sac plin cu carne. Ar fi fost greu să-şi ia o ciosvîrtă întreagă, dar nici n-avea cuţit ca să-şi taie atît cît îi trebuia. Un iz de mîncare gătită îi stîrni şi mai tare foamea. Ca o fiară care-şi urmăreşte prada, Ako porni încotro îl atrăgeau valurile aerului înmiresmat. Trebui să urce scara punţii, apoi să se furişeze printr-o săliţă îngustă, avînd de ambele părţi uşi care dădeau în cabine sau în alte încăperi. În săliţă nu ardea nici

o lumină ; îndărătul uşilor era linişte ; se vede treaba că albii dormeau. Uşa care dădea în încăperea de unde veneau tulburătoarele miresme fusese lăsată întredeschisă. Ochii lui Ako, deprinşi să vadă prin întuneric aproape la fel de bine ca şi la lumina zilei, zăriră prin crăpătura uşii o maşină de gătit, cîteva poliţe pentru văsărie şi o masă nu prea mare, pe care se răceau cîteva pîini abia scoase din cuptor. Pe maşina de gătit stătea un ceainic cu cafea pentru marinarii care făceau de cart noaptea. Încă de pe vremea cînd era pe bordul „Pescăruşului", Ako aflase că maşina de gătit are un cuptor şi că în cuptor se păstrează mai totdeauna ceva de-ale mîncării.

Furişîndu-se în cambuză, uşor ca o vedenie, Ako se şi puse pe lucru. Cafeaua nu era fierbinte. Putu să bea pe săturate, iar restul îl turnă într-o cutie goală de conserve, lăsată pe un raft. Pîinile şi peştele prăjit scos din cuptor aveau să-i ajungă pe cîteva zile. Cu braţele pline, Ako porni îndărăt, la fel de tiptil. O dată ieşit din săliţă, nu se mai îndreptă spre pupa vasului ci, căţărîndu-se pe balustradă, se descotorosi de povară pe puntea bărcilor de salvare, după care chibzuială îşi făcu vînt şi el acolo.

Peste noapte, Ako se ascunse într-una din bărci pe deasupra căreia era întinsă o prelată. Trebui să dezlege cîteva legături dinspre largul mării, legături pe care, o dată aflat în barcă, nu le mai putu face la loc. Dacă vreunui marinar i-ar fi trecut prin minte să controleze prelata din partea mării, ar fi băgat numaidecît de seamă că şireturile atîrnau dezlegate şi ar fi aruncat fără îndoială o privire înăuntrul bărcii. Ako nu ştia însă că în dimineaţa aceea timonierul controlase toate bărcile de salvare, buncherele şi celelalte locuri unde se ascundeau de obicei călătorii clandestini. Totul fusese găsit în cea mai desăvîrşită ordine, aşa că toată lumea rămăsese încredinţată că pe punte nu se afla nici un străin. Dacă Ako ar fi ştiut lucrul acesta, s-ar fi simţit mult mai liniştit în noul său adăpost.

În barca de salvare era altceva decît în ventilator! Te puteai culca pe prelata împăturită a bărcii, te puteai mișca în voie, ba puteai să te și așezi ca pe un scaun. Peste noapte, Ako a dormit bine, iar a doua zi nu l-a mai chinuit arșița.

Vreme de două zile și două nopți nu și-a părăsit adăpostul. Mînca pîinea și peștele cu socoteală, iar cafeaua o bea numai cînd îi era tare sete. A treia noapte porni din nou în cercetare. De data asta se alese cu o pîine și o bucată de friptură uscată. Mai dădu și peste un butoiaș cu apă dulce, așa încît în privința băuturii nu mai avea nici o grijă.

Nimeni nu băgase încă nimic de seamă. Nimeni nu-i stingherea mișcările, încît începuse a trage și el nădejde că va ajunge cu bine la capătul călătoriei, că va scăpa cu viață și că va izbuti să vadă o dată și o dată cu ochii lui țărmurile patriei visate.

În vremea asta, marele vapor de opt mii de tone gonea de zor spre nord, cu o viteză de douăsprezece noduri pe oră.

2

Ce se întîmpla cu soarele? Soarele își pierdea puterea. În plină zi, nu mai încălzea aerul iar noaptea se lăsa o răceală așa de cumplită, că lui Ako îi clănțăneau dinții în gură. Zadarnic se înfășura în prelată și se făcea covrig ca să se încălzească; frigul pătrundea sub învelitoarea bărcii și dibuind așternutul, își înfigea ghearele ascuțite în carnea flăcăului.

Nefiind obișnuit cu asemenea senzații și fără să știe că pe pămînt e ger și iarnă, Ako a rămas năucit și înspăimîntat în fața acestor neașteptate toane ale naturii nordice. În Rigonda nu era vreme atît de haină nici în toiul celor mai grozave ploi.

Ako suferea de frig. I se părea că marinarii ar fi putut să-i audă dinții clănțănind. O dată, pe cînd era încă în țara lui, s-a dat la fund în apele lagunei, care

erau mult mai reci decît la suprafață și totuși nu s-a simțit înfrigurat ca în aerul de-acolo.

Oamenii albi îl duceau se vede treaba departe de soare, undeva la vale. Marea lor viclenie îi ajuta să îndure aerul acela, iar aerul, la rîndul lui, nu le făcea lor nici un rău. Ako însă...

După ce înțepeni toată ziua culcat în barcă, se hotărî să caute peste noapte demîncare, și îndată ce se făcu liniște, ieși repede din adăpost. Cerul era încărcat de nori, nu se vedeau nici lună, nici stele. În aer se-nvîrtea ceva și deodată Ako simți că-l izbește în obraz o pulbere moale și rece. Pulberea se rotea în văzduh asemenea unor petale, pe urmă cădea ușurel și se așternea pe punte într-un strat gros și alb. Prelata de pe barcă se acoperise și ea cu o pătură albă pufoasă. Ako luă pulberea în mînă, o strînse ușor în bulgăre, care fără de veste se făcu apă. Tînărul simți frig în palmă. Cum stătea desculț, i se păru că pe punte crescuseră și o mulțime de degete, care-l pișcau de tălpi. Tot trupul îi dîrdîia în suflarea unui vînt de gheață. Cu fiecare clipă frigul se făcea atît de chinuitor, încît era cu mult mai greu de îndurat decît cea mai cumplită arșiță a soarelui la amiază.

Ako simțea că dacă nu se va duce repede undeva, la căldură, i se va întîmpla ceva rău, de moarte. Pe vas trebuia să se găsească vreun colț călduros, mai aproape de foc, unde albii să găsească adăpost la vreme de nevoie. Din cuptoarele mașinilor răzbea în sus o dogoare de aer cald, dar flăcăul se temea să se apropie de ventilator, din pricina luminii. Și în cambuză trebuie să fi fost cald, dar nici acolo n-ar fi putut sta multă vreme. Dacă un marinar ar fi venit după cafea și l-ar fi văzut, atunci s-ar fi sfîrșit cu el.

Nemaiputînd îndura chinul frigului, Ako a legat la loc prelata care acoperea barca și s-a strecurat către coșul vaporului. În jurul coșului, pe puntea bărcilor de salvare, nu se prindea zăpada, căci metalul cald topea fulgii căzuți. Ako își puse palma pe coșul uriaș: era călduț. Se urcă apoi pe platforma de jos a coșu-

lui și stătu cîtăva vreme acolo, cu tot trupul lipit de-a lungul peretelui cald. Ce minunat era! Mai bine să rabzi o săptămînă întreagă de foame, decît să degeri o singură noapte.

Stînd astfel, își dădu seama că valul de căldură venea de jos, de unde se auzea un duduit ciudat. Poate că dedesubt era întuneric și chiar mai cald decît sus, unde se afla el. Ar fi fost bine să se cuibărească pe furiș acolo. Dacă pe vapor s-ar fi aflat oameni ca micul Sam și Bobby Grayne, Ako s-ar fi putut duce în cabina lor, ar fi putut dormi într-un pat cu ei, dar fără îndoială că albii aceștia erau altfel de oameni. Oamenii albi erau, se vede treaba, de două soiuri: unii ca Sam și Bobby Grayne, iar alții ca cei de pe „Pescărușul". Vai și amar de cel care se izbea de asemenea albi!

După ce-și mai dezgheță mădularele, Ako porni în căutarea unui adăpost cald. Trebui s-o pornească iarăși desculț prin zăpadă și, furișîndu-se pe lîngă bărcile de salvare, să dîrdîie în bătaia vîntului. De acolo, de pe punte, zări jos de tot o ușiță îngustă și întunecată. Era deschisă și prin deschizătura ei răzbea pînă sus un zgomot asurzitor. Căutătura lui Ako se îndreptă mai ales către răsfrîngerile trandafirii ale unor flăcări: de bună seamă, acolo, jos, ardea focul ce încălzea coșul mare lîngă care stătuse el adineauri!

În jur nu se zărea țipenie de om. Dintr-o singură săritură, tînărul fu pe puntea mijlocie a vasului și de acolo, prin ușița îngustă, într-o încăpere ciudată, aproape scufundată în întuneric și cu pardoseală făcută din plăci mari de fier. O scăriță îngustă ducea și mai jos, la cuptoare, în preajma cărora lucrau cîțiva oameni pe jumătate despuiați. Pereții împrăștiau atîta căldură, iar aerul părea atît de îmbietor, încît Ako nu s-ar mai fi urnit din încăperea cea întunecoasă. În stînga ușii era un fel de trecere îngustă și fără lumină. Înaintînd pe bîjbîite, Ako observă că locul se

lărgește și cercetînd mai cu băgare de seamă, se dumeri în sfîrșit că dăduse peste temelia coșului uriaș, care nu era rotundă, ci pătrată. De jos năvălea dogoarea și cu toate că împrejur totul era înecat în colb greu, bucuria tînărului rămase neștirbită: „Nu mă mai mișc de aici pîn-o ajunge vasul la țărm".

În trecerea îngustă prin care izbutise să se strecoare, Ako găsi cîteva bucăți de scînduri. Le potrivi una lîngă alta, ca să se poată așeza pe deasupra, ba chiar se și lungi pe acea ciudată dușumea. Cînd se gîndea la vremea rea de afară, se simțea așa de bine la căldură, încît nu-i mai trebuia nimic.

În noaptea aceea tînărul se lăsă păgubaș de mîncare.

3

Bucătarul de pe „Windspiter", prea vrednicul mister Harriman, era de la o vreme încoace în toane cît se poate de proaste. Cînd marinarii și fochiștii veneau în cambuză pentru porția lor de mîncare, el le turna încruntat supa și le arunca bucata de carne în farfurie fără să-și descleștezе gura. Era vădit că ceva îl necăjea grozav. Acest „ceva" nu strica însă numai toanele lui Harriman, dar strica și mîncărurile. Prins de gîndurile care nu-i dădeau pace, bucătarul sau uita să săreze mîncarea, sau, cu capul aiurea, o săra de două ori. Atunci în cabine se pornea fierbere mare. Oamenii trimiteau o delegație la timonier cu rugămintea să se încredințeze și el dacă se puteau mînca asemenea poșirci.

— I-ascultă, bucătarule, crezi oare că noi, marinarii, murim ca renii după sare? Să știi că te înșeli! Lăturile astea mănîncă-le singur!

Bucătarului i se aprindeau ochii de ciudă, dar tăcea chitic. Îi mocneau în suflet bănuieli tainice și o adîncă amărăciune, dar cîtă vreme toate rămîneau nelămurite, nu cuteza să dea nimic în vileag.

— Cu bucătarul nostru trebuie să fie ceva — spuse o dată, în timpul prînzului, timonierul Burnsley. Priviți, domnilor, biftec să fie ăsta ? Mai curînd pingea uscată, numai carne nu e !

— Într-adevăr, e ceva necurat la mijloc — se învoiră și ceilalți. A gătit totdeauna așa de bine, și acum nu mai e bun de nimic.

— Dar nici așa nu se mai poate — hotărî Burnsley. O să stau de vorbă cu el.

În răgazul de la prînz Burnsley se duse în cambuză. Pentru a nu știrbi autoritatea bucătarului în fața subalternului, timonierul îl trimise pe mus după o treabă oarecare și pe urmă începu pe ocolite :

— Harriman, ce-i cu dumneata ? Ești bucătar bătrîn, cu practică îndelungată, cu un trecut nepătat și deodată te apuci să faci niște greșeli care n-ar putea fi iertate niciunui începător ! Spune, la ce te gîndești cînd stai în fața mașinii de gătit ? Eu cred că de dormit se poate dormi noaptea.

Simțindu-se biciuit de cuvintele usturătoare, bucătarul era gata să izbucnească în lacrimi.

— Dumneavoastră, domnule timonier, puteți să faceți glume cu somnul și nesomnul... dar aș vrea să știu ce-ați spune dacă vi s-ar întîmpla și dumneavoastră ce mi se întîmplă mie de cîtva timp, noaptea. Eu cred că noi hrănim oamenii destul de bine, ba după fiecare masă mai rămîne destul și pentru pescărușii. Dar dacă un om e sătul și mai și fură, apăi nu poți spune altceva decît că-i ticăloșie curată.

— Fură ? Harriman, se vede că dumneata visezi !

— Ce fel de vis dacă eu văd cu ochii mei ? Gîndiți-vă și dumneavoastră, domnule timonier. Seara coc uneori pîinea și o las să se răcească pe masă. Știu totdeauna cîte pîini am copt și cîte am lăsat pe masă în cambuză. Dimineața, cînd mă scol, o pîine lipsește ! Asta mi s-a întîmplat pînă acum de trei ori. Dar nu numai atît. Știu tot ce e în cuptorul mașinii de gătit și totuși bucatele mai bune, lăsate pentru ofițeri, dispar.

Trebuie să fie pe vas vreun ticălos care-și face de cap. Poate că nu el mănîncă pîinea și toate celelalte ; le-o fi aruncînd peste bord, ca să-și rîdă de bucătar, că prea trăiește bine, burtosul ! Ce oameni !... Pe Harriman îl înecau lacrimile. Eu îmi dau silința să fac cum e mai bine și ei se uită la mine ca la un cîine.

— Hm... — zîmbi Burnsley. Bănuiești pe cineva ?

— De unde să știu ! Mie mi se par toți nevinovați.

— Încearcă să pui mîna pe pezevenghi.

— Am încercat. Am lăsat crăpată peste noapte ușa cabinei mele. Dar, vedeți dumneavoastră, m-am învățat să duc viață tihnită, să mă culc la timp și să mă scol la timp. Seara, după ce curăț în cambuză, mă prinde somnul că oricît aș vrea eu, tot nu pot sta treaz pîn' la miezul nopții. Și se vede că dihorul vine numai după miezul nopții. Deseară eu iar coc pîine. Și el o să vină iar ca mielușelul. Ah, cum aș vrea să-l înhaț... Mi-am pregătit o biciușcă strașnică dintr-un odgon vechi. Cuțitul mare de bucătărie taie și el ca briciul. Nu-mi mai scapă el mie, cu una cu două !

După ce stătu o clipă pe gînduri, Burnsley îl sfătui:

— Încearcă să nu dormi la noapte. Bea o cafea tare și n-o să-ți mai fie somn. Cum prinzi hoțul, cheamă-mă, că eu sînt de cart de la miezul nopții pînă la patru dimineața. Ticălosul trebuie să-și primească pedeapsa.

— Am înțeles, domnule timonier, o să încerc și cu cafeaua.

Cînd Burnsley le-a povestit celorlalți ofițeri plîngerea bucătarului, toți s-au pornit pe hohote de rîs. Pentru a nu tulbura hazlia lor vînătoare, ei nu spuseră nimic oamenilor din echipaj ; dacă pehlivanul ar fi prins de veste, n-ar mai fi ieșit peste noapte după pradă și bucătarul ar fi înghițit degeaba bunătate de cafea.

Zis și făcut. Harriman a copt pîinile, le-a numărat și le-a pus pe masă. După ce a băut un litru și jumătate de cafea naturală, el, de obicei atît de somno-

ros, s-a simțit plin de vioiciune. Ca să-l ispitească și mai mult pe „ticălos", a pus în cuptor o friptură grozavă și de cîte ori unul din fochiști sau din marinari se repezea în cambuză, după apă de băut, bucătarul crăpa ușița cuptorului și spunea așa, într-o doară, că bunătatea ceea de friptură o va mînca el și că se va îndura poate să-i dea și căpitanului o bucățică.

La unu și jumătate noaptea, în vreme ce umbla încoace și încolo pe puntea de comandă, Burnsley auzi larmă mare.

— Blestematule, dă carnea-ncoa! tuna glasul bucătarului. Nu mai îmi scapi tu mie, ești în mîinile mele! Stai! Stai! Săriți, pe el, săriți!

Se făcu liniște o bucată de vreme, apoi pe scară se auziră pașii grei ai lui Harriman.

— Domnule timonier, e voie?

— Urcă sus! răspunse Burnsley. Ei, cum stăm?

— L-am surprins, numai că nu i-am văzut fața. E șmecher al dracului! Negru ca tăciunele, domnule timonier. Trebuie să fie sau un încărcător din cală, sau vreun fochist. Fața îi era totuna de funingine și hainele pline de cărbune. Ușa de la cabina mea era deschisă și l-am auzit cînd s-a strecurat în cambuză. Dar pînă să mă scol și să ies din cabină, mi-a auzit pesemne pașii și a zbughit-o îndărăt pe săliță, fără să pot închide ușa cambuzei. A luat-o la fugă. Era cît p-aci să-l ajung, dar a sărit pe puntea bărcilor de salvare. La anii mei, eu nu mai pot sări așa de ușor. Mi-a scăpat. Nu poate fi nicăieri decît undeva, jos. Al dracului de șmecher! Să fi fost cabina mea de cealaltă parte a cambuzei, ar fi dat piept în piept cu mine. Ce-i de făcut acum?

— Coboară în secția mașinilor, cheamă mecanicul și duceți-vă de vorbiți cu fochiștii.

— Parcă ei au să spună?

— Nu e sigur, dar se poate încerca, nu?

— Așa e, domnule timonier, se poate încerca.

Fochiștii se uitară mirați la bucătar văzîndu-l alături de mecanic în camera cazanelor.

— Ce s-a întîmplat, bucătarule dragă? În toiul nopții, la noi? Îți trebuie cărbuni?

— Ia nu vă mai faceți și mărturisiți singuri cu binișorul: care din voi a scotocit adineauri prin cambuză?

— Ascultă, scumpule, ai visat! Noi nu ne-am mișcat de la cuptoare, iar încărcătorul își vede de treabă în buncher. Auzi-l cum se luptă cu cărbunii!

Se auzea zgomotul roabei cu care încărcătorul căra cărbuni la gura buncherului. Harriman măsură iscoditor pe fochiști din cap pînă-n picioare. Erau toți îndesați, între două vîrste, iar hainele — pantaloni de doc și pieptare — păreau destul de curate.

— Chemați încărcătorul; vreau să-l văd! porunci Harriman.

— Owen, ia coboară niteluș! strigă unul din fochiști în deschizătura buncherului.

— Acela era înalt, tînăr și mlădios ca o pisică — îl lămuri bucătarul pe mecanic.

— Atunci nu e Owen — mormăi mecanicul. Și după cum văd eu, ne cam pierdem vremea degeaba.

— Dar eu trebuie să dau de ticălos! se zbîrli bucătarul. Adică o să-și mai facă multă vreme de cap?

— Și, de ce te necăjești așa, scumpule? îl întrebară uimiți fochiștii.

— De ce? Mă necăjesc pentru carnea și pentru pîinile ciordite!

— Ie-te-te! Nu cumva îți închipui că ne-am murdări noi pe mîini cu pîinile tale?! Fochiștii îl priviră chiorîș. Harriman, ia nu mai umbla cu prostii și nu te mai lega de oameni cumsecade!

— Ce s-a întîmplat? întrebă Owen, ițindu-se din buncher. Era un tînăr pipernicit și slăbănog.

— Harriman zice că ai fost la el în cambuză și ai furat — îl lămuri unul din fochiști.

— Ce-e?! Tînărul își umflă pieptul. Hoț eu?! Nu cumva ți s-au suit sticleții la cap? Mă, borțosule, ți

s-o fi făcut de bătaie? și punînd mîna pe un vătrai, îl ridică amenințător.

— Ia astîmpărați-vă! căuta mecanicul să-i domolească. După cîte îmi dau eu seama, vinovatul trebuie căutat în altă parte. Harriman, ai cercetat cabina marinarilor?

— Păi hoțul era totuna de negru! striga încăpățînat bucătarul. Avea fața plină de cărbune și hainele — numai funingine. L-am văzut cu ochii mei. Că doar n-oi fi orb!

— Atunci caută pe vinovatul adevărat și dă pace oamenilor care n-au nici în clin nici în mînecă cu toată chestia asta — sfătui mecanicul.

Supărat, Harriman urcă pe punte cu gîndul să-i ceară din nou ajutor lui Burnsley.

— Fochiștii neagă. Și pe urmă, niciunul din ei nu seamănă cu pezevenghiul ăla. Domnule timonier, dați-mi voie să cercetez cabina marinarilor. Ca să aflăm care din ei a ieșit. Dacă nu-l prindem acum, nu-l mai prindem niciodată. Ajutați-mă, mister Burnsley!

A fost o noapte de mare neliniște. Zadarnic i-a deșteptat Harriman pe marinari și pe ceilalți oameni ai echipajului. Toți se împotriveau încruntați bănuielilor bucătarului și nu voiau nici să-l asculte. Și s-ar fi putut ca misterioasa întîmplare să n-aibă nici un deznodămînt, dacă a doua zi dimineață nu i-ar fi venit în gînd tîmplarului să arunce o ochire asupra bărcilor de salvare. Cum peste o zi nava urma să sosească în port, totul trebuia rînduit cum se cuvine. Iată însă că la una din bărcile de salvare șiretul prelatei atîrna dezlegat. Iar cînd a ridicat marginea pînzei, tîmplarul a dat peste ceva ce trebuia adus la cunoștința căpitanului.

— În barcă a stat un om — dezvălui tîmplarul. Pe prelată sînt firimituri de pîine, cepul butoiașului cu apă joacă, iar sub banchetă am găsit o cutie goală de conserve și cîteva ciolane roase.

Căpitanul Peetfall păli ușor. Fără să mai piardă vreme, se și îndreptă spre puntea bărcilor de salvare, ca să cerceteze barca cu pricina. Era într-adevăr așa precum spusese tîmplarul. Înfricoșat, căpitanul se duse glonț la timonier :

— Burnsley, pe vas se află un străin. Peste douăzeci de ore intrăm în port. Dacă individul e cumva de pe velieră... să știi că ne-am ars.

— Nu cred că ar fi prea tîrziu ca să ne apărăm. Dacă omul e pe vas, va fi găsit.

— Trebuie să dăm de el cu orice preț — adăugă căpitanul. Ia bine seama, nu cumva să ajungă în port !

4

Cuibărit în adăpostul lui, Ako trăgea cu urechea la macaragiii care ridicau în partea de sus a coșului cenușa și zgura. Unul manevra macaraua cu aburi, iar celălalt lua în primire gălețile și le vărsa peste bord. Operația avea loc din patru în patru ore și în vremea aceasta Ako nu îndrăznea să miște, fiindcă cei doi erau doar la patru-cinci pași de el. Dacă lui i-ar fi venit să tușească sau unul din ceilalți ar fi înaintat pînă la gura trecerii, totul ar fi fost pierdut. Pățania cu bucătarul, cînd scăpase ca prin urechile acului, îl înfricoșa. Își dăduseră oare albii seama că se află pe vas un străin ?

Vrînd să se dumerească, Ako trăgea tot timpul cu urechea la vorba macaragiilor. Nu pomeniseră încă nimic în legătură cu el. A doua noapte după spaima din cambuză, ei au făcut mare haz pe seama bietului bucătar care, zeflemisit de unul din marinari, căzuse bolnav de inimă rea. În dimineața următoare însă, convorbirea celor doi a luat altă întorsătură.

— Zice că pe vas e un străin — destăinui unul din ei. Tîmplarul a dat de niște urme într-o barcă de salvare.

— Dar al dracului trebuie să mai fie — răspunse celălalt. Să stea el atîta vreme pe întuneric! Cinste lui! Ar fi păcat să-l găsească tocmai acum, la spartul tîrgului.

— Și o să-l găsească, unde vrei să se mai ascundă? N-ai văzut cum au scotocit azi peste tot? Pînă și în cabine, cît despre magazia de vopsele și depozitul de provizii le-au întors cu fundul în sus. Ia să-i vezi că acum sosesc aici ca să-și bage nasu' prin bunchere, prin cazane și pe la mașini. Nu degeaba a făgăduit căpitanul zece guinee cui l-o găsi!

— Despre mine, în gît să-i stea guineele lui!

— Tare aș vrea eu să știu, ce s-o mai fi frămîntînd așa? Doar nu e întîia oară cînd descoperă pe vas un călător clandestin! Mai bine s-ar face că nu vede. Și în port, să se descurce flăcăul cum o ști! Ba i-am da și noi o mînă de ajutor.

— Vezi că chestia trebuie să fie mai încurcată. Mi-a spus Taylor... Atunci, noaptea, cînd s-a lăsat ceață, cică vaporul s-a ciocnit nu de o epavă, ci de o velieră. Și dacă vreunul de pe velieră a scăpat cu zile, atunci căpitanului nostru nu i-ar merge tocmai în plin. S-ar putea să-și piardă și postul de căpitan. N-or să i se mai ploconească armatorii cînd or trebui să scoată bani pentru vasul scufundat.

— Și teamă mi-e că de data asta o s-o pățească! Pînă ajungem în port nu mai e mult, nici măcar o zi de drum. Dacă băiatul a știut să se ascundă atîta vreme, o să știe el să nu se dea de gol pînă la capăt. Să-i ajute dumnezeu!

— Nu-mi vine să cred, bătrîne. Prea caută cu de-amănuntul... Ar găsi și un ac, darămite un om! Afară doar să se ascundă în gaură de șarpe — la căpitan în cabină sau într-un cazan. Că o dată ajuns în port, nu mai îndrăznesc ei să-i mai facă ceva.

— Să așteptăm și noi sfîrșitul.

Ako știa acum că prezența lui pe vas fusese descoperită și că era căutat peste tot, dar că o parte din

marinari țineau cu el. Fără doar și poate vor scotoci în colțișorul lui și după coș. Ce să facă, unde să se vîre? Pînă în port era mai puțin de o zi. În cabina căpitanului! Acolo n-au să caute! Dar cum să dea de cabina căpitanului? Și o să găsească oare acolo vreun locșor unde să se poată ascunde?

Pe „Windspiter" se aflau patru cazane: trei mari și unul mic, ce rămînea neîncălzit în timpul mersului. Cînd ieșeau din cart, fochiștii porneau într-acolo, ca să se curețe. O ușă anume ducea de-a dreptul de pe punte spre acest cazan. Din ascunzișul lui, Ako vedea adesea cum treceau marinarii pe ușa ceea, cum coborau și se spălau. Unii își spălau chiar rufele și le puneau tot acolo la uscat. Cînd ușa rămînea deschisă, se zărea puntea mijlocie și bordul.

Gata să înfrunte orice năpastă, Ako trecu pe după coș către scărița care ducea de la temelia coșului în încăperea unde se afla cazanul. Lunecînd ca un șoarece, se oprea locului, trăgînd cu urechea la glasurile oamenilor care-l căutau. Răsunau de pretutindeni, aci de pe puntea bărcilor de salvare, aci din bunchere și chiar de jos, de la mașini.

— Să vedem și la cazane! se auzi o voce lîngă macara. S-o fi aciuiat acolo. Haideți, băieți! La stați, care din voi are o lumină?

Nu mai era vreme de pierdut. Desprinzîndu-se de lîngă coș, Ako își aruncă ochii pe punte, prin ușa întredeschisă și o zbughi afară. În dreapta, sub puntea de comandă, zări altă ușă. Ducea în salonul căpitanului. Era curată nebunie ceea ce făcea: să iasă pe punte ziua nămiaza mare, cînd zeci de ochi scotoceau în toate colțișoarele vasului! Dar n-avea încotro. Pașii urmăritorilor se și auzeau deasupra, la cazane.

Pe cît de deznădăjduită îi era cutezanța, pe atît de fulgerătoare îi fu sprinteneala: în cele patru-cinci clipite cît i-au trebuit ca să ajungă de la încăperea cazanului pînă la ușa salonului, nu s-a uitat nimeni înspre el. Timonierul cerceta marea în partea cea-

laltă ; un mus, întors cu spatele, vărsa peste bord rămășițe de cafea, iar un steward, care se afla în drum spre salon, își vîrîse tocmai capul pe ușa careului ofițeresc și stătea de vorbă cu al treilea mecanic. Dacă și-ar fi întors privirea spre prova cu o clipă mai devreme, ar fi zărit un picior desculț și murdar trecînd pragul ușii care dădea în salon.

Ako se pomeni deodată într-o încăpere spațioasă și elegant mobilată ; avea cîteva luminatoare mari, un cămin, un dulăpior, o ușă care dădea în încăperea vecină și o masă mare, cu scaune turnante înțepenite în podea. Masa era acoperită cu o învelitoare ale cărei margini atîrnau aproape pînă jos. Abia și-a aruncat Ako privirea în încăperea vecină și s-a convins că acolo nu era rost de ascunzătoare, cînd auzi pași afară, la ușă. Dintr-o săritură, se și apropie de masă și vîrîndu-se dedesubt, încremeni.

S-ar fi zis că în salon năvălise uraganul. Vocea căpitanului tuna dezlănțuită :

— Să-ți ieși din minți, nu alta ! Toți știu că nemernicul e pe vas, i s-a dat de urme, ba era cît p-aci să-l și prindă, și cînd colo, îl lasă să le scape ca proștii, tocmai cînd să pună mîna pe el !

— Nu mai e nici în bărcile de salvare și nici la cazane ! adăugă Burnsley.

— Dar adineauri era la cazane ! Dacă acești gură-cască ar fi pus un om la ușă, l-ar fi prins în capcană ca pe un șoarece ! Nătăfleții ! Acum poftim de-l caută iar prin toate colțurile ! Și vremea zboară. Dacă nu-l găsim pînă deseară, la noapte știe el să se ascundă, iar mîine dimineață, ce mai putem face în fața vameșilor și a pilotului ?

— Te pomenești că l-or fi ascunzînd oamenii ! se amestecă Burnsley.

— S-ar putea și asta. Dar așa să fie și tot trebuie să dăm de el ! Burnsley, cheamă șeful de echipaj și dunkemanul și cercetați încă o dată toate colinele. Scotociți peste tot, întoarceți vasul cu josul în sus,

dar să mi-l găsiți! Lua-l-ar dracul să-i ia, că te apucă toate năbădăile! Și-n vreme ce-l căutați, încuiați ușile și luminatoarele. Să n-aibă pe unde să se strecoare.

— Bine, domnule căpitan.

Burnsley plecă. Rămas singur, căpitanul începu să se învîrtească încoace și încolo. Ako zărea cît de cumplit i se mișcau picioarele. Omul era foc de supărat. Dacă ar ști... dacă ar ridica nițeluș marginea feței de masă...

În cele din urmă căpitanul se duse la dulăpior și trase o dușcă zdravănă dintr-un clondir. După aceea se mai liniști. Cînd ieși pe punte, avu grijă să încuie cu cheia ușa pe dinafară.

...Cercetările n-au contenit toată ziua. Ako a trecut prin clipe grele la vremea prînzului și a cinei cînd stewardul aducea mîncarea domnului căpitan așezat la masa cea mare. Uneori cizma acestuia îl atingea, iar fugăritul nu îndrăznea să se miște nici într-o parte, nici în alta. Înainte să se culce, căpitanul stătu iarăși de vorbă cu timonierul.

— Acum, s-a isprăvit, cum o să-l mai găsim — spunea plictisit mister Peetfall. Poate că mîine dimineață să mai punem mîna pe el. Rînduiala vasului s-o lăsăm pentru mai tîrziu și toți oamenii să facă de cart. Cînd or veni aici vameșii și căpitănia portului, o să-i aduc pe toți în salon și o să le ofer o gustare. Pune cîțiva oameni la ușa salonului și de o încerca nemernicul să dea cu ochii de autorități, atunci să mi ți-l înhațe și să-l închidă cîtăva vreme, ceva mai departe. Dumneata să-mi dai de veste ca să știu cum s-o potrivesc eu, la nevoie. Cred că mai curînd or să-mi dea mie crezare, decît unei haimanale, nu?

— Așa cred și eu — încuviință Burnsley.

Peste noapte, Ako n-a închis ochii. Dimineața, stewardul a așezat pe masă mai multe sticle, serviciul de cafea și felurite gustări, dar căpitanului nu-i

ardea de mîncare. Ako auzi apoi șuierături de sirene, fluierături pe puntea de comandă și glasuri străine. Curînd după aceea în salon intrară cîțiva bărbați, pe care căpitanul Peetfall îi primi cu zîmbetul pe buze:

— Poftiți, domnilor, luați loc. Vă așteaptă o gustare.

Și prin zgomotul farfuriilor, al cuțitelor, al furculițelor și al paharelor, care se ciocneau, răzbea vorba veselă a tuturor despre călătoria care tocmai luase sfîrșit. Din ce în ce mai liniștit, Peetfall istorisea că drumul se desfășurase în chip firesc, fără furtuni și fără neplăceri și că numai o dată vaporul se izbise de o epavă, dar așa, în trecere, fără nici un fel de urmări.

In clipa aceea însă, Ako ieși de sub masă și vorbi către funcționarii portului într-un scîlciat grai englezesc.

— Nu adevărat. Nu ascultați. Nu fost epav, fost corabie cu pînze. Eu făcut servici pe acel corabie...

Căpitanul Peetfall scăpă din mînă paharul și se făcu stacojiu la față; părea că-și pierde răsuflarea.

— Cine e ăsta? întrebă uluit unul din funcționari. Ii răspunse un șuvoi de sudălmi din cele mai alese. Ieșit din minți și făcînd spume la gură, căpitanul se năpustise cu pumnii strînși asupra tînărului.

— Împieliatule! Te omor, stîrpitură! Te fac praf!

Tărăboiul iscat ar fi putut avea cine știe ce urmări, dacă n-ar fi sărit funcționarii portului.

— Țineți-vă firea, domnule căpitan — îl sfătui maimarele lor. N-o să-l loviți în fața noastră. Nu vă dăm noi voie. Cine e omul acesta?

— De unde să știu? răcni Peetfall. Întrebați-l pe el!

Îl întrebară și Ako le răspunse. El se afla pe veliera scufundată de vapor și era singurul care scăpase cu zile.

Cînd au coborît pe mal, funcționarii l-au dus cu ei pe Ako. Viața insularului nu mai era în primejdie.

CAPITOLUL VIII

1

Pe drum li se alătură un bărbat înalt, cu chivără neagră pe cap. Mergea cot la cot cu Ako şi cînd acesta îşi încetinea sau îşi grăbea prea tare pasul, bărbatul înalt îl apuca de braţ şi-i spunea scurt:

— Nu se poate.

Pentru gloata îngrămădită în port, era un spectacol neaşteptat. Cîţiva băieţandri alergau pe lîngă ciudatul alai căscînd gura la flăcăul tuciuriu care păşea însoţit de un poliţist şi de doi funcţionari din port.

Alaiul se opri în faţa poliţiei portului. Îl duseră pe Ako într-o odaie unde erau cîteva mese, la care stăteau mai mulţi bărbaţi în uniformă de culoare închisă. Unul din bărbaţi vorbea tot cu el, ţinînd în dreptul gurii ceva ca un fel de ceşcuţă. Cînd sfîrşi de vorbit, puse la o parte ceşcuţa şi se întoarse către noii veniţi.

— Ce s-a întîmplat?

Unul din cei doi funcţionari începu să-i spună ceva, în vreme ce poliţistul scria de zor pe o hîrtie. După ce-i mai puse cîteva întrebări, acesta îl pofti pe vorbitor să semneze, apoi îl lăsă să plece. Ako vru să se ducă şi el după cei care-l aduseseră.

— Dumneata rămîi — îl opri poliţistul. Răspunde la întrebările domnului acesta.

Şi domnul începu să-l întrebe:

— Cum te cheamă?

— Ako.

— E numele dumitale de botez sau de familie?

— Nu ştiu. Aşa mă cheamă.

— Te mai cheamă şi altfel?

— Nu, numai Ako.

— Bine. Cînd te-ai născut?

— Nu ştiu.

— Cîţi ani ai? De cînd trăieşti pe lume?

— Nu știu. Mama spunea că m-am născut la două luni pline după marele uragan, care a dus în fundul mării multe luntri și colibe.

— Și cînd a fost marele uragan?

— Nu știu.

După ce stătu puțin pe gînduri, funcționarul scrise în procesul-verbal: „Judecînd după înfățișare, are vreo șaptesprezece ani".

— Cum se cheamă locul unde te-ai născut?

— Coliba lui Ono. Ono e tatăl meu.

— Și unde se află coliba tatălui dumitale?

— Pe malul golfului, după deal.

Funcționarul începu să dea semne de nerăbdare.

— Care golf? În ce țară se află golful acesta?

— În Rigonda. E o insulă mare, departe de tot, în ocean.

— Ce naționalitate ai? În ce limbă vorbeau tatăl, mama, frații și surorile dumitale?

— În limba noastră, limba din Rigonda.

— Bine. Ia spune-mi, cum ai ajuns pe vaporul care te-a adus aici?

— Vaporul s-a izbit în timpul nopții de un vas cu pînze. Ako lucra acolo pe vas. Vasul s-a dat la fund și numai Ako s-a cățărat pe bordul vaporului mare și a scăpat cu viață.

— De ce nu s-a dus Ako la căpitan, de ce s-a ascuns și a furat mîncarea?

— Ako l-a auzit pe căpitan cînd a spus unui alb să nu scape pe nimeni de la moarte, fiindcă atunci vaporul mare trebuie să plătească mulți bani. Și a mai spus că dacă un om a trecut de pe vas pe vapor, el trebuie aruncat în mare. Ako nu vrea să moară, Ako vrea să trăiască. De aceea Ako nu s-a dus la căpitan și s-a ascuns într-o barcă și pe urmă oamenii albi l-au căutat pe Ako peste tot. Atunci Ako a fugit și s-a ascuns sub masă.

Funcționarul scrise ceva, apoi, aruncîndu-și ochii pe alt proces-verbal, strigă deodată cu glas amenințător:

— De ce minte Ako ?

— Ako nu minte, Ako spune adevărul.

— Oamenii albi spun că asta nu e adevărat. Ako s-a furişat pe vapor într-un port şi a venit la noi.

— Ako nu ştie ce au spus oamenii albi. Ako spune adevărul.

— Bine. Iscăleşte aici.

— Ako nu ştie să scrie.

— Atunci fă o cruciuliţă. Uite-aşa... — îi arătă funcţionarul. După ce urmări din ochi cum se face cruciuliţa, Ako o mîzgăli cu degetele-i neîndemînatice în locul arătat pe hîrtie.

— Duceţi-l la arest — porunci funcţionarul. Dar mai întîi puneţi-l să se spele.

Poliţistul salută, cu mîna la cozoroc, apoi făcînd un semn din cap arestatului, îl duse într-o încăpere unde era un robinet : după ce întoarse chiar el robinetul, îl îndemnă pe tînăr să-şi spele faţa şi mîinile. Lipsit de masca întîiului strat de murdărie, Ako nu mai avea o înfăţişare atît de sălbatică. Prinzînd prilejul, el îşi potoli şi setea, apoi îl urmă pe poliţist care-l vîrî într-o cuşcă întunecoasă, cu gratii de fier în loc de pereţi. Într-un colţ al cuştii era o bancă de lemn, iar sus de tot o ferestruie ferecată tot cu şir de gratii.

— Acum stai liniştit aici, pînă o să te cheme — îi spuse însoţitorul, şi încuind uşa cu cheia, se îndepărtă.

Obişnuit cu tot soiul de năpaste, Ako nu se simţea chiar atît de rău în noua sa cuşcă. Era mai cald decît pe stradă, iar oamenii albi nu-l băteau de data asta, nici nu-l înjurau. Se aşeză pe bancă, cu picioarele cruciş sub el şi aţipi pe nesimţite. Îl trezi zăngănitul unor chei : un străin cu chivără neagră pe cap, nu cel care-l adusese, deschidea uşa cuştii, lăsînd să pătrundă înăuntru un bărbat cu înfăţişare destul de tinerească. Purta o pălărie neagră ciudată, cu borurile mari şi băţoase, iar la subsuoară o strălucitoare geantă de piele.

— Să stai de vorbă cu domnul acesta — îl sfătui polițistul. Spune-i tot ce știi și dumnealui o să te ajute.

Domnul necunoscut îi zîmbi întinzîndu-i mîna:

— Dumneata ești Ako?

— Da — răspunse sfios tînărul.

— Eu sînt Webster, avocatul însărcinat să te apere. Prietene, te pasc neajunsuri mari și dacă nu-ți vin în ajutor, s-ar putea s-o pățești rău de tot.

După ce încuie ușa cu cheia, polițistul plecă. Domnul necunoscut îl lovi pe arestat prietenește peste umăr și se așeză alături de el pe bancă.

— Spune-mi, tinere, ce ai dori dumneata mai mult ca orice? Eu vreau să fac astfel încît să-ți vezi dorințele împlinite.

— Ako vrea să meargă acasă, în Rigonda.

— Înțeleg, dragul meu, înțeleg. O să poți pleca curînd de tot, dar pentru asta o să trebuiască să spui mîine tot ce ți-oi spune eu acum. Mîine vei fi judecat, pricepi? Cîțiva domni mari au să se întrunească și au să judece, ca să vadă cine e vinovat. Iar vinovatul va fi pedepsit aspru, adică va trebui să plătească bani mulți și să stea multă vreme într-o cușcă ca asta. Ako nu vrea să plătească bani și nici să stea multă vreme în cușcă, așa e?

— Ako n-are bani, Ako vrea acasă.

— Foarte bine. Te-au întrebat ceva înainte de-a te aduce aici?

— Da: cum a ajuns Ako pe vapor și cum a venit aici?

— Și dumneata ce-ai spus?

— Ako a spus adevărat, așa cum a fost.

— Și ce anume ai spus? Spune-mi și mie tot ce-ai răspuns.

— Ako a spus așa — el a lucrat pe un vas cu pînze. Cînd era noapte un vapor s-a izbit de vas. Vasul s-a dus la fund și toți oamenii s-au înecat, numai Ako a sărit pe vapor și a scăpat. Oamenii albi spu-

neau că dacă găsesc un străin pe vapor, ei îl aruncă în mare şi atunci Ako s-a ascuns.

— Vai-vai-vai! Asta nu e bine, nu e bine de loc! Ako nu trebuia să spună aşa. Dacă Ako o să spună şi mîine la fel, atunci n-o să mai fie lăsat să plece acasă şi o să rămînă toată viaţa în cuşcă. Dar nu-i nimic, răul se mai poate îndrepta. Vezi, Ako, eu îţi vreau binele şi sînt un om deştept, care cunoaşte toate legile şi ştie ce trebuie şi ce nu trebuie spus la judecată. Cînd cineva vine în faţa judecătorilor şi nu-l taie capul cum să vorbească, eu îi vin în ajutor şi vorbesc pentru el. Lui nu-i rămîne decît să asculte şi să spună că tot ce-am spus eu e adevărat. Şi nu trebuie să se mire cînd m-aude istorisind altfel de cum s-au petrecut lucrurile. Vai de cel care îndrăzneşte să spună de mine că mint. Şi alţii mint, slavă domnului, dar tribunalul îl pedepseşte pe cel care minte mai prost.

— De ce trebuie să mint? întrebă mirat Ako.

— Ca să-ţi dea drumul acasă şi să nu mai stai în cuşcă.

— Dar Ako n-a făcut nici un rău.

— Ba ai făcut. Dar fără să-ţi dai seama. Acum ascultă ce trebuie să spui cînd se vor întruni domnii aceia mari. Să spui aşa: Ako s-a furişat pe vapor în port, fiindcă credea că vaporul merge spre casa lui. Voia să se întoarcă acasă, dar ştia că oamenii albi n-au să-l ducă pe degeaba, iar pentru plata călătoriei, el n-avea nici un ban. Cînd s-a izbit noaptea vaporul de epavă (să spui epavă, aşa se numesc la noi vasele cu pînze), lui Ako i-a venit un gînd bun: el o să spună tuturora că se afla pe vasul cu pînze şi că a scăpat cu viaţă şi atunci vaporul o să-l ducă acasă pe degeaba. Ako, dacă vei spune aşa, mîine la judecată, tribunalul o să vadă că eşti un băiat de treabă şi că nu vrei altceva decît să ajungi acasă. Domnii judecători au să facă haz şi au să-i dea drumul lui

Ako din cuşcă. Ako o să-şi vadă în curînd casa. Dar dacă o să te-apuci să îndrugi tot ce ai îndrugat adineauri, domnii judecători au să se supere foc. Ei au să spună aşa: „Ako vrea să-i facă rău căpitanului şi de aceea vorbeşte astfel". Şi au să dea ordin să-l bată pe Ako şi să-l pună la munci grele.

— Ako trebuie să spună neadevărat?

— Dumneata lasă-mă pe mine să vorbesc în locul dumitale. Şi orice aş spune eu, cînd domnii judecători vor întreba dacă e adevărat, Ako să răspundă hotărît: „Da, e adevărat". Atunci o să fie bine. Ce zice Ako? Vrea să facă aşa? Ochii domnului Webster sticleau focoşi ca ochii de pisică. Răsplata făgăduită de căpitanul Peetfall ca urmare a unei izbînzi ascuţea şi mai grozav dibăcia avocatului care-şi dădea seama că jocul era periculos, dar putea să şi-l îngăduie cu un primitiv atît de ageamiu. Fără îndoială, ar fi putut dovedi şi că Ako avea dreptate, dar i-ar fi fost oare plătită strădania aşa cum se cuvine? Golanul dintre gratii n-avea lăscaie, pe cîtă vreme în spatele lui Peetfall stăteau capitalurile unei cogeamite companii de navigaţie. O sută de lire erau pentru compania aceasta o nimica toată! Ar fi fost deci mai bine dacă balanţa ar fi înclinat de partea lui Peetfall. Lui Webster nu-i prea plăcea să se ostenească degeaba.

— Bine, Ako o să facă aşa — se hotărî tînărul.

Avocatul îi ceru să mîzgălească o cruciuliţă pe procură şi-l lovi vesel peste umăr:

— Ei, atunci toate merg strună. Mîine Ako o să fie liber.

Sfătuindu-l stăruitor să nu dezvăluie nimănui înţelegerea lor, avocatul ciocăni în uşa cuştii. Poliţistul veni repede şi-i dădu drumul să iasă. Rămas singur, Ako şi-a frămîntat capul toată ziulica, întrebîndu-se nedumerit de ce trebuie numaidecît să mintă ca să scape de judecată, cînd el nu făcuse nimic rău? De bună seamă, oamenii albi ştiau ei ce ştiau.

A doua zi dimineaţa Webster veni la Ako şi după ce se încredinţă că arestatul nu-i uitase sfaturile, îi mai dădu lămuriri şi despre felul cum trebuie să se poarte la proces.

— Bagă bine de seamă, cînd n-o să înţelegi ceva sau n-o să ştii ce să răspunzi, atunci cere să răspund eu în locul dumitale. Iar dacă te întreabă pentru ce ai spus ieri altfel, să spui că n-ai înţeles bine întrebările, aşa că n-ai putut răspunde cum ar fi trebuit.

Domnul avocat era atît de binevoitor, încît îi făcu rost lui Ako de o gustare bună, spunîndu-i că i-a plătit şi cina. Vrînd-nevrînd, Ako trebuia să-şi dea seama că Webster îi era cel mai nepreţuit prieten.

Nu trecu multă vreme şi un poliţist veni să-i dea de ştire că trebuie să se înfăţişeze la proces.

...Era o sală mică, amintind interiorul unei biserici: la o masă acoperită cu postav roşu stătea, pe un fel de estradă, un bărbat într-un halat negru şi lung, cu un lănţişor la gît şi cu o claie de păr nefiresc de alb, împletit la spate într-o cosiţă. În sală mai erau două catedre. La una stătea Webster, îmbrăcat tot în straie neobişnuite şi mohorîte, care-i ajungeau aproape pînă la călcîie; la cealaltă stătea alt domn necunoscut, gătit şi el la fel.

Şedinţa tribunalului a fost scurtă. Căpitanul Peetfall a răspuns la cîteva întrebări, după care judecătorul l-a întrebat pe Ako şi acesta, ochi în ochi cu Webster, a răspuns „da" sau „nu". Avocaţii n-au avut mare bătaie de cap, deoarece toţi martorii au spus acelaşi lucru. Avocatul lui Peetfall a luat cel dintîi cuvîntul:

— Nu e prima oară cînd comandanţii de vase se ciocnesc de asemenea aventurieri. Pe lîngă faptul că acest soi de oameni folosesc în chip ilegal vaporul ca mijloc de locomoţie, ei pricinuiesc pagube companiilor de navigaţie, trebuind să fie hrăniţi în timpul călătoriei sau procurîndu-şi de mîncare prin furt.

După unele calcule foarte sumare, inculpatul Ako din Rigonda a folosit merinde din rezervele aflate în administrarea căpitanului Peetfall în valoare de cel puţin patru lire sterline. Dacă se adaugă costul biletului de călătorie în clasa a treia din Noua Zeelandă pînă la Foreston, totalul pagubelor pricinuite se ridică la vreo treizeci de lire sterline. Căpitanul Peetfall ar fi primit să renunţe la plata daunelor dacă acest individ nu l-ar fi defăimat cu rea voinţă, încercînd să clatine bunul renume al unui marinar stimat şi nu l-ar fi învinuit din senin de scufundarea unei oarecare corăbii. Din spusele celor doi martori — timonierul Burnsley şi cîrmaciul Taylor — este neîndoios pentru preacinstitul tribunal că aşa ceva nu s-a întîmplat. Vaporul s-a izbit doar de o epavă, fapt constatat şi din examinarea peretelui exterior al vasului. Pentru ce a minţit atunci împricinatul? Ce l-a îndemnat să folosească un mijloc atît de ticălos? Chestiunea aceasta ne-o lămureşte pe deplin apărătorul împricinatului, stimatul nostru coleg mister Webster. Ascunzîndu-se pe vas, Ako din Rigonda spera că vaporul „Windspiter" va merge într-un port unde şi el dorea să ajungă. Văzînd însă că a ajuns în altă parte, această haimana de teapa acelora de care, din păcate, ne ciocnim atît de des, născoceşte pe loc o poveste prostească despre scufundarea unei veliere şi se dă drept unul din marinarii vasului naufragiat, pentru a avea dreptul să călătorească gratuit îndărăt, potrivit tradiţiei maritime. Aceste fapte dovedesc că avem în faţa noastră un răufăcător nărăvit, de teapa celor pe care tribunalul nu trebuie să-i cruţe, căci orice indulgenţă i-ar împinge din nou la astfel de nelegiuiri. În numele clientului meu, rog tribunalul să condamne pe împricinatul Ako la maximum de pedeapsă şi să încuviinţeze acţiunea civilă a căpitanului Peetfall, în valoare de treizeci de lire sterline.

Mister Webster părea zdrobit în urma acestei strălucite pledoarii.

— Eu — începu el — nu sînt în stare să dezmint faptele menţionate de stimatul meu coleg. Nelegiuirea împricinatului este într-adevăr mare şi fără îndoială că vina îi e dovedită. Îmi iau însă îngăduinţa să atrag atenţia onoratului tribunal asupra unor anumite împrejurări, care ar putea alcătui într-o oarecare măsură circumstanţe uşurătoare. Avem în faţa noastră un om incult şi sălbatic, care habar n-are de o mulţime de lucruri ce nouă ni se par pe deplin înţelese. Tot ce face e pornit mai mult din instinctul său de sălbatic, decît din raţiune. El trebuie privit asemenea unui copil sau unui alienat mintal şi aceştia, după cum ştim, nu sînt răspunzători de faptele lor. Deşi născocirile cu privire la scufundarea velierei dovedesc o oarecare isteţime, este totuşi de necrezut că împricinatul să-şi fi dat seama de caracterul criminal al mărturiei sale mincinoase. De aceea socot de datoria mea să cer onoratului tribunal indulgenţă faţă de împricinat şi ţinînd seama că e un biet copil al naturii, să dea o sentinţă blîndă şi milostivă. Sper de asemenea că şi mister Peetfall, luînd cunoştinţă de adevăratul caracter al jignirii ce i s-a adus, să fie mărinimos şi să-şi retragă acţiunea privind daunele materiale.

Într-adevăr, mister Peetfall s-a arătat plin de mărinimie.

— Dacă-şi retrage minciuna lui infamă, nici eu nu cer bani! glăsui el, cîştigîndu-şi simpatia tribunalului şi a publicului. Ce suflet nobil, ce suflet drept!

După ce s-a retras pentru deliberare, tribunalul s-a şi grăbit a rosti sentinţa:

— Numitul Ako din Rigonda a fost găsit vinovat de toate fărădelegile arătate şi anume: călătoria clandestină din Noua Zeelandă la Forestan, pe bordul vaporului „Windspiter", furt de merinde şi depoziţii mincinoase cu privire la scufundarea unei veliere necunoscute. Pentru toate acestea, el este osîndit la trei ani detenţiune într-o casă de corecţie, cu pierderea drepturilor civile. Ţinînd seama însă de

mărturisirile sincere și de nivelul cultural redus al împricinatului, tribunalul găsește de cuviință să îndulcească sentința, reducînd pedeapsa la un an și șase luni închisoare.

Cum s-a sfîrșit rostirea sentinței, avocatul Webster s-a și dus încîntat lîngă Ako.

— Felicitările mele! Poți să-mi fii recunoscător că ai scăpat atît de ieftin... îmi datorezi un an și jumătate din viață.

— Am să fiu liber?... Am să pot pleca acasă?

— Nu, dragul meu, nu chiar cît ai bate din palme. O să trebuiască să stai optsprezece luni la închisoare. După aceea... da, s-ar putea...

— Ce e asta închisoare? întrebă Ako.

— Ai să vezi dumneata numaidecît. Au să ți-o arate domnii. Ei, eu te las cu bine, sînt grăbit.

Ako a fost arestat pe loc, în sala tribunalului, și dus la închisoarea din Forestan. Faptele oamenilor albi erau pentru el din ce în ce mai stranii.

3

— Hei, sperietoare de ciori! Cu ce drept te instalezi tu la noi în celulă? Noi sîntem băieți trecuți prin multe și de toate, dar tu ce ești? Ce caută o vrăbiuță într-o colivie de vulturi? Auzit-ai tu vreodată de Marele Mingler, de Mingler de la Bancă, de Burghiul de foc? Bă, păduche ce ești, tu ar trebui să crăpi de mîndrie că Marele Mingler catadicsește să-ți vorbească chiar el!

Cu aceste cuvinte l-a întîmpinat pe Ako în celula închisorii un om scund și voinic. Îi lipsea urechea dreaptă și pe față avea urme de răni închise. Obrazul nebărbierit și ochii bulbucați îi dădeau o înfățișare de fiară.

În celulă se mai aflau încă patru oameni, toți îmbrăcați la fel, în haine vărgate, cu capul ras, mahmuri și tăcuți. Numai unul singur avea chipul deschis și

plăcut. Era un bărbat de vreo treizeci de ani, bine legat, serios, care şedea însingurat pe un capăt de bancă la o masă butucănoasă şi citea într-o carte, fără să ia în seamă larma din jur.

Cel care-şi spusese Marele Mingler nu-l slăbea pe Ako:

— Ia spune, puişorule, cine eşti mata? Cum te cheamă? Pentru ce fapte vitejeşti, împărăţia îţi dă şi mătăluţă pîine? Venit-ai pentru multă vreme în splendidul nostru hotel? Dacă nu ţi-ai pierdut limba, vorbeşte, puişorule. Urechile mele aşteaptă nerăbdătoare să-ţi audă palavrele.

Inainte de a fi fost dus în celulă, Ako fusese îmbrăcat în haine grosolane de arestat, iar bogatele lui plete frumoase căzuseră pradă maşinii de tuns. Nu s-ar fi recunoscut nici el, dacă şi-ar fi văzut chipul într-o oglindă.

— Ako n-a vrut să spună minciuni... — rosti el în cele din urmă. Oamenii albi au minţit şi i-au poruncit lui Ako să mintă şi el. De aceea Ako nu poate pleca de-aici. Dar cînd Ako o să fie liber, atunci n-o să-i mai asculte pe oamenii albi şi o să plece de-aici.

— Mă, dar eşti şi mai prost decît credeam — se cruci Mingler. Te-ai lăsat tras pe sfoară? Şi cît o să stai aici?

— Domnul alb mi-a spus că trebuie să stau la închisoare optsprezece luni. Asta e mult?

Făcînd semn celorlalţi cu ochiul, Mingler oftă din adînc:

— Milostivească-se Domnul de tine, sărmane puişor! Un an şi jumătate! Inseamnă că aici îmbătrîneşti şi aici putrezeşti! Acum eşti tînăr, dar cînd ţi-or da drumul, n-o să mai ai nici un dinte în gură. Pricepi? O să fii moşneag cu părul alb şi cu un picior în groapă. Uite, de pildă, dacă ţi-a rămas acasă un puşti, aşa mititel, pînă atunci o să se facă om în toată firea şi o să aibă şi el copii mari. Rău de tot, frăţioare! Toată viaţa, aici ţi-o petreci. Şi n-o să mai ieşi niciodată din odaia asta, nici iarna, nici vara,

nici ziua, nici noaptea. Şi dacă te-o apuca strechia şi oi face pe nebunul, au să te bage într-un loc unde-i beznă ca noaptea.

În celulă se auzi un hohot de rîs. Omul care citea îşi ridică ochii şi pentru întîia oară îşi pironi privirea asupra lui Ako. Văzîndu-l înfricoşat şi buimăcit, pe faţă îi flutură un zîmbet.

— Nu-ţi fie teamă — grăi el. Nu e atît de îngrozitor cum ţi se spune. Nici n-o să-ţi crească părul pînă la umeri, şi o să te vezi şi liber.

— Mansfield, bagă de seamă... — începu ameninţător Mingler.

— Lasă, Mingler, nu speria omul degeaba — răspunse liniştit Mansfield.

— Eu sînt mai mare aici în celulă — îşi umflă pieptul Mingler. Voi, ţîngăilor, aveaţi încă mucii la nas cînd pe mine mă şi băgase la răcoare. Şi, la urma urmelor, Marele Mingler socoteşte că nici nu face să se ia la harţă cu nişte bieţi grămătici.

— Pe tînărul acesta o să-l laşi în pace. Mansfield îşi încruntă şi mai tare sprîncenele, în vreme ce-i făcea un semn prietenos lui Ako:

— Dă-l încolo de palavragiu ! Vino aici, lîngă mine.

— Nici un pas ! urlă Mingler. Dacă te duci la el, te jupoi de viu ! Eu poruncesc aici ! Tu, Mansfield, nu cunoşti încă ghearele Marelui Mingler.

În timpul ciorovăielii, Ako stătea aproape de uşă. Cînd, la chemarea lui Mansfield, dădu să înainteze, Mingler sări în sus închiondurat şi ameninţător:

— Vrei să-ţi ard una ?

Punînd atunci cartea la o parte, Mansfield se ridică şi se apropie de Ako. Îl apucă de braţ şi-l împinse către masă.

— Nu-ţi fie teamă. Du-te de te aşează. Nu va îndrăzni să te atingă.

Ako se duse la masă şi se aşeză. În celulă se făcuse linişte. Toţi aşteptau încordaţi să vadă ce o să se întîmple. Mansfield, care era aproape cu un cap mai înalt decît Mingler, stătea liniştit şi sigur de

sine în mijlocul celulei, cu privirea pironită pe chipul schimonosit al potrivnicului. Mingler, scund și îndesat, își îndoise puțin genunchii, strîngînd și desfăcîndu-și mereu pumnii. La colțul buzelor avea dîre albe de spumă.

— Nenorocitule... — bîigui el, abia răsuflînd. Ți s-a urît cu viața ?

— Pentru binele tău, eu te sfătuiesc să te liniștești — îi răspunse Mansfield. Îl cunoștea însă prea puțin pe Mingler, căci în răstimpul celor cîteva zile de cînd era acolo, nu se iscaseră ciocniri mai mari cu „căpetenia" celulei. Pe băiatul ăsta îl iau eu în grija mea. Oricine va îndrăzni să se atingă de el, va avea de-a face cu mine,

— Aici n-o să se miște un fir de păr fără știrea Marelui Mingler ! urlă celălalt. Ageamiul ăsta trebuie să treacă prin foc, prin apă și prin toate celelalte, trebuie să învețe să-i asculte și să-i respecte pe oamenii de seamă.

— Dacă o fi să învețe aici ceva, în orice caz nu de la tine, Mingler...

— Bine. Văd că ai chiar tu nevoie de o lecție zdravănă. Mi-e milă de bietele tale oscioare, Mansfield !

A fost o adevărată săritură de tigru, care în altfel de împrejurări i-ar fi făcut cinste lui Mingler, atît de fulgerător și de aprig s-a avîntat, cu tot trupul. Pumnul care trebuia să-l izbească și să-l doboare pe Mansfield a nimerit însă în gol și Mingler, sub puterea inerției, nu și-a mai putut găsi reazem. S-a clătinat cîteva clipe, încercînd să-și păstreze echilibrul, dar în vremea aceasta pumnul alb și voinic al lui Mansfield l-a izbit ca un ciocan greu în bărbie.

Celor din jur nici nu le venea să creadă că pumnul acela îl făcuse pe Mingler să salte întîi în sus, apoi să se prăbușească la pămînt. „Căpetenia" s-a prăvălit de parcă i s-ar fi retezat picioarele. Chiar și cel mai negrăbit arbitru ar fi putut număra de patru ori cnocautul pînă cînd „Marele" Mingler a deschis ochii și clătinîndu-se ca un om beat, s-a dus de s-a așezat. Și a

mai trecut o bună bucată de vreme pînă cînd, ceva mai dezmeticit, n-a mai văzut pereții și tavanul învîrtindu-se în fața ochilor lui ca niște călușei în horă.

— Mii de tunete... asta da, zic și eu... — bolborosi „căpetenia" uluită. Mansfield, unde ai învățat lovitura ?

— La clubul de box din Liverpool.

— Pezevenghiule, cum de-ai tăcut pînă acum ? Ce nerozie să ții sub lacăt astfel de avere ! Ești mare meșter, Mansfield, te felicit. Și cum se cuvine să nu dăm uitării isprava, mă leg în fața tuturor să împart șefia celulei cu Mansfield. Hei, voi de colo, luați bine seama : de azi înainte va trebui să ascultați de amîndoi ! Ce-oi hotărî eu cu Mansfield, sfînt să fie pentru toți !

Locatarii celulei răsuflară ușurați. O singură lovitură a lui Mansfield nimicise pentru totdeauna jugul tiranic al celuilalt. Și cu toate că faimosul Mingler trecea drept un neîntrecut meșter al pumnului, era totuși mai bine să-i fie și lui teamă de cineva.

4

In ziua aceea Mansfield n-a mai pus mîna pe carte. N-a mai citit-o nici a doua zi și nici în zilele următoare, n-a mai citit un rînd cîtă vreme Ako a stat la închisoare. In Mansfield, Ako a găsit un dascăl care a dus mai departe opera începută de Bobby Grayne și de Jeffries. Insuși Ako a socotit în mintea lui că acest dascăl era mult mai tare decît ceilalți doi ; era, fără îndoială, cel mai deștept și mai cinstit dintre toți albii pe care el îi întîlnise. Cît despre Mansfield, nu i-a trebuit mai mult de o jumătate de ceas ca să-și dea seama de lumea spirituală a lui Ako, de cunoștințele, deprinderile și marea sa istețime. Intrebat de Mansfield, Ako îi povesti bob cu bob toate pățaniile prin care trecuse. Intrebările stăruiră îndeosebi asupra ultimei călătorii și asupra amănuntelor procesu-

lui. După ce cîntări în gînd tot ce auzise, Mansfield îi spuse :

— Pînă nu vei ajunge la fel de înţelept şi de şiret ca şi oamenii albi, va fi vai de zilele tale ! Au să te înşele la fiecare pas şi n-ai să te vezi niciodată acasă. Vrei să pleci acasă la tine ?

— Vreau mult de tot.

— Atunci trebuie să şi înveţi mult de tot. Eu sînt gata să-ţi fiu dascăl. Vrei ?

— Da, vreau.

— Foarte bine. Avem înaintea noastră optsprezece luni. Cu învăţătura, vremea o să treacă pe nesimţite şi n-o s-o irosim zadarnic. Apoi, cînd îţi vor da drumul din închisoare, vei fi un băiat deştept şi nimeni nu va mai îndrăzni să se poarte cu tine ca pînă acum. Dacă vei învăţa în fiecare zi cîte zece cuvinte englezeşti, în ziua cînd vei fi pus în libertate vei avea la îndemînă atît de multe cuvinte, încît vei putea vorbi despre orice alb. Dar asta nu ajunge. Tu trebuie să înţelegi nu numai ce vorbesc albii, ci să înţelegi şi ce se spune în cărţi. De aceea trebuie să ştii să citeşti uşor şi frumos. Şi nici asta nu ajunge. Am să te mai învăţ să scrii şi să socoteşti, nu pe degete, ci să socoteşti cu numere mari, cu sute şi mii. Am să-ţi istorisesc în fiecare zi cum trăiesc acum oamenii pe lume şi cum au trăit pe vremuri, am să-ţi spun ce lucruri bune şi ce lucruri rele se petrec în jurul nostru. Mai tîrziu, cînd o să ieşi din închisoare, o să le înţelegi toate şi o să poţi învăţa mai departe, fără ajutorul meu.

— Dar cum ? Tu n-o să ieşi din închisoare ? îl întrebă Ako.

— Nu, dragul meu, eu mai am încă mult de stat, de şase ori mai mult decît tine... — răspunse Mansfield zîmbind.

— De ce unii stau mai puţin, iar alţii mai mult ?

— Pentru că pe unii domnii judecători se supără mai puţin, iar pe alţii mai mult. Pe mine sînt grozav de supăraţi.

— De ce? Tu eşti un alb deştept şi bun. La noi în Rigonda, oamenii cinstesc pe cei deştepţi şi toţi ascultă de sfaturile lor.

— Domnii judecători cred că eu dau oamenilor sfaturi care le strică celor puternici. Aşa de pildă, dacă aş fi fost liber şi ne-am fi întîlnit înainte să te fi judecat pe tine, tu ai fi rămas liber, iar armatorul ar fi trebuit să scoată şi să plătească o groază de bani.

— Cum ai fi făcut tu asta?

— Te-aş fi sfătuit să nu-l asculţi pe avocat, ci să spui pe şleau judecătorilor cum s-au petrecut lucrurile. Atunci tribunalul i-ar fi luat pe ei la judecată.

— Dar albul acela... ado...

— ...avocatul...

— ...avocatul a spus că e prieten cu Ako şi că vrea să ajute, aşa ca să-i fie lui Ako mai bine.

— A minţit. Avocatul a fost duşmanul tău şi prietenul căpitanului şi al armatorilor.

— De ce? Ako nu i-a făcut nici un rău! De ce ura pe Ako?

— Lui nu i-ai făcut nici un rău, dar voiai să faci rău proprietarilor vaporului. Dacă tribunalul ar fi aflat că vaporul lor a scufundat o velieră, ei ar fi trebuit să plătească mari despăgubiri. Dar ei nu voiau să piardă atîţia bani şi atunci căpitanul s-a dus la avocat şi i-a spus: „Îţi dăm cincizeci sau o sută de lire dacă o să faci aşa încît să nu dăm nici un ban pentru velieră. Du-te la Ako şi înşeală-l". Înţelegi, prietene, cînd i s-a stîrnit pofta să cîştige suta de lire, avocatul a întors-o frumuşel şi totul s-a sfîrşit cu bine pentru căpitan. Dacă tu nu l-ai fi ascultat, atunci el n-ar mai fi putut cîştiga suta şi te-ar fi luat drept duşman. Dar dacă tu ai fi fost mai bogat decît căpitanul şi i-ai fi dat avocatului două sute de lire, el ar fi făcut aşa ca să iasă bine pentru tine. La noi se pot învîrti toate aşa ca să învingă cel cu mai mulţi bani şi nu acela de partea cui e dreptatea.

— Va să zică dreptatea costă bani mulţi?

— Da, Ako, foarte mulți. În țara asta dreptatea se cumpără cu bani și de aceea toți oamenii slabi iubesc banii, iar altora le e teamă de dreptate.

— Atunci și tu ai avut bani puțini dacă stai la închisoare?

— Nu, Ako, pe mine m-au trimis la închisoare fiindcă spuneam adevărul și-i îndemnam pe oamenii asupriți, jefuiți și înrobiți de către cei bogați să lupte împotriva silniciei și a nedreptății. Oamenii simpli, care trudeau din greu și trăiau ca vai de ei, m-au crezut și mi-au dat ascultare: n-au vrut să mai muncească în fabrici, în porturi și în mine pentru un salariu de nimic și au cerut un salariu mai mare. Ei au cerut să se facă dreptate și în alte treburi, iar eu eram unul din conducătorii luptei lor. Văzînd așa, oamenii bogați și puternici s-au supărat pe mine și m-au băgat la închisoare, ca să-mi astupe glasul.

— Dar atunci tu ești un om foarte bun. De ce sînt băgați la închisoare oamenii buni?

— Asta ai s-o înțelegi și tu, prietene, dar mai tîrziu.

Întîia sa lecție de istorie, Mansfield a ținut-o și în fața celorlalți arestați din celulă, care l-au ascultat cu aceeași luare-aminte ca și Ako. În cuvinte simple, el le-a vorbit despre felul cum oamenii au încercat din vremuri străvechi să-și exploateze semenii și despre lupta dintre cele două tabere. La sfîrșitul lecției, Ako a prins înțelesul anumitor noțiuni ca: putere de stat, proprietate, sclavi, luptă de clasă și război.

— La noi în Rigonda n-a fost niciodată așa — spuse el.

— Asta înseamnă că voi sînteți niște oameni fericiți — îi răspunse Mansfield. Dar în ziua în care colonizatorul alb va pune piciorul pe pămîntul vostru, o să înceapă și la voi aceeași poveste.

— N-o să-i mai dăm voie să se cuibărească în Rigonda.

— Nici nu vă cere el voie. O să vină și o să vă pună pumnul în piept. Voi o să munciți pentru el, o să munciți din răsputeri, o să ajungeți slugile și

robii lui, iar el o să cotcodăcească în toată lumea că e binefăcătorul vostru. N-o să spună cum vă stoarce şi cum vă jefuieşte, ci o să spună că vă aduce în dar minunile civilizaţiei, că vă luminează minţile, că din dobitoace vă face oameni şi că mîntuie de păcate nişte prăpădiţi de păgîni făcînd din ei creştini ai lui dumnezeu. Şi ca să-l ascultaţi şi mai bine, o să-şi aducă pe insulă şi ajutoarele. Aceste ajutoare o să vă vorbească despre dumnezeu atotputernicul şi despre sfîntul duh, căutînd să vă convingă că n-are nici un rost să năzuiţi spre bogăţie şi o viaţă mai bună pe lumea asta pămîntească, fiindcă pentru truda şi suferinţele voastre veţi fi răsplătiţi sus, în cer, după moarte. O să începeţi şi voi să credeţi că e mai bine s-o duceţi ca vai de capul vostru şi că e mai bine să fiţi sclavi ai stăpînului alb, fiindcă abia după moarte o să vă vină răsplata cea mare. Uite, Ako, aşa lucrează deştepţii din tribul meu. Lor nu le place să vă vorbească despre astfel de lucruri. Se supără foc, şi pe cei care le dezvăluie îi bagă la răcoare.

Ako cugetă multă vreme la cele auzite.

În aceeaşi zi, după sărăcăciosul prînz din închisoare, s-au pus iar pe învăţătură. Ako s-a arătat a fi vrednic de minunatul său dascăl. Însuşirile strălucite ale tînărului uşurau simţitor îndeplinirea programului pe care Mansfield şi-l propusese: într-un an şi jumătate voia să facă dintr-un om primitiv o fiinţă pe deplin civilizată, care să înţeleagă şi să judece întîmplările mari şi mici ale zilei mai bine decît pătura de mijloc a societăţii civilizate.

5

Într-o săptămînă Ako a învăţat alfabetul englez. După o lună era în stare să citească rar şi să scrie nu numai literele mari şi cele mici, ci şi cuvinte întregi. Pentru studiul limbii, Mansfield a folosit la început acţiunile cele mai elementare, stăruind asupra pro-

nunțării curate și asupra verbelor, care în gramatica engleză joacă un rol însemnat. Elevul trebuia să scrie fiecare cuvînt nou pe care-l învăța. În urma acestor strădanii, chiar la sfîrșitul primei luni, Ako nu mai vorbea despre el la persoana a treia, ci spunea eu, mie etc.

Noțiunile de bază ale aritmeticii și le-a însușit destul de ușor, deși nu arăta o înclinație deosebită pentru matematici. I-a trebuit o lună întreagă ca să învețe tabla înmulțirii, dar Mansfield nu i-a dat pace pînă cînd Ako n-a știut-o fără greșeală.

După două luni, el nu mai desena literele și cifrele, ci scria cu ușurință. Deprinși cu scrierea și citirea cuvintelor, ochii nu-i mai zăboveau pe fiecare slovă. Pentru probleme, Mansfield alegea teme și date din propria viață a elevului. Atîtea nuci de cocos, banane, pești, cutare preț... Aceste probleme găseau răspunsul unor viitoare tranzacții cu putință în Rigonda, dacă englezii s-ar fi aciuat vreodată acolo, și ar fi stabilit legături comerciale cu insularii. Scopul urmărit în probleme nu era numai de a-l învăța pe Ako operațiuni de comerț și amănunte tehnice, ci și de a-i dezvălui latura morală în activitatea negustorilor albi, cu lăcomia și nerușinarea lor. Cunoscînd bine tertipurile colonizatorilor, Mansfield le scotea la lumină în fața discipolului, stăruind asupra valorii reale a mărfurilor cu o mai mare circulație în practica comerțului colonial. Ako a aflat astfel că mărgelele strălucitoare de sticlă, atît de dorite de insulari, costau mai nimica toată și că prețul celor mai bătătoare la ochi țesături de bumbac este legat nu de felurimea culorilor și a desenului, ci de calitatea țesăturii. Mansfield i-a întocmit și un soi de tablou comparativ de prețuri privind produsele insularilor și mărfurile comercianților; potrivit acestui tablou, s-ar fi fi putut întocmi un schimb cinstit.

La început, cei din celulă urmăreau în șagă lecțiile, făcînd haz pe socoteala lui Mansfield, care-și pusese în cap să învețe carte pe un pîrlit harap. Dar cînd tînă-

rul Ako, acesta aşa-zis măgar, se porni într-adevăr să vorbească chiar în graiul lor, au început şi ei atunci să-şi îndrepte mintea către lumea de noţiuni noi pe care Mansfield o desfăşura în faţa discipolului său. Lecţiile erau zi de zi tot mai atrăgătoare şi în cea de-a treia lună, orice lecţie a lui Mansfield o asculta toată celula.

Uneori, cînd nu prea înţelegea cîte ceva, Marele Mingler punea chiar el întrebări. Mansfield îşi întrerupea atunci vorbirea şi dădea lămuririle de trebuinţă, folosind pilde cît mai fireşti. Deosebit de interesante erau lecţiile de istorie, de geografie şi de economie politică. Mansfield ştia să-şi alcătuiască în aşa fel prelegerile, încît pe lîngă adîncirea obiectului propriu zis, ele cuprindeau şi probleme cu caracter etic şi filozofic : pentru ce s-au ivit antagonisme între popoare şi clase, ce putea fi socotit într-un caz sau altul bun sau rău ?

Nu este cu putinţă să arătăm în toate amănuntele programul cuprinzător, multilateral şi preţios pe care l-a desfăşurat Mansfield în aceste optsprezece luni şi pe care învăţăcelul şi l-a însuşit pe de-a-ntregul. E de ajuns să spunem că în ajun de a părăsi închisoarea, Ako se bucura de însuşirile unui om civilizat în cel mai bun înţeles al cuvîntului : vorbea, citea şi scria bine englezeşte, cunoştea cele patru operaţiuni aritmetice, măsurile, greutăţile, avea noţiuni despre bani, îşi făcuse o imagine destul de lămurită despre pămînt şi sistemul solar, despre istoria omenirii şi a statelor, despre lupta dintre clase, despre drept şi morală. Mansfield s-a străduit de asemenea să-i lămurească amănunţit anumite fenomene ale naturii, izvoare de superstiţii şi credinţe religioase ; căutînd exemple pe înţelesul lui Ako, el i-a scos la iveală mijloacele perfide ale propovăduitorilor şi obscurantiştilor, descătuşindu-i mintea de orice eres şi prejudecată religioasă. Totodată, Mansfield i-a dezvăluit lui Ako obiceiurile pe care va fi nevoit să şi le însuşească dacă voia să trăiască în aşa-zisa lume civilizată. Nu

trebuia nesocotită taina priceperii de a te îmbrăca şi nici îndreptarul de bună purtare şi cuviinţă în lume.

Cu această avuţie de cunoştinţe, Ako îşi putea duce minunat zilele în mijlocul oamenilor albi şi a celor de culoare, ba nu i-ar fi fost greu să-şi îmbogăţească mai departe mintea luînd calea unui intelectual. Cea mai de seamă izbîndă a lui Mansfield în acest răstimp a fost setea de învăţătură pe care a izbutit s-o trezească în discipol, o sete nepotolită şi sănătoasă. Ca să-l scutească pe Ako de primejdia izvoarelor otrăvite, Mansfield i-a întocmit o listă lungă de cărţi şi probleme, pe care i le-a recomandat spre adîncire atunci cînd va fi slobod. Şi Ako i-a făgăduit să facă întocmai.

O dată cu apropierea eliberării, Mansfield începu să chibzuiască în ce chip să-şi ajute discipolul o bucată de vreme după ieşirea din închisoare. Folosi curînd prilejul unei scrisori din partea unui prieten care era căpitan secund pe bordul unui vapor de pe o linie australiană. Edward Harbinger îi dădea de veste că sosise în Anglia şi că vaporul său va intra într-un doc uscat din Liverpool îndată ce va fi fost descărcat.

Mansfield îl sfătui pe Ako să-şi întipărească în minte drumul pînă la Liverpool şi împreună cu Marele Mingler, foarte priceput în asemenea treburi, el întocmi un plan care să-i ajute insularului să dea de Harbinger.

— E cel mai bun prieten al meu, un om inimos şi de ispravă — lămuri Mansfield. Dacă vreodată va putea cineva şi va vrea să te ajute, ca să te întorci acasă, să ştii că acela e Harbinger. Să ai încredere în el ca şi în mine.

Mansfield aşternu pe un petic de hîrtie cîteva rînduri prietenului, recomandîndu-i călduros pe Ako şi rugîndu-l să-i poarte de grijă ca să nu piară răpus de haita nesăţioasă a rechinilor coloniali.

Ce negrăit de tristă a fost despărţirea lor! Simţindu-se îndatorat pe viaţă, lui Ako îi era ruşine şi

nespus de greu să se bucure de libertate în vreme ce Mansfield rămînea în închisoare. Ani de-a rîndul va trebui Mansfield să mai stea în cuşca umedă şi întunecoasă, fără să poată vedea ca Ako soarele vărătic strălucind pe străzi şi firea desfătîndu-se în verzile podoabe ale lui iulie. Ako înţelegea acum de ce mai-marii acestei lumi îl ţineau întemniţat pe Mansfield, pe semeţul vultan de munte, care de sus, din înălţimea ameţitoare a zborului său, vedea lumea, omenirea, viaţa, mai larg şi mai cuprinzător decît atîţia semeni. Vedea însă mult prea departe şi cîntecul lui mîndru prea umplea de restrişte inimile tîrîturilor de pe pămînt.

— Rămîi cu bine, prietene scump; am să te port în inima mea pînă voi închide ochii... — şopti Ako, pornind la drum. Şi dacă prin cine ştie ce întîmplare, patria mea va fi şi patria ta, atunci fericirea şi amărăciunile tale vor fi una cu fericirea şi amărăciunile mele. Fii tare, nu te lăsa, păşeşte iarăşi minunatul prag al libertăţii!

CAPITOLUL IX

1

După ce se bărbieri cu grijă, Edward Harbinger îşi înnodă la gît o cravată neagră şi-şi îmbrăcă noul său veston de timonier. Deşi „Tasmania" era navă de comerţ, bătrînul Campster, proprietar al unei companii de navigaţie, cerea ofiţerilor de pe vasele lui să poarte uniformă: veston cu galoane şi casketă cu marca firmei pe cocardă.

Era al doilea an de cînd Edward Harbinger naviga pe bordul „Tasmaniei" în calitate de prim-timonier. Vaporul acesta, socotit drept vas-amiral al companiei de navigaţie, era cel mai frumos şi cel mai modern dintre cele douăzeci şi şase de vapoare ale lui

Campster, menite schimbului de mărfuri între metropolă și dominioane. Avînd o capacitate de douăsprezece mii de tone și fiind înzestrat cu răcitoare, încăperi între punți, macarale electrice și opt cabine pentru călători, se cuvenea ca vaporul „Tasmania" să nu fie folosit pînă la deplina sa degradare, cum făceau îndeobște englezii cu „tramp"-urile lor și de aceea era dus cînd și cînd în doc pentru a fi reînnoit. In compania de navigație a lui Campster se întemeiase tradiția ca prim-timonierul de pe „Tasmania" să fie socotit drept candidat la cel dintîi post de căpitan devenit liber. Aceasta însemna că Harbinger putea fi numit cu cel dintîi prilej comandant al unuia din vasele companiei, se înțelege că la început nu pe un vapor mare, ci pe unul mai neînsemnat, pentru ca să poată ajunge treptat pînă la gradul de comandor.

„Tasmania" avea cinstea să fie comandată de bătrînul Thomas Farman. Era un mare noroc, dar în același timp nu tocmai atît de mare. Era un noroc fiindcă oricine se simțea lîngă Farman ca lîngă un părinte, dar nu un noroc chiar atît de mare, fiindcă Edward Harbinger nu putea ține pe masa din cabină portretul tinerei sale alese; pricina era că alături de cabina lui se afla salonul căpitanului, iar tînăra aleasă se numea Margot Farman. Neînțeleasă ciudățenie! Harbinger se întreba nedumerit pentru ce să ascundă față de căpitan prietenia cu fiică-sa, cu atît mai mult cu cît ceilalți toți o cam bănuiau. Era oare Thomas Farman atît de miop încît nu recunoștea scrisul fetei pe plicurile pe care deseori i le dădea chiar el? Nu! Fără îndoială că Farman știa de corespondența dintre primul-timonier și Margot, ba uneori, cînd se lăsa lenei, îl ruga pe Harbinger să adauge în scrisoare ceea ce ar fi trebuit să scrie el, cu mîna lui.

Așadar, nu putea fi vorba de nici un fel de taină. Atît doar că era ceva despre care nu se vorbea făți, ci deocamdată fiecare era slobod să gîndească după voie. Edward Harbinger știa mai ales ce gîndea fata iubită, dar cîtă vreme lui nu i se dădea comanda

unui vas, amîndoi nu destăinuiau nimănui nimic. Pînă atunci, fotografia adăsta în sertarul biroului, fiind scoasă numai la anumite ore, cînd uşa cabinei era încuiată cu cheia sau cînd căpitanul cobora pe ţărm.

De obicei „Tasmania" pleca în călătorii lungi pînă în Australia şi în Noua-Zeelandă, şi în vremea aceasta pe Edward Harbinger îl copleşeau aleanul şi dorul după iubita pe care o vedea doar cînd şi cînd. Stătea cîteva săptămîni în port şi luni după luni cutreiera iarăşi pe ape! Ce chin cumplit pentru doi îndrăgostiţi făr' de răbdare! Şi iată că norocul se îndura în sfîrşit să le surîdă: „Tasmania" trebuia să intre în doc după descărcare, iar Margot Farman era şi ea în vacanţă. Harbinger mai ştia că, o dată reparaţiile sfîrşite, „Tasmania" va pleca după marfă în Belgia şi în Franţa. Bătrînul Farman lăsase să se înţeleagă că Margot îi va întovărăşi pînă la Bordeaux. Însemna că vreme de cîteva săptămîni ea se va afla în preajma lui! Numai peretele cabinei îl va despărţi de frumoasa iubită; la masă vor sta mereu unul în faţa celuilalt, şi cîteodată noaptea, cînd el va fi de cart, ea va urca pe puntea de comandă şi va rămînea acolo pînă la sfîrşitul cartului! Cel mai tîrziu peste un an, lui i se va încredinţa comanda unui vas: unul din căpitanii mai bătrîni spunea mereu că-l bate gîndul să iasă la pensie. De bună seamă nu se prea putea pune temei pe astfel de vorbe, ştiut fiind că bătrînii lupi de mare nu se despart cu uşurinţă de vasul lor. Căpitani în vîrstă de şaptezeci de ani, care se retrăgeau, tînjind după odihnă, veneau uneori peste o jumătate de an şi cereau companiei să fie rechemaţi.

...În ziua aceea pe vas era linişte. Îndată ce „Tasmania" intrase în port, cea mai mare parte a echipajului fusese concediată; rămăsese doar neschimbatul „inventar viu": căpitanul, Harbinger, mecanicul-şef, şeful de echipaj, dunkeman-ul şi stewardul. Lucrările de reparaţie erau făcute de mun-

citorii din doc. De dimineaţa pînă seara vasul răsuna din mădulare sub loviturile ciocanelor. În jurul uneltelor de sudură scăpărau săltăreţe jerbe de scîntei verzi-albăstrii. Zugravii nu-şi mai lăsau pensulele din mînă. Vai de cei ce n-ar fi umblat cu băgare de seamă, că se şi trezeau cu vopsea pe haine!

Edward Harbinger şi Margot Farman urcară pe puntea spaţioasă a bărcilor de salvare, parcă anume pregătită pentru plimbări. Muncitorii coborîseră pe ţărm, iar căpitanul Farman întocmea în cabină o dare de seamă pentru compania de navigaţie. Mai era destulă vreme pînă la cină şi cei doi tineri se îndreptaseră înadins într-acolo. De pe punte se vedea portul şi rada, cu pădurea ei de nave: uriaşe pacheboturi, cu cîteva coşuri fiecare, lîngă tot felul de vase comerciale. Unele porneau în larg, altele, care soseau, le luau locul venind din Canada, din Africa de Sud, din India, Australia sau din călătorii mai scurte — de prin marea Mediterană şi din o seamă de porturi europene. Priveliştea avea ceva nespus de atrăgător, ceva ca o vrajă în mrejele căreia vedeai cu ochii minţii şi ai dorului lumea fără de sfîrşit, continentele şi insulele îndepărtate, oameni trăind sub umbra palmierilor şi cerul spuzit de stele, şi oceanul departe, la tropice, cu sclipirile lui fosforescente...

Frumoasei Margot îi plăcea atît de mult portul la ora aceea! Privea ca fermecată în urma fiecărei corăbii străine pentru ea. Îi urmărea silueta neagră sau cenuşie ce se contopea încet-încet cu zarea, pierzîndu-se apoi în depărtarea pîcloasă a mării...

În clipa aceea, Harbinger n-o vedea decît pe ea, pe Margot a lui; şi ca totdeauna, cînd o simţea lîngă el, tot ce era în jurul lor îşi pierdea înţelesul, încetînd parcă să şi existe.

— La ce te gîndeşti, draga mea? o întrebă el rupînd tăcerea.

— La egoismul bărbaţilor — îi răspunse Margot, fără să-şi ia privirea din zare.

În lumina soarelui care cobora la asfințit, capul ei părea încununat de un nimb auriu. Părul-i blond strălucea, pe chip îi jucau ușoare reflexe poleite, în vreme ce ochii ei nostalgici ardeau de fericire, ca doi mici sori.

— În toate vremile bărbații au pus stăpînire pe tot ce-i mai înălțător și mai interesant din ceea ce viața dă omului, iar femeii i-au lăsat un rol de spectator. Strămoșii voștri au fost și cuceritori, și pionieri, și vikingi, și pirați. Au cutreierat cei dintîi mările și deșerturile și au coborît în văi de basm, peste creste neumblate, Polul Nord și Polul Sud, adîncul mărilor și tot cuprinsul între pămînt și stele — toate, ei le-au cucerit și tot ei le-au cercetat pentru întîia oară. Noi sîntem osîndite să stăm acasă, nouă nu ne rămîn decît visurile și dorul. În schimb, voi vă gudurați pe lîngă slăbiciunea și robia noastră, vă străduiți să ne potoliți orgoliul dînd zor cu o „anumită" menire și cu anumite calități, proprii nouă, dar asta nu schimbă nimic... vă dă numai putința să vă descotorosiți politicos de amestecul și concurența noastră acolo unde vreți să lucrați singuri. Privește, Edward: navele pleacă și vin. Încotro? Din ce țări, din ce mări? De ce bărbatul poate călători unde vrea și unde-i place și de ce noi să ne mulțumim numai cu palide povestiri? Furtuna și ciclonul, aurora boreală și fata-morgana, Olandezul zburător, Marea Sargaselor și cîntecul vînturilor — toate, toate, numai ale voastre. Spune, Edward, nu găsești că e totuși prea de tot să ții numai pentru tine tot ce-i frumos în viață?

— Draga mea, dar tu știi că eu nu mă dau în lături să împart... realitatea și visurile — răspunse Harbinger zîmbind și mîngîindu-i mîna. Nu va trece multă vreme și... n-o să mai rămîi cu ochii după navele care pleacă. O să pornim amîndoi departe, în multe țări, și te rog să mă crezi că orice lucru interesant, din orice colț al lumii, o să-mi pară mai de preț și mai minunat cînd l-om admira împreună, decît ca acum, de unul singur. Întreaga măreție a

naturii și a vieții eu o s-o simt și mai adînc lîngă tine.

Margot zîmbi visătoare și se lipi de Harbinger.

— Edward, așa e că face să trăiești dacă nu ești orb și știi să vezi viața în toată splendoarea ei?

— Desigur, draga mea. Noi nu sîntem orbi și sper că n-o să fim niciodată nici măcar miopi.

Se auziră pași urcînd scara. Șeful de echipaj se îndrepta spre puntea bărcilor de salvare.

— Domnule timonier, vă caută un om.

— Ce vrea? întrebă Harbinger. Echipajul îl recrutăm abia peste o săptămînă, cînd o ieși vasul din doc.

— I-am spus eu să treacă mai tîrziu, dar nu vrea să plece. E așa, cam ciudat, aduce parcă a canac. Are și o scrisoare de la un prieten de-al dumneavoastră. Să-i dau drumul sus?

— Să vină... — încuviință Harbinger.

Șeful de echipaj se îndepărtă. Cîteva clipe mai tîrziu, pe punte urca un tînăr cu statură atletică, trădînd după chip și întreaga înfățișare originea sa polineziană. Purta pantaloni albi, haină albă de pînză și în picioare pantofi ușori tot de pînză. Privirea sfioasă și melancolică atrase pe dată bunăvoința lui Edward Harbinger.

— Dumneavoastră sînteți Edward Harbinger? întrebă necunoscutul.

— Da. Ai ceva să-mi spui?

— M-a trimis la dumneavoastră mister Mansfield. Iată o scrisoare de la dînsul.

— Mansfield? Harbinger tresări, cu o umbră de tulburare în glas; apoi desfăcu plicul și începu să citească.

2

Pe Edward Harbinger și pe Mansfield îi lega o veche și trainică prietenie. Înainte să intre Mansfield la universitate și Harbinger la școala navală, ei fu-

seseră colegi de şcoală. Nu s-au pierdut însă nici pe urmă din vedere, ci şi-au scris mai departe unul altuia şi s-au mai întîlnit. Aveau aceleaşi convingeri şi aceleaşi vederi în multe privinţe. Mansfield şi-a găsit mai curînd adevărata sa menire şi dăruindu-se politicii, a devenit un luptător social activ. Celălalt a căzut şi el sub înrîurirea prietenului pe care-l privea cu admiraţia unui coleg mai tînăr sau a unui elev. Personalitatea luminoasă a lui Mansfield inspira respect. Întreaga sa activitate pornea dintr-un simţămînt de mare cinste şi o avîntată năzuinţă spre dreptate. În cercurile Scotland Yard-ului nu avea însă nume prea bun. Acolo fiecare pas îi era urmărit îndeaproape. Cînd glasul a început să-i răsune cu prea multă tărie, chemînd pe cei asupriţi la luptă împotriva asupritorilor şi a exploatatorilor, Mansfield a fost „scos din circulaţie", sub învinuirea că s-ar deda la uneltiri împotriva statului. Harbinger aflase din ziare de condamnarea lui Mansfield şi ştirea îl făcuse pe tînărul marinar să rămînă pe gînduri şi să-şi revizuiască o seamă de noţiuni învechite.

Ivirea purtătorului de veşti de la prietenul care lîncezea în închisoare l-a tulburat adînc. Citi mişcat scrisoarea lui Mansfield, socotindu-i fiecare dorinţă drept o poruncă, o sarcină de onoare.

„A fost tovarăşul meu de celulă — scria Mansfield despre Ako — şi unul dintre cei mai năpăstuiţi de către concetăţenii noştri. E un suflet neprihănit şi pur, un om nemaipomenit de înzestrat. Vrea să ajungă în patria lui, dar nimeni nu are nici cel mai mic indiciu asupra locului unde s-ar afla. E una din puţinele insule care au scăpat căpitanului Cook şi exploratorilor de mai tîrziu. Dacă însă o fi dat de ea un singur alb, atunci fără doar şi poate că insula va înceta curînd de a mai fi o taină pentru uriaşa liotă de tîlhari care, sub scutul unei firme comerciale, se dedau la jaf în mările şi continentele exotice. Sînt încredinţat că-ţi va veni ştirea unei mici completări în hărţile geografice ca şi în chibzuielile negustoreşti.

Ai grijă ca Ako să ajungă cît mai curînd la el acasă. Prezența lui va fi de mare trebuință celor de un neam cu el. L-am pregătit oarecum pentru lupta cu rechinul alb și atunci cînd se vor întîlni, prevăd o încăierare sîngeroasă. Teamă mi-e că John Bull n-o să mai scape și de data asta o să se frigă cu toate obișnuitele tumbe ale așa-zisei civilizații... Ar fi și mai bine dacă l-ai lua pentru o vreme pe Ako la tine. E marinar și n-o să-ți fie povară. Eu trăiesc așa cum se poate trăi într-o închisoare. Anii aceștia grei n-au să dăuneze sănătății mele așa că cei care trag nădejde să mă șubrezesc și să mă astîmpăr, se bucură degeaba".

După ce citi scrisoarea, Harbinger îi întinse mîna noului sosit:

— Bună ziua, Ako. Bine ai făcut că ai venit la mine. Am să te ajut.

— Vă mulțumesc, mister Harbinger.

Harbinger se întoarse spre Margot, care înaintase pînă la balustradă și urmărea cu privirea o corabie din radă: era toată albă și tocmai ridica pînzele. S-ar fi zis că o mîndrețe de pasăre, abia trezită din somn, se pregătea să-și ia zborul.

— Margot, vrei să asculți o poveste de departe, de pe ocean, dar o poveste sfîșietor de tristă?

Margot îl privi lung și încuviință din cap. În clipa aceea Ako se gîndi că ar fi fost greu de spus cine era mai frumoasă — Nelima sau fata cea albă. Dacă era și bună la suflet pe cît de frumoasă la chip, atunci prietena lui Edward Harbinger n-avea pereche între toate fetele albe. I-o dorea lui Harbinger din toată inima. Și s-ar fi putut ca fata să fie într-adevăr bună, căci se apropie de Ako și, întinzîndu-i mîna, glasul îi sună atît de prietenos și de gingaș, încît insularul își simți pieptul năpădit de un straniu și plăcut val de căldură.

— Bună ziua. Dumneata o să ne spui povestea?

— Da, Ako o să ne vorbească despre patria și despre viața lui — răspunse Harbinger în locul celuilalt.

Şi Ako le vorbi despre insula lui, despre tribul şi traiul de acolo, despre cele mai frumoase nopţi cu lună din lume, despre furtunile care scutură pomii de roade. Le vorbi de asemenea şi despre marinarii de pe „Pescăruşul", şi despre cuşca întunecată dintre cele două punţi, despre sudălmile şi bătăile îndurate. Şi cînd Ako sfîrşi de vorbit, Margot şi Harbinger ştiau toate de-a fir-a-păr. Amîndoi schimbară o privire grea de amărăciune.

— O să fie bine, Ako — îl îmbărbătă Harbinger. Acum n-o să-ţi mai faci atîta sînge rău, căci te găseşti printre prieteni. Nu sînt toţi albii la fel, nu-i aşa ?

— Nu, sînt fel şi fel de albi — răspunse Ako. Sînt şi buni, sînt şi răi. Dar numai după faţă nu le poţi ghici firea.

— Edward, ar trebui să vorbeşti chiar acum cu tata — îl sfătui Margot. Poate că Ako n-ar mai trebui să aştepte pînă să iasă „Tasmania" din doc. Un om mai mult sau mai puţin pe vas, nu-i mare lucru. Gîndeşte-te însă ce-ar însemna să mai hoinărească o săptămînă întreagă pe ţărm, printre toate lepădăturile...

— Bine, Margot, am să vorbesc.

Lăsîndu-i pe ceilalţi locului, Harbinger se duse la căpitan. Thomas Farman nu se simţea însă gata să se înduioşeze ca fiică-sa şi primul-timonier. Nu. Preţuirea bătrînului Campster care-i încredinţase vasul amiral, el o cîştigase numai prin sîrguinţă şi vrednicie profesională şi dacă ajunsese atît de sus, nu însemna că acum putea slobozi hăţurile.

— Ştii şi dumneata, Harbinger, că noi trebuie să facem economii. Întreţinerea vaporului costă o mulţime de bani. Un om mai mult şi de care ne putem lipsi, nu-l poate umple de bucurie pe armatorul nostru.

In clipa aceea cîteva ciocănituri în uşă îi curmară vorba. Un curier al companiei de navigaţie intră, întinzîndu-i o scrisoare.

— De la mister Campster cel tînăr — lămuri curierul, aşteptînd ca Farman să citească scrisoarea.

— Hm, da — mormăi bătrînul marinar. Bine. Spune-i lui mister Campster că se va face aşa cum doreşte.

După ce curierul plecă, Farman stătu o vreme pe gînduri, apoi spuse:

— Bine, Harbinger, îl putem păstra pe băiatul acela, dacă primeşte să fie mus. Tînărul Campster vrea să dea mîine o mică serată pentru cîţiva prieteni. Stewardul va avea nevoie de un ajutor. Du-l în cabină şi spune-i şi stewardului să-i arate ce are de făcut.

Şi astfel, datorită tînărului Campster, căruia i se năzărise să benchetuiască pe vas, Ako şi-a găsit şi el un oarecare rost, fără prea mari greutăţi.

3

A doua zi stewardul de pe „Tasmania" nu-şi mai văzu capul de atîta alergătură. Mai rînduise el şi altădată petreceri pentru stăpîni, încît ştia cam ce să servească la masă. Căpitanul Farman se simţea şi el oarecum îngrijorat şi nu fără temei: era întîia oară că tînărul Campster dorea să petreacă pe vas, iar tînărul Campster era unicul fiu al lui taică-su; cu cît bătrînul încăruntea mai tare, cu cît îi slăbeau mai mult puterile, cu atît se apropia clipa cînd singurul moştenitor devenea de la sine proprietar al vaselor companiei. Era drept că pe Fred Campster îl interesase pînă atunci mai mult iahtingul şi caii de curse decît muncile plicticoase din birourile direcţiei, dar s-ar fi putut întîmpla ca într-o bună zi el să lase baltă plăcerile şi să ajungă un şef destoinic şi temut.

Stewardul n-avea nevoie să se îngrijească de băuturi, fiindcă erau berechet pe vas. Dar oamenii nu trăiesc numai cu vin şi cu coniac... A alergat săr-

manul prin magazine, a comandat carne, gustări reci, și după aceea o jumătate de zi s-a perpelit în cambuză. Cum nu se pricepea în arta bucătăriei, Ako nu-i putea da ajutor decît la spălat și șters vasele, la pompat apă, putea să vadă de focul din mașina de gătit și să curețe cartofii. Era însă de ajuns. Dîndu-și seama că noul mus se bucură de bunăvoința primului-timonier, stewardul se arăta mai prietenos cu Ako decît s-ar fi cuvenit după vechea datină.

O dată cu apropierea serii, și unul și altul își schimbară ținuta: pantaloni negri și vestoane albe. Stewardul îi dădu lui Ako un șervet curat și-i porunci să-l poarte aruncat pe braț, după rînduiala de cuviință. Masa din salonul căpitanului era acoperită cu o față albă ca zăpada. La mijloc, un buchet de flori răspîndea miresme îmbătătoare. Două sfeșnice fură de asemenea pregătite pentru orice neașteptată întîmplare. Nu se știa însă numărul tacîmurilor, căci tînărul Campster nu spusese cîți musafiri fuseseră poftiți.

Cînd coborî înserarea, la poarta docului se opriră două automobile. Thomas Farman ieși în întîmpinarea oaspeților la capătul scării. Nu erau mulți — trei tineri și două doamne care, deși nu păreau a fi fost surorile sau logodnicele tinerilor, fuseseră socotite de bună seamă destul de atrăgătoare ca să ia parte la un chef, ce făgăduia mai multă libertate, mai multă veselie și intimitate acolo, pe vas, decît în orice restaurant. Fred Campster prezentă căpitanului și pe însoțitorii lui, și pe cele două tinere, dar acesta înțelese, tocmai tîrziu, din vorbele lor, că oacheșul cel scund era un vestit jocheu, iar bălanul cel zvelt — fiul unui cunoscut diplomat, Gibs, pe nume Reginald. Cele două frumoase necunoscute făceau parte din acea pătură socială despre care e greu de spus dacă e foarte înaltă sau foarte de jos. Nu păreau nici cu totul străine de artă: cine știe dacă nu cîntaseră vreodată din gură sau din vreun instrument oarecare sau dacă nu slujiseră de model unor pictori sau

dacă nu dansau în vreun mare local de noapte? Greu, foarte greu de ghicit. În Grecia antică, unor asemenea femei li s-ar fi zis, poate, hetaire [1], în zilele noastre ele erau doar prietenele acestor tineri care le spuneau fără sfială pe numele mic: Mary şi Lizzy.

Astfel fiind, punîndu-l la socoteală şi pe căpitan, la masă trebuiau aşezate şase tacîmuri. Cînd a urcat însă pe vas, Fred Campster a zărit sus, lîngă cabina căpitanului, pe Margot Farman şi pe Edward Harbinger. Tînăra semăna leit cu o vestită cîntăreaţă, pe care Fred Campster o copleşise toată primăvara cu maldăre de flori şi alte daruri mult mai de preţ. Deşi vreme de trei luni pribegise de dragul ei prin Paris şi de-a lungul Rivierei, inima frumoasei cu părul auriu rămăsese de piatră şi tînărul Campster trebuise să se întoarcă acasă, îndurerat şi rănit în mîndria lui bărbătească. De atunci, într-un ungher adînc al inimii, o rană nevindecată îi sîngera mereu: de cîte ori întîlnea o femeie care semăna cît de puţin cu Kathleen Teetmaws, pe Fred îl încolţeau amintirile şi, năpădit de vechiul lui dor, nu-şi mai putea găsi linişte. De fiecare dată însă asemănarea cu Kathleen se dovedea a fi neîntemeiată; era numai pieptănătura, sau mersul, sau un gest oarecare, linia nasului, privirea, dar niciodată toate acestea laolaltă, în aceeaşi singură fiinţă; simţea atunci că tulburarea îi era zadarnică şi se sfîrşea repede cu o mare dezamăgire.

Fred Campster nu auzise în viaţa lui de Margot Farman, dar a zărit deodată în faţa ochilor lui un fel de a doua Kathleen. Dacă ceva la femeia aceea nu era aidoma ca la Kathleen, acest ceva scăpa privirii din pricina depărtării. Arătarea avea statura Kathleenei, avea mersul ei, părul, acelaşi profil, aceiaşi ochi, aceleaşi mişcări graţioase. Cîteva clipe, tînărul

[1] Hetaire — curtezane de un rang mai ridicat. (n.r.)

Campster rămase locului, uluit, fără să-şi poată lua ochii de la frumoasa necunoscută.

I se păru deodată că n-are nici un rost să se aşeze la masă numai ei şase, să bea, să trăncănească şi să asculte palavrele uşuratice ale flecarelor Mary şi Lizzy.

— Mister Farman — începu el — am văzut pe punte o tînără doamnă cu un ofiţer. Fac parte din personalul dumitale?

— Cred că e vorba de fiica mea şi de primul-timonier — răspunse căpitanul.

— Cum adică, voiai să ne lipseşti de stăpîna casei? exclamă Fred. Te rog pofteşte-i jos, ne fac mare plăcere.

In felul acesta, Margot şi Harbinger au fost nevoiţi să ia parte la cină. Ca să nu se supere mecanicul-şef, l-au poftit şi pe el în salon. La urma urmei, gestul tînărului Campster era cît se poate de democratic; vrînd-nevrînd, ofiţerii de pe „Tasmania" trebuiau să recunoască ce băiat de treabă e viitorul lor patron şi ce frumos îşi cinsteşte salariaţii.

Ar fi fost de mirare însă ca pe Edward Harbinger să-l fi încîntat prilejul de a-şi petrece seara în tovărăşia tînărului Campster.

Fără îndoială, acesta nu era nici mai bun nici mai rău decît ceilalţi tineri din cercul lor, dar tocmai în seara aceea (ajun de duminică) Edward, fiind liber, îşi pusese în gînd să se ducă cu Margot în oraş, la un cinematograf.

Margot şedea la masă alături de Fred. Bătrînul Farman era mulţumit de atmosfera nestingherită ce se simţea în jur, iar cele două doamne din oraş îşi dădură iute seama că de data asta tînărul Campster trebuia lăsat în pace. De altfel era ceva care nu le putea supăra prea tare, căci în schimb Reginald Gibs şi vestitul jocheu se arătau destul de curtenitori. Toată petrecerea s-a desfăşurat altfel decît se trăsese nădejde. Fred Campster nu izbutea să-şi stăpînească ciudata tulburare pe care i-o pricinuia pre-

zenţa frumoasei Margot Farman. Da, vedea cu ochii lui pe a doua Kathleen, atît doar că era mai tînără, mai gingaşă şi mai fermecătoare. Îi lipsea ţinuta rafinată a Kathleenei, avea în schimb ceva ce Kathleen n-ar mai fi putut dobîndi niciodată: un fel firesc de a fi, o mare sinceritate, o ţinută simplă, fără să se simtă înrîurirea scenei.

În timpul cinei s-a băut, s-a vorbit şi s-a rîs mult. Pentru musul tuciuriu, care intra din cînd în cînd ca să schimbe farfuriile şi să aducă vin, tot ce vedea era nou. Marea bunăvoinţă ce i se arăta îl lăsa oarecum rece. Aflînd că e polinezian, cele două femeiuşte îl mîncau din ochi. Una din ele îi puse chiar cîteva întrebări, ca să-i audă glasul şi felul cum vorbeşte englezeşte. Îndeosebi, lui Ako nu-i plăcea că alături de Margot Farman se aşezase tînărul acela străin. După privirile-i stranii şi neastîmpăru-i lăuntric, Ako îşi dădu seama că străinul ameninţă fericirea noului său prieten, Edward Harbinger.

Un european ar fi luat în rîs bănuielile insularului. Dar dacă europeanul cu pricina ar fi avut darul de a citi gîndurile şi dorinţele nemărturisite, ar fi fost nevoit să-i dea dreptate lui Ako. Fred Campster n-a scăpat nici o mişcare nesocotită, pe faţă nu i-a tresărit nici un muşchi, căci era os din osul castei sale, în schimb creierul îi lucra neastîmpărat. Din convorbirea cu Margot Farman, a aflat că în cursul viitoarei călătorii în Franţa ea îşi va însoţi părintele. După privirile pe care le schimba însă cu Edward Harbinger şi după unele fraze fără însemnătate, Fred Campster îşi dădu seama de un lucru despre care nu se vorbise acolo, şi anume că cei doi tineri se iubeau. Dacă Margot Farman nu i-ar fi amintit atît de viu pe Kathleen Teetmaws, nimicurile acestea l-ar fi lăsat rece. Dar Margot era mai frumoasă şi mai tulburătoare decît Kathleen, iar dorul inimii lui răscolite era mai covîrşitor şi mai nestăvilit decît tot ce simţise el pînă atunci. Nu trebuia şi nu voia să dea îndărăt. Conştiinţa forţei şi a situaţiei lui îl în-

demna să-şi încerce norocul. Dar să şi-l încerce nu în răstimpul serii, şi nu aşa, încît toţi să bage de seamă şi să-l înţeleagă, ci din umbră, cu obişnuitele mijloace ale unei practici negustoreşti moştenite din moşi-strămoşi.

Seara trecu plină de voie bună şi de veselie.

4

Două zile mai tîrziu, Fred Campster lua gustarea de dimineaţă împreună cu taică-su, într-o frumoasă vilă pe ţărmul mării, la o jumătate de oră depărtare de Liverpool. Robert Campster era un bărbat de vreo şaizeci de ani, bine legat, purpuriu la faţă, suferind de reumatism şi de inimă. Cîteva şuvite cărunte şi din belşug pomădate îi stăteau lipite pe creştet. În vreme ce-şi sorbea cafeaua, frunzărea ziarele, oprindu-se îndeosebi asupra ştirilor legate de bursă şi de navigaţie.

Fred îi urmărea mişcările feţei. Un surîs ce se ivea cînd şi cînd dovedea că taică-su e în toane bune şi mulţumit de veştile citite. Cu cîteva zile în urmă, la avutul bătrînului Campster se adăugaseră patru vase noi; o societate ajunsă în pragul falimentului îşi lichidase socotelile şi Robert Campster, care niciodată nu rămînea pe drojdie, trăsese folos şi din acest prilej fericit.

— Tată, eşti mulţumit de funcţionarii dumitale? îl întrebă Fred de îndată ce-l văzu punînd la o parte ziarul. Vrei să laşi pe noile vase vechii lor comandanţi sau ai de gînd să cauţi alţii?

— O să trebuiască să-i las pe cei care or vrea să rămînă — lămuri bătrînul.

— S-ar putea ca vreunul să vrea să plece?

— Nu mi s-a spus încă nimic în privinţa asta, dar căpitanul de pe „Cardigan" va trece, pare-mi-se, pe Linia Canadiană. I se făgăduieşte acolo un vas mai de seamă. Eu nu ţin, firesc, să-i schimb gîndul. Pri-

mul timonier de pe „Cardigan“ e pe bord de mai bine de trei ani, așa că poate rămîne el în funcția de căpitan.

Fred tuși pironindu-și o vreme ochii asupra ceștii cu cafea, apoi întrebă iarăși:

— Tată, nu crezi că la înaintările în grad ar trebui să se țină seama întîi de oamenii noștri? Firește că e omenos din partea dumitale să păstrezi vechiul personal și chiar să-l înaintezi după obiceiurile societății noastre... dar nu se vor stîrni oare nemulțumiri printre oamenii noștri?

— Cui nu-i place, n-are decît să plece! răspunse hotărît bătrînul Campster. Eu nu țin pe nimeni cu sila și, slavă domnului, n-am ajuns să umblu după oameni cu arcanul.

— Nici nu cred că ne-ar părăsi cineva din pricina asta — adăugă Fred, strecurîndu-și mai departe gîndul cu multă băgare de seamă. Sînt chiar încredințat că n-o să crîcnească nimeni. Insă printre timonierii noștri sînt destui oameni pricepuți și de valoare, vrednici să comande un vas. Ce-ai zice, de pildă, de Edward Harbinger, primul-timonier de pe „Tasmania“?

— O să-i vină rîndul și lui Harbinger. La cea dintîi schimbare în efectivul căpitanilor, va căpăta și el un vas, iar pînă atunci e bine ca bătrînul Farman să aibă pe „Tasmania“ un ajutor așa de priceput.

— Fără îndoială că dumneata știi mai bine rosturile societății — se învoi Fred. Cît privește pe Harbinger, aș avea o mare rugăminte la dumneata. O dată, el mi-a făcut un foarte mare bine, fără să știe cine sînt. Pînă acum n-am avut prilej să-mi arăt recunoștința. Acum trei zile am făcut cunoștință cu acest Harbinger și m-am simțit prost. Ce ne costă să-l înaintăm acum în grad și în schimb omul nostru va fi cumpărat pentru totdeauna; va rămîne moralicește datornicul nostru pînă cînd va închide ochii! Crede-mă că nu e vorba de nici un fel de slăbiciune

personală. Dacă-i dai lui Harbinger căpitănia, noi nu pierdem nimic, ci dimpotrivă, ne putem bizui pe un solid capital moral.

Bătrînul Campster își privi uimit fiul și după ce se gîndi cîteva clipe, rosti zîmbind ironic :

— E întîia oară că te văd și eu ținînd cu un om de ispravă.

— Nici n-am avut cînd s-o fac pînă acum — încercă tînărul o dezvinovățire. Numai cu vremea poți învăța să prețuiești oamenii cum se cuvine.

— Încep să cred că ai și învățat cîte ceva. Bine, fie și așa. Am să-i dau „Cardigan"-ul lui Harbinger. Dar va trebui să se grăbească, fiindcă vasul trebuie luat repede în primire, numai în cîteva zile.

— N-are ce să-l supere — încuviință Fred. Și încotro pleacă ?

— La New-Orleans. O să facă transporturi de zahăr din Cuba în Statele-Unite. Pe urmă să văd, poate că-l trimit pe una din liniile permanente.

— Mulțumesc, tată. Și, ca să pară și mai mișcător, îmi dai voie să-i duc chiar eu vestea înaintării lui ?

— Mare șmecher mai ești... — și, ridicîndu-se de la masă, Campster își bătu feciorul pe umăr. Ți-e teamă nu care cumva să se răzgîndească bătrînul tău, și atunci îi dai zor ! Bine... Dacă e așa, hai să mergem în oraș. O să-ți dau decizia oficială la birou și pe urmă n-ai decît să faci tu pe curierul.

La poartă îi aștepta un minunat automobil albastru. Fred luă loc la volan și peste o jumătate de oră mașina se opri în inima orașului, la poarta clădirii care adăpostea birourile companiei. În vreme ce bătrînul își vedea de treburi, cu slujbașii mai de seamă, chibzuind și dînd anumite dezlegări, tînărul Campster se repezi într-unul din birourile de la catul al doilea, unde lucra agentul-șef al societății — domnul Noel. Era un bărbat priceput în ale cancelariilor, cu creștetul pleșuv și cu degete scurte, obișnuit să numere bani ; adevăratul samsar de bursă.

— Noel, vrei să-i faci un mic serviciu prietenului tău? începu Fred Campster fără nici un fel de ocol. O nimica toată. N-o să scoți din buzunar nici un penny.

— Asta înseamnă că altcineva o să scoată destule guinee. Noel își rînji dinții de aur care-i umpleau gura. Despre ce e vorba?

— Tu te ocupi cu afretarea vaselor. De tine atîrnă locurile pe unde trimiteți un vas și cîtă vreme cutreieră peste tot felul de mări.

— Asta atîrnă nu de mine, ci de anumite împrejurări — lămuri Noel.

— Ia taci din gură, împrejurare bătrînă ce ești! Pe scurt, ai putea, adică iartă-mă, ai vrea să faci așa încît „Cardigan" care pleacă zilele astea la New-Orleans, să întepenească dincolo de Atlantic ceva mai mult de un an? Tu știi cam ce ar putea face și drege pe acolo. Mînă-l prin Golful Mexic, trimite-l cînd la Peru, cînd la Manaos, după cauciuc, într-un cuvînt, fă ce știi, dar nu care cumva să vină îndărăt prea curînd. În schimb, prietenia mea pe veci. Altfel, stimatul meu gentleman, relațiile noastre devin oficiale. Și acum spune: dau sau ba?

— Și învoiala asta... adică, vreau să spun, rînduiala asta comercială are motive destul de puternice?

— Are motive grozav de puternice, dar, te rog, nu-mi cere amănunte, fiindcă nu vreau să-mi calc cuvîntul dat.

— Și încă ceva: ar păgubi oare cu ceva bătrînul Robert Campster?

— Nici gînd. De vreme ce vasul lucrează, interesele tatei n-au cum să fie atinse. Dar tot e mai bine să nu știe nimic despre toate astea.

— Atunci să văd ce pot face — încuviință Noel. Cîtă vreme Robert Campster n-o spune „nu", farurile Lumii Vechi n-or să mai lumineze catargele acestui „Cardigan".

— Să trăiești, Noel! Tu ești o grozavă... „împrejurare".

După ce fumară cîte o țigară, cei doi se despărțiră. Un sfert de oră mai tîrziu, Fred Campster primea de la taică-său încunoștiințarea oficială privitoare la numirea lui Edward Harbinger în postul de căpitan al vaporului „Cardigan". Și urcînd în mașină, tînărul se îndreptă spre docuri.

Astfel a fost osîndit la ani lungi de pribegie Edward Harbinger, fiindcă frumoasa Margot Farman semăna leit cu Kathleen Teetmaws și fiindcă rana din inima tînărului Campster mai sîngera încă, nevindecată.

5

Îmbrăcat în salopeta lui castanie, Edward Harbinger se afla, împreună cu șeful de echipaj, pe puntea bărcilor de salvare. Controlau amîndoi dispozitivele de lansare a bărcilor și starea butoaielor cu apă, cînd Ako îl chemă pe cel dintîi în salon.

— A venit domnul acela tînăr care a petrecut aici cu prietenii lui acum trei zile și vrea să vă vadă — îl vesti Ako. Domnul căpitan e și el în salon.

Harbinger stătu o clipă pe gînduri : n-ar trebui oare să treacă întîi prin cabină, ca să se schimbe ?

— Ei, merge și așa... — își zise el. Nu poate să fie cine știe ce... Și se îndreptă spre salon.

Tînărul Campster ședea la masă cu țigara în gură. Thomas Farman scosese ca din întîmplare o sticlă cu vin de Madeira din cel mai de soi și trei pahare. Amîndoi păreau veseli și privirea lor plină de înțelesuri. Cînd a intrat Harbinger, Campster i-a făcut cu ochiul căpitanului și deodată, ca prin farmec, pe chip li s-a așternut o pojghiță de gheață.

— Bună dimineața — îi salută Harbinger.

— Bună dimineața, Harbinger — răspunse rece Fred Campster, întinzîndu-i mîna cam în silă. Tuși apoi și rămase tăcut.

— Ați vrut să mă vedeți ? întrebă Harbinger.

— Da, Harbinger, nu e de loc ceva plăcut, dar n-am încotro — bolborosi tînărul Campster, sfiindu-se parcă să-i dea timonierului o veste rea. În ceea ce mă privește, eu te prețuiesc sincer și tata e și el de părere că ești un muncitor de ispravă. Mister Farman n-are pentru dumneata decît cuvinte de laudă, cu toate astea... ținînd seama și de interesele companiei, și de tradițiile ei... dragă Harbinger, am socotit după multe chibzuieli că nu te mai putem lăsa pe „Tasmania". Sper că n-o să-ți pară prea rău, ce zici ?

Harbinger rămase cîteva clipe încremenit. Privea zadarnic spre cei doi, pe chipul lor nu se citea nimic. Încercă să-și amintească unde și cînd anume săvîrșise vreo greșeală, dar nu-i venea în minte nici una.

— Mister Campster, dacă am înțeles eu bine, sînt concediat, așa e ? rosti el în cele din urmă. Asta înseamnă că administrația companiei nu e mulțumită de mine, că în munca mea s-au găsit greșeli. Nu încape îndoială că dumneavoastră aveți dreptul să concediați și să angajați, dar aș dori să știu și eu : pentru ce ? V-aș ruga să fiți atît de bun să mă lămuriți pentru ce mi se cuvine aceasta ?

În colțul buzelor îi flutura un zîmbet, dar căutînd să se stăpînească, Fred Campster răspunse rece și nepăsător :

— E vorba nu atît de munca dumitale, cît mai ales de dumneata însuți. Fără doar și poate că omul, așa cum îi e felul, așa rămîne și nu-l mai schimbă nimeni : nici noi, nici dumneata, nici nimeni pe lume. Iată, noi nu vrem să te concediem din compania noastră, dară nici nu putem să te lăsăm pe „Tasmania" ; nu se poate, oricît am dori-o de mult, și de aceea am hotărît să te transferăm pe alt vas. Poftim înștiințarea oficială. Citește, te rog, și dă-mi răspunsul pe loc, dacă primești sau nu propunerea noastră.

Coborîndu-şi privirea în pămînt, Fred Campster îi întinse lui Harbinger hîrtia iscălită de taică-său. Descumpănit, tînărul marinar citi:

„Vaporul „Tasmania". Primului timonier Edward Harbinger.

După cum poate că aţi aflat, compania de navigaţie „Robert Campster şi Fiul" a achiziţionat de curînd patru noi vapoare, fapt care a atras nevoia unei restructurări a personalului. Avînd în vedere felul desăvîrşit în care aţi lucrat pînă acum pe vasele noastre, avînd în vedere stagiul şi însuşirile dumneavoastră personale, vă socotim pe deplin vrednic să îndepliniţi de acum înainte funcţia de căpitan pe unul din vapoarele noastre. In prezent există un loc liber de căpitan, pe bordul vaporului „Cardigan", cu o capacitate de 5.200 tone. Rugăm să ne răspundeţi grabnic dacă primiţi să treceţi pe „Cardigan", în calitate de căpitan. Vaporul se află în rada portului Cardiff şi va trebui luat în primire pînă joi, deoarece pe ziua de sîmbătă va pleca spre New-Orleans. In nădejdea că răspunsul dumneavoastră va fi pozitiv, vă urez izbîndă în viitoarea dumneavoastră muncă.

Cu stimă, *Robert Campster.*

P.S. Lămuririle suplimentare le veţi primi de la fiul meu. C."

Edward Harbinger înţelese că se făcuse o glumă pe socoteala lui, dar o glumă atît de binevoitoare şi de nevinovată, încît se grăbi să ia şi el parte, pe cît îl lăsă inima, la hohotele de rîs care răsunau în salon.

— Mister Campster, priceput mai sînteţi la glume — îi spuse el cînd hohotele se mai domoliră. Şi eu care eram gata-gata să mă supăr!

— Atît ar mai fi lipsit — rîse din nou Fred. Lasă că e bine şi aşa! Ei, îţi doresc noroc, mister Harbinger!

— Mulţumesc, mister Campster. Nădăjduiesc că voi izbuti să îndreptăţesc încrederea superiorilor mei.

Bătrînul Farman scuturâ îndelung mîna noului căpitan şi umplu paharele, în vreme ce lui Harbinger

începea să-i pară rău că nu-și scosese salopeta ; avea pe spinare pete mari de vopsea uscată.

— Cel mai nimerit ar fi să-ți strîngi lucrurile și să pleci chiar deseară la Cardiff, fiindcă mîine trebuie să încarce vaporul cu cărbuni. În orice caz, prezintă-te chiar azi, înainte de închiderea birourilor, la jurisconsult și la Noel, ca să-ți dea toate amănuntele.

Pe Harbinger îl aștepta o înfrigurată alergătură : trebuia să se pregătească fulgerător de plecare, să-și isprăvească formalitățile, să primească împuternicirile și să capete vizele de trebuință la autoritățile portuare. La sfîrșit, după atîta goană, își dădu și el seama că-i mai rămăsese foarte puțină vreme ca să-și ia rămas bun de la prieteni și de la camarazi. Simțea totuși nevoia să se bucure de schimbarea atît de mult dorită. Sorții viitorului erau mai luminoși, va avea o temelie pentru traiul de toate zilele, iar încununarea visului de iubire aștepta în prag. Pentru întîia oară, îndrăgostiții nu s-au mai sfiit de bătrînul Farman și nu s-au mai temut de ceea ce el ar fi putut crede. Le stătea pe inimă să-și spună atîtea și atîtea ! Intrară amîndoi în cabina de pasageri unde se instalase Margot.

— La întoarcerea mea în Anglia... — începu Edward.

— Da, la întoarcerea ta... — murmură Margot.

— N-o să lipsesc prea mult : două-trei luni, cel mult o jumătate de an ; pe urmă te iau cu mine.

— Dar va trebui să-mi scrii des, des de tot, dragule. Din fiecare port...

— Din fiecare port, scumpa mea...

Bătaia ceasului curmă fără milă clipele lor de fericire. Edward trebuia să plece la gară. Cînd ieși pe punte cu geamantanul în mînă, îl văzu pe Ako, lîngă scară, cu chipul lui sfios și supus. Din pricina zorului mare, Harbinger uitase de insular. Lăsă geamantanul jos, rămase o clipă pe gînduri, apoi se apropie de Ako și-i puse mîna pe umăr.

— Trebuie să ne despărțim, prietene. Pentru dumneata e mai bine să rămîi pe „Tasmania". S-ar putea să ajungă mai curînd acasă, fiindcă „Tasmania" călătorește într-acolo. Dacă s-o întîmpla să ai vreo neplăcere sau nevoie de vreun ajutor, vorbește cu Margot. O să-ți fie prietenă bună, la fel ca mine, și o să rămînă cîtăva vreme împreună cu dumneata. Să ai încredere și să te porți frumos cu ea, în numele prieteniei noastre.

— Tot ceea ce-i va putea fi de folos, voi face — făgădui Ako.

Privi apoi cu inima îndurerată în urma lui Harbinger, simțind că rămîne iarăși singur. Era parcă un făcut: pe toți oamenii buni și de inimă pe care avusese norocul să-i întîlnească în timpul pribegiei, i-a pierdut după puțină vreme. Mai era parcă un făcut și că toți acești oameni de ispravă n-aveau parte de fericire, fiindcă pe ei soarta îi vitregea. E rău să fii inimos. În ziua aceea Edward Harbinger zîmbea și se mai bucura încă la gîndul că viața îl răsfață. Dar prea era de tot bun, prea era de treabă, pentru ca nenorocul să-l ocolească. Cine știe pe unde-i ținea calea!

Simțindu-se însă temeinic legat de fata cea albă, aleasa noului său prieten, pe Ako nu-l mai apăsa chiar atît de greu singurătatea.

6

Bătrînul Campster își urmărea mulțumit fiul, care părea tot mai prins de noua sa îndeletnicire. S-ar fi zis că începuseră să-l intereseze probleme mai serioase decît iahturile, fotbalul și caii de curse. Amestecul lui în numirea noului căpitan dovedea că rînduiala gospodărească a firmei lor nu îi era străină. De bună seamă pe Fred îl interesau toate astea, căci la două zile după plecarea lui Harbinger, el mărturisi lui taică-său că dorește să facă o călătorie pe

bordul „Tasmaniei" și să studieze temeinic atît viața marinarilor cît și organizarea muncii lor, pentru ca mai tîrziu, cînd va veni vremea să ia în mîini conducerea companiei, să nu-l poată duce de nas fiitece căpitan.

Se înțelege de la sine că tînărul Campster n-avea timp să pornească într-o călătorie prea lungă — pînă în Australia și îndărăt, iar o călătorie pe bordul „Tasmaniei" pînă la Antwerp sau Bordeaux nu i se părea atrăgătoare, căci n-ar fi putut să fie decît un slab început. Astfel fiind, bătrînul Campster întocmi, cu ajutorul agentului-șef, o mică schimbare în itinerariul curselor companiei, afretînd „Tasmania" cu încărcătură de cărbuni pentru Genova și de acolo tocmai în Romînia, după cereale. În acest răstimp, unul din vapoarele numitei linii putea intra în docuri pentru o reparație grabnică. Compania nu avea de suferit pagube, iar viitorului proprietar i se dădea răgazul unei bune documentări.

Cînd a primit cuvenita înștiințare la birourile companiei, căpitanul Farman s-a simțit măgulit și, în aceeași vreme, îngrijorat. Era o mare cinste faptul că se va afla pe vasul lui un călător atît de însemnat, însă acest călător cerea o îngrijire deosebită, fiind deprins cu o viață largă și îmbelșugată. Din anumite pricini, pe vasele de comerț călătorii erau trecuți în efectivul echipajului fie ca practicanți, fie ca personal de serviciu, deși nu li se cerea să îndeplinească nici un serviciu. Așa de pildă, Margot Farman fusese trecută ca ajutor de steward, deși i se pregătise cea mai bună cabină de călători, alături de salon. Dar mai putea Margot să plece în călătorie? Nu s-ar fi cuvenit oare să se dea cabina ei lui Fred Campster?

Răspunsul îl dădu Fred însuși care, venind pe neașteptate într-o seară pe vas, a cerut să nu se schimbe nimic în rînduiala dinainte întocmită. Dacă Margot și-a pus lucrurile în cabina salonului, să rămînă acolo, iar el se mulțumea și cu o cabină între punți.

Ar fi fost însă cu putință ca fiul armatorului să aibă drept adăpost o încăpere între punți? Bucuros să-și arate bunăvoința, primul-timonier numit în locul lui Harbinger oferi tînărului Campster cabina lui, vecină cu a frumoasei Margot, iar el se aciuă într-o cabină de rezervă.

În ziua în care „Tasmania" ieșea din doc și pornea spre Newport, Fred Campster urcă și el pe vas, petrecut de cîțiva prieteni. Pentru călătoria aceasta de două luni își luase opt rînduri de haine și un munte de rufărie și mărunțișuri de toaletă. Ako era încurcat: i se dăduse în grijă garderoba faimosului călător și nu știa cum să le rostuiască toate în neîncăpătorul dulap. Deși ceea ce avea sub ochi era numai o mică parte din avutul lui Fred Campster, insularul își frămînta mintea, întrebîndu-se nedumerit de ce și-or fi făcînd unii oameni atîtea haine? De ce vor să arate mereu altfel? Pentru fiecare răstimp al zilei și pentru fiecare prilej, ei au anumite haine, trebuind să piardă o groază de vreme cu schimbatul. Adică nu îi sînt de ajuns omului numai două veșminte, unul de lucru și altul de sărbătoare? Mai mult de un rînd de haine cineva tot nu poate să pună pe el, iar ceilalți nu văd decît ceea ce porți, fiindcă dulapurile rămîn închise. Caraghioasă mîndrie...

Pe lîngă toate aceste frămîntări mărunte, Ako se întreba mai ales de rostul acelui Fred Campster pe vas. Nu era nici fiul căpitanului Farman, nici fratele fetei albe și s-ar fi putut călători foarte bine și fără el. Ce căuta acolo? De ce venise numai după plecarea lui Harbinger? De ce se instalase în cabina lui Harbinger, perete în perete cu a frumoasei Margot?

„Ce-ar zice Harbinger dacă ar ști toate astea?" se întreba Ako. Fără îndoială că nu s-ar simți prea încîntat! În Rigonda, cînd un tînăr se lega de prietena cuiva, era luat la goană, așa cum gonești o pasăre obraznică. Acolo fata hotăra singură pe acela care va cuteza să se apropie de ea și dacă doi tineri se îndră-

gosteau unul de altul, ceilalți rămîneau frumușel la locul lor.

Se vede însă că albii aceștia erau grozav de obraznici și de caraghioși.

În ceea ce privea munca, îndatoririle lui Ako pe „Tasmania" erau mult mai ușoare decît pe baleniera „Pescărușul". Îngrijea de curățenie în cabinele călătorilor și ale ofițerilor, turna apă în clondire, scutura covoarele, lustruia uneori încălțămintea și, dacă mai avea vreme, dădea o mînă de ajutor stewardului și bucătarului. În munca de la bucătărie mai ajuta și alt mus, care-i purta pică „sălbaticului" fiindcă avea cinstea să slujească pasagerii, putîndu-se astfel alege și cu ceva bacșișuri. Flăcăul nu trecea însă peste marginile unor bombăneli ironice, căci băgase de seamă că însuși căpitanul ținea cu acest „sălbatic" arămiu.

Către amurg, la ora cînd tinerei Margot îi era drag să privească portul, vaporul ieși în larg. Apele golfului erau netede ca un lac. Ea stătea pe punte de comandă, pradă unei ciudate tulburări (de data asta în sufletul ei era numai bucurie) și admira priveliștea liniștită, cerul cu năframele purpurii ale soarelui la asfințit și navele ce se pierdeau în depărtare. Lîngă ea stătea Fred Campster.

7

La Newport, vaporul nu mai era vapor, ci o gură de iad. Din instalațiile pentru încărcarea cărbunelui se prăvăleau în cale torente de cărbuni. Peste tot numai straturi groase de colb negru. Marinarii umblau de colo-colo ca muiați în catran. Deși toate luminatoarele fuseseră astupate și mari prelate apărau deschizăturile din dreptul ușilor, praful de cărbune pătrundea și în cabine. Nu putea scăpa nimeni, oriunde s-ar fi vîrît. Cei doi pasageri de pe „Tasmania" se simțeau ca ferecați, căci nu era chip să iasă pe punte. Fred Campster nu putu răbda mai mult de o zi.

— Nu ne sileşte nimeni să stăm închişi aici — izbucni el. Avem ce să vedem şi pe ţărm.

Margot era şi ea de aceeaşi părere. Au plecat amîndoi într-o plimbare lungă prin oraş şi prin împrejurimi. Au ieşit din Newport şi s-au dus la Cardiff, au cutreierat străzile povîrnite, au petrecut cîteva ceasuri pe litoral, au făcut baie, s-au pîrjolit pe plajă la soare şi au privit fluxul de sus, de pe dig.

De pe terasa unui restaurant, unde au luat o cafea, au admirat amîndoi golful Bristol. Prin faldurile pîclei învăluitoare se zăreau contururile malului opus. Fred Campster povestea despre iahtul lui cu pînze, cu care făcuse ocolul Insulelor Britanice şi cîştigase la un concurs o cupă de argint. Nu era nici un fel de laudă în tot ce spunea. Vorbea despre lucrurile şi întîmplările care alcătuiau viaţa lui ca despre ceva firesc şi de la sine înţeles, dar toate acestea trezeau în închipuirea tinerei Margot Farman ispita unei vieţi ameţitoare, cu străluciri de basm. Să goneşti într-o maşină frumoasă şi puternică pe drumurile ţării tale, să admiri lacurile şi munţii, să hoinăreşti cu arma în mînă prin toate colţurile lumii, poate fi oare ceva mai minunat? Nisa, Monte-Carlo, Davos, Paris, Madera, Veneţia... cai pur-sînge de curse... un iaht cu aburi în curs de construcţie, avînd o capacitate de opt sute tone, iaht cu care să poţi călători în jurul lumii... pe dinaintea frumoasei Margot se desfăşura în sclipiri de aur o viaţă de vis...

Fred Campster se arăta cuviincios şi îndatoritor.

După încărcarea cărbunelui, vaporul a fost spălat. Din nou marea, din nou pescăruşii şi delfinii, nopţile scurte cu palide stele şi cu adieri răcoroase, plimbările pe puntea bărcilor de salvare, bucuria vieţii împărtăşită în doi...

Margot înlătură foarte curînd din inima lui Fred Campster amintirea Kathleenei Teetmaws. Undeva departe, pe întinsul oceanului, Edward Harbinger îşi ducea vasul mereu mai departe. Poate că în nopţile pline de zăduf ale Sudului, el rămînea cu ochii la

stele şi cu gîndul la iubita care-l va însoţi în călătoriile lui. Poate... Fred Campster nu arăta însă a fi mai rău decît el. Tînăr, chipeş, elegant... Edward Harbinger era tocmai acolo, departe, pe cînd Fred Campster era aici, aproape.

O dată, cînd vasul se afla în Golful Biscaya, Ako a văzut-o pe Margot trăgîndu-şi încurcată mîna din mîna tînărului Campster. Peste cinci zile însă, Ako a băgat de seamă că ea nu-şi mai trăgea mîna. În vreme ce stăteau de vorbă, Fred se juca cu degetele ei, privind undeva în zare şi zîmbind. Sfioasă şi tulburată, Margot zîmbea şi ea. Iar bătrînul Farman, deşi le dădea mereu tîrcoale, se făcea că nu vede, n-aude. O putere ca de vrajă îşi desăvîrşea făcutul. După ce s-au abătut printr-un port italian şi au descărcat o parte din marfă, în vreme ce străbăteau Arhipelagul grec în drum spre Marea de Marmara, bătrînul Farman părea a fi orbit de tot, pe cînd Ako se simţea tot mai neliniştit: găsise de cîteva ori mucuri de ţigară în scrumiera din cabina fetei albe, dimineaţa, cînd făcea curăţenie. Şi fata albă nu fuma niciodată.

Tînărul Campster cina în salon împreună cu Margot şi cu căpitanul, dar mai totdeauna acesta îşi aducea aminte că uitase ceva în cabina timonei sau că nu dăduse cuvenitele porunci şefului de echipaj. Pleca, iar Margot şi Fred rămîneau singuri.

Bătrînul Farman dădea fetei scrisorile lui Harbinger, de faţă cu Fred, pe cînd răspunsurile ea şi le punea singură la cutie, în cîte un port, sau i le încredinţa pe ascuns lui Ako.

Vreme de cîteva zile fata albă a părut foarte tulburată şi fără chef. Fred Campster stătea deoparte, iar căpitanul îşi toca fiica la cap de dimineaţa pînă seara.

Ako nu ştia frămîntarea din inima fetei albe, dar simţea că se petrece ceva de seamă şi hotărîtor. Curînd după aceea pe tustrei călătorii din cabinele de lîngă salon i-a apucat din nou veselia. Fred Campster, cu zîmbetul înviat pe buze, n-o mai slăbea cu vorba pe Margot, iar ea se ferea să-l privească în ochi pe

Ako. Bătrînul Farman umbla ţanţoş şi înfipt de parcă n-ar mai fi fost el. Cînd se plimbau pe puntea bărcilor de salvare sau pe cea de comandă, Fred Campster o lua pe Margot la braţ; uneori amîndoi se opreau în loc şi, lipindu-şi umerii unul de altul, rămîneau aşa, cu privirea pierdută. Apoi, cînd Margot îi spunea ceva lui Fred, se uita în ochii lui şi-i zîmbea într-un anume fel, aşa cum fetele zîmbesc îndeobşte iubitului lor.

Toate astea erau pentru Ako un mare punct de întrebare. El ştia bine că Edward Harbinger e prietenul fetei albe. Dar vedea cu ochii lui că ea îl îndrăgeşte şi pe tînărul Campster. Ar fi fost oare cu putinţă ca o tînără să aibă doi iubiţi? Sau poate că ea nu-l mai iubea pe Harbinger, fiindcă Harbinger era departe? Bine, dar atunci şi...

Un soi de gheară nevăzută îi strînse deodată inima lui Ako: îi răsărise în minte Nelima, fata tuciurie de pe insula lui depărtată. Nu şi-o fi dat şi ea uitării prietenul? Nu şi-o fi găsit oare şi ea un alt iubit? Cine ştie dacă n-o fi stînd lîngă Mango pe ţărm, noaptea, pe lună, ca să admire răsfrîngerea stelelor în apele lagunei... S-o fi şi dus, poate, în coliba vreunui tînăr şi-i face demîncare, aşteptîndu-l să se întoarcă de la pescuit... Nelima...

Ako îşi dădea seama cît de mult l-ar fi durut inima pe Harbinger dacă ar fi ştiut ce se întîmplă cu fata albă; l-ar fi durut inima pe omul alb, tot aşa cum îl doare şi pe omul cu pielea colorată. Harbinger nu ştia însă nimic, după cum nici Ako nu ştia nimic de Nelima. Amîndoi trăiau din visuri şi nădejdi.

Dîndu-şi parcă seama de gîndurile ce-l apasă, Margot intră în vorbă cu Ako:

— Îşi mai aduce aminte Ako de prietenul său, Harbinger? îl întrebă ea.

— N-aş putea să uit niciodată pe un prieten — răspunse tînărul.

— Aşa e, Ako, nici nu trebuie să-l uiţi — spuse fata oftînd. E un om bun. Pe lume sînt mulţi oameni buni.

— Mister Campster e şi el bun? întrebă Ako.

— Da, Ako. El e un om mare, mare de tot, e bogat şi e puternic... mult mai puternic decît Harbinger. Dacă ar vrea el, şi lui Harbinger şi nouă tuturora o să ne fie bine, dar dacă s-ar întîmpla să nu vrea, atunci am avea cu toţii foarte mult de suferit.

— E mai bun decît Harbinger?

Margot întîrzie mult cu răspunsul. Un nor întunecat îi umbri chipul, care din fericire şi în acelaşi timp din nefericire, prea semăna ca două picături de apă cu al vestitei cîntăreţe; vocea ei tremură:

— Harbinger e departe de-aici şi n-o să se întoarcă aşa curînd; din pricina muncii lui. Dar atunci cînd se va întoarce, noi doi vom fi străini unul de altul.

— De ce străini?

— Pentru că... eu şi tata... şi chiar Harbinger... sîntem cu toţii mai slabi şi mai neînsemnaţi decît mister Campster, iar viaţa noastră atîrnă de el.

— Viaţa dumneavoastră? Adică n-aţi mai putea trăi dacă el n-ar mai fi bun cu dumneavoastră? se miră Ako.

— E mai bine să fie bun. Omul trăieşte o singură dată şi vrea să-şi trăiască viaţa cît mai uşor, mai frumos, mai interesant, să ia de la viaţă cît se poate mai mult. Mister Campster e atît de bogat, încît poate avea şi luna de pe cer. Edward Harbinger poate avea numai ceea ce îi e îngăduit să aibă şi asta înseamnă mult mai puţin decît ceea ce poate avea Fred Campster. Fred Campster o să-mi dea tot ce doresc... şi e un om bun, e drăguţ. Edward Harbinger e şi el un om bun şi drăguţ, dar sigur că nu mi-ar putea da tot ceea ce vreau eu.

— Oare Campster e mai bun şi mai darnic decît Harbinger? stărui Ako.

Margot iarăşi lăsă întrebarea fără răspuns.

Atunci Ako urmă:

— Ar fi aşa simplu de trăit dacă omul ar preţui orice lucru la adevărata lui valoare! Mansfield m-a învăţat asta. De mîncat mănînci doar cu o singură gură, de dormit dormi într-un singur pat şi de purtat porţi

numai un singur rînd de haine. Şi dacă ai demîncare pentru gura asta singură, dacă ai un pat, în care să dormi şi haine ca să te acoperi, toate celelalte sînt de prisos şi nu dau omului nimic. Dacă omul ţine să aibă mai mult decît i se cuvine, atunci el fură de la semenul lui. Asta tot Mansfield mi-a spus-o. Mansfield e un mare înţelept.

— Ako, tu nu poţi înţelege lucrurile astea. Tu ai crescut în altfel de împrejurări şi te-ai deprins să priveşti viaţa altfel decît oamenii albi.

— Dar Mansfeld e şi el tot un alb.

— Da, dar el nu e la fel ca toţi albii. E tare şi cutezător, trece peste primejdii şi peste lipsuri. Nu toţi pot face aşa, pentru că nu toţi sînt atît de tari, încît să înfrunte lipsuri şi să dea cu piciorul la bunurile vieţii. Nici eu nu sînt atît de tare încît să renunţ la fericire.

— Ce fericire mai e şi asta dacă îl bucură pe Campster şi nu pe Harbinger? Eu socot că se cheamă fericire atunci cînd poţi să trăieşti lîngă acela care ţi-e mai drag. Cînd o să închidem ochii, n-o să luăm nimic din tot ce am avut în viaţă, nici mîncarea, nici paturile şi nici catrafusele. Rămîne fiecare cum e el.

Ako nu pricepea multe din faptele albilor.

Cu toate acestea lipsa de răspuns la întrebarea lui cea mai însemnată îi întări gîndul că fata albă tot ţine mai mult la Harbinger decît la Campster. Dar mai drag decît însăşi fiinţa omului, ei îi era avutul său. Nu pe om îl punea ea mai presus de orice, ci mîncarea, straiele, locuinţa, banii i se păreau ei mai de seamă şi mai preţioase. Îi plăceau bulendrele şi de aceea îşi împărţea viaţa cu un om care nu-i era drag, dar care stăpînea toate aceste lucruri. Într-adevăr, banii aveau o putere cumplită, dacă în schimbul lor se putea dobîndi munca semenului, libertatea, dragostea lui. Şi cine ar fi putut spune că Margot Farman era o fată rea sau proastă, căci dacă ar fi fost aşa, Harbinger n-ar fi iubit-o!

O s-o iubească însă Harbinger şi după ce o afla de cele petrecute? Se cădea oare să iubească el asemenea fată?

Sau poate o să facă şi el cum a făcut Campster: o să ia fata altui tînăr, mai slab şi mai sărac decît el, o să cumpere adică ceea ce se vinde! In piaţă fiecare îşi cumpără marfă după banii pe care-i are. Dar asemenea învoieli puteau oare aduce vreun folos adevărat?

CAPITOLUL X

1

Aceeaşi vilă pe ţărmul mării, aceeaşi oră a dimineţii şi aceeaşi bărbaţi — tatăl şi fiul, luîndu-şi gustarea pe terasa descoperită. Nu mai era însă vreme de vară. Nori grei, cenuşii, acopereau cerul, iar bătrînul Campster purta un pieptar călduros de lînă. Îşi sorbea taciticos cafeaua, icnind cînd şi cînd.

Tînărul îi împărtăşi tatălui cu belşug de amănunte o seamă de impresii din călătorie şi de observaţii personale privind viaţa pe acel mare vapor. Îndeosebi îi atrăsese luarea-minte felul de pregătire al tinerilor marinari. Deşi munca fochistului, a dunkemanului, a matrozului şi a şefului de echipaj cerea feluriie cunoştinţe şi amănunţimi profesionale, toată învăţătura se dobîndea în chip întîmplător: tinerii urmăreau cum lucrează tovarăşii mai vîrstnici şi se lămureau punîndu-le întrebări aşa cum îi tăia capul. Lipsiţi de cele mai elementare noţiuni despre navigaţie sau mecanică, oamenii îşi începeau munca fără nici o altă pregătire, aşa că dezvoltarea lor atîrna de bunăvoinţa altora mai încercaţi, şi de propria lor isteţime.

Dacă se întîmpla să dea peste tovarăşi buni şi pricepuţi, care să-i lămurească nedumeririle şi să-i arate metodele cele mai potrivite, ucenicul pătrundea repede

tainele meşteşugului, dar dacă nimerea pe mîna unor acriţi şi a unor înfumuraţi, ucenicul putea să petreacă ani întregi pe mare, fără să aibă habar cum să păstreze vaporii în cazane, cum să mînuiască o cîrmă sau să facă un nod marinăresc. Mecanicii şi timonierii erau pregătiţi în şcoli speciale, dar marinarii de rînd trebuiau să înveţe toate, ei singuri. Orice tonă de cărbuni risipită costa însă bani şi orice piesă ce se strica ieşea din folosinţă; din pricina lipsei de experienţă a marinarilor se întîmplau sumedenie de încurcături şi chiar de accidente şi pentru toate acestea compania trebuia să răspundă şi să plătească. Fred era de părere să se deschidă o şcoală sau nişte cursuri de cîteva luni pentru viitorii candidaţi ai serviciului maritim. Şi cît ar fi costat treaba asta? Nimica toată.

O companie de navigaţie care avea treizeci de vapoare mari îşi putea îngădui o cheltuială de cîteva mii de lire sterline pentru pregătirea cadrelor.

Bătrînul Campster îşi ascultă feciorul pînă la capăt, cu zîmbetul pe buze, apoi răspunse clătinînd din cap:

— Nu o mie-două de lire sterline, dar nici măcar un penny nu m-aş gîndi să cheltuiesc pentru asemenea fleacuri. Adică să arunc bani buni şi să instruiesc nişte matrozi şi nişte fochişti care să plece pe urmă şi să slujească pe vapoarele celorlalte companii? Lasă-i să vină la noi învăţaţi gata.

— Dar nici o firmă nu face aşa ceva... — aminti Fred.

— Şi de ce am angaja noi nişte nepricepuţi? urmă bătrînul Campster. N-au decît să-i înveţe alţii, pe vasele lor! Noi angajăm pe vasele noastre numai marinari pricepuţi şi încercaţi, fără să scoatem nici un penny. Ce zici, te-ai lămurit acum?

— De minune! răspunse încîntat Fred. Nu mi-ar fi trecut prin gînd că se poate una ca asta. Tată, dumneata eşti într-adevăr un mare om de afaceri, un adevărat geniu economic. Ai dreptate, la ce naiba am cheltui noi bani, dacă se poate ajunge tot acolo fără nici un fel de cheltuială? Las' să cheltuiască alţii!

— Ei, aşa mai zic şi eu. N-ar fi rău, Fred, dacă şi celelalte principii ale mele ţi le-ai însuşi tot atît de repede! Cu parabolele din biblie n-ajungi departe, ţi-o spun eu. E mai bine să fii tigru decît miel. Ce-i al meu, să rămînă mereu al meu, iar ce nu-i încă al meu, să fie tot al meu mîine sau poimîine. Nesaţiul e cea mai grandioasă şi mai nobilă dintre patimi. Numai un prost sau un tîrîie-brîu scapă din mîini ceea ce-i stă la inimă. Prostul o lasă de azi pe mîine, iar deşteptul se repede şi înhaţă.

— Tată, lasă-mă să folosesc chiar azi, cu învoirea dumitale, unul din aceste principii — spuse Fred cînd bătrînul îşi sfîrşi vorba.

— Da' ce ţi-ai mai pus în gînd? îl iscodi bătrînul Campster.

— De data asta, e ceva personal — răspunse Fred. Dacă nu mă înşel, eu am douăzeci şi opt de ani împliniţi...

Robert Campster îl privi ţintă, zîmbind.

— E vremea să te însori, aşa e?

— Cred că n-ai nimic împotrivă?

— Nu numai că n-am, dar aş fi foarte bucuros.

— Sper că în privinţa asta o să-mi dai deplină libertate — urmă Fred. Sau poate că ai anumite vederi, anumite dorinţi?

— Am doar o dorinţă, care e în acelaşi timp şi o condiţie — rosti bătrînul Campster. Vreau ca soţia ta să fie sănătoasă, fiindcă am nevoie şi de un nepot care să moştenească de la tine vapoarele, casele şi tot avutul nostru. Nu vreau ca bogăţiile mele să ajungă, chiar în a treia sau a patra generaţie, pe mîini străine. Apoi, fără îndoială, alegerea ta nu trebuie să ne facă de rîs.

— Despre asta, fii pe pace. Alegerea mea e pe deplin firească. Eu cred că sîntem destul de bogaţi ca să nu-mi aleg logodnica după sacul cu zestre.

Fruntea bătrînului Campster se încreţi a supărare.

— Ai şi ales? întrebă el, privindu-şi cercetător feciorul.

— Da. E Margot Farman, fata căpitanului nostru Thomas Farman.

— N-am nimic împotrivă dacă e vorba de familia Farman, dar aş vrea s-o cunosc înainte de a-mi fi noră. Dacă e proastă şi mai în vîrstă de cît tine, atunci nu mi-o mai arăta. Spun dinainte: nu!

— E cu opt ani mai tînără ca mine şi e o fată încîntătoare şi cu carte. Margot n-o să ne facă de rîs.

— Bine. Peste o lună „Midnight Dream“ [1] va fi gata.

„Midnight Dream“ era un iaht cu aburi, în curs de construcţie, pentru membrii companiei. Bătrînul voise să spună că dacă totul va merge bine, Fred va putea pleca în călătorie de nuntă cu acest nou iaht. Iar el nu se îndoia nici o clipă că totul va merge bine.

...Vestea logodnei tînărului Campster cu fiica căpitanului Farman a făcut repede ocolul cercurilor în care numele lui Campster se bucura de mare vază, iar aceste cercuri erau şi destul de întinse, şi cu trecere deosebită. În ziare au apărut fotografiile logodnicilor, cu nesfîrşite amănunte asupra romanticei logodne. Mai toată lumea era de părere că mult norocoasa Margot Farman face o căsătorie strălucită şi că Fred Campster e întruchiparea zburătorului îndrăgostit „în veacul nostru prozaic în care simţămintele sînt frînate de mărunte socoteli negustoreşti“. Prietenii găseau că Fred a ştiut să aleagă, iar tinerele domnişoare sau cei cu surori sau fete nemăritate o cam bîrfeau pe Margot, destăinuind că în timpul acelei călătorii de două luni pe mare ea se ţinuse scai de Campster. Dar pentru ce să-l plîngi? Dacă omul fusese un prost şi se lăsase prins, era treaba lui...

Vapoarele de poştă trec repede apele oceanului, iar cînd cineva doreşte să trimită veşti grabnice, are la îndemînă telegraful. Aşa s-a şi întîmplat: la cîteva zile după ce ştirea logodnei lui Fred Campster cu

[1] „Midnight Dream“ — visul de la miezul nopţii. (în l. engleză).

Margot Farman umpluse ziarele englezești, Edward Harbinger a citit-o într-unul american. A doua zi Robert Campster a primit o telegramă din Galvestone, în care căpitanul vasului „Cardigan" cerea să fie eliberat din funcția lui.

— Poftim isprava noului nostru căpitan! bodogăni el, arătînd telegrama lui Fred. Ce-o mai fi și asta?

— E un om ciudat... — bolborosi Fred Campster. N-avem de ce să-l ținem cu sila. Dacă vrea, n-are decît să plece.

Logodnicei nu i-a spus însă nimic.

Nunta a avut loc la scurtă vreme după cursa de probă a luxosului iaht „Midnight Dream", care fusese pregătit pentru o călătorie îndelungată. Cum itinerariul cuprindea și insulele Sudului, Margot îl hotărî pe Ako să vină cu ei. Fred Campster îi făgăduise să străbată în lung și-n lat tot Oceanul Pacific pînă va fi găsit misterioasa patrie, despre care tînărul povestea atîtea lucruri minunate.

Îndată după banchetul de nuntă, la care fuseseră poftiți doar cîțiva intimi ai familiei, tinerii căsătoriți se și îmbarcară pe iaht. Trebuiau să se îndrepte la început spre fiordurile Norvegiei, apoi de-a lungul coastelor apusene ale Europei, spre Madeira, Insulele Canare și Marea Mediterană, de unde aveau să ia ca oaspeți cîțiva prieteni din copilărie ai lui Fred Campster. Îi aștepta o minunată odisee, la care visa cu mare înfrigurare Margot.

Cînd iahtul ieși însă în larg, Ako băgă de seamă că doamna Campster răspundea ieșirilor entuziaste ale soțului ei cu un zîmbet nefiresc, silit. Marea era agitată și poate că Margot nu se simțea tocmai bine. Fred o trimise să se odihnească, iar el rămase de vorbă cu căpitanul pe puntea de comandă.

— Aș putea să vă fiu de folos? o întrebă Ako, ieșindu-i în cale.

— Nu, Ako, nu-i nimic... — îi răspunse ea. Azi nu trebuie să mai faci nimic.

Ako vru să se îndepărteze în tăcere. Se aflau pe coridor, lîngă cabina ei.

— Am primit azi o scrisoare, Ako — îi şopti Margot. Ai putea s-o ascunzi la tine? Aşa ca să n-o vadă nimeni...

— Da, doamnă, se poate. N-o s-o găsească nimeni.

Margot intră în cabină, se întoarse şi scoţînd un plic din sîn, i-l întinse lui Ako.

— Nu e nimic deosebit înăuntru, dar e mai bine să nu ştie soţul meu de scrisoare... i-ar părea rău — mai lămuri Margot. Eu însă nu vreau să arunc scrisoarea. E ultima mea amintire de la prietenul tău, Ako.

— Scrisoarea nu se va pierde, iar eu n-am s-o citesc niciodată — o încredinţă Ako.

— Poţi s-o şi citeşti. E de la Edward Harbinger. A părăsit vasul şi lucrează în altă parte... E intendent la un far, departe, pe un ţărm singuratic.

— O să se simtă mai bine acolo decît pe vas? întrebă Ako.

— O să fie singur acolo, singur, dar de capul lui... — urmă în şoaptă Margot. Şi totuşi, Ako, acolo o să-i fie mult mai rău decît pe vas.

— Atunci de ce a plecat de pe vas şi de ce s-a dus la far?

Ea vru să răspundă, dar plînsul îi sugrumă cuvintele. Îşi şterse ochii şi intră în cabină, silindu-se să zîmbească.

„Ce-o mai fi şi cu oamenii ăştia? îşi zise Ako. Îi îneacă lacrimile şi vor să facă pe veselii! Se chinuiesc singuri!".

„Midnight Dream" gonea cu douăzeci de noduri pe oră spre nord, către Stîncile Scoţiene, către insulele Orkney, către soarele septentrional de dincolo de Cercul Polar. Marea era tot mai cenuşie, iar pe deasupra apelor păsările uriaşe care zburau ţipînd în urma iahtului păreau la fel de cenuşii ca tot ce putea zări ochiul omenesc prin vălurile acelei stihii zbuciumate.

Nu s-au putut bucura prea mult de frumusețile Arcticei, căci vremea a fost mohorită și vîntoasă cînd „Midnight Dream" cutreiera pe apele nordice. Timpul cel mai potrivit pentru asemenea călătorie ar fi fost cu două luni înainte. Au admirat totuși Capul Nord, au colindat cele mai cunoscute fiorduri norvegiene și după ce au rămas cîteva zile într-un port din nordul Franței, au pornit-o spre sud. Bordeaux, Biarritz, Lisabona, Madera, insulele Canare, Gibraltar, insulele Baleare, Riviera... Prin fața ochilor li se perindau ca într-un caleidoscop meleaguri străine și oameni străini. Nu era zi în care aparatul de fotografiat al tinerei soții să nu fi avut de lucru. Îi plăcea să fotografieze mai ales colțurile singuratice și posomorîte ale coastelor, stîncile și promontoriile sumbre, unde sclipea noaptea lumina farurilor. De cîte ori „Midnight Dream" trecea pe lîngă un far singuratic, privirea ei zăbovea ca vrăjită într-acolo, iar în ochi i se ivea ceva întunecat și nostalgic. Știa bine că Harbinger nu era acolo, că el își trăia zilele departe, la nord, printre stînci de care se sparg talazurile vijeliosului curent Golfstream, însă fiecare far zărit îi amintea de prietenul din depărtare și soarta lui atît de vitregă.

La început o ametise noutatea vieții de pe iaht, confortul, belșugul, putința de a-și împlini cu ajutorul banilor aproape orice dorință. Dar cînd toate acestea i se părură ceva obișnuit — lucru ce se întîmplă totdeauna mai curînd decît ne-am aștepta, fiindcă omul se deprinde iute cu orice — atunci bogăția din jur își pierdu puterea ei vrăjită, făcînd loc doar făpturii omenești, marei și prețioasei făpturi omenești, cu durerile și bucuriile, cu năzuințele și toate simțirile ei.

Fred era nespus de prevenitor și de drăguț, așa cum sînt mai toți îndrăgostiții. N-o silea pe Margot să-i urmeze deprinderile, ci se străduia el, cît putea, să dea ascultare deprinderilor ei.

După mai bine de o lună de la plecare, tinerii căsătoriți se întîlniră pe Riviera cu viitorii lor tovarăși de drum — Reginald Gibs însoțit de soră-sa Grace și un prieten din copilărie al lui Fred, pe nume Walter Dorman, cu soția sa Evelyn, de fel din America. Toți erau tineri și dornici de petreceri. O dată cu sosirea lor, viața pe „Midnight Dream" se umplu de gălăgie, de veselie și de bunul plac al fiecăruia. Luna de miere a soților Campster, cu intimitatea ei liniștită, se schimbă într-o veșnică sărbătoare lipsită de griji: pocneau dopurile sticlelor de șampanie, cînta de zor patefonul și pe parchet perechile de dansatori lunecau ca-n vis. Călătoria fiind hotărîtă pentru cel puțin un an sau un an și jumătate, prietenii de pe iaht s-au înțeles ca fiecare să-și păstreze metehnele și să trăiască după cheful lui, căci altfel prea s-ar fi plictisit repede unii de alții. Așadar, fiecare se scula cînd voia, mînca ce voia și-și omora timpul cum găsea de cuviință. Asta nu însemna că cei de pe iaht s-ar fi strîns în grupuri diferite, cu vederi diferite. La urma urmelor, toți se bucuraseră de aceeași creștere, făceau parte din aceeași pătură socială și tocmai hotărîrea de a călători împreună arăta că pe toți îi mînă aceleași țeluri în viață. Cu cît fiecare își păstra deprinderile, cu atît urmau cu toții aceeași tradiție. Singura deosebire dintre ei era datorită poate temperamentului lor; cu acest temperament a făcut repede cunoștință tînărul Ako, vlăstarul smead al Rigondei.

El era trecut pe iaht ca slujitor al frumoasei stăpîne. Fred era slujit de alt steward, iar frații Gibs și soții Dorman își aveau de asemenea slujitorii lor. Din pricina lui Ako însă, cele două doamne străine au stricat rînduiala și au schimbat personalul de serviciu; ele doreau ca exoticul insular să îndeplinească treburile mărunte și nu stewardsii englezi, înfipți și prea de tot stilați. Însuși itinerariul neobișnuit și romantic al călătoriei îndemna la tot soiul de trăsnăi, scoțînd parcă și toate celelalte lucruri din vadul lor firesc.

Trebuie să amintim că Ako avea douăzeci şi unu de ani. Nici închisoarea şi nici silnica sa pribegie nu-i întinaseră înfăţişarea. Înalt de şase picioare, bine făcut, cu mersul nemaipomenit de sprinten şi trăsăturile chipului regulate, el era un tînăr frumos nu numai pentru semenii tribului său, ci şi pentru orice priceput în ale frumuseţii. Evelyn Dorman şi Grace Gips se simţeau însă atrase mai mult de originea lui exotică. Vedeau în el încîntătoarea întruchipare a unei ţări necunoscute şi cum acolo, pe iaht, atenţia nu li se putea risipi asupra miilor de mici întîmplări convenţionale, Ako ajunsese, vrînd-nevrînd, fenomenul cel mai neobişnuit şi mai bătător la ochi.

Evelyn Dorman, americana cu părul negru, aducea simţitor cu femeile din patria lui Ako. După cum se şi zvonise, în vinele ei curgea sîngele băştinaşilor Lumii Noi — sînge de indieni. De cîte ori îl chema la ea în cabină pe acest Apolo al Oceanului Sudic, ochii îi străluceau înfrigurati şi se pironeau sfruntat asupră-i, vrînd parcă să-l vrăjească. Nu-i cerea niciodată treburi neplăcute sau prea grele: ba să scoată o pată de pe haină, ba să cureţe pantofii, ba să şteargă praful de pe mobila poleită — numai îndeletniciri uşoare. Şi, prinzînd prilejul, Evelyn îl descosea despre viaţa lui de acasă, despre apucăturile şi datinele din Rigonda şi despre dragoste... În cercul ei, întrebările ar fi putut părea caraghioase; Ako nu simţea însă în ele nici un fel de ironie şi, într-adevăr, nici nu putea fi vorba de vreo ironie, ci numai de o curiozitate bolnăvicioasă.

Cîteodată, Evelyn îi atingea ca din întîmplare mîinile şi obrajii, zîmbindu-i cu înţeles. La fel se purta şi Grace Gips, o nordică zveltă, bălană şi cu ochi albaştri, sträfulgeraţi de o lumină îmbietoare atunci cînd întîlneau privirea tînărului.

El nu pricepea însă nimic. Femeile acestea erau pentru el nişte stăpîne albe şi nimic mai mult. Cînd ieşea din cabina lor, uita de ele. Toate visurile lui zburau peste mare, către o insulă depărtată şi înverzită. Acolo era bucurie, acolo erau flori, sclipeau la lumina

lunii în culori ca de vis, acolo îl aştepta o fată. Pe fată o chema Nelima. Şi în toată lumea, cît era lumea de mare, Nelima n-avea seamăn!

3

Călătorii de pe iaht nu erau de loc grăbiţi. Reginald Gips se dovedise lipsit de însuşiri pentru o carieră diplomatică; pentru a izbîndi pe alt tărîm, ar fi trebuit mai întîi să-l găsească sau să aleagă tărîmul acela. Pînă atunci îşi putea omorî liniştit timpul, cheltuind partea ce i se cuvenea din veniturile familiei, fără să-i pese că odată şi odată izvorul de aur tot o să sece. Walter Dorman se bizuia numai pe bogăţia soţiei, a cărei mare avere le asigura un trai fără de griji. Dacă Evelynei îi plăcea să călătorească, firește că Walter nu i s-ar fi putut împotrivi. Fericirea acestor oameni era banul — muncitor neobosit care trudea pentru ei, sporindu-le dobînzile şi îndrumîndu-le viaţa tocmai ca o fiinţă cu judecată. Să tai cupoane la anume date şi în anume loc, nu e un meşteşug nici prea greu, nici prea complicat. Reginald Gips şi Walter Dorman cunoşteau de minune meşteşugul acesta.

Cel mai ocupat între toţi era de bună seamă Fred Campster, care, la întoarcerea din călătorie, avea de îndeplinit anumite îndatoriri: îl aştepta aşadar munca, însă grabă mare n-avea nici el, căci bătrînul Campster era încă în viaţă şi se descurca destul de bine şi singur.

Itinerariul călătoriei fusese întocmit dinainte, dar durata şederii o hotărau cu toţii pe loc. Se întîmpla să nu le placă acolo unde avuseseră de gînd să stea cîteva zile, şi atunci plecau. Dimpotrivă, în alte locuri unde ar fi vrut să-şi împrospăteze doar merindele, le plăcea cu deosebire şi rămîneau acolo trei-patru zile, sau chiar mai mult. După ce ancorau iahtul în rada vreunui port, coborau pe ţărm şi pătrundeau în inima ţinutului. Au străbătut astfel locurile istorice ale Lumii

Vechi, s-au plimbat călare pe asini peste crestele Balcanilor, au vizitat Canaanul și Galileea, au suit pe Nil pînă la Kartum și au făcut sumedenii de fotografii interesante cu ditai piramide și ditai sfincși! Întîlneau pretutindeni oameni din rasa lor și se simțeau ca acasă. Orice piedică neprevăzută era învinsă cu ajutorul banilor.

Marea Roșie... Oceanul Indian.... Colombo... Benares... Rangoon... Singapore. Apoi pe uscat, înăuntrul continentului pînă la poalele Himalayei, cu vînătoarea de tigri în junglă, cu vizite pe la pescuitorii de perle, cu zile lungi de zăpușeală și nopți de zăduf la tropice. Orientul de basm, Orientul misterios. Au ajuns pînă în Japonia pe lîngă țărmurile Chinei și au rămas o lună întreagă în Țara Soarelui Răsare, apoi s-au întors printre insulele Filipine, Celebes și Noua Guinee spre întinderile fără de sfîrșit ale Oceaniei.

Din pricina arșiței, pe nordici i-a prins moleșeala. Le plutea prin fața ochilor, ca o vedenie orbitoare în culori de curcubeu, minunile și nemărginirea lumii.

— Ești mulțumită de călătoria noastră? a întrebat-o Fred Campster pe tînăra lui soție.

Margot i-a răspuns cu un oftat:

— Mi se pare că visez. După toate astea, poți să și mori.

Focul ciudat din ochii Evelynei Dorman licărea tot mai aprins, unghiile i se înfigeau uneori ca ghearele în umerii lui Ako.

— Ești frumos, Ako. La ce te gîndești noaptea?

Ako zîmbea blînd, neștiind ce să răspundă.

— Tu știi ce-i dragostea, Ako? Ai iubit vreodată? Cum era ea? Mai frumoasă decît mine?

— Doamna albă e foarte frumoasă. Oamenii de culoare nu arată ca albii. Fetele din Rigonda sînt toate smeade.

— Îți plac femeile albe? Cum îți plac mai mult: așa ca mine sau ca Grace Gibs, bălane și cu ochi albaștri? Bălanele sînt perfide. Se iubesc numai pe ele. Ferește-te de bălane, Ako!

Întrebările Evelynei îl descumpăneau deseori pe insular. Se prefăcea atunci că e mai prostănac decît era, fără să-şi dea seama că tocmai nevinovăţia asta plăcea femeii mult trăite. Cînd intra să deretice în cabina celei bălane, nu-i mai dădea nici ea drumul.

— N-ai de ce să te grăbeşti, Ako. Vreau să stai mai mult la mine.

Şi odată i-a şoptit încetişor la ureche :

— La noapte, cînd s-o face întuneric şi cînd s-or culca toţi, să vii la mine. Dar aşa ca să nu te vadă nimeni. Trebuie să-ţi spun ceva. Numai vezi să nu te dai de gol.

Ako nu s-a dus. Cînd Grace i-a făcut a doua zi mustrări, Ako a minţit :

— N-am putut să cobor, fiindcă a stat tot timpul lîngă scară timonierul. Mi-a şi spus : „Du-te de te culcă ! Ce tot te învîrteşti de colo-colo ?"

— Atunci vino la noapte. Doar n-o să încremenească timonierul acolo.

Ako nu s-a dus nici în noaptea următoare. După ciuda cu care Grace se uita la Ako, Evelyne Dorman înţelese că bălana îl lăsa rece pe insular. Asta o bucură grozav şi cu întîiul prilej, cînd Ako veni la ea în cabină, Evelyn îl privi în ochi rîzînd :

— Eşti un băiat de treabă, Ako. S-a supărat Grace pe tine.

Înainte ca el să se dezmeticească, ea îl şi sărută pe tîmplă. Lui i se păru că şi-a atins fruntea de un tăciune aprins.

— Îţi place ?

— Nu ştiu... doamnă. E întîia oară.

— Trebuie să te dai pe brazdă, Ako. E ceva minunat... Dar nici o vorbă, nimănui !

Se înţelege că Ako n-a spus nimănui nimic. O vreme l-a ispitit dorinţa să stea de vorbă cu Margot despre ciudata purtare a doamnelor albe ; poate că ea l-ar fi povăţuit de bine. Dar Ako se sfia să i se destăinuiască.

Fără să mai aştepte un răspuns drăgăstos din partea insularului, Grace Gibs băgă de seamă că pe iaht se află un cîrmaci tînăr şi chipeş, Charles Smith. E drept că nu era de felul lui atît de exotic ca Ako, însă Grace văzu răbufnindu-i în ochi vîlvătăile pe care le aşteptase în zadar la celălalt. Şi Grace mai simţea că privirea lui o urmăreşte de cîte ori ea se ivea pe punte.

Intr-o seară, cînd Charles stătea la cîrmă, Grace urcă pe puntea de comandă, şi-l privi lung şi îmbietor. Flăcăul s-a făcut roşu la faţă şi, fistîcit, a început să sucească aiurea cîrma.

— Ce s-a întîmplat, Charles? îi strigă timonierul, aruncîndu-şi ochii pe busolă. Ai uitat ruta?

Grace izbucni în rîs, şi se îndepărtă. Peste o oră, cîrmacii se schimbară. Pe cînd cobora scara, Charles Smith zări în penumbra nopţii luminiţa unei ţigări. Se opri repede dîndu-se la o parte ca s-o lase pe Grace să treacă. Ochii ei aruncau aceleaşi sclipiri. Charles auzi o şoaptă ca un foşnet:

— A patra cabină pe dreapta... peste un ceas... ia seama, nici o vorbă!

Charles Smith s-a arătat mai şmecher decît Ako. A venit. Şi a ştiut să tacă.

In vremea aceasta „Midnight Dream" plutea somnoros pe apele Mării de Coral.

4

Pe bordul frumosului iaht se desfăşurau două vieţi paralele, ce nu semănau una cu alta. Una era viaţa dusă de Fred Campster, de Margot şi de musafiri, în încăperile luxoase şi confortabile şi alta era viaţa din micile cabine ale echipajului, unde se adăposteau marinarii, fochiştii şi stewardsii iahtului, înghesuiţi în cuştile lor strîmte de sub punte, ca sardelele într-un butoi. Era acolo un aer închis, duhnind a sudoare şi a ulei de maşină, era şi atîta strîmtoare,

încît oamenii nu puteau trece unul pe lîngă altul fără să se atingă. De la cuptoarele aflate în vecinătatea secției mașinilor venea o dogoare încinsă, care mărea zăduful făcînd din chițimii tot atîtea iaduri. Cu toate acestea, Ako se simțea mult mai bine acolo decît sus, în salonul armatorului, sau în cabinele musafirilor.

Seara cînd sfîrșea cu toate treburile, el pornea prin cabinele fochiștilor și marinarilor, luînd aminte ceasuri întregi la vorba lor, pătrunsă de amărăciune și de ciudă față de cei care trîndăveau, care benchetuiau și se lăfăiau în plăceri.

— Pentru o singură cină tînărul Campster cheltuiește cu musafirii lui mai mult decît cheltuiește familia mea într-un an întreg — spunea fochistul Joe Scott, fiu de miner din South Walles. Noi muncim, nouă ni se scurg puterile picătură cu picătură, făurind bunurile care îngăduie acestor căpcăuni să se scalde în bani și să huzurească toată viața lor, iar în schimb ei catadicsesc să ne arunce cîte o ciosvîrtă ca la niște bieți calici. De unde vine bogăția lor? Toate le-am făurit noi, noi sîntem cei jefuiți. Dar ia încearcă să te atingi de cine știe ce fleac din prada lor, că te și categorisesc de hoț și de tîlhar și te bagă la pușcărie. Ce bine-ar fi să mi ți-i încarce pe toți într-o hodoroagă veche de transportat cărbuni, să mi ți-i ducă în larg și să mi ți-i scufunde unde o fi mai adînc! Poate că atunci am trăi și noi mai omenește!

Ceilalți fochiști îi țineau isonul lui Joe Scott. Spuneau aceleași lucruri pe care Mansfield le dezvăluise în închisoare, dar în cuvinte mai necioplite, mai simple și mai naive. Îl urau cu toții pe Fred Campster și pe cei de aceeași teapă, iar ura lor îl molipsi încetul cu încetul și pe Ako, deși Fred nu apucase încă a-i face vreun rău. Lui nu, în schimb îi făcuse mult rău prietenului său, Edward Harbinger: prezența pe iaht a tinerei stăpîne era o amintire vie a nelegiuirii săvîrșite de Fred Campster împotriva celuilalt. Fără îndoială că odată și odată omul acesta îi va face și lui cine știe ce rău.

Urmînd sfaturile lui Mansfield, Ako luase cu el multe din cărţile pe care acesta i le însemnase. În fiecare zi, mai bine-zis în fiecare noapte, citea şi învăţa cîteva ore astfel încît orizontul cunoştinţelor lui se lărgea tot mai mult. Ako ştia şi înţelegea multe lucruri de care tovarăşii lui de muncă n-aveau habar, dar el nu căuta să se împăuneze cu ştiinţa lui şi nu aducea niciodată vorba despre cele citite. De aceea niciunuia nu-i trecea prin gînd nivelul de dezvoltare al cunoştinţelor lui Ako. La fel ca şi Evelyn Dorman şi Grace Gibs, mulţi dintre marinarii şi fochiştii de pe iaht vedeau în el numai un ins exotic.

Tîrziu, în cîte o noapte, cînd liniştea cobora pe vas, Ako se aşeza la prova iahtului, cu ochii pe cerul înstelat. Vedea din nou pe boltă aceleaşi constelaţii pe care nu le putuse găsi la miazănoapte. Vîntul care adia peste ape, păsările care dădeau tîrcoale iahtului, peştii care nimereau în undiţele albilor, insulele înverzite în ale căror golfuri poposea iahtul — toate, toate îi aminteau de patria lui. Ako adulmeca Rigonda pe-aproape. Privirea-i plină de nădejde stătea aţintită în zare. În curînd... poate chiar azi... poate mîine...

Tulburat de aşteptare, nu mai putea dormi nici noaptea. Viaţa celor de pe iaht îl lăsa din ce în ce mai rece. Puţin îi păsa ce făceau, ce simţeau, ce anume le plăcea albilor. În curînd el se va despărţi de ei...

Toată lumea de pe iaht ştia însă de grijile lui Ako. Nu era insulă şi nu era port în care Margot Campster să nu cerceteze printre locuitori şi marinari, întrebîndu-i dacă nu cumva auzise vreunul de patria insularului. Judecînd după chiar spusele lui, Rigonda trebuia să se afle mai departe, pe undeva spre răsărit.

...În seara aceea benchetuiala a ţinut mai tîrziu ca de obicei: Walter Dorman îşi sărbătorea ziua de naştere. S-au golit sticle după sticle, s-au fumat ţi-

gări după ţigări. Cînd în cele din urmă sărbătoritul, abia mai putîndu-se mişca, s-a dus să se culce la el în cabină, ceilalţi s-au răzleţit şi ei pe încetul. Cum erau cu toţii cercheliţi de-a binelea, Evelyn Dorman chibzui că peste noapte ar fi putut avea şi ea mai mult curaj. Şampania o îndemna să-şi încerce oricum norocul.

După ce se încredinţă că Walter dormea buştean la el în cabină şi că în celelalte cabine era linişte, Evelyn îşi aruncă pe umeri o pelerină de mătase cenuşie şi ieşi pe punte. Aerul rece o mai învioră. Rămase o vreme cu ochii pe talazurile cu scînteieri fosforescente, apoi se îndreptă spre prova iahtului.

— Tu erai, Ako ? întrebă încet Evelyn.

Dezmeticindu-se parcă din somn, tînărul se ridică alene.

— Da, doamnă. S-a făcut tîrziu.

— Jos e o harababură groaznică. Toate-s vraişte. Aş vrea să mai deretic prin cabină. Hai să-mi dai o mînă de ajutor, Ako.

— Se cade să viu chiar acum ?

— Mai întîi mă duc eu. Tu vino ceva mai tîrziu. Nu bate în uşă, deschide-o singur. Vezi să nu faci zgomot, că-i trezeşti pe ceilalţi.

Părul, mîinile şi hainele Evelynei răspîndeau o mireasmă tulburătoare, stăruind în aer chiar după plecarea ei. Ako mai zăbovi o vreme, apoi porni pe urmele femeii. Auzindu-i paşii uşori pe coridor, Evelyn îi deschise chiar ea, poftindu-l înăuntru. Uşa cabinei era dublă, iar pereţii căptuşiţi în aşa fel, încît nu lăsau să treacă nici un zgomot. Iată de ce, îndată ce a închis uşa, Evelyn nu se mai gîndi să vorbească sau să umble încet.

Ako cercetă cu privirea încăperea luxoasă : oare ce trebuia dereticat acolo ? Toate lucrurile erau la locul lor. Poate numai cartea aruncată pe o pernă cerea să fie închisă şi pusă pe masă.

— Ce trebuie să fac, doamnă? o întrebă Ako.

Căutătura lui nedumerită o făcu pe Evelyn să rîdă.

— Trebuie să fii bun, Ako. Bun cum n-ai mai fost niciodată cu mine. Ia spune, eu nu-ţi plac ţie de loc?

— Doamna e foarte binevoitoare...

— Da, dar Ako nu e binevoitor. De ce? Fiindcă Ako îşi închipuie că eu aş vrea să-i fac un rău.

— Nu-mi închipui că vreţi să-mi faceţi un rău.

— Atunci de ce mă ocoleşti? Vezi că taci? Ai gustat vreodată din băutura asta delicioasă? Nu? Atunci trebuie să guşti.

Era o sticlă de şampanie. Evelyn turnă şampanie într-un pahar şi, după ce bău o înghiţitură, îi întinse paharul:

— Bea, Ako! Vreau eu să bei. N-o să ţi se întîmple nici un rău.

Ako bău paharul pînă la fund. Într-adevăr, nu i se întîmplă nimic rău.

— E gustoasă? întrebă zîmbind Evelyn.

— Da, doamnă, e o băutură răcoritoare şi dulce — răspunse el.

Zîmbind tot mereu, Evelyn se apropie de Ako şi îl îmbrăţişă strîns, cu buzele ei lipite de buzele lui, încît tînărului i se tăie răsuflarea. Apoi îi dădu drumul şi se tolăni ca beată pe canapeaua moale.

Deşi îşi lăsase sfios privirea în pămînt, Ako şi-o furişa totuşi spre uşa cabinei. Nu îndrăznea să se mai uite la femeia de alături, în ai cărei ochi negri pîlpîia un foc ascuns, o chemare de patimă smintită, o rugăminte şi o poruncă. Dacă ar fi cunoscut miturile biblice, Ako şi-ar fi amintit în clipele acelea de Iosif zbătîndu-se în mrejele femeii lui Putifar. Dar el n-avea habar de biblie şi nu înţelegea în multe privinţe purtarea oamenilor albi, aşa că se simţea tot mai descumpănit. Nu doar că Ako ar fi fost străin de orice dorinţe. Răceala lui se datora unei anumite concepţii despre viaţă, supte o dată cu laptele de la sînul mamei, concepţie în care intra şi puritatea le-

găturii dintre bărbat şi femeie. Evelyn Dorman era soţia lui Walter Dorman, adică ea nu era şi nu putea fi nimic pentru Ako. Frumuseţea, bunăvoinţa şi gingăşia ei erau însuşiri de seamă, erau proprietatea altuia, astfel încît Ako putea să le admire, fără a se gîndi însă nici o clipă că ar putea să şi le apropie. Apoi, Ako mai era şi încredinţat că Nelima era neasemuit mai frumoasă decît Evelyn.

— Vino să mă săruţi, Ako... — îi şopti ea cu glas înăbuşit.

— Îmi dă voie doamna să plec? întrebă el încet.

— O să pleci numai cînd te-oi lăsa eu, Ako... Dacă nu mă asculţi, atunci o să-ţi poruncesc.

Evelyn îşi legăna nervoasă un picior.

Dar Ako nici că se mişca. Îşi adusese aminte de păţania de pe bordul „Pescăruşului", cînd marinarii îl silise să mănînce o bucată de săpun. Păţania de acum semăna cu cea de atunci. Numai că atunci el se afla lipsit de apărare, lăsat la bunul plac al unor marinari sălbatici. Pe „Midnight Dream" avea însă un prieten, o avea pe Margot... Era cu totul altceva şi de data asta putea foarte bine să se împotrivească.

— Eşti un prost, Ako. Nu ştii să deosebeşti un mărgăritar de o mărgeluşă — îi spuse Evelyne, zeflemisindu-l. Dar trebuie să te înveţi şi tu să faci deosebirea asta, aşa că n-o să te las să pleci pînă cînd n-o să mă asculţi. Dacă te apuci să strigi, o să spun că ai intrat pe furiş la mine în cabină. Au să mă creadă pe mine, şi pe tine or să te pedepsească.

Asemenea deznodămînt era foarte cu putinţă. Ako obosise şi înfăţişarea-i dezamăgită o făcu pe Evelyn să izbucnească iarăşi în rîs. Atunci Ako insularul o sărută pe femeia albă...

Ceva mai tîrziu, el s-a suit şi a rămas cîtăva vreme pe punte, cu privirea aţintită pe apele mării. „Femeile albe sînt la fel ca şi bărbaţii lor — îşi zise el. Nu se lasă pînă cînd nu au ceea ce vor. Un om care şi-a pierdut patria n-are nici o putere în faţa lor, oricît

de dibaci şi oricît de cinstit ar fi. Numai la el în patrie omul poate trăi după porunca datinelor şi a propriei lui conştiinţe; pe alte meleaguri n-are ce face; trebuie să se supună unei dreptăţi şi unei voinţe străine"...

CAPITOLUL XI

I

Vreme de şapte luni a străbătut „Midnight Dream" întinderile Polineziei. Nu de dragul lui Ako, nu; dar stăpînilor albi le plăcea hoinăreala. Tahiti, Samoa, Tonga, Difji, Noile Hebride, arhipelagurile Gilbert şi Marshall, cumplitele insule Melaneze, grupurile mari şi mici de insule, atolii de corali şi ieşindurile uscatului în inima oceanului, urme ale izbucnirilor vulcanice, pe toate, pe toate acestea le-au văzut, de toate acestea şi-au legat călătorii amintiri mereu noi şi interesante. De peste tot şi-au luat sumedenie de trofee: vase de-ale băştinaşilor, arme, podoabe şi colecţii de talismane. Iahtul începuse să semene cu un muzeu etnografic, al cărui bogat material putea folosi unui specialist în domeniul istoriei culturii omeneşti.

Numai Ako nu s-a ales cu nimic. E drept că anumite itinerarii au fost hotărîte de dragul lui, dar cu deznodămînt tot atît de nefolositor ca şi cercetările făcute în rîndul marinarilor şi al populaţiei locale. Singurul lucru pe care au izbutit să-l afle a fost dispariţia misterioasă a „Pescăruşului". Fred Campster a citit ştirea într-o revistă de navigaţie, dar nimeni nu ştia dacă vasul pierise într-adevăr sau nu se întorcea dinadins, ca să nu-şi dezvăluie rezultatele călătoriei. Ulciorul cuprinzînd testamentul „Pescăruşului" pribegea încă în voia valurilor, sau zăcea poate pe ţărmul vreunei insule nelocuite.

Şi totuşi puţin a lipsit ca Ako să se vadă acasă! Într-un rînd, ei au trecut prin apropierea Rigondei, la depărtare de numai vreo optzeci de mile marine. Dacă ar fi fost vreme senină, poate că ochii lui Ako ar fi zărit şi ar fi recunoscut vîrful celui mai înalt munte de pe insula-i de baştină. Dacă vîntul de vest ar fi bătut ceva mai tare... dacă curentul ar fi abătut iahtul ceva mai spre est decît în itinerariul hotărît!...

Pe Fred Campster îl atrăgea cercetarea insulei necunoscute. Descoperirea ei n-ar fi trecut neobservată în presa mondială, iar numele norocosului descoperitor ar fi intrat în istorie.

Dar lucrul acesta nu s-a întîmplat. „Midnight Dream" şi-a urmat drumul, întorcînd prova spre nord. Au poposit în Insula Crăciunului şi insula Faning, apoi s-au îndreptat spre Hawai, unde au rămas trei luni, hoinărind de pe o insulă pe alta, sărbătorind cot la cot cu canacii sărbătorile lor, ascultîndu-le cîntecele şi lunecînd călare pe o scîndură peste crestele valurilor. Uneori, pe iaht erau poftiţi musafiri şi atunci în sunetul muzicii şi la lumina felinarelor de hîrtie multicoloră, perechile dansau îmbrăţişate.

Din Honolulu au plecat spre America Centrală, ca să ajungă de-a lungul litoralului apusean al continentului sudic pînă în Chili şi în Ţara Focului. Dar la Buenaventure, o veste neaşteptată, care i-a întîmpinat ca un trăsnet, a răsturnat toate visurile şi viitoarele proiecte ale călătoriei: murise Robert Campster şi Compania de navigaţie aştepta întoarcerea noului său director.

Veselia de pe iaht se curmă dintr-o dată. Fred Campster îşi prinse pe mînecă o brasardă cernită. Margot şi ceilalţi umblau cu mutre întunecate. În salon avu loc un sfat neobişnuit. Proprietarul iahtului nu mai putea avea decît un singur ţel şi o singură cale de urmat: cea care ducea cît mai repede către ţărmurile Angliei. Deoarece la ceasul cînd se primise telegrama Robert Campster era înmormîntat, n-ar mai fi avut nici un rost ca Fred să plece spre Europa cu un vapor de călători; cele cîteva zile cîştigate nu-i mai puteau fi de

nici un folos. De altfel „Midnight Dream" își putea mări iuțeala așa încît să ajungă și de data asta cu bine la destinație.

După ce și-a împrospătat rezervele de carburanți, iahtul s-a îndreptat spre Panama trecînd prin canal în Oceanul Atlantic. Cu motoarele lucrînd din plin, zorea pe drumul cel mai scurt către țărmurile patriei. Numai Ako se îndepărta cu fiecare milă de țara lui. Pe cer se iviră din nou constelațiile străine ale Nordului și din nou începură să se simtă adieri răcoroase. La Ako, însă, acum nu se mai gîndea nimeni.

2

Primăvara nordică, timpurie de data aceasta, îi întîmpină pe călători cu nori grei cenușii, cu vuiet trist de valuri zbuciumate, cu vînturi umede și cu ploi reci, mohorîte. Prea multă vreme îi alintase darnicul soare al Sudului. Schimbarea bruscă de climă îi zdruncină pe călătorii noștri. În largul Oceanului Atlantic Evelyn Dorman se plînse de un guturai nesuferit. Pe Reginald Gibs îl dureau dinții, iar ceilalți ajunseseră atît de friguroși, încît nu se mai puteau încălzi. Grace Gibs era îngrijorată ca nu cumva pielea ei bronzată să-și piardă pînă acasă strălucirea neasemuită care se capătă numai la Sud. Mare păcat dacă nu s-ar mai fi putut mîndri față de cunoștințe cu o piele atît de frumos și de uniform bronzată, tocmai într-o vreme cînd ceața iernii și aerul rece albea necruțător pielea nordicilor!

Ultima bucată de drum era și cea mai plicticoasă. Călătorii de pe iaht își petreceau cea mai mare parte a timpului în cabine. Viața laolaltă, dusă atît amar de vreme, le răpise parcă orice fel de vlagă și de interes. Începuseră să tînjească tot mai mult după obișnuitul trai tihnit de-acasă. Cu alte cuvinte, belșugul de impresii cules pe meleagurile străine îi obosise. Erau asemenea unui vas supraîncărcat, care nu mai e în stare să primească nici o încărcătură de preț. Numărau ne-

răbdători zilele și orele, îl tot întrebau pe căpitan dacă mai aveau cale lungă pînă acasă și își strîngeau din vreme bagajele.

De-a lungul călătoriei, „Midnight Dream" fusese scuturat numai în două rînduri de colții unei furtuni adevărate. Izbutise totdeauna să se aciuiască la vreme sau în cîte un port sau în vreun golf liniștit. Călătorii sperau să scape cu bine pînă la sfîrșit cînd în partea de nord a Oceanului Atlantic se stîrni deodată un uragan de primăvară. Bizuindu-se pe mașinile puternice ale iahtului, călătorii socoteau că vor putea ajunge la Canalul Sfîntul George înainte să-i prindă toiul prăpădului.

Cît de mic și de neputincios se arătă însă frumosul iaht, piept în piept cu năprasnica dezlănțuire! Cît de mici și de neputincioși se înfățișară oamenii aceia cutezători și mîndri, stăpîni peste atîtea bogății și peste atîția oameni, cînd bătrînul Neptun se porni să bată darabana din tobele lui cumplite! Fără să se atingă de mîncare, umblau ca beți prin coridoare, prin cabine, livizi și buimaci, pierzînd orice simț al umorului.

Ako nu mai prididea curățind mereu în cabine. Bărbații umblau încruntați, femeile erau tot mai năzuroase; ca și cum Ako ar fi fost vinovat de toate! Pînă și Margot, totdeauna apropiată și binevoitoare, nu mai scotea nici un cuvînt.

De pe puntea de comandă se vedeau în timpul zilei vapoare de transport, mari ca niște namile, luptîndu-se cu furtuna. De pe tot întinsul oceanului se înregistrau semnale de ajutor. Dar cum să mai ajute pe alții, cînd iahtul se afla în primejdie? O dată cu lăsarea nopții, „Midnight Dream" a trebuit să trimită în văzduh deznădăjduitele semnale S.O.S. Țărmul nu era departe. Un țărm stîncos și pustiu, cu insulițe colțuroase și cătune de pescari. Fără un golf potrivit, fără un port în care să se poată ancora! Talazurile uriașe se prăvăleau necontenit peste fleacul de jucărioară scumpă, pe care cîteva zeci de oameni tremurau pradă unei temeri sălbatice. Fiecare val smulgea cîte ceva. Puntea de co-

mandă se prăbușise, bărcile de salvare se rostogoleau printre creste. Apa ce pătrundea uneori în coș, ajungea prin ventilatoare pînă în secția mașinilor, împroșcîndu-i pe marinari cu dușuri ca de gheață. Îngrămădiți în salon, călătorii nici nu se mai gîndeau să se ducă la culcare.

— Ce zici, mister Campster, s-a isprăvit sau nu cu noi ? întrebau rînd pe rînd Grace Gibs și Evelyn Dorman. Crezi că „Midnight Dream" o să țină pînă la sfîrșit ? N-ar trebui să ne gîndim și la centurile de salvare ? S-ar putea să ne mai fie de vreun ajutor pe astfel de vreme ?

— Lăsați, c-o să fie bine ! îi încredința Fred, dar fără să se simtă nici el prea liniștit.

Pe scara ce ducea de la puntea de comandă în salon se ivi deodată căpitanul ; toți se întoarseră către el, în ochi cu aceeași întrebare în care intra și teamă, și neliniște, și rugă. Da, oamenii aceștia se rugau să fie scăpați de la pieire, pentru a-și putea trăi mai departe zilele lor fericite și senine, pentru a gusta pînă la capăt din toate bucuriile vieții. În clipele acelea poate că s-ar fi învoit să renunțe și la o sumedenie de bunuri : la vaza lor mare, la bogăția, la sorții lor de viitor.

— Merge, merge, domnule căpitan ? îl întrebă Fred Campster.

Celălalt răspunse încet, ca să nu-l audă femeile :

— Cam prost, mister Campster. Furtuna se mai domolește și nici țărmul nu-i prea departe... dar a ieșit din funcție comanda cîrmei. Vîntul și curentul ne împing spre țărm. Am vrut să vă dau de știre ca să fie toată lumea gata pentru orice întîmplare. Dar nu trebuie să-și piardă nimeni cumpătul căci am primit chiar adineauri răspuns de pe țărm la semnalele noastre S.O.S. : cum s-o mai potoli furtuna, au să trimită în larg o barcă de salvare. Se înțelege însă că pînă-n zori nu poate fi vorba de nimic.

Și cu toate că fuseseră rostite pe un ton nespus de rece și de liniștitor, cuvintele căpitanului stîrniră mare tulburare. Bărbații păliră, mușcîndu-și buzele. Femeile

se tăvăleau în hohote de plîns. Pe toți acești domni și toate aceste doamne cu carte și creștere aleasă pusese stăpînire o groază animalică, o nebunească teamă oarbă. Pojghița de civilizație, cu amăgitorul ei luciu, se topise într-o clipă.

Evelyn Dorman își luă la rost bărbatul fiindcă o atrăsese într-o aventură nesăbuită. Grace Gibs își înghiontea fratele, care voia s-o liniștească, încercînd să-și biruie și el teama. Și, firește, cu toții erau de părere că marele vinovat de tot ce se întîmpla era numai Fred Campster.

— Iaht! izbucni Walter Dorman. A făcut și el un sicriu plutitor și poftiți mă rog, oameni buni, la plimbare! Dar așa-s Campsterii de felul lor: cheltuiesc din buzunar șase penny și fac reclamă de o guinee!

— Eu n-am luat pe nimeni cu sila! îi răspunse indignat Fred. Voi v-ați ținut scai de mine!

— Ai auzit, Grace? țipa Reginald Gibs. Noi ne-am ținut scai de el, ba i-am căzut și în genunchi ca să ne ia cu el!

Cuvintele se încrucișau tot mai tăioase. Ochii scăpărau de răutate, fețele se schimonoseau mînioase, fiecare vorbă era muiată în fiere și otravă. Singură Margot privea ca de departe în jurul ei, uitată de toți și nepăsătoare la tot ce se întîmpla. Cînd însă iahtul își cutremură încheieturile din pricina unei puternice izbituri, toți înveninații se treziră ca unul, vrînd să dea buzna după centurile de salvare.

— Deocamdată, nu s-a întîmplat nimic, rămîneți liniștiți jos! le spuse căpitanul, tăindu-le drumul. Am atins lăturalnic o stîncă submarină.

...Pe cînd ziua se îngîna ursuză cu noaptea, vîntul mai izbi o dată jucărioara de altă stîncă submarină. Furtuna se potolise, dar marea tot se mai frămînta. De pe punte începea să se deslușească țărmul stîncos și pustiu. Cîteva rachete se înălțară în văzduh. Le răspunseră altele înălțate de pe țărm.

„Midnight Dream" se scufunda. Îngrămădiți pe punte, pasagerii și marinarii urmăreau cu privirea o

barcă albă cu motor care, desprinsă de țărm, înainta spre ei, luptînd din greu împotriva valurilor. Va ajunge oare la timp? Vor încăpea oare cu toții înăuntru?

Nu se crăpase bine de ziuă, lumina farului clipea neîncetat; și în vremea aceasta, sub puterea aceleiași ciudate vrăji ca în primele zile ale călătoriei, Margot nu-și mai lua ochii de la turnul alb și de la țîșniturile luminoase ce lunecau desenînd largi semicercuri mișcătoare pe marea zbuciumată.

3

Fred Campster se împăcase cu gîndul că va trebui să piardă iahtul acela frumos și scump, iar toți ceilalți se împăcaseră și ei cu gîndul că se pusese capăt și veseliei, și amintirilor din călătorie. Dar cînd barca cea albă, ajungînd la jumătatea depărtării dintre țărm și iaht, își schimbă deodată drumul cotind spre sud-vest, toți își pierdură capul.

— Nu vor să ne scape! striga Evelyn Dorman. Domnule căpitan, e oare cu putință să nu ne fi văzut?

— Ce-o fi asta? se miră și Fred Campster, apucîndu-și nervos binoclul. Au mai văzut ceva pe mare? Trebuie să le semnalizăm că nu-i vreme de pierdut. Cît o să mai putem ține așa?

— Cel mult o jumătate de oră... — îi răspunse în șoaptă căpitanul.

Iahtul lovit se apleca încet-încet pe o parte.

— Și pe urmă? întrebă și Walter Dorman. Vocea îi tremura, poate unde era atît de frig pe punte.

— Pe urmă, cine știe dacă n-o trebui să plutim o vreme pe deasupra apei? lămuri căpitanul. Cred că n-o să fie chiar atît de greu. Avem centuri bune.

— În apa asta rece? se îngrozi Grace Gibs. Dar o să înghețăm!

Strecurîndu-se încetișor sus, Ako se opri lîngă Margot.

— Să nu vă fie teamă, doamnă... — îi șopti el. Sînt un bun înotător. Rămîn alături de dumneavoastră și vă ajut eu să ajungeți la țărm.

În clipa aceea, barca o coti iar, și descriind ușurel un semicerc în jurul iahtului, începu să se apropie din partea de unde nu bătea vîntul. Toți răsuflară ușurați.

— Își cunoaște bine meseria — rosti căpitanul. Or fi făcut manevra din pricina bancurilor de nisip. Nu se puteau apropia de noi de-a dreptul.

Cei care se temuseră mai tare încercau în sfîrșit să zîmbească arătîndu-se grozav de voinicoși. Walter Dorman își aprinse o țigară, iar Evelyn și Grace își deschiseră gențile, ca să se privească în oglindă.

— O să scăpăm cu bine, draga mea... — își aminti în cele din urmă Fred Campster și de soția lui. Au să ajungă la vreme.

Margot încuviință tăcută din cap.

În barca ce se apropia, cei de pe iaht au văzut doi oameni cu mantale negre de ploaie și glugă pe cap. Unul ședea la cîrmă și supraveghea motorul, iar celălalt, la prova bărcii, ținea pregătită parîma de acostare și cangea. La vreo douăzeci de metri de „Midnight Dream", cîrmaciul opri motorul, căutînd să ajungă iahtul dinspre partea ferită de vînt. Marinarii apucară capătul parîmei și traseră barca pînă în coasta iahtului. Alți marinari desfășurară în grabă o scară de frînghie. De îndată ce scara fu legată, Walter Dorman sări cutezător peste balustradă, grăbit să părăsească vasul care se scufunda. Dar nici n-apucă să înceapă a coborî, cînd unul dintre cei veniți cu barca îl și lovi peste spinare cu coada cîngii.

— Mai încetișor, mister! Să coboare întîi femeile. Ai și dumneata destulă vreme!

Și l-a mai lovit o dată, în vreme ce doi marinari îl înșfăcau de umeri și-l trăgeau în sus, fiindcă Walter Dorman ținea zor-nevoie să coboare.

— Atunci du-te tu! îi strigă el supărat Evelynei. Ce mai aștepți? Nu vezi că acuși se duce sicriul la fund?

Au trecut cîteva minute pînă i-au transbordat pe toți în barcă. În cele din urmă pe iaht a rămas doar căpitanul, care mai zăbovea, parc-ar fi uitat sau ar fi așteptat ceva.

— Lasă prostiile, bătrîne, și hai de coboară! strigă la el cîrmaciul din barcă. Nu face jucăria asta cît viața ta! O să mai prinzi prilejul să te scufunzi și cu alt vas!

— Mă uit dacă nu cumva... — bolborosi căpitanul.

— Nu te mai uita și coboară! Trebuie să ne cărăbănim cît mai repede de-aici.

Renunțînd la gestu-i teatral, căpitanul iahtului „Midnight Dream" coborî cu mare sprinteneală în barcă; vasul se apleca tot mai amenințător într-o parte. În vremea aceasta, cîrmaciul dădu drumul motorului și îndepărtă barca în mers înapoi, apoi întorcînd-o, printr-o manevră rapidă, cu o sută optzeci de grade, o îndreptă spre țărm. Nu străbătuse decît vreo treizeci de metri, și „Midnight Dream" începu să se legene cînd pe-o parte, cînd pe alta, parcă și-ar fi dat duhul în vreme ce se scufunda. Cu ochii la vîrtejul clocotitor de deasupra prăpastiei de apă, cei salvați se cutremurară de groază.

În goana bărcii valurile îi împroșcau cu stropi ca de gheață. Privirile tuturor erau îndreptate spre țărm, numai Ako și Margot nu-și luau ochii de la cîrmaci, care, văzîndu-și liniștit de treabă, părea să fi uitat de tot ce era împrejur. Amîndoi îl recunoscuseră pe Edward Harbinger, chiar din clipa cînd îi auziseră vocea. Și ce mare i-a fost tulburarea lui Ako la vederea prietenului! Îi părea bine că sunase în sfîrșit ceasul răzbunării drepte, și a unei răfuieli bărbătești în care Harbinger îl va sili pe Fred Campster să plătească cu viața pentru tot răul săvîrșit. La urma urmei, Harbinger l-ar fi putut lăsa pe Fred pe iaht, ar fi putut spune că nu avea loc în barcă pentru toți. Era îndreptățit să-i ceară îndărăt tînărului Campster ceea ce fusese al lui, ceea ce i se răpise prin înșelăciune. Și totuși Harbinger nu spusese nimic, nici măcar nu-și

privise mai îndelung dușmanul. Îi scăpase pe toți și îi ducea pe toți la țărm. Sau poate că avea alte gînduri?

Cînd Ako își încrucișă privirea cu a prietenului, căutătura-i deschisă îi dădu să înțeleagă că îl recunoscuse. Ako a mai băgat de seamă cum Margot, care ședea la pupa bărcii, îi mîngîia pe ascuns mîna lui Harbinger. Și Harbinger zîmbise cu amărăciune, dar fără să-i furișeze vreo privire sau să-i spună vreo vorbă.

În scurtă vreme au ajuns la țărm.

4

Farul Crenlearock se înălța pe un povîrniș stîncos, ce pătrundea adînc în mare. Căsuța în care locuia personalul farului se afla la vreo patruzeci de metri de turnul subțirel, într-un colț ferit de vînturile locale dinspre vest. Nimic nu împodobea înconjurul acela rîpos și trist. Cîteva tufe ici-colo, pe lîngă casă, și cîteva straturi de flori mărturiseau străduințele omului de a înveseli priveliștea, străduințe ce rămîneau din nefericire aproape zadarnice.

După ce toți puseră mîna ca să tragă barca în șura care-i slujea de adăpost, Harbinger îi duse pe naufragiați în casă, iar ajutorul său, David Pane, se urcă în turn ca să stingă lumina.

— Numai dumneavoastră doi aveți în grijă farul? îl întrebă pe drum Walter Dorman, uitînd că tocmai Harbinger îl lovise nu de multă vreme cu coada cîngii.

— Da. Nici nu e nevoie de mai mulți — îi răspunse Harbinger. La fiecare două săptămîni sîntem schimbați.

— Și atunci vă duceți la odihnă în oraș? urmă Dorman.

— Cine vrea, poate pleca în oraș; dacă nu, poți rămîne și aici.

— Eu cred că nimeni nu face așa ceva — se amestecă Fred Campster. Cine să stea în pustietatea asta dacă se poate duce printre oameni?

— Atîrnă de vederile fiecăruia — spuse Harbinger. Eu, de pildă, nu m-am mișcat de-aici de șaptesprezece luni.

— Adevărat? Fred ridică mirat din umeri. Adică poate un om să ducă viața asta? Aici sau în închisoare, cred că e aproape totuna.

— De ce? E destul de interesant aici! Dar marinarul care petrece ani întregi departe de casa lui, se află într-o situație mai bună?

— Dumneata ai fost marinar? întrebă Fred.

— Toți funcționarii de la faruri sînt foști marinari.

— Da, firește, fiindcă trebuie să cunoască viața pe mare și regulile de navigație... semnalizările, itinerariile.

— Și ca să fie obișnuiți și cu singurătatea...

Ajunși în fața ușii, Harbinger își aminti de ceva și întorcîndu-se către ceilalți, le spuse:

— Și acum, vă rog să mă iertați. Numai cîteva clipe. Gîndiți-vă și dumneavoastră: gospodărie de burlac... mă duc să văd dacă sînt toate așa cum trebuie.

Petrecut cu zîmbete binevoitoare și oarecum încurcat, Harbinger se grăbi să intre în casă. Cei rămași afară se înșelau însă dacă-și închipuiau că avea de gînd să deretice prin odăi, să-și așeze patul sau să pună la loc mărunțișuri împrăștiate. Înăuntru nu era nimic vraiște, toate lucrurile erau la locul lor. Atît doar că pe masa lui se afla ceva care în momentele acelea nu prea avea ce căuta acolo. Acel ceva — portretul unei tinere femei — Harbinger îl ascunse într-un sertar al mesei, sub hîrtii; apoi, după ce mai așteptă puțin, el îi pofti pe toți înăuntru.

...În fața căminului în care ardea focul, călătorii se încălzeau și-și uscau hainele. Echipajul iahtului se cuibărise în celelalte camere. Bucătarul pregătea cafea și

jumări de ouă din merindele date chiar de intendent. După ce luară o gustare și se mai încălziră în jurul căminului, femeile trecură în camera lui Harbinger ca să se dichisească, în vreme ce bărbații au rămas să fumeze în camera de gardă a farului. Intrînd în legătură telefonică cu portul cel mai apropiat, Harbinger dădu de știre că iahtul „Midnight Dream" se scufundase. Călătorii salvați puteau pleca de acolo numai pe uscat, căci marea fiind încă mînioasă, nu se putea porni la drum cu o barcă atît de greu încărcată. Se vestise din oraș că se vor trimite în satul Crenlearock cîteva automobile, care însă nu puteau sosi decît pe seară. Astfel fiind, naufragiații trebuiu să-și petreacă toată ziua la far.

Walter Dorman se duse să înștiințeze pe doamnele călătoare. Fred Campster și Harbinger rămaseră singuri o bucată de vreme, deoarece Reginald Gibs se urcase în turnul farului ca să fotografieze împrejurimile. De bine, de rău, își putuse salva și aparatul fotografic.

Și acum, cînd încordarea pricinuită de groaznica primejdie se mai domolise, Fred Campster începu să vadă mai limpede lucrurile și oamenii din jurul lui. Edward Harbinger își scoase mantaua de ploaie și gluga. Îmbrăcat într-o călduroasă haină albastră, cu fața pîrjolită de soare și cu părul ușor zbîrlit, ședea la masă și scria ceva în jurnalul farului. Cu ochii pironiți asupra lui, Fred Campster își aminti deodată că parcă îl mai văzuse undeva. Trăsăturile acelea uscățive și bărbătești nu-i erau necunoscute. Se străduia dar nu izbutea să-și aducă aminte unde și cînd mai văzuse chipul acela. În cele din urmă întrebă :

— Nu cumva ne-am mai întîlnit ?

— Mi se pare că da, mister Campster — răspunse Harbinger fără să-și ridice ochii și scriind mai departe.

— Așadar mă cunoști ? se însufleți Fred, privind întrebător la intendentul farului.

— Da, vă cunosc. Dar asta n-ar însemna cine știe ce. Intendenții de faruri cunosc pe mulți din reprezentanții navigației maritime a țării lor.

— Dar eu n-am mai fost pe aici niciodată.

— Nici eu nu eram pe vremuri aici.

Și pentru întîia oară de cînd începuseră să vorbească, Harbinger se uită la Fred.

— Ne-am cunoscut noi? stărui nedumerit acesta. Iartă-mă, că te întreb așa... dar am de-a face cu atîția oameni, încît oricît aș vrea, nu-i pot ține minte pe toți.

— Se-nțelege. Mai cu seamă cînd ai avut de descurcat cu ei ceva mic de tot, ceva neînsemnat — răspunse Harbinger și pe față îi lunecă un zîmbet ironic.

— Aș putea să știu numele dumitale?

— Edward Harbinger.

— Harbinger...

Da; într-o clipă, Fred își aduse aminte totul și se simți deodată foarte prost. Aprinse pe negîndite un chibrit și-l duse la țigara care ardea. Omul din fața mesei, omul care, cufundat în munca lui, părea că nici nu-l vede, nu-i putea fi prieten. Și totuși omul acesta îl scăpase de la moarte pe el și pe soția lui, îi adusese teferi la țărm, iar ei se bucurau de ospitalitatea lui, pe meleagurile acelea sumbre, unde nici păsările nu-și făceau cuib și unde nici florile nu se încumetau să crească.

Fred Campster simți că-l apasă conștiința. Se ridică, ieși pe coastă plimbîndu-se îndelung de colo-colo. Deasupra stîncilor se roteau țipînd pescărușii. Pe mare nu se vedea nici un vas, nici o barcă. Numai stînci întunecate, numai apă zbuciumată și vuietul vîntului pe întinderi fără sfîrșit.

Cum de putea trăi aici un om? Cum de ajunsese Harbinger aici? Cu cît se gîndea mai mult la toate astea, cu atît își simțea inima mai grea. Descumpănit, obosit, se așeză pe un bolovan și rămase așa, pînă cînd Ako veni să-l poftească la masă.

După masă Harbinger luă locul ajutorului său şi intrînd de gardă, se porni să vegheze întinderile mării şi să înregistreze vasele ce treceau prin dreptul farului. Se duse apoi în magazia bărcilor ca sa mai vadă de năvoadele de care-şi făcuseră rost în primăvară, el şi cu Pane. In zilele de răgaz, pescuitul era o bună destindere. Ako îl găsi în magazie.

— Se poate intra ? întrebă insularul.

Chipul încruntat al lui Harbinger se lumină deodată.

— Intră, Ako, pentru tine se poate. Ia vezi, la voi pe insulă se cunosc astfel de meremeturi ?

Ako cercetă năvoadele şi pipăi împletitura moale cu plumbi în partea de jos şi cu flotoare de plută la cea de sus.

— Nu, mister Harbinger, noi n-avem aşa ceva.

— Cînd o să te duci acasă, să-i înveţi pe oamenii tăi să pescuiască şi aşa — îl sfătui Harbinger.

— La noi se pescuieşte bine cu undiţa. Ce-am face noi cu peştele dacă am pescui mai mult decît putem să mîncăm ?

— Ai dreptate, Ako, ce să faceţi voi cu atîta peşte ?... De ce n-ai rămas în Oceania cînd a ajuns iahtul acolo ?

— N-a fost chip să găsim Rigonda. Apoi mister Campster a aflat de moartea tatălui său şi a pornit îndată spre casă. Ar fi fost mai bine dacă rămîneam pe ţărm, în America ?

— Nu ştiu, prietene. Dar fără îndoială că pentru mister Campster ar fi fost mai bine dacă nu s-ar fi grăbit aşa de tare. Poate că nu l-ar fi apucat furtuna, şi-ar fi scăpat şi iahtul şi... n-ar fi dat nici cu ochii de mine.

— Ştia că sînteţi aici ?

— Se pare că nu.

— Dar doamna Margot... nu e aşa că ea ştia ?

— De ce crezi că ştia ?

— Mi-a dat să ascund o scrisoare de-a dumneavoastră. E și acum la mine.

Harbinger îl privi țintă în ochi:

— Ți-a dat să ascunzi scrisoarea mea?

— Da. Mi-a spus că nu vrea s-o arunce, dar că se teme să n-o vadă mister Campster, fiindcă ar suferi.

— Frumos! rîse încet Harbinger. Ar suferi! Cum se vede, grija ei mare e ca el să se simtă bine!

Și rîse iarăși, tare și disprețuitor.

Ako se schimba încurcat cînd pe un picior cînd pe altul. Văzîndu-l astfel, Harbinger îl întrebă:

— Ai ceva pe inimă, Ako?

— Nu, nimic. Mă gîndesc numai că acum o să vă fie mai ușor. Acum, cînd doamna Margot o să fie aici, o să fiți și dumneavoastră mai fericit.

— De ce crezi că o să rămînă aici?

— Era prietena dumneavoastră cînd ați plecat. Mister Campster v-a despărțit prin înșelăciune. Acum el n-o să mai poată face nimic și dacă o să-i cereți să v-o dea înapoi pe doamna Margot, o să trebuiască s-o dea.

— Crezi că ea s-ar învoi să rămînă cu mine?

— Ba bine că nu. E datoria ei. Și apoi ține mai mult la dumneavoastră decît la Campster.

— De unde știi?

— Știu eu, mister Harbinger. Știu, fiindcă de cîteva ori, pe cînd eram în Sud, ea mi-a cerut scrisoarea dumneavoastră. După ce o citea, mi-o dădea înapoi, dar vedeam că grozav ar fi păstrat-o la ea. Iar cînd v-ați apropiat adineauri de iaht... dacă i-ați fi văzut ochii! Mister Harbinger, n-am văzut-o niciodată privind așa pe Fred Campster cum vă privea azi pe dumneavoastră.

— Ah, Ako... — șopti cu un oftat Harbinger. Tu ești băiat bun și știu că-mi vrei binele, dar ar fi fost mai bine dacă nu-mi spuneai toate astea.

— De ce?

— Fiindcă ar fi fost mai bine să nu le știu... Margot nu poate rămîne aici și eu nu pot s-o chem la mine.

— De ce?

— Pentru că nu-mi dă voie mîndria mea, demnitatea mea de om. Să nu ceri niciodată și să nu primești mila unui om care te-a dispreţuit cîndva.

— Doar n-o să lăsaţi lucrurile așa cum sînt! Campster v-a jefuit, Campster v-a luat-o pe doamna Margot. A fost o faptă necinstită. Și oamenii albi îi pedepsesc pe ai lor pentru faptele rele. Aveți acum prilejul să i-o plătiţi lui Campster.

— Da, Ako, prilejul îl am. Și poate că o să-l și folosesc, dar nu așa cum îţi închipui tu.

Afară se auzeau pași. Cineva se apropia de magazia bărcilor. Ajungînd pînă-n prag, bărbatul se opri și spuse:

— Aș vrea să stau de vorbă cu dumneata, Harbinger.

— Intră, Campster, nu sta în curent — răspunse Harbinger, fără să se uite la celălalt.

Ako înțelese că venise în sfîrșit vremea unei răfuieli hotărîtoare și că prezența lui era de prisos. Dar cînd să iasă, Harbinger îi făcu semn din cap să rămînă. Fred băgă de seamă gestul.

— Mister Harbinger, ar fi mai bine să vorbim între patru ochi. E ceva care nu-l privește pe Ako.

— Dimpotrivă, Ako e tînăr și trebuie să știe de toate — răspunse Harbinger. E bine să-i cunoască și el pe semenii tribului meu sub toate fețele lor, ca să-și dea seama cine sîntem noi.

— Nu-mi vine să vorbesc despre astfel de lucruri în fața unui străin — stărui Fred.

— Lasă sfiala la o parte, mister Campster. De ce să alegi totdeauna drumul cel mai ușor și mai lesnicios?

— Vrei să mă înjoseşti?

— Nu cumva îţi închipui că am să mă înjosesc eu în fața dumitale? îi răspunse răspicat Harbinger.

— Bine, în ceea ce mă privește, n-are decît să rămînă. Dar să nu îndrăznească...

— Ba poate să îndrăznească orice, mister Campster. Te rog, fără condiții...

— Dar dumneata știi bine despre ce vreau să-ți vorbesc!

— Știu, Campster. Vrei să te justifici.

— N-ar avea nici un rost să-mi justific trecutul. Așa cum a fost, așa va rămîne. Nu vreau să mă dezvinovățesc. Și nici măcar nu-mi pare rău de tot ce-am făcut, fiindcă dacă nu aș fi făcut așa, aș fi pierdut mult în viață. Da, Harbinger, aveam nevoie de Margot. Am luptat pentru ea și am ieșit învingător. Am cucerit-o pe Margot, și sînt fericit că am cucerit-o fiindcă o iubesc. Așadar, după părerea mea, e foarte bine că am izbutit să te înving. În privința asta, conștiința mea e pe deplin curată, așa cum curată e conștiința oricărui bărbat care și-a învins rivalul în lupta pentru femeia iubită. Pot să te încredințez că Margot e fericită și că nu-i pare rău de încununarea luptei. Pînă aici toate au mers cum nu se poate mai bine.

Harbinger îl privea pe Fred de sus pînă jos. Îi prețuia mai mult îndrăzneala decît fățărnicia.

— Mai departe, Campster.

— Bine. După cum vezi, Harbinger, Margot e alături de mine și toate merg foarte bine. Noi sîntem mulțumiți de viața noastră. Cu dumneata însă, nu e tocmai așa.

— Viața mea s-o lași în pace, mister Campster. Nu ești tutorele meu.

— Mă ferească dumnezeu, nici n-aș vrea una ca asta. Dar să vorbim deschis: nu-mi place să faci pe victima, pe mucenicul. Dacă ai fost înfrînt o dată, asta nu înseamnă că ești osîndit să suferi mereu înfrîngeri. Spune, cui îi faci în necaz trăind în pustietatea asta? Mie? Pe mine nu mă mișcă. Soțici mele? Ea nu e vinovată. Ea știe că eu ți-am pus la îndemînă o viață mai ușoară, ea știe că dumneata

ai fi putut trăi foarte bine. Aşa că, retragerea mănăstirească de la Farul Crenlearock priveşte gustul dumitale personal. Totuşi, cînd ai venit aici, dumneata te socoteai desigur jignit de noi şi speraî că fapta dumitale o să ne cam sîcîie conştiinţa, o să ne cam chinuie, o să ne cam stingherească, et caetera... Manevra e zadarnică şi ar fi mai cuminte să încetezi cu toate fandoselile. Am să te numesc căpitan pe „Tasmania", fiindcă acum o să fie nevoie de bătrînul Farman în birourile companiei.

— N-o să ajung niciodată sluga dumitale, mister Campster — răspunse Harbinger, abia stăpînindu-se.

— Cum crezi. Dar dacă nu vrei să atîrni de mine, atunci te pot ajuta pe altă cale. Aş putea să-ţi dau bani...

— Şi ce speri să cîştigi?

— Un lucru mult mai bun şi mai cuminte decît o vrăjmăşie zadarnic irosită: prietenia dumitale.

— Eu n-am nevoie de prietenia dumitale, mister Campster, iar prietenia mea nu e de vînzare. N-ai s-o poţi cumpăra nici chiar cu cele treizeci de vapoare ale dumitale.

— Nu ţi se pare că te preţuieşti prea mult?

— Teamă mi-e că dumneata îi preţuieşti prea puţin pe ceilalţi oameni. Mister Campster, să ştii că nu eşti nici pe departe atît de bogat cum îţi închipui. Sînt lucruri pe care dumneata le socoteşti de mică valoare şi totuşi nu eşti în stare să le cumperi. Se înţelege că asta te roade şi o să te mai roadă încă multă vreme, dar e ceva care nu mă priveşte pe mine.

Fred Campster îşi strînse buzele şi, după o vreme, vorbi pe alt ton, încet şi rugător:

— N-am vrut să te jignesc. Dacă într-adevăr nu ţii la partea materială, atunci intenţiile mele cele mai bune puteau să-ţi pară nepotrivite; dar dacă eu ţi-aş întinde mîna ca un om care doreşte o împăcare

— spune, Harbinger, nici atunci nu mi-ai da-o pe a dumitale?

— Grozav de înduioşător şi grozav de făţarnic, mister Campster. Eu am şi primit din plata cuvenită: dumneata îţi simţi vinovăţia. N-am să-ţi îngădui însă niciodată să-ţi răscumperi vina pe un blid de linte. Păstrează banii pentru urmaşii dumitale; or să ştie ei să-i risipească-n vînt. Şi adoră-te mai departe singur, ca să-ţi ai sufletul împăcat. Nu mai încerca să cumperi prietenia şi dragostea oamenilor cărora le-ai scuipat o dată în faţă.

Campster se întoarse brusc şi ieşi.

— Ei, Ako, ai învăţat ceva din toate astea? întrebă Harbinger.

— Am învăţat că omul nu trebuie să-şi negustorească nici demnitatea şi nici onoarea.

— Aşa e, Ako. Să nu te vinzi niciodată, să nu te ploconeşti şi să nu te înjoseşti. Nu lăsa să ţi se calce în picioare mîndria ta de om pentru toţi banii din lume. Uneori n-ai încotro şi trebuie să-ţi pleci capul în faţa forţei, dar să nu ţi-l pleci niciodată în faţa perfidiei şi a minciunii.

...O oră mai tîrziu, se vestea prin telefon că maşinile pentru naufragiaţi sosiseră în satul Crenlearock. Pînă acolo toţi trebuiau să meargă pe jos. David Pane se duse cu ei, ca să-i însoţească şi se întoarse către seară, cînd Harbinger aprindea lumina în turn. La coborîre, acesta îşi întîlni ajutorul.

— Acum să ne împărţim darurile — îi spuse Pane, arătîndu-i un morman de nimicuri scumpe: tabachere de aur, broşe cu nestemate şi bani, căpătate la despărţire de la călătorii scăpaţi cu viaţă.

— Păstrează-le — îi răspunse Harbinger. Eu mi-am luat partea mea.

Vîntul se potolise. Şi intendentul farului privi marea gîndind că ar trebui să pună cîteva năvoade: fără îndoială că după o furtună atît de straşnică trebuia să se prindă mult peşte.

I

Cît a ţinut călătoria, Ako a învăţat necontenit. Începuse să ştie bine limba engleză şi putea citi cu uşurinţă orice carte sau ziar. Cînd i se întîmpla sa nu înţeleagă cîte ceva, atunci o întreba pe Margot. Intr-o zi, Fred Campster l-a găsit citind „Istoria colonizării"; s-a mirat la început că harapul ştia să citească şi că pe un biet pui de liftă păgînă putea să-l intereseze altceva decît pozele colorate; după ce a frunzărit însă broşura şi cîteva capitole, tînarul stăpîn s-a încruntat necăjit.

— Lucrurile astea nu-s pentru tine — i-a spus el. Tu eşti o slugă. Invaţă mai bine cum să serveşti la masă, fiindcă o să-ţi folosească mai mult timp în viaţă. In politica mondială ne descurcăm noi şi fără tine.

Fred Campster uitase însă ceva ce oamenii bogaţi uită mai totdeauna: că o slugă e şi ea o fiinţă conştientă, care gîndeşte, care e în stare să judece şi e însetată de învăţătură, la fel ca şi toţi ceilalţi oameni. Da, Ako era slugă, dar cu inima şi cu sufletul el era un om slobod, fără stăpîn; pe el nu-l putea clătina concepţia egoistă şi falsă a puternicilor lumii. După ce mintea lui fusese trezită de Mansfield, el privea toate cu alţi ochi şi vedea lucrurile aşa cum erau ele şi nu aşa cum voiau oamenii să le înfăţişeze. O faptă pe care el o judeca nedreaptă, rămînea tot nedreaptă pînă la urmă, ori cu cîte vorbe înălţătoare şi mincinoase ar fi înnobilat-o oamenii, vrînd s-o treacă drept preacinstită şi fără cusur. De multă vreme ştia el că în viaţa oamenilor albi e cumplit de multă minciună. Albii mînteau în traiul lor laolaltă, linguşindu-se pe lîngă cei pe care-i dispreţuiau, înjosindu-se în faţa celor pe care-i urau, şi ascultînd la prostiile de care ar fi trebuit să facă haz, căci acest lucru era socotit cuviincios, în vreme

ce necuviincios era să vorbeşti pe şleau, să-ţi arăţi simţămintele adevărate, să-ţi spui deschis părerea. Tot de dragul bunei-cuviinţe, mai erau şi alte soiuri de minciuni — cea socială şi cea internaţională, amîndouă şi mai sfruntate încă decît cele dintîi... Cînd în folosul clasei exploatatoare erau jefuite alte clase, atunci se spunea sus şi tare că e pentru binele întregii naţiuni. Cînd un stat mare se înfrupta cu sila din bunurile unui stat mic, oamenii nu înfierau actul de silnicie şi de jaf, ci, folosind anume cuvinte sunătoare şi umflate, îl înfăţişau ca o îndreptare a unor greşeli istorice, ca o apărare a intereselor propriei lor naţiuni, ca şi cum numai cei tari ar fi putut avea interesele lor vitale! Şi aceasta nu fiindcă oamenii n-ar fi înţeles nedreptatea şi făţărnicia unor asemenea fapte, ci se prefăceau cu bună ştiinţă că nu înţeleg, pentru tihna vieţii lor. Cei sfioşi şi mărginiţi ajutau pe degeaba la propovăduirea minciunii celor puternici, cei deştepţi şi cutezători se lăsau cumpăraţi cu bani, iar cei de necumpărat şi neînfricaţii erau îmblînziţi îndărătul gratiilor.

Oricine poate fi învinuit de nelegiuire. E destul să se oprească prin lege să vezi şi să pricepi. Dacă îndrăzneşti după aceea să-ţi deschizi ochii şi să gîndeşti, atunci eşti trecut drept nelegiuit şi pus pe aceeaşi treaptă cu un tîlhar şi un ucigaş, fie numai pentru vina de-a fi văzut jaful şi de a-i fi spus pe nume.

In lumea civilizată şi pe jumătate civilizată a fiinţat totdeauna sistemul tutelei, începînd cu familia şi sfîrşind cu statul. E unul din mijloacele cele mai simple sub care se ascunde asuprirea. Cel mai puternic a susţinut totdeauna sus şi tare că el are din moşi-strămoşi drepturi şi îndatoriri faţă de cei slabi, supuşii lui. Stăpînul care folosea munca argatului, patronul care-l storcea de puteri pe muncitor nu se gîndeau la vreo exploatare! Dar de unde! Se îngrijeau doar părinteşte de traiul lucrătorului, ca să aibă de pîine şi de lucru el şi ai lui; ajutor se

chema şi atunci cînd de pe urma grijii părinteşti nobilul ocrotitor se alegea cu mai mult folos material decît micul său ocrotit. Statele mari, puternice şi bogate, au socotit drept orfani popoarele coloniale. Sărmanii oameni cu piele neagră şi arămie! Pentru colonizatorul alb, ei erau nişte copii care nu ştiau ce să facă nici cu ei înşişi, nici cu produsele muncii lor, nici cu bogăţiile naturale ale patriei. Noroc de colonizatorul alb! S-a ivit de peste mări şi, ca un părinte grijuliu, i-a luat sub ocrotirea lui: i-a pus să muncească, să asculte, să fie sîrguincioşi, să nu ceară nimic în schimb şi, aşa cum îi şade bine unui adevărat părinte, i-a dezbărat de nazuri, de îndărătnicie şi de neascultare cu nuieluşa în mînă. Le-a mai propovăduit smerenia faţă de dumnezeu şi supunerea faţă de părintele cel alb, i-a învăţat ce e virtutea cu ajutorul biciuştii supraveghetorului, cu ajutorul puştilor şi al tunurilor. Băiat de treabă, orfanul muncea cu rîvnă şi nerecunoştinţa albilor îl amăra de multe ori. Dar la urma urmelor grijile părinteşti trebuiau răsplătite şi nici sudoarea nu se putea irosi zadarnic. O dovedeau desele încăierări dintre colonizatori: era de ajuns ca vreun popor mînat de aceleaşi „nobile simţăminte" să încerce a lua parte la grijile şi la ocrotirea unuia din triburile exotice, că se dezlănţuiau îndată certuri şi războaie în care ocrotitul n-avea dreptul nici să se amestece. Nu-l întreba nimeni pe care tutore îl preferă. Şi, lucru ciudat, asemenea orfani rămîneau mereu minori, necăpătînd niciodată în deplină proprietate moştenirea părintească. În vreme ce ei creşteau, învăţau şi se formau, tutorele gospodărea; în ziua majoratului, dacă ar fi venit vreodată şi ziua asta, cămara lor va fi goală; în schimb, vor fi pline hambarele tutorelui. Căci nu i se poate cere nici lui să muncească aşa, pe degeaba...

Şi care va fi răsplata acestor orfani, a acestei mase de triburi de tot soiul, pentru supuşenia lor? Tutorii i-au lămurit: răsplata este civilizaţia, adică

ziare, stofă de bumbac, patefoane, terenuri de sport, asistenţă sanitară, aziluri, biciclete, biserici, cîrciumi, săpun de toaletă şi atîtea altele de mare trebuinţă. Ciudat lucru mai e şi această civilizaţie, această culme a isteţimii minţii omeneşti! Dar de ce oare, dacă omul civilizat a fost atît de iscusit încît a izbutit să folosească forţele cele mai ascunse ale naturii, de ce dacă face maşini care să lucreze în locul lui, dacă poate nimici ciuma şi vărsatul, dacă poate să zboare prin văzduh şi să străbată adîncurile apei, de ce pe lîngă atîtea minunăţii ale lumii, el n-a luat în seamă şi n-a încercat să înlăture atît amar de rele? De ce atîta sumedenie de oameni rămîneau flămînzi, de ce pereau mii şi milioane de copii înfometaţi, de ce nenumărate fete şi femei se vindeau pe bani unor străini, pe care sigur că nu i-ar fi putut iubi? Cum de atîţia oameni care ţineau la viaţă ajungeau într-un asemenea hal încît, nemaiputînd s-o îndure, se aruncau în rîu, sau înghiţeau otravă, ca s-o sfîrşească o dată! Iată deci dovada că omul civilizat nu era chiar aşa de iscusit cum se credea, sau că în anumite împrejurări îşi uita înadins de iscusinţă, din anumite socoteli.

Răspunsurile la toate aceste întrebări Ako le căuta în cărţile pe care Mansfield îl sfătuise să le citească, precum şi în viaţa ce gonea pe lîngă el, ca un fluviu clocotitor. Cărţile acelea îi deschiseseră ochii făcîndu-l să descopere în toate întîmplările şi faptele omeneşti un înţeles ascuns, pe care stăpînii vieţii căutau să-l treacă sub tăcere; iar cînd aceasta era cu neputinţă, atunci aceşti stăpîni dădeau lămuriri neadevărate. Se slujeau cu uşurinţă de basmul milenar cu dumnezeu şi cu viaţa de dincolo de moarte, precum şi de vrafuri de legi, de care trebuiau să asculte orbeşte popoare întregi.

Ako a înţeles însă că oamenii albi nu sînt toţi deopotrivă. Vedea la fiecare pas cum un mic număr de bogătaşi cu averi nemăsurate şi cu mare putere prigonea şi exploata nemilos pe cei mai mulţi şi cum

între cele două tabere se dădea o veşnică luptă. Lacomi şi hrăpăreţi, cei puţini la număr nu făceau deosebire între negri şi albi, între arămii şi galbeni, ci îi exploatau pe toţi de-a valma.

Astfel fiind, Ako şi-a zis că ar fi fost greşit să-şi deosebească prietenii de duşmani numai după culoarea pielei şi după naţionalitate: puteau să fie şi erau cu adevărat duşmani oameni de aceeaşi naţionalitate, vorbind aceeaşi limbă şi, pe de altă parte, puteau să fie şi erau cu adevărat prieteni între ei, tovarăşii de nenorocire, milioanele de oameni cu piele diferită şi vorbind limbi felurite. Stăpînitorii, puţini la număr, de toate rasele şi toate naţionalităţile, pătura hapsînă a exploatatorilor — iată duşmanii lui Ako; iar săracii de toate rasele şi toate naţionalităţile, obidiţii lumii, adică cei nenumărat de mulţi, erau cu toţii prietenii lui, de care putea şi chiar trebuia să fie alături. Ako îşi dădea seama că Fred Campster, Walter Dorman şi Reginald Gibs făceau parte din cei puţini la număr, iar Bobby Grayne, Mansfield, Harbinger şi milioane de muncitori englezi făceau ca şi el parte din cei mulţi. Între aceste două lumi nu era loc. Între aceste două lumi era dreptatea şi nedreptatea, era o luptă veşnică, în care biruinţa va străluci cîndva de partea dreptăţii.

Iată la ce cugeta adesea şi ceea ce-l interesa pe Ako. Se înţelege că asemenea gînduri erau nepotrivite pentru o slugă şi de aceea Ako nici nu putea fi o slugă. Fred Campster înţelesese şi el aceasta, mai cu seamă în urma neuitatei discuţii la care insularul fusese martor.

Gîndul că flăcăul tuciuriu ştia de înjosirea ce-o îndurase, îl apăsa pe Fred. Din ziua aceea a şi început să-l urască, dar ştiind cît ţinea Margot la polinezian, se străduia cît putea să nu se dea de gol. Nedorind însă s-o ducă în felul acesta prea multă vreme, chibzui în sinea lui cum să se descotorosească de Ako.

Intr-o zi, cînd se întorsese de la Liverpool, iar Margot era dusă pe la croitorese, Fred îl pofti la el pe insular.

— Tot mai vrei să te duci la tine acasă ? îl întrebă el. Sau poate că te-ai răzgîndit și rămîi aici ?

— Nu, mister Campster, nu m-am răzgîndit de loc — îi răspunse Ako. Ce să fac eu aici, la Nord ?

— Da ? Bine. Uite, acum ai putea să ajungi în Sud — urmă Fred. Unul din vapoarele mele o să plece curînd în Australia. Dacă vrei, te trec marinar pe „Aspatria", dar trebuie să pleci îndată la Cardiff. Primești sau nu ?

Întrebarea suna ca o poruncă.

— Bine, sir... — încuviință Ako.

Își strînse lucrurile și două ore mai tîrziu se afla în tren, fără a mai fi apucat să-și ia rămas bun de la Margot.

Seara, Fred Campster își înștiință soția că Ako ceruse chiar el să plece.

— Mi-a spus că s-a săturat de atîta slujit, că pentru el slujitul e ceva umilitor. Ce puteam să fac decît să-l trimit pe un vapor de-al nostru care pleacă zilele astea în Australia ? Tu l-ai răsfățat ca pe un frate și el uite cum îți plătește. S-a plictisit domnul să te slujească. Ia să te uiți, draga mea, dacă nu ți-o fi șterpelit la plecare ceva din lucruri. De la un om ca el te poți aștepta la orice. S-o fi trăgînd poate și din canibali.

— Ciudat... — răspunse gînditoare Margot. Dacă s-a săturat să ne slujească, de ce nu mi-a spus-o și mie ?

— Poate că-l mustra conștiința să ți-o spună chiar în față. Apoi, luîndu-i mîna, Fred începu să-i mîngîie degetele, zîmbind mereu. Ghici, draga mea, ce veste te așteaptă ! Și fiindcă Margot nu răspundea nimic, el urmă : Poimîine ne ducem la Liverpool. Sîntem poftiți să luăm prînzul la lordul-primar. După cum mi s-a spus, vecinul tău de masă va fi un văr al reginei,

ducele de Northumberland. Un duce în carne și oase, Margot! Ce mai zici?

— Adevărat? Ochii tinerei femei străluceau. Am să stau alături de ducele de Northumberland?

— Da, da, alături de vărul reginei — stărui Fred.

Obrajii lui Margot se îmbujorară de emoție și de plăcere. Nu se mai gîndea la plecarea neașteptată a lui Ako; ce însemna un polinezian de prin Oceania pe lîngă un duce în carne și oase!

2

Fred Campster îi spusese insularului că „Aspatria" va pleca din Cardiff de-a dreptul spre Australia. De fapt, vaporul acesta mare fusese afretat pentru Port-Said cu o încărcătură de cărbuni, iar de-acolo plecase în Romînia după grîu. Cînd s-a întors în Anglia, a primit o nouă sarcină: să ducă o încărcătură de mărfuri la Bombay și de-acolo să treacă la Melbourne: mai tîrziu această hotărîre a fost schimbată din pricina unor întîmplări mari și neașteptate: Pe cînd „Aspatria", pe bordul căreia se afla Ako, trecuse Gibraltarul și se îndrepta spre Strîmtoarea Messina, undeva în Nord izbucnea un mare război.

La Port-Said, Ako află din ziare de luptele sîngeroase care se dădeau în Belgia, în Polonia și în Prusia Orientală. Părea ciudat că tuciurul știa mai multe despre adevăratele pricini ale izbucnirii războiului decît cea mai mare parte a călătorilor europeni. Ei credeau că sîngeroasa încăierare fusese stîrnită de glontele ucigător tras de un student sîrb la Sarajevo, asupra arhiducelui Franz-Ferdinand, moștenitorul tronului austro-ungar, ca și cum popoarele s-ar fi putut încăiera într-un război pe viață și pe moarte din pricina unui singur om! Ako își dădea bine seama că de vină sînt frictiunile și contradicțiile istorice, marile „griji" tutelare față de triburile „minore", goana nebunească după piețe de desfacere și după materii

prime. „Părinții" albi se băteau între ei pentru dreptul de a administra moștenirea copiilor de culoare, pentru dreptul de a ciomăgi și a pedepsi, de a „educa" și de a se îmbuiba în numele sfînt al civilizației. Îmboldiți de lăcomie și de o ură nestăvilită, ei căzuseră pradă ispitei primejdioase. Era limpede că, o dată început, măcelul nu va înceta pînă în clipa istovirii unuia dintre potrivnici. Cel care va putea ține mai îndelung, se va umfla în pene și-l va umili pe cel istovit. Iar dreptatea va fi cu el.

La Port-Said, căpitanul „Aspatriei" a primit poruncă din partea companiei de navigație ca îndată ce va descărca marfa la Bombay, să se întoarcă în Marea Mediterană și să treacă la dispoziția comandamentului militar al Antantei. Vasul comercial a devenit astfel un vas militar de transport, echipajul fiind socotit mobilizat pînă la sfîrșitul războiului. Iată de ce Ako nu putea părăsi vasul.

Au navigat vreme de un an și mai bine pe Marea Mediterană, între Franța, Algeria, Egipt și porturile de pe coasta Asiei Mici, transportînd trupele Antantei și materiale de război, pînă cînd, într-o noapte, o torpilă de-a dușmanului a aruncat vaporul în aer. Proprietatea lui Fred Campster s-a dus la fund, de unde n-a mai ieșit niciodată. O parte din echipaj a pierit. Ako a izbutit să ajungă cu o barcă de salvare pînă la una din numeroasele insule ale arhipelagului grec, împreună cu alți doisprezece camarazi. Au fost încadrați îndată într-o unitate militară de debarcare și, după cîtăva vreme de instrucție, au fost trimiși pe peninsula Galipoli ca să lupte împotriva turcilor.

Vreme de un an și jumătate, Ako a fost pe front: a învățat să mînuiască armele și a luat parte la multe lupte înverșunate. Piereau unii după alții noii lui cunoscuți și tovarăși de luptă — englezi, irlandezi și scoțieni; mulți din ei, rămași schilozi pe viață, au fost evacuați la Smirna și la Alexandria, dar sprintenul nostru insular n-a fost rănit niciodată și a sfîrșit războiul cu gradul de sergent, comandant al unei grupe

de infanterie. Pentru faptele sale de arme, Ako a fost decorat în două rînduri, dar în adîncul sufletului el prețuia mai puțin decorațiile decît priceperea de a lupta cu mijloace moderne și decît experiența căpătată, care ar fi putut să-i prindă bine cîndva.

Ecoul salvei de pe „Aurora" — salvă ce a bubuit în Nord, vestind începutul unei noi ere în istoria omenirii — a ajuns și pînă la urechile lui Ako. Lumea întreagă asculta pașii Marii Revoluții din Octombrie. La orizontul istoriei se aprinsese o mîndră lumină purpurie, vestind popoarelor obidite începutul unor noi vremuri și a unei vieți noi. Inima lui Ako își făuri și ea o nouă credință: dorul de libertate și dreptate al celor asupriți și atît de înjosiți nu mai era un vis searbăd și de neîmplinit. Sus, la miazănoapte, se dezlănțuise o nouă și uriașă forță, la miazănoapte se cucerise biruința asupra nedreptății. Dacă lucrul acesta a fost cu putință acolo, el e cu putință și în alt colț al lumii, în orice țară unde mai bîntuie încă puterea întunecată a nedreptății.

In scurtă vreme Ako s-a văzut iarăși pe un mare vas comercial, în drum spre Sudul îndepărtat.

Vreme de cîteva săptămîni, vasul a colindat pe întinderile triste ale Oceanului Indian, pînă ce s-au ivit la orizont țărmurile Australiei. Cînd în cele din urmă vasul a tras la țărm în golful Sidney, Ako și-a luat rămas bun, cu sacul lui de marinar pe umăr.

De-aici, de la răscrucea atîtor drumuri către cele mai îndepărtate unghere ale Oceanului, voia insularul să pornească fără de odihnă, în căutarea patriei sale pierdute.

3

In anii următori, pe insulele dinspre sud-est și în porturile Oceanului Pacific, se ivea cînd și cînd un călător ciudat, pribegind ca un duh rătăcitor de la un arhipelag la altul; omul își pleca pretutindeni urechea

la povestiri marinărești și la legende băștinașe, privind lungi călătorii pe mări depărtate și spre insule necunoscute. Cîtă vreme a avut bani, Ako a plătit căpitanilor de vapoare ca să cutreiere de la o insulă la alta. Cînd sosea undeva, părăsea îndată vasul și se amesteca printre insulari și colonizatori. Peste cîteva săptămîni sau luni, după cum găsea prilejul, se îmbarca iarăși pe alt vas și straniul pribeag pornea iarăși mai departe.

Cînd banii agonisiți de pe vremea cît slujise la oamenii albi se sfîrșiseră, Ako începu să se angajeze marinar pe corăbiile cu pînze ce se îndreptau către insulele răzlețe ale oceanului sudic, în căutare de copra și de fructe uscate. A străbătut astfel Oceania în lung și-n lat, cîțiva ani de-a rîndul. Aflînd din ziare de o expediție gata să plece într-o călătorie îndelungată cu scopul de a cerceta adîncurile și curenții mării, el a plecat repede într-un port, la o mie de kilometri depărtare, unde s-a ținut scai de conducătorul expediției pînă cînd, în cele din urmă, s-a văzut angajat. Vasul expediționar a lipsit trei ani încheiați, iar itinerariul a cuprins toată partea de sud-est a Oceanului Pacific, atingînd și o regiune în Antarctica. Întors din călătorie, Ako nu s-a dedat la odihnă și petreceri ca tovarășii lui, ci banii cîștigați i-a folosit tot pentru cercetări. Încredințat că vapoarele comerciale nu-i mai puteau fi de folos, el a străbătut cele mai nebănuite unghere ale Oceaniei, cot la cot cu băștinașii acelor insule îndepărtate, pe plutele și-n bărcile lor primitive. Cînd rămînea fără bani, căuta de lucru în porturi și la plantații, dar nu se statornicea nicăieri. Pe oamenii albi îi uimea istețimea lui, pe insulari îi uluiau cunoștințele lui întinse. Nu mărturisea însă nimănui de unde le învățase toate. Printre europeni se purta ca un alb, purta veșminte la fel ca albii. Vorbea englezește ca un englez, citea, scria și socotea mai bine decît orice agent comercial obișnuit. Dar cînd o mare firmă voise să-l numească reprezentant într-o insulă fertilă din Polinezia, cu populație numeroasă, Ako n-a

vrut să primească, deși i se făgăduia o leafă bună. Cîtă vreme se afla printre insulari, vorbea cu ei pe limba lor, folosind în convorbiri noțiuni pe care aceștia le cunoșteau, așa încît să poată înțelege tot ce le spunea. Bătrînii triburilor îl stimau, îi ascultau sfaturile și părerile.

Ako n-avea însă astîmpăr. Nu putea nici să rămînă locului, nici să prindă rădăcini. Venea de peste mare ca o boare de vînt proaspăt și după ce stîrnea foșnetul în frunzișuri, gonea tot mai departe.

Și anii treceau așa, unul după altul. Nu dăduse încă peste comoara căutată și nu se simțea obosit, dar cînd și cînd îl chinuia îndoiala : oare nu erau zadarnice toate strădaniile lui ? Își va găsi el insula ? Gîndul că și-ar fi putut pierde pentru totdeauna patria, gîndul că n-o s-o mai vadă niciodată, îl înnebunea. Nu voia și n-avea dreptul să moară printre străini, fiecare celulă a ființei sale năzuia către pămîntul tinereții, către țărișoara lui pierdută. Mai devreme sau mai tîrziu, ochii lacomi ai colonizatorului o vor descoperi și atunci va începe prăpădul, nenorocirea, pieirea. In ceasul acela greu, Ako voia să fie acasă, alături de ai lui. Știa că el le-ar fi fost de mare trebuință, mai ales după tot ce văzuse și tot ce auzise pe nenumăratele insule ale Oceaniei, unde gospodăreau de multă vreme tot soiul de colonizatori.

Ako văzuse arhipelaguri întregi ai căror băștinași pieriseră aproape toți, după două generații, din pricina vieții grele și a molimelor aduse de colonizatori. El văzuse cu ochii lui o insulă mare, populată cîndva de către un trib înfloritor de aproape șaizeci de mii de oameni, trib care acum nici nu mai exista ; cei mai mulți dintre ei pieriseră, iar cele cîteva mii de supraviețuitori fuseseră duși în robie pe alte insule, pe la plantații și prin mine ; își trăiau acolo zilele, asemenea vitelor de muncă puse la jug ; urmași ai unor locuitori liberi de odinioară, nenorociții ajunseseră ca niște biete umbre ; pe spinarea și peste capul lor dănțuia biciușca supraveghetorilor, în vreme ce slujitorii

bisericii și propovăduitorii feluritelor credințe se întreceau să schilodească și să învenineze cu veninul otrăvit al religiei duhul lor iubitor de libertate. Mult sînge și multe lacrimi au curs și mai curgeau încă pe insulele acestea. În cele din urmă, Ako a făcut cunoștință cu unele metode și procedee ale acestor „purtători de civilizație", precum și cu isprăvile lor. Nici un tîlhar de drumul mare nu le semăna în cruzime; tîlharul se năpustește doar asupra cîtorva inși și faptele lui se izbesc de legile țării în care trăiește, pe cîtă vreme activitatea „civilizatoare" a colonizatorilor primejduia viața unor popoare întregi, sub scutul nerușinat al unor legi născocite și statornicite de ei înșiși, căci nimeni și nimic nu-i stingherea în munca lor sălbatică.

Inima lui Ako sîngera cînd se gîndea că micul lui popor ar putea cădea în ghearele acestor tîlhari. Ar mai fi fost atunci, într-un îndepărtat colț al Oceanului Pacific, încă o insulă nefericită și încă o populație în pragul pieirii. Iată de ce dorea el atît de pătimaș să ajungă acasă înainte ca grozăvia să înceapă. Fiecare zi irosită îi sporea și grija, și durerea.

Anii treceau. Și treceau de-a surda. Se împliniseră nouă ani de cînd Ako fusese luat de-acasă.

Dar tocmai atunci s-a întîmplat ca el să cadă greu bolnav, pentru întîia oară în viață.

4

Boala a început cu cea mai neînsemnată răceală și s-a sfîrșit cu o congestie pulmonară. Dacă în vremea aceea Ako nu s-ar fi aflat pe una din insulele mari ale Arhipelagului Paumotu, unde se găsea un medic și un mic spital, răul ar fi luat o întorsătură proastă. Băștinașii la care locuia insularul, crezîndu-l bolnav de friguri obișnuite, l-au cocoloșit cu tot felul de leacuri băbești. Se mirau însă că nu-i trecea tusea și că avea dureri de cap.

Tînărul medic Collinson, venit acolo cu o jumătate de an înainte, a găsit bolnavul într-o stare de mare slăbiciune. Collinson auzise cîte ceva despre Ako, îi cunoștea popularitatea și influența asupra insularilor și dacă a stăruit să-l interneze numaidecît în spital, n-a fost numai din marea lui iubire de oameni, ci mai ales dintr-o chibzuială profesională: dacă Ako se va lăsa îngrijit, atunci și ceilalți insulari care aveau atîta încredere în el nu vor mai fugi nici ei de doctor.

Nu i-a trebuit lui Collinson prea multă vreme pentru a-l convinge pe bolnav.

— Doctore, vezi că eu nu am deocamdată cu ce să-ți plătesc îngrijirea... A fost singura împotrivire a lui Ako. Dacă m-oi face însă bine, n-o să-ți rămîn dator.

Ako a fost trimis îndată într-un bungalow mare, căruia i se spunea spital și Collinson s-a apucat să-și dea atîta osteneală, de parcă ar fi fost în joc nu numai viața insularului, ci propria sa viață. Era un om tînăr și blînd, unul din originalii a căror fire romantică îi făcea să renunțe la o carieră frumoasă în metropola țării lor, pentru a se surghiuni de bună voie la capătul lumii. În vreme ce unii colegi de institut ai lui Collinson cîștigau bani la Nord, cu clientela lor particulară, în vreme ce alții intrau ca asistenți la marile spitale și sanatorii, el ducea lipsă de clienți și se lupta cu concurența pe care i-o făceau vracii. În schimb, nici Collinson nu-și irosea vremea zadarnic. Dacă bolnavii nu veneau la el, asta nu însemna că nu se putea duce el la ei.

Tînărul medic a început să cerceteze amănunțit lepra, boala numită „elefantiazis" și alte boli de piele haine ca niște blesteme, specifice tropicelor. Cu observațiile și descoperirile făcute într-o jumătate de an, Collinson ar fi putut face o lucrare științifică, dar, modest din fire, el nu alerga cu limba scoasă după titluri academice. Voia doar să știe mai mult decît știau contemporanii și înaintașii lui, voia să descopere elemente noi, să dea la iveală o descoperire

care să slujească științei în chip de nouă și puternică armă. Pentru ca să-și ușureze munca, tînărul Collinson cumpărase sute de cărți și se abonase la o mulțime de reviste, deși unele din ele nu erau în directă legătură cu cercetările lui. În felul acesta era însă mereu la curent cu noutățile din lumea întreagă și mai cu seamă de pe cuprinsul nemărginit al Oceanului Sudic.

Cînd Ako a intrat în convalescență, Collinson i-a dat să citească ziare și reviste proaspăt sosite. Insularul stătea în pat și afla noutăți despre ceea ce se petrecea în toate colțurile lumii: războaie, întreceri sportive și expedițiile mai de seamă. Cerceta cu luare-aminte ilustrațiile înfățișînd viața și oamenii ținuturilor îndepărtate. Ceea ce li se părea însă celor mai mulți însemnat și vrednic de interes, pe el îl lăsa rece.

Într-un rînd — după ce Ako părăsise patul — doctorul Collinson îi dădu cîteva reviste noi de geografie. Așezat într-un jilț pe balconul bungalow-ului, el tăia foaie după foaie, citind titlurile și privind ilustrațiile. Deodată inima îi tresări. Se ridică fără să vrea și se așeză iarăși, cu ochii ațintiți asupra unei fotografii: înfățișa țărmul unui golf, cu cîteva colibe străjuite de un crîng de palmieri, și cu un grup de băștinași în dreptul mai multor luntri. Ce greu își stăpîni Ako un strigăt de uimire! Închise ochii pentru o clipă, ca să-i deschidă și să se uite iarăși la fotografie. Nu, nu aiura și nici nu visa, era într-adevăr aievea!

Ako recunoștea colibele și colțul acela al golfului. Cu cît privea mai bine, cu atît deslușea în grupul de oameni chiar chipuri cunoscute: oare cel de colo nu e chiar taică-său Ono, iar celălalt nu e frate-său Oneaga, peste care anii trecuseră, dar a cărui căutătură aducea cu a lui Ako? Zadarnic o căuta însă pe draga lui Nelima, zadarnic pe bătrînul Gitahi și pe maică-sa, Tuli. Dedesubtul fotografiei stătea scris: „Băștinași din Rigonda".

Pe lîngă o negrăită bucurie, Ako se simți cuprins de o nostalgică teamă : albii i-o luaseră înainte. Ei se și aflau *acolo,* iar el era departe de ai lui. Pînă o ajunge el acasă, cine știe ce prăpăd va fi lovit insula ! Asemenea temeri erau îndreptățite de chiar lămuririle publicate în revistă.

După nouă ani de pribegie pe ocean, ulciorul căpitanului Mobs fusese pescuit în cele din urmă pe țărmurile Americii de Sud de către un marinar al unui vapor englezesc. Trei luni mai tîrziu, în fața țărmurilor Rigondei, se ivise un mic vas de comerț, avînd pe bord un reprezentant al „Companiei comerciale a Mărilor Sudului". Vreme de două săptămîni noii veniți cercetaseră particularitățile insulei și avuțiile ei naturale, după care cercetări, Compania comercială a Mărilor Sudului se și grăbise să capete o concesie pentru exploatarea Rigondei și stabilirea de relații comerciale cu locuitorii ei. Micul vapor de comerț adusese la Sidney o încărcătură de copra și probe de zăcăminte, apoi curînd după aceea, Rigonda fusese trecută drept punct comercial stabil, cu un agent al companiei instalat chiar pe insulă. Ako află din revistă că se organizase o legătură de transport cu Rigonda : de două ori pe an se ducea în insulă un vapor cu mărfuri, vapor care pleca de acolo cu alte mărfuri pregătite pentru export. În afară de aceasta, era de prevăzut că în viitor Rigonda va deveni o bază în sprijinul balenierelor, care-și vor putea împrospăta pe insulă rezervele de apă și de merinde. Autorul articolului informativ, pesemne cunoscător în ale economiei politice, dădea diferite sugestii arătînd că se putea construi în Rigonda o fabrică pentru prelucrarea unturii de cașalot, cît și un șir de magazii trebuincioase ; balenierele s-ar fi putut lipsi astfel de vasele mari ce le slujeau drept bază. Solul insulei făgăduia plantatorilor perspective bogate. Într-un cuvînt, „tutorii" adulmecaseră iarăși mare rost de procopseală.

Ultimul vapor plecase la Rigonda cu vreo două săptămîni înainte. Ako putea ajunge acasă cel mai curînd peste o jumătate de an, dar pentru aceasta el trebuia să plece din Paumotu fie în Noua-Zeelandă, de unde pleca vaporul numitei Companii comerciale, fie la Tahiti, pe unde trecea itinerariul acelui vapor.

Încă o jumătate de an! Acum, cînd găsise drumul către casă, lui Ako îi ardea pămîntul sub picioare. Îi venea să se urce într-o luntre de-a insularilor și să gonească încotro îl chema inima și marele simțămînt al datoriei față de ai lui! Dar era încă prea slab pentru asemenea călătorie; doctorul Collinson nu l-ar fi lăsat să plece pînă ce nu l-ar fi văzut în toate puterile.

Ako își zise că era mai bine să nu vorbească nimănui despre descoperirea făcută. De ce să afle albii legătura strînsă, legătura de sînge, dintre el și insula proaspăt descoperită? Dacă străinii nu l-ar fi ținut acolo, cu sila, atunci ar fi putut să ajungă acasă la timp...

CAPITOLUL XIII

1

Socotelile doctorului Collinson nu dăduseră greș. După ce Ako s-a făcut bine, insularii au găsit singuri drumul către bungalow-ul medicului care, de atunci, n-a mai dus lipsă de pacienți. Neavînd bani sau altceva prețios ca să-i răsplătească osteneala, Ako și-a arătat recunoștința într-un chip mult mai folositor decît orice onorariu: le-a vorbit locuitorilor despre temeinicele cunoștințe ale doctorului și despre priceperea lui, care erau mult mai de seamă decît istețimea și priceperea tuturor vracilor laolaltă. Ce făcea Collinson nu era nici înșelăciune, nici farmece, ci faptă bine chibzuită: cînd cineva se îmbolnăvește, să se ducă fără teamă la doctor, căci doctorul este un nedezmințit prieten al oamenilor cu piele colorată.

Pe cei dintîi bolnavi, printre care se afla și căpetenia insulei, Ako i-a dus chiar el la Collinson. Încredințat că medicina științifică începuse a cîștiga încrederea locuitorilor, fostul bolnav socoti că-și făcuse din plin datoria și, cu inima ușoară, își luă rămas bun de la insulă. Urcîndu-se pe o goeletă de comerț, el ajunse pînă la Tahiti, pe unde trecea drumul cel mai de seamă al balenierelor și al vapoarelor comerciale. De acolo se putea pleca în anumite epoci ale anului pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale Oceaniei și tot pe acolo treceau vapoarele de poștă, vasele de comerț, iahturile de plăcere, convoaiele de luntri ale insularilor. Ako nu destăinuia nimănui țelul urmărit. Îi întreba pe marinari încotro se îndreaptă și pe urmă, cu ajutorul hărții geografice, vedea dacă itinerariul acela l-ar fi apropiat sau l-ar fi îndepărtat de patria lui.

Șase săptămîni a așteptat Ako pînă cînd în port a sosit baleniera „Rapid", un mic vas de construcție modernă. A aflat apoi de la marinari că înainte de a începe vînătoarea de cașaloți, vasul se va abate pe la Rigonda pentru a studia posibilitatea creării pe insulă a unei baze de uscat.

— N-aveți cumva nevoie de oameni? îl întrebă Ako pe timonier. Am slujit pe o balenieră și sînt tocmai în căutare de lucru.

Timonierul i-a spus lui Ako să aștepte și s-a dus de s-a sfătuit cu căpitanul. La drept vorbind, echipajul balenierei „Rapid" era complet, dar pe vasele de vînătoare un om mai mult nu strică niciodată. Polinezienilor le mergea faima de buni marinari și pe lîngă toate celelalte, flăcăul părea a fi foarte dezghețat. După un examen la care a trebuit să arate că cunoaște busola, că știe să mînuiască timona, macaraua și dispozitivele de tachelaj, Ako a fost primit ca marinar. Tot timpul cît a slujit, el și-a tăinuit și trecutul, și planurile de viitor. Tovarășii de muncă îl socoteau fire închisă și tăcută, de la care cu greu se putea scoate o vorbă. Dar cum își îndeplinea

conștiincios toate îndatoririle, marinarii îi dădeau pace.

Vîntul și elicea goneau vasul spre sud-est, încotro se afla patria lui, scumpa lui patrie! Fiecare ceas, fiecare clipă îl apropia de Rigonda, căreia îi dusese dorul de-a lungul anilor nesfîrșit de lungi și de amari. De cîte ori nu-și ațintise privirea în zare, plin de o negrăită nădejde, ca să și-o întoarcă după aceea, întristat și dezamăgit! Și în sfîrșit, venise ziua cînd știa că-și va vedea visul cu ochii, dar mai știa și că trebuie să-și ascundă bucuria și să nu scape nimănui nici o vorbă.

2

Pe la patru dimineața Ako intră de cart. Motorul vasului duduia înfundat. Vîntul împrăștia pe deasupra mării fumul coșului și vălătucii îngemănați se tîrau după pupa ca o creangă înflorită, ruptă de trunchi. Pînzele cenușii, pline cu pete gălbui, erau mereu întinse.

Ako stătea la prova cu ochii spre răsărit; inima îi tresări deodată; țîșniseră în sus, de sub orizont, cele dintîi raze ale soarelui. Fața oceanului se aprinsese, ca și cum o revărsare de aur ar fi gonit către vas; fiecare val strălucea sub năframa de curcubeu, fiecare val ardea parcă în vîlvătăi. Cînd năvala de lumină se răspîndi pe tot cuprinsul apelor, deodată, în stînga, tocmai departe, la capătul zărilor, ceva prinse a sclipi, fără să mai dispară. Ako nu se mai uita la răsăritul soarelui, ci privea încordat vîrful unui munte care se înălța încet-încet pe deasupra apei. Lîngă vîrful acela un alt vîrf se ivea, ceva mai jos, și curînd temeliile lor se îmbinară.

— Pămînt, domnule timonier! strigă din răsputeri Ako. Inima-i părea gata să sară din piept. Îi venea să cadă în genunchi și să-și salute *patria* cu vorbe de nestinsă dragoste și fericire! Dar cei de pe

vas nu trebuiau să-i observe starea și nici să-i descopere taina. Cu o voință oțelită de-a lungul șirului de ani, putea să-și țină în frîu și glasul și tulburarea. Buzele i se strîngeau totuși ceva mai cu putere ca de obicei, poate că și pieptul îi răsufla ceva mai adînc, în vreme ce căutătura ochilor sclipea înfrigurată, pe fața nepăsătoare și împietrită; nimeni nu băgă însă nimic de seamă.

După ce privi o vreme prin binoclu încotro arăta Ako, timonierul rosti simplu:

— Asta-i Rigonda... — și se duse să raporteze căpitanului.

Vasul se apropia de insulă. Era același anotimp și o dimineață la fel ca atunci cînd la țărmurile Rigondei se ivise „Pescărușul" ca să-l ia și să-l ducă pe Ako printre străini. Lipit de catarg, el se întreba: „S-o fi gîndind oare cineva la mine, o fi simțind că mă apropii? Nu s-o fi cățărat pe piscuri nici un tînăr visător? Niciunul care, tînjind după zări depărtate, să privească la vedenia de pe mare ce se apropie cu ascunse gînduri rele de patria mea?"

Ako începea a deslușì vîrfurile palmierilor, conturul țărmurilor. Privirea sa ageră zări curînd stîncile și colibele insularilor. Acolo, în lagună, se mișcau de bună seamă niște luntri, nu? Cît de mîngîietor era vuietul surd al valurilor ce se sfărîmau de coaste! Și cît de falnice țipetele păsărilor! Cînd pescărușii începură a se roti în virtejuri albe, lui Ako i se păru că propria lui bucurie dănțuia între cer și pămînt. Și dintr-o dată, toate cele din apropiere îi părură străine: oamenii de pe vas, cu care petrecuse cot la cot atîtea zile și nopți și lîngă care tot mai lucra, erau ca niște necunoscuți de pe altă lume. Da, el mai lucra încă, răsucea odgoane, strîngea pînze și, de cîte ori era nevoie, trecea repede de la o treabă la alta, dar toate-toate se petreceau ca-n vis. Inima lui Ako răsuna ca o harpă cu strunele atinse doar de gingașa răsuflare a patriei lui.

Priveliștea deschisă în fața ochilor atunci cînd vasul s-a apropiat de trecerea prin recif el o cunoștea pînă în cele mai mici amănunte. Dar alături de cele cunoscute el mai văzu și alte lucruri necunoscute, lucruri noi: pe un dîmb din dreptul golfului se înălța un bungalow mare, cu o terasă descoperită, dînd spre mare. Pe alte insule în astfel de bungalow-uri trăiau albii. În vîrful unui stîlp aflat nu departe de clădire flutura ușurel un steag, întru întîmpinarea pavilionului de pe vas. Și printre numeroasele făpturi aproape despuiate care se îngrămădeau pe țărm, Ako zări un bărbat în haine albe, cu cască de plută pe cap. Bărbatul alb stătea în mijlocul lor iar ei se dădeau ceva mai la o parte, căci el ținea în mînă un soi de nuia, din cele cu care călăreții își mînă caii.

Da! Stăpînul cel alb și biciușca stăpînului alb i-o luaseră înainte! Ako s-a întors însă și el tot atît de iscusit și de priceput ca și bărbatul cu biciușcă. Știau amîndoi ce vor, numai că prigonitorul alb nu știa încă ce vrea Ako. N-o știa nimeni.

Ancora se lăsă zgomotos și pe fundul lagunei peștii se împrăștiară speriați. Cînd o luntre a insularilor se apropie de vas, Ako intră în cabină și nu mai ieși multă vreme pe punte.

3

Nu-i vedea pe cei veniți cu luntrea, dar auzea o voce necunoscută, răgușită și răspicată:

— Stai mult, căpitane?

— Pînă la fluxul următor, mister Porter — răspunse căpitanul. Cred c-o să ne ajuți ca să ne facem treaba.

— Rom ați adus?

— Ai și dat gata provizia? Sau ți-ai învățat la rom maimuțele smolite?

— Atît ar mai lipsi! se auzi de pe punte rîsul înfundat al domnului Porter. S-ar fi zis lătratul răgușit

al unui dulău bătrîn. Să-mi zică „mersi" că i-am mai lăsat să tragă din awa lor. Ah, căpitane, dacă i-ai cunoaște! Răsfățați, mă rog, și timpiți, și copilăroși! Coboară pe țărm și o să te convingi singur. Dar ca femei, au una și una.

— Ai primit radiograma, mister Porter?

— Da. Am cercetat peste tot. În lagună sînt locuri bunicele pentru ancorare. Dacă s-ar construi o dană pe piloți, și asta n-ar fi cine știe ce, vase ca al dumitale și chiar mai mari, ar fi ca într-un doc. Nici că se poate locșor mai potrivit pentru o bază. Cînd om coborî pe țărm, o să-ți arăt și planul.

— Vino puțin în cabină, mister Porter.

— Cu cea mai mare plăcere, căpitane. Mi-i o sete cumplită. Mi-ai adus scrisori?

— Vreo cîteva.

Și vreme de o oră nu se mai auzi glasul căpitanului și nici al musafirului. Cînd își dădură iarăși drumul, limbile împleticite care o luau razna, mărturiseau că stăpînii lor se cam cherchelisră.

— Cine vrea pe țărm? strigă căpitanul. Se iviră atît de mulți doritori, încît trebuiră să mai coboare o barcă, fiindcă Porter nu-i putea căra pe toți cu luntrea lui. Timonierul și șeful de echipaj coborau și ei pe țărm. Înainte de a pleca, cel de-al doilea își vîrî capul pe ușa cabinei marinarilor, și văzînd pe Ako și pe altul mai în vîrstă, le spuse:

— Voi rămîneți de cart. Unul să rămînă pe punte, și cu ochii în patru, nu cumva să se furișeze și să șterpelească ceva vreun golan de pe-aici!

— Am înțeles, domnule șef... — bombăni marinarul, ridicîndu-se și ieșind pe punte. Cînd bărcile ajunseră la țărm, acesta se întoarse în cabină și se așeză pe un pat, căscînd.

— Adică eu să stau pe punte, și ei să chefuiască pe țărm! N-am apucat să trag măcar un pui de somn după cartul de astă-noapte. Și deseară iar mă bagă la timonă.

— Culcă-te și dormi — îi spusè Ako. Las' că fac eu de cart pe punte.

— Ești băiat cumsecade, Ako — recunoscu marinarul. Așa am să și fac. Trezește-mă cînd s-o întoarce bătrînul. O să zicem că n-am dormit niciunul și poate că ne-or da pace la noapte. Marinarul își scoase ghetele, își atîrnă boneta în cui și se lungi pe pat. Ako ieși pe punte. Pînă la țărm erau cam vreo sută de metri. Vedea cum dădeau marinarii tîrcoale colibelor și două siluete albe pe terasa bungalow-ului. În lagună nu zărea nici o luntre. Sosirea unui vapor era pentru insulari o întîmplare prea însemnată ca să se mai gîndească vreunul la treburile lui zilnice.

După ce privi bine litoralul și se încredință că n-avea nimeni de gînd să vină pe vas, Ako intră în cabină, și cum celălalt dormea dus, el își scoase de sub pat sacul marinăresc din pînză de cort, în care-și vîrîse din vreme tot avutul. Îl duse tîrîș pe punte, trăgîndu-l în partea care dădea spre larg ; căută apoi două scînduri și, împreunîndu-le, făcu din ele un soi de plută mică. Dacă întîmplător căpitanul s-ar fi uitat cu binoclul spre vas, pe el nu l-ar fi văzut din pricina ridicăturilor de pe punte. După ce coborî pluta pe apă, cu sac cu tot, Ako sări peste bord și porni înot, la adăpostul vasului, împingîndu-și avutul înspre recif. Erau pînă la țărm cam vreo patruzeci de metri. Cîteva minute mai tîrziu, începu să simtă fundul cu picioarele. Fără să iasă din pata de umbră a vasului, împinse pluta către recif, dezlegă apoi sacul și-l trase pe o fîșie îngustă de pămînt. Cu trupul îndoit pe jumătate, putea în sfîrșit merge fără teamă pe după recif, de-a lungul malului plin de alge. La vreo treizeci de pași în stînga vaporului creșteau doi palmieri. Fluxul nu ajungea niciodată pînă la ei. Acolo își ascunse Ako avutul. Sacul nu se vedea de pe insulă, iar cine l-ar fi zărit, dinspre mare, l-ar fi luat drept un bolovan sau o tufă de corali.

Cinci minute mai tîrziu, Ako era din nou pe vas. Puse scîndurile la loc, înfășură odgonul și începu

să se plimbe de la prova la pupa şi îndărăt, aşa cum îi şade bine unui planton destoinic. Timpul se scurgea încet. Cînd arşiţa ajunse de nesuferit, Ako se cuibări la pupa, sub o pînză. Simţind că îi e foame, coborî în cabină şi scotoci prin dulăpiorul cu merinde. Bucătarul plecase şi el pe ţărm. De bună seamă, era mare veselie acolo. Se auzeau chiotele şi cîntecele marinarilor care benchetuiau. Apoi cîteva împuşcături răzleţe: vreun iscusit de ofiţer care arăta insularilor ce minunăţii vrăjitoreşti ştia el să facă, trăgînd în păsări. Ako zîmbi: curînd-curînd asta nu va mai fi vrăjitorie, fiindcă în sacul lui nu se găseau numai haine şi podoabe. mai ascunsese înăuntru un revolver, o armă demontată şi cîteva sute de cartuşe. In alt loc şi în alte împrejurări arsenalul acesta n-ar fi însemnat nimic, dar în Rigonda el putea fi de nepreţuit.

Spre seară, barca se întoarse cu şeful de echipaj, cu bucătarul şi cîţiva marinari. Aduseseră două butoiaşe cu apă şi o grămadă de fructe şi de peşte. După ce-au pus alimentele în magazie şi au turnat apa în rezervor, doi dintre marinari s-au întors pe insulă, iar ceilalţi au rămas pe punte, porniţi pe flecăreală şi gălăgie. Căci pe căldura de la tropice, albul se ameţeşte chiar dacă bea numai awa...

Din spusele lor, Ako înţelese că locuitorii insulei erau grozav de sfioşi şi de speriaţi. Mister Porter le insuflase un respect nemaipomenit. Teama insularilor avea drept urmare fructele, peştele, podoabele şi mărunţişurile casnice pe care insularii le dădeau fără a crîcni dacă vreun nou venit îşi arăta dorinţa să le aibă.

Ako zîmbi încleştindu-şi dinţii cînd bucătarul îi povesti isprăvile lui pe ţărm. Şi nici un muşchi nu-i tresări pe faţă, cînd beţivanul, conştient de superioritatea rasei albe, a început să rîdă prosteşte de viaţa şi de obiceiurile insularilor, atît de dragi, atît de sfinte pentru Ako. După cîteva ceasuri, în vreme ce cîteva bărci se desprindeau de ţărm, Ako se duse

din nou în cabină şi rămase înăuntru pînă cînd timonierul îi chemă pe oameni la pînze.

În amurg, vasul „Rapid" ridică ancora şi, trecînd prin strîmtoarea recifului, se îndreptă spre larg, duduind din motoare. Străbătu vîltoarea valurilor ce izbeau ţărmul şi coti spre sat; oamenii începură să întindă pînzele. Era întuneric. Pe cînd întindea o pînză, Ako îşi pierdu deodată echilibrul şi se rostogoli, cu un ţipăt uşor. Glasurile înspăimîntate ale celorlalţi marinari, vîntul le goni departe. Cît despre insularii ieşiţi cu luntrile ca să privească plecarea vasului, ei nu auziseră gălăgia de pe punte. Li se păruse şi lor cam ciudat că vaporul, care începuse a se îndepărta, s-a oprit deodată şi a rămas în loc. Porni-se însă din nou şi, legănîndu-şi luminile semnalizatoare de pe catarge, se mistuise încetul cu încetul în noapte.

La faţa apei nu se vedea nimic...

— Trebuie să se fi lovit la cap în căderea şi şi-a pierdut cunoştinţa — lămuri căpitanul. N-are nici un rost să mai zăbovim. Păcat... era bun marinar. Şi, cu aceste cuvinte, sălbaticul civilizat Ako a fost scos de pe lista celor vii. Cine ştie, poată că la întoarcerea vaporului „Rapid" în port, cuvenitele autorităţi aveau să dea de veste moştenitorilor sau poate că n-aveau să facă nici atîta. Căci ce avere putea să aibă hoinarul cu pricina? Cîţiva şilingi care-i mai rămăseseră din leafă? Şi cine să-l moştenească? În vechitura lui de sac se dăduse doar peste nişte zdrenţe ponosite... Sacul nou, ascuns pînă atunci în cel vechi, nu-l văzuse însă nimeni.

4

Ako înotă vreo treizeci de metri pe sub apă. Destul de departe, ca să nu-l bage în seamă marinarii. Scoţîndu-şi apoi capul afară numai atît cît să poată respira, el se îndepărtă mereu de vas. Cînd motoarele

„Rapidului" începură din nou să duduie, el apucase a străbate năvala înspumată a valurilor ce se izbeau de recif şi se tîra pe plaja nisipoasă înspre ţărm. Mai stătu o vreme lungit pînă cînd toate luntrile insularilor se întoarseră la ţărm, apoi se ridică şi o porni spre sat. După ce mai merse puţin, ajunse la un loc unde recifu1 se arcuia în jurul promontoriului, alcătuind malul estic al golfului. Acum putea fi liniştit: din satul insularilor n-ar fi fost chip să-l vadă cineva. Laguna avea acolo o lăţime de aproape optzeci de metri. Deasupra insulei strălucea luna. Sclipeau în lumina ei, la fel ca altădată, apele lagunei şi frunzişul copacilor; pe mlădiţele tufărişului jucau răsfrîngeri argintii, în vreme ce palmierii îşi aşterneau umbrele lor lungi şi stranii. Ako rămase cîteva clipe ameţit, sub puterea unei copleşitoare vrăji. I se părea că visează, deşi îşi dădea seama că toate erau aievea: dormea jur-împrejur, în liniştea acelui început de noapte, ţărişoara lui, patria, scumpa şi minunata lui patrie! Dacă ar fi aruncat o piatră peste lagună, piatra ar fi căzut pe ţărmul Rigondei... Dacă ar fi scos un strigăt de fericire, tribul lui i-ar fi auzit strigătul! Era acasă, era acasă!... Ako, Ako! N-o să te mai desparţi niciodată de pămîntul acesta; din clipa aceasta şi pînă la moarte, soarta ta, suflarea ta de fiece clipă vor fi legate de soarta Rigondei!

Ako simţi că nu mai poate, că nu mai e în stare să stea şi să aştepte! Trupul îi lunecă în lagună, ca o torpilă. Mlădioasele-i braţe începură să spintece, pripit, oglinda lucioasă a apelor încreţind-o uşurel de o parte şi de alta a trupului. Puţin îi păsa lui de rechini sau de caracatiţe! Numai să poftească şi ar arăta el dihăniilor că n-a uitat cum să le facă felul! Iată-l în sfîrşit pe mal: ud, răsuflînd anevoie, şi grozav de tulburat. S-a lăsat jos, la pămînt, dar nu din pricina oboselii, nu! Mîngîie nisipul Rigondei, mîngîie iarba, rădăcinile şi trunchiurile palmierilor.

Buzele lui şoptesc anume cuvinte ciudate: vorbeşte cu vîntul rătăcit printre desişuri, întreabă şi răspunde pîrăiaşului ce susură molcom, descoase lumina lunii, iscodeşte gîzele nevăzute... Îi vine să îmbrăţişeze şi să strîngă la piept lumea aceea mică, să-i asculte bătaia inimii şi s-o liniştească părinteşte: „M-am întors acasă, lasă că o să fie bine". Şi atît de straniu era tot ce simţea, încît îi venea să rîdă şi îi venea să plîngă...

În puterea acelei nopţi un om mergea prin pădure, înspre satul unde dormeau băştinaşii în colibele lor şubrede. Omul făcu ocolul golfului şi se îndreptă către uscat. Se furişa printre copaci ca o umbră. Ieşit dintr-un crîng, căută din ochi o colibă care ar fi trebuit să se afle acolo: coliba lui Ono şi a lui Tuli; în locul ei... pustiu. Pe dîmbul din dreptul golfului se înalţa o locuinţă nouă, care, după toate semnele, era a unei familii străine.

Drumeţul porni mai departe. Căuta coliba lui Gitahi acolo unde fusese pe vremuri. Şi, cu inima strînsă, privi locul părăsit, năpădit de nisip, al vetrei unde gospodărise fata cea smeadă şi atît de dragă lui — Nelima. I se păru deodată că totul fusese nimicit, că totul fusese pierdut, pustiit, că el se întorsese într-un deşert, într-o împărăţie a morţii şi a tăcerii. Unde eşti, Nelima? Unde sînteţi voi, Ono şi Tuli, unde eşti tu, fratele meu mai mic, şi toţi prietenii mei cei buni? Veniţi încoace, strîngeţi-vă cu toţii în jurul focului, ca să vă povestesc povestea mărilor de departe...

Desprins deodată dintr-un copac, un fruct copt cade zgomotos la pămînt. Dincolo de recif oceanul freamătă. Vîntul răcoros al nopţii se joacă în pletele noului venit. Deodată Ako aude în întuneric un răcnet de durere. Ciudat lucru ca cineva să ţipe aşa, în toiul nopţii! În colibe se pornesc a foşni aşternuturile din împletitură, ici-colo răzbeşte cîte o şoaptă sfioasă. Răcnetele nu mai contenesc.

Ako se afundă în crîng şi, ascunzîndu-se după copaci, se îndreaptă în partea de unde vin vaietele. Ajunge curînd lîngă bungalow-ul agentului englez. Pe terasă arde o lumină. Pe masă, cîteva pahare răsturnate şi sticle goale. În pata de lumină, se profilează drăceşte pe fondul negru al nopţii un om beat-criţă. Faţa i s-a învineţit, în colţul buzelor îi spumegă saliva. De-atîta mînie nici nu mai e faţă omenească ci botul unei fiare. Multe fiare din acestea a văzut Ako pe unde a colindat. Zbirul alb bate cu harapnicul pe insularul lungit la picioarele lui, şi cu fiecare lovitură zbiară:

— Maimuţoiule, tîmpitule! Na, pentru prostia, pentru stîngăcia, pentru puturoşenia ta! Na, pentru pocalul spart! Na, pentru apa care s-a încălzit, pentru terasa nemăturată! Na şi na... şi na... şi na!...

Împinge apoi cu piciorul pe omul care zace nemişcat şi se trinteşte greoi într-un fotoliu: ochii tot îi mai sticlesc şi mările tot nu i s-au liniştit. Dar nu vede că la douăzeci de paşi de bungalow altă pereche de ochi sticlesc şi mai aprins. Încruntat şi încremenit ca o statuie, Ako stă la marginea pădurii şi i se pare că insula geme, că desişul şi marea, că pămîntul şi văzduhul îi destăinuie în şoaptă durerea lor. Acuma ştie: insula lor nu mai e insula de altădată. Colonizatorul a strivit sub cizma-i tribul liber de odinioară. Rigonda lui Ako e un sălaş al suferinţei!

Tînărul se apleacă spre pămînt. În aer se aude o şuierătură. Ceva tare şi ascuţit îl izbeşte deodată pe agent în faţă. I-a dat sîngele. Şi s-a făcut linişte. Insularul tuciuriu, care s-a ridicat în picioare privindu-şi buimac stăpînul, la fel ca şi zbirul alb în care a nimerit piatra zvîrlită din întuneric, aşteaptă amîndoi cu răsuflarea tăiată, să se răstoarne pămîntul. Mister Porter a amuţit; cu ochii holbaţi în gol, îşi pipăie obrazul jupuit: într-adevăr, e sînge şi într-adevăr piatra a fost aruncată în el! A îndrăznit un insular să ridice mîna asupra zeităţii albe? Era

poate o amenințare ? Dar era și o obrăznicie de neînchipuit !

Zeitatea își ciulește zadarnic urechea, iscodind cu privirea copacii și tufișurile. Insula tace. În crîng nu mișcă nici o frunză.

CAPITOLUL XIV

1

În toiul nopții, pe Oneaga îl trezi lumina lunii, care-i cădea prin ușa deschisă drept peste ochi. În fața intrării stătea un om. Nu i se vedea obrazul, fiindcă era în umbră. Ținea cu o mînă perdeaua dată la o parte, și își plimba ochii pe Oneaga, pe soția sa Tamo și pe cei doi copilași ai lor, care dormeau toți laolaltă.

Oneaga se ridică într-un cot și întrebă speriat :

— Ce e ? Iar își face albul de cap ?

— Albul a adormit, dar cînd s-o trezi din beție, o să-și facă iar de cap — îi răspunse lui Oneaga un glas pe care el îl mai auzise cîndva, dar pe care nu-l putea recunoaște. Vino afară.

Necunoscutul o luă înainte și, întorcîndu-și capul ca să vadă dacă Oneaga îl urmează, se îndreptă spre crîng, printre tufișuri. Acolo se opri, cu fața în bătaia lunii.

— Oneaga, mă recunoști ?

Oneaga se uită bine la chipul care fusese pe vremuri mai tînăr și mai fraged și care era acum uscat, aspru și bărbătesc.

— Parcă te-aș mai fi văzut cîndva... — bîigui încurcat insularul.

— Cîndva, Oneaga, fiindcă eu am lipsit multă vreme. Nu mă recunoști ? Un zîmbet ivit pe fața necunoscutului îi îmblînzi trăsăturile, amintindu-i celuilalt pe cineva de demult... Deodată, Oneaga tresări și se

dădu îngrozit îndărăt, cu o căutătură speriată, supusă și rugătoare.

— Ako... — îngînă el din buze.

— Da, frate, sînt Ako și să nu-ți fie frică, nu sînt un duh, ci om în carne și oase, așa cum ești și tu. Am venit cu vaporul care a fost ieri în lagună și m-am furișat pe țărm, așa ca să nu mă vadă albii. Ei cred că m-am înecat, dar eu trăiesc, Oneaga. N-am murit, sînt viu. Apropie-te, pipăie-mi mîinile, ascultă cum îmi bate inima. Imi bate la fel cum îți bate și ție. Am pe mine haine de-ale oamenilor albi, dar curînd o să le dau încolo. Atunci o să mă recunoașteți cu toții.

Șovăitor ca la început, Oneaga se apropie de fratele lui : îl atinse întîi ici-colo ușor de tot, apoi îi pipăi umerii, pieptul, obrajii. Ako zîmbea, în vreme ce pe chipul celuilalt teama pierea încet-încet ; simțea și el că omul de alături e viu, ca orice om viu, că nu e o stafie. De bucurie, începu a se învîrti ca o sfîrlează în jurul noului venit : aci se apropia de el, mîngîindu-i umerii și obrazul, aci se îndepărta, privindu-l lung și zîmbind fericit.

— Vorbește încetișor, Oneaga — îi spuse Ako. Bărbatul alb nu trebuie să știe că sînt pe insulă. Hai să ne depărtăm de colibe.

Se și afundară în desișul insulei. După bucuria mare a revederii, cei doi frați se așezară sub bătrînul arbore de pîine, ca să stea de vorbă.

— Ia spune, Oneaga, ce-ați crezut voi despre mine cînd am plecat ?

— Am crezut că n-o să te mai întorci niciodată, fiindcă oamenii albi erau supărați pe tine. De două ori pe an duceam mîncare și băutură pe Coasta Liniștită pentru sufletul tău. Nelima a crezut multă vreme că o să te mai întorci. Urca mereu pînă sus, în vîrful muntelui, și se uita pe mare. Cînd a văzut că nu mai vii, a vrut să plece după tine. Intr-o zi s-a urcat în luntrea ta și s-a dus departe de tot, dincolo de recif, așa de departe, că nici n-o mai vedeam de pe insulă. Dar s-a stîrnit un vînt mare și a adus luntrea îndărăt la insulă.

Atunci Nelima a spus că asta a fost un semn, că nu trebuie să mai meargă după tine și c-o să te întorci tu singur. Tribul i-a făcut lui Mango o colibă și Mango a poftit-o pe Nelima la el, dar ea nu s-a dus. Lowai a căpătat și el o colibă și o luntre; a poftit-o și el pe Nelima, dar ea nu s-a dus nici la Lowai. „Am să-l aștept pe Ako — spunea mereu. Am făgăduit să-i văd de colibă". Atunci Gitahi a învățat-o să fiarbă rădăcini și buruiene și să facă băuturi de leac pentru bolnavi; și Nelima a început să umble prin colibele lor, vedea de copiii și de femeile care boleau. Și n-a mai poftit-o niciunul în coliba lui, ca să-i fie prietenă; dar a fost prietenă cu toți amărîții de pe insulă.

Ținîndu-și răsuflarea, Ako sorbea vorbele auzite. La lumina lunii i se vedeau cele mai mici tresăriri ale feței și Oneaga își dădu seama cît de tulburat era fratele lui. Tăcu. Atunci Ako îl întrebă:

— Și ceilalți?

— Au murit mulți dintre bătrîni și multe bătrîne, dar s-au născut și mulți copii în lipsa ta. Gitahi a murit în a treia primăvară după ce-ai plecat. Atunci a ajuns căpetenie a insulei tatăl nostru. A fost multă vreme un sfătuitor bun, o bună căpetenie, pînă ce au venit albii a doua oară pe insulă. Atunci tata a spus: „Oamenii albi aduc durere și nenorocire. Întîia oară au luat cu ei pe feciorul meu Ako, iar acum au venit ca să mai ia pe cine știe cine! Să nu-i mai lăsăm, să-i gonim de aici!" După aceea toți bărbații și toate femeile l-au urmat în pădure, iar albii s-au luat și ei după noi, ca să ne facă să ne întoarcem. Ne-au înconjurat din toate părțile, au trimis peste noi tunete peste tunete și fulgere din bețele lor și ne-au adus pe toți îndărăt. Au stat pe insulă cîteva zile iar la plecare, i-au dat tatei o oală cu o băutură dulce, de jeratic. Tata a băut-o și a fost un făcut: a căzut pe jos și a început să rîdă, și să rîdă... Pe urmă duhul rău, care intrase în el, l-a mînat la lagună și s-a înecat. După două luni pline, mamei i-a căzut pe cap o nucă de cocos și s-a dus și ea la tata, în țara de sub pămînt. Curînd după aceea, a venit

omul alb. I-a adunat pe toți și le-a spus că acum el e căpetenia, el e stăpînul nostru și că noi trebuie să facem tot ce o să ne poruncească el.

— Și ce v-a pus să faceți ? Întrebarea izbucni ca un geamăt din pieptul lui Ako.

— Întîi și-ntîi a poruncit să-i facem o colibă mare, în care stă el acum, și altă colibă, în care ține nucile de cocos, fructele și celelalte lucruri pe care noi i le aducem. Te bate dacă lucrezi încet și nu aduci atîta miez de cocos cît vrea el. E foarte supărăcios și dacă vreunul din ai noștri se apropie prea tare de el, atunci începe să zbiere și să dea din picioare. Îl mai ții minte pe Mango ?

— Da, Oneaga. Eram prieten cu Mango.

— El n-a vrut să-și dea nucile și nici nu s-a dus să muncească așa cum îi poruncise albul ; a fugit în pădure. Atunci albul și-a luat bățul cu care tună și s-a dus după Mango. L-a găsit pe celălalt mal al insulei. Mango a luat-o la fugă, dar tunetul omului alb l-a ajuns din urmă și l-a omorît. Pe urmă n-a mai îndrăznit nimeni să nu dea ascultare albului. El are tunetul cu el. Ce pot face oamenii ? Dau de toate, fără să crîcnească ; se cațără în copaci, doboară nucile de cocos, usucă miezul și-l cară în coliba cea mare. Iar omul alb le dă cîte un ciob subțire și lucios, în care te vezi mai bine decît în apa domoală. Altă dată le dă cîte o țesătură pestriță, iar altă dată mărgele strălucitoare. Pe bărbați el vrea să-i învețe cum să tragă fum dintr-o drăcovenie care se cheamă pipă. Și dacă faci așa cum vrea el, îți dă să bei și o înghițitură din băutura ceea de jeratic.

— Și altceva, ce mai face aici, pe insulă ?

— Îi mînă pe bărbați la munte și-i pune să sape pămîntul. În alte locuri îi pune să spargă bolovani mari din stînci. Pe tineri îi trimite în lagună, ca să se dea la fund și să pescuiască scoici. De cîte ori găsește în scoică un bob mare care lucește, îl ia pentru el, iar flăcăului îi dă altceva. Nimeni nu îndrăznește să-și oprească boabele lucioase. Unul și-a vîrît un bob în

ureche și a vrut să-l ducă la el în colibă, dar omul alb i-a găsit bobul, i-a rupt flăcăului urechea și l-a bătut cu parul pînă ce, săracul de el, a scuipat sînge.

— Și n-a sărit nimeni în ajutorul lui ?

Oneaga se uită mirat la frate-său.

— Să-i sară în ajutor ? Dar cum să sari în ajutor ? Omul alb e stăpîn și trebuie să-l asculți. Mai are și tunetul care omoară pe ai noștri. Noi n-avem nimic. Cum să te împotrivești omului alb ?

— Am și eu un tunet, Oneaga. La fel ca și al albului. Și nu e de loc tunet, ci un glonte mic și rotund, pe care o țîșnitură de vînt fierbinte îl vîră în trupul cuiva. Eu știu să stîrnesc țîșnitura de vînt și, dacă vreau eu, omul alb va fi răpus. Dar spune mai departe tot ce știi despre el.

Și Oneaga îi povesti cum stăpînea mister Porter insula, ca un despot din Evul Mediu. Își alesese slugi și slujnice dintre băștinași, iar pe fetele cele mai de soi le punea să doarmă la el în colibă ; cînd se sătura de una, lua alta la rînd. Nu era pe lume ceva ce n-ar fi putut sau n-ar fi îndrăznit să facă.

— Unde e acum Nelima ? întrebă Ako.

Oneaga lăsă capul în pămînt și rămase tăcut cîtăva vreme.

— Omul alb a chemat-o pe Nelima la el în colibă. Ea nu s-a dus de bună voie. Albul a poruncit atunci s-o aducă pe sus și s-o încuie în coliba lui. Acum ea e acolo și albul nu-i mai dă drumul.

Ako se încruntă amarnic și se făcu alb ca varul. Rămînînd parcă pe gînduri, privi multă vreme în gol, peste întunecatele tufărișuri ; apoi întrebă :

— Tu ai luntre, Oneaga ?

— Firește că am, Ako.

— Te duci mîine la pescuit ?

— Mă duc.

— Treci prin lagună și oprește-te la recif. În dreapta trecerii celei mari, ai să găsești un sac sub doi palmieri. Pune-l în luntre și adu-l aici, dar așa ca să nu te vadă nimeni. Sînt lucrurile mele. Eu o să te aștept în tufăriș,

de cealaltă parte a capului. După aceea du-te și vorbește cu prietenii mei și cu ai tăi, care nu se au bine cu omul alb. Să le spui că m-am întors și că vreau să scap de pacoste țărișoara noastră. Să se adune mîine noapte în vîlceaua de la poalele muntelui mare. Să umble domol și să-și ia sulițele pentru pescuit, ca să nu trezească bănuiala omului alb. Femeilor și copiilor să nu le spui nimic. Să nu vorbești nici cu fricoșii. Dacă oamenii au să mă asculte, Rigonda o să fie iar liberă și noi o să trăim după voia noastră.

— Ako, Ako! O să poți face tu asta?

— Vezi bine, Oneaga. Așa cum îți spun. O să-ți povestesc mîine noapte ce am îndurat printre străini, la albi.

— Ako, nu ți-e foame? Să-ți aduc ceva din colibă...

— N-avea grijă de mine. În pădure e mîncare berechet. Și acum, du-te.

Oneaga se ridică, zîmbind încrezător și deschis fratelui venit din depărtări, ca să-și mîntuie tribul; se întoarse apoi pe țărmul golfului, la el în colibă. Cînd Oneaga îi pieri din privire, Ako se așeză sub un copac și-și strînse capul în palme: gînduri negre îi frămîntau mintea și-i sfîrtecau inima.

2

În jurul noului venit stăteau strînși bărbați în toată firea și o mulțime de tineri. Erau cu toții cincizeci și șase de oameni. Veniseră cu sulițele de pescuit, cu reteveie, cu prăștii și cu pumnale de os. Bătrînii și cei între două vîrste își aduceau bine aminte de Ako. Pentru cei tineri el era o făptură din povești, o ființă din trecutul depărtat și fericit de care pomeneau legendele tribului. De aceea mult s-au minunat flăcăii cînd au văzut înaintea lor un bărbat tînăr și plin de vlagă, și nu un moșneag gîrbov, așa cum și-l închipuiau. Și cînd Ako începu să vorbească, nimeni nu se mai îndoi că avea glas de om viu ca și ceilalți bărbați din Rigonda;

îl frămîntau însă altfel de gînduri și tot ce spunea era atît de nemaipomenit, încît făptura lui nu părea a fi pămînteană.

Luna scălda în lumină vîlceaua tăinuită și sub revărsarea-i argintie noul venit stătea în mijlocul gloatei ca o întruchipare de basm. Nu făcea aproape nici o mișcare; numai ochii îi scînteiau neliniștiți și pieptul i se ridica zbuciumat. Glasul îi era potolit, plin de încredere și pătruns de o nobilă și sărbătorească simplicitate. El le grăi astfel:

— Frații mei, bărbați și flăcăi din Rigonda! Vă vorbește fratele vostru Ako. El a trăit ani de-a rîndul pe pămînt străin, printre oamenii albi, în vreme ce voi îl socoteați mort. Dar Ako nu murise, Ako nu mai era Ako doar pentru insulă și pentru ai lui. Murise însă în el bucuria, și libertatea, și fericirea. În schimb, el a văzut lucruri care nu se pot vedea de pe insula noastră; a văzut alte insule, mai mici și mai mari decît Rigonda, a văzut oameni albi, negri, galbeni, arămii, sate cu colibe mari de piatră, bărci de nenumărate ori mai mari decît ale noastre și care merg pe mare fără nici un fel de pînze. A văzut tot felul de lucruri și de înfăptuiri minunate. Ako a întîlnit și oameni buni și oameni răi. Cu cei buni a trăit bine, cei răi l-au prigonit. Voia să se întoarcă acasă, dar nu putea dibui drumul. Nimeni nu știa unde se află Rigonda. Dacă ar fi știut, albii nu v-ar fi lăsat de capul vostru. De mult ar fi trimis aici o luntre mare care se cheamă corabie și de mult s-ar fi statornicit căpcăunul alb pe insulă. Eu știu cum trăiți voi acum. Nu mai trăiți după pofta inimii. Aici se află omul alb, cu bățul care tună și cu biciul care lovește. Albul vă pune să munciți pentru el și se poartă cu voi așa cum îi place. Vă e mai bine acum decît vă era înainte, fraților?

Insularii tăceau, încruntați, cu fruntea în pămînt. Oftatul lor adînc porni ca dintr-un singur piept.

— Sau vă bucurați cînd un străin vă bate, cînd vă rupe urechile sau vă lovește cu piciorul? Puteți să mai cîntați cîntece voioase cînd vă silește să-i cărați miezul

de cocos în șură și cînd spune: „Asta e al meu"? Nu cumva socotiți că cioburile lucioase, mărgelele și peticele de postav pe care vi le aruncă prețuiesc mai mult decît tot ce-i dați voi? Sau vi se pare că el e zeul și că trebuie să-i dați ascultare? Vă temeți de bățul care tună? Răbdați să ducă la el în colibă fetele, surorile, nevestele și prietenele voastre? Credeți că albul e atotputernic și că nu se poate să te împotrivești lui? Prieteni, greșiți. Omul alb e un om la fel ca și voi, se naște la fel ca și insularul și cînd îi vine sorocul, moare tot ca și el. Omul alb nu poate porunci nici pămîntului, nici mării și nici un fel de zeitate nu-i vine în ajutor. E doar mai deștept decît voi și știe lucruri pe care voi nu le știți fiindcă în Rigonda n-ați avut cum să le învățați. Ați putea să faceți și voi un băț care să tune și să-l omorîți cu bățul vostru așa cum el vă omoară pe voi. Ați putea și voi să faceți corăbii la fel ca ale lui, ați putea și voi să faceți tot ce face el. Și atunci omul alb n-ar mai îndrăzni să vă facă de ocară, să dea în voi cu piciorul și să vă bată. Se poate învăța orice pe lume. De aceea n-am rămas eu în țara străină, ci am venit acasă, ca să vă ajut. Eu știu tot ce știe și omul alb. Am și eu un băț care tună și aruncă foc. Gîndiți-vă bine și spuneți-mi: vreți să rămînă toate așa cum sînt acum, sau vreți să se schimbe după voia voastră?

— Ah, Ako, poți tu să faci așa ceva? izbucni ca un geamăt întrebarea lui Lowai. Noi vrem să trăim slobozi, dar este oare cu putință? Omul alb o să se mînie dacă n-o să-i mai dăm ascultare.

Ako zîmbi mîhnit.

— Omul alb o să ne dea el nouă ascultare. Dacă nu, atunci o să ne supărăm și noi. Și o să facem cu el după socoteala noastră. El e singur, noi sîntem mulți. Cine e singur, se supune celor mulți, iar dacă nu se supune, cei mulți îl nimicesc. Rigonda e a noastră. Oamenii albi nu pot să ne-o ia. N-au decît să trăiască pe pămîntul lor, că noi nu le cerem nimic. Tot ce e pe insulă e însă al nostru și nouă ne trebuiesc toate, așa că n-o să-i mai dăm omului alb nimic.

Dacă s-ar întîmpla să aibă nevoie de ceva care ne prisosește nouă, să vină atunci la noi ca un prieten și să ne spună : „Voi aveți cutare și cutare lucruri, iar noi avem cutare și cutare lucruri. Să facem un schimb cinstit. Pentru atîtea nuci de cocos, eu vă dau atîtea țesături frumoase, vă dau văsărie și alte lucruri folositoare". Dacă o vrea să facă un schimb cinstit, bine, dar dacă o să vrea să ne înșele, noi n-o să-i dăm nimic și nici n-o să mai luăm nimic de la el. Atunci străinul o să-și vină în fire și o să înțeleagă că oamenii din Rigonda nu sînt niște proști, că ei știu cît prețuiește fiecare lucru. O să se întoarcă și o să ne dea atîtea lucruri bune cîte ni se cuvin. Vom izbuti să facem așa dacă vom fi cutezători și uniți. Dar dacă o să ne fie teamă și o să facem ce vrea albul, atunci o să pățim și noi ce au pățit alții, pe insulele pe unde am cutreierat.

— Ce au pățit acolo ?

— Acolo albii le-au luat băștinașilor tot pămîntul, toți copacii și toate tufărișurile. Băștinașii nu mai sînt liberi, trudesc din greu, îndură bătăi și vorbe de ocară, îmbătrînesc de timpuriu și mor de boli grele. Mor toți și cu timpul nu mai rămîne nici un băștinaș. Omul alb pune mîna pe insulă. Poruncește să se sape peșteri adînci în inima munților mari și scoate de-acolo pietre de preț și tot soiul de nisipuri. Le încarcă pe vapoare și le duce în țara străină ; acolo omul alb capătă în schimb o mulțime de lucruri bune. Voi însă n-o să căpătați nimic, cu toate că munții și pietrele de preț sînt ale voastre. O să vă bată, o să vă ocărască și atîta tot. Copiii omului alb au să umble bine îmbrăcați, slobozi ca păsările cerului, fericiți și sătui. Copiii voștri au să se ofilească, au să umble flămînzi, n-au să crească mari și frumoși. N-o să vă mai rămînă altceva decît să-i plîngeți, iar omul alb o să rîdă de lacrimile voastre. Așa o să fie dacă n-o să mă ascultați. Și acum, fraților, spuneți-mi, ce aveți de gînd ?

Bărbaţii şi flăcăii se strînseră în jurul lui Ako. Oneaga răspunse:

— Tot ce-ai grăit tu despre omul alb e adevărat. Şi la noi albul face la fel. Tu eşti mai deştept decît noi. Cum o să poruncească tu, aşa o să facem.

— Bine. Atunci am să vă arăt eu drumul cel drept — hotărî Ako. Ascultaţi-mă şi nu vă fie teamă.

...În dimineaţa următoare, mister Porter ieşi din bungalow şi, căscînd alene, îşi îndreptă privirea spre lagună şi satul unde femeile trebăluiau pe lîngă vetre. Cine ar fi zis că primejdia îl pîndeşte din umbră? Cîţiva bătrîni stăteau la taifas pe lîngă luntri, copiii se jucau pe plajă, în vreme ce alţi bărbaţi îşi dregeau undiţele. Ca să-şi vestească prezenţa şi puterea, Porter plesni aerul cu biciuşca. „Viermi scîrboşi... — bodogăni el cu dispreţ. Numai să fac un pas, că vă şi strivesc sub talpa cizmei mele! Toate trăiesc aici şi toate respiră numai din mila mea... Că bine mai e să fii puternic!" Era în toane bune şi totuşi urlă arţăgos:

— Hei, trîntorilor! Mult o să vă mai foiţi pe lîngă colibe? La muncă, afurisiţilor! Ştergeţi-o mai iute, cu toţii la lagună! Dacă pîn' deseară nu-mi pescuiţi un pumn de perle frumoase, atunci...

Asemenea cocoşului de munte care cîntă de unul singur, Porter nu auzi nimic: nici foşnetul tufărişului, nici scîrţîitul nisipului, nici pasul tiptil al picioarelor. Într-o clipă se trezi încercuit, trîntit cu faţa la pămînt şi în cîrcă cu cîţiva băştinaşi. N-a văzut, dar a simţit că cineva i-a smuls din mînă cravaşa, că i-a tras pistolul de la cingătoare, şi i-a legat cobză mîinile şi picioarele. Întors apoi pe spate, Porter a fost rezemat cu spinarea de trunchiul unui palmier. În faţa grupului de insulari stătea un bărbat zvelt, pe care el nu-l mai văzuse niciodată. Ţinea în mînă pistolul şi biciuşca lui, şi-l privea liniştit dar crunt.

— Ce-i ticăloşia asta? urla Porter. Daţi-mi drumul, că acum vă omor pe toţi cu tunetele mele!

— Mai încet, tunătorule... — rosti necunoscutul într-o engleză fără cusur, spre marea mirare a lui Porter. Ia las-o mai domol. Nu ne temem noi de tunetele tale. De ce-ai pălit așa, mister Porter? Te aștepți să-ți rupem urechile așa cum le rupeai tu la ai noștri? Nu-ți fie frică, nu facem noi asta. Noi sîntem oameni cumsecade, nu bestii ca tine. Așa-i că nu-ți vine a crede, fiară albă? Să știi că la fel or să pățească toți care or încerca să vină aici cu vrajbă.

După aceea, Ako le spuse ceva insularilor în graiul lor. Fără a se mai stăpîni, aceștia se repeziră încîntați în bungalowul albului și deschizînd larg ușile și ferestrele, începură să scoată afară baloturi de manufactură, sticle cu băuturi, arme, mobilă, felurite mărunțișuri și un cufăraș cu perle. Le duseră toate, cu alai, în crîng, sub copaci. Și Ako hotărî:

— Toate astea sînt acum ale noastre și o să le împărțim între noi.

Oamenii cîntau de bucurie și săltau gălăgioși. Din șura ce slujea drept magazie, cîțiva tineri i-au dus în barca lui Porter o grămadă de fructe uscate, copra, pește uscat și alte merinde. Alții dădeau fuga la izvor și, aducînd găleți cu apă, i-au umplut un butoiaș de stejar. Se arătau atît de îndatoritori, încît au ridicat chiar ei catargul și au întins pînzele. După aceea „Stăpînul insulei" a fost tîrît în barcă în hohotele de rîs și în cîntecele tuturora. Ako s-a urcat și el în aceeași barcă, împreună cu alți doi băștinași, și au ieșit așa, în larg, prin trecerea din recif, însoțiți de un întreg alai de luntri. Cînd erau atît de departe încît aproape nu se mai vedeau de pe mal, Ako trecu, împreună cu însoțitorii lui, în altă luntre, după ce lui Porter îi tăiaseră sforile de la mîini și de la picioare.

— Să te judece marea — grăi Ako. De va fi să ajungi la vreun țărm, să dai acolo de veste că locuitorii Rigondei nu vor să fie robi. Oricine va veni la noi ca dușman, va avea aceeași soartă ca tine. De va fi să pieri, pedeapsa n-o să fie prea crudă pentru nelegiuirile tale. Ia-o spre nord-est, într-acolo sînt

insule. S-ar putea să ajungi în cîteva săptămîni la una din ele. Dar dacă încerci să te întorci în Rigonda, să știi că nu mai rămîne urmă din oasele tale. Oamenii vor sta de strajă zi și noapte.

Apoi, după toate acestea, luntrile insularilor o luară în mare grabă îndărăt, spre țărm. Mister Porter era atît de uluit, încît uită să mai înjure. Valurile vuiau săltînd de parcă și-ar fi bătut joc de el. Deasupra pustiului de apă strălucea soarele. Vîntul cînta în pînză. Departe, în zare, piscul munților de pe Rigonda se înălța ca un semeț și amenințător deget ridicat către cer.

Porter puse mîna pe cîrmă.

— A dracului porcărie... — bombăni el. Dar las' că vă arăt eu vouă... o să vedeți voi, spurcaților, trîntori afurisiți!

Și amenință insula cu pumnul.

CAPITOLUL XV

1

Tot tribul Rigondei se adunase în poienița năpădită de tufăriș dintre poalele muntelui și lagună. Bătrînii ședeau pe jos, cu picioarele cruciș sub ei, alții ședeau pe vine, sprijinindu-și un genunchi în pămînt, iar cei mai mulți rămăseseră în picioare. Oamenii mari strigau cînd și cînd la tinerei neastîmpărați, care acopereau glasul lui Ako și al celorlalți vorbitori. Femeile își legănau pruncii în brațe, ca să-i facă să tacă. Numai larma veselă a zburătoarelor și vuietul depărtat al mării nu le putea potoli nimeni.

Cei mai mulți băștinași nu se dezmeticiseră încă din isprava lor și Ako le citea în ochi îndoială, grijă și o rugăminte nemărturisită. Omul alb, puternicul om alb, căruia nici un insular nu cutezase pînă atunci a i se împotrivi, fusese umilit și chiar izgonit de pe

insulă cu mare ocară și sudălmi. Oamenii din Rigonda îndrăzniseră nu numai să i se împotrivească, dar îl siliseră să li se supună. Se puteau aștepta acum la orice. Mînia omului alb e cumplită. Albul e hain; nici un insular nu e atît de hain chiar cînd îndură cea mai grozavă jignire. Și dacă se întoarce cu alți albi?... Dacă abate asupra insulei furtuni năprasnice și pustietoare? O să știe el, omul alb, cum să-și verse necazul!

Ako își dădea seama de gîndurile negre ale insularilor. Întîiul val de bucurie o dată trecut, simțeau toți un soi de mahmureală, ca și cum ar fi băut în ajun prea mult din băutura lor bună, acea minunată awa. Ako își dădea seama de greutatea răspunderii care-i apăsa pe umeri; el le pusese toate la cale și el va trebui să răspundă de aci înainte. Și era gata pentru orice. Nu-i părea de loc rău de ceea ce făcuse. Așa era drept și nici nu se putea să fie altfel. Dacă Ako n-ar fi făcut ceea ce făcuse, atunci de ce s-ar mai fi întors acasă?

A strîns oamenii tribului ca să le vorbească:

— Ascultați, frați și surori! O să vă povestesc viața oamenilor de pe alte insule și din alte țări. Voi trebuie să știți ce se întîmplă atunci cînd un trib trăiește nu așa cum vrea el, ci așa cum îl silesc străinii. Și cînd le veți afla toate, o să înțelegeți de ce omul alb pe care l-am trimis noi azi în larg nu-și avea locul pe insula noastră.

În jur se făcu liniște adîncă. Toți îi sorbeau cuvintele, fără să-și mai ia ochii de la el.

Le-a vorbit bărbaților și femeilor din Rigonda despre insulele și arhipelagurile oceanului: generații întregi de locuitori au gemut și gem sub jugul robiei, la bunul plac al colonizatorilor. Le-a vorbit despre neamurile dispărute, despre nefericitele triburi care, minate departe, printre străini, trudesc la plantații și în mine. Pe acolo oamenii mor din pricina unor boli cumplite, și din pricină că muncesc peste puterile omenești; niciunul din cei plecați nu

s-a mai întors vreodată pe insula lui de baştină. Fructele pe care ei le culeg, peştele şi perlele pe care ei le pescuiesc, pietrele de preţ pe care ei le scot din adîncul pămîntului — toate, toate le iau zbirii străini, zbirii cruzi, şi atît de lacomi, încît nimic nu-i mai satură.

— Să nu credeţi însă — a adăugat Ako — că albii chinuiesc şi exploatează numai oameni ca voi şi ca mine. Nu, ei jefuiesc chiar pe oamenii din tribul lor, jefuiesc şi pe alţi albi. Unii albi îi pun pe alţii să muncească din greu şi să ducă o viaţă de chin, numai ca să aibă ei multe şi de toate. Sînt şi oameni de culoare, care, luînd pildă de la cei albi, se poartă rău cu semenii tribului lor: îi schingiuiesc şi-i jefuiesc; tîlharii aceştia de culoare nu sînt de loc mai buni decît cei albi. Nu culoarea pielei hotărăşte firea omului, dacă e bun sau dacă e rău; faptele omului grăiesc pentru el. Unii oameni sînt buni fie că au piele albă, pămîntie sau neagră, şi alţii sînt răi fie că au pielea albă, pămîntie sau neagră. Pentru ca oamenii buni să poată trăi aşa cum se cuvine, ei trebuie să-şi dea mîna împotriva oamenilor răi. În Ţara străină am întîlnit oameni albi care mi-au fost ca nişte fraţi. Dacă s-ar întîmpla ca ei să vină vreodată cu barca mare pe insula noastră, le-am putea îngădui să rămînă la noi. Cu ei am trăi în bună prietenie. Am văzut multe ţări şi mulţi oameni de tot felul. Şi peste tot oamenii care o duc greu şi care tînjesc după o viaţă mai bună sînt mai numeroşi decît ceilalţi. Astăzi, noi l-am izgonit pe asupritorul alb de pe insulă, pentru că el era singur, iar noi sîntem mulţi, şi pentru că am vrut cu toţii acelaşi lucru.

Este pe lume o ţară mare, sus, în miazănoapte, unde poporul i-a izgonit pe toţi asupritorii, şi unde poporul trăieşte slobod şi fericit; oamenii îşi întocmesc viaţa aşa fel, încît toată suflarea să trăiască bine. Acolo oamenii cu orice fel de piele trăiesc frăţeşte, se ajută unii pe alţii şi săvîrşesc fapte mari

Țara aceasta mare și fericită se numește Uniunea Sovietică. Astăzi Uniunea Sovietică e singura țară din lume de felul acesta. În celelalte țări tot mai domnesc asupritorii; oamenii vor trebui să mai lupte multă vreme încă, oamenii vor trebui să se întărească, să facă astfel încît toți să dorească același lucru. Numai atunci ei îi vor izgoni pe asupritori și vor putea trăi o viață liberă. Am văzut cu ochii mei și am auzit cu urechile mele că și pe acolo în fiecare zi sînt tot mai mulți oameni care tînjesc după libertate. Mîine ei au să fie mai mulți, iar poimîine și mai mulți. Ei vor să fie slobozi. Noi trebuie să vrem ca să rămînem slobozi. Vreți, fraților, sau nu vreți?

— Oare s-ar putea? se auzi un glas șovăitor.

Ako privi la cel care vorbise: era Lowai.

— Trebuie să vrem din răsputeri și atunci s-ar putea — răspunse Ako. Să vrem atît de tare, încît în lupta noastră, să nu ne pese de viață și să nu ne fie teamă de moarte!

Lowai ieși în mijloc.

— Noi te credem, Ako — rosti el. Tu ai fost departe și ai văzut multe. Tu știi mai bine ce se poate și ce nu se poate. Dar pe mine mă sperie un gînd.

— Care gînd, Lowai? întrebă Ako. Spune-l. Să chibzuim aici cu toții și să facem așa încît să nu te mai sperie.

— Ce-o să se întîmple dacă omul alb, pe care noi l-am izgonit, o să se întoarcă pe insulă? urmă Lowai. Poate că n-o să vină singur, ci o să vină cu mulți oameni albi. Și au să aibă bețe din care tună și putere mare în mîinile lor. Noi avem numai un băț care tună și numai tu știi să-l mînuiești. Ce-o să ne facem atunci?

După ce se gîndi cîteva clipe, Ako îi răspunse:

— Nu e adevărat, Lowai, că avem numai un băț care tună. Avem vreo cîteva — mari și mici. Am să vă învăț eu să le mînuiți. Sau poate că voi vreți să-l

lăsaţi pe omul alb să vă bată în fiecare zi cu cioma gul şi să vă calce în picioare ?

— Nu, nu! se auziră glasuri de peste tot. Apărîndu-se parcă de năpastă, oamenii dădeau din mîini ; ochii li se întunecaseră de spaimă.

— Vedeţi, dragi prieteni — stărui Ako — nici asta nu se poate. Şi tocmai de aceea noi trebuie să luptăm. Asupritorii albi n-au să ne dea pace. Cum să îngăduie ei izgonirea lui Porter ? Mai devreme sau mai tîrziu au să afle ce s-a întîmplat azi în Rigonda. Atunci au să trimită un alt Porter, care n-o să fie mai bun decît cel izgonit. Dar cîtă vreme ei nu ştiu încă nimic, noi trebuie să folosim fiecare zi ca să ne pregătim de luptă. Trebuie să ne pregătim, fiindcă ne aşteaptă luptă îndelungată şi mari greutăţi. Dar ca să ne pregătim bine, trebuie să stăm şi să chibzuim, iar pe urmă să facem tot ce trebuie făcut.

Lowai grăi iarăşi :

— Ako are dreptate. O să fie luptă grea. Trebuie să fim gata. Să facem cu toţii acelaşi lucru, să facem ce ne e de folos. Dar pentru asta trebuie ca unul dintre noi să fie mai mare. Cum o porunci el, aşa să facă toţi. Nu fiecare de capul lui, că n-o să ajungem la nimic!

— Are dreptate Lowai! spuseră cîţiva din mulţime. E nevoie de cineva mai mare decît ceilalţi. De unul ca Gitahi... de unul ca Ono...

Toţi se uitau la Ako. Acesta le înţelese gîndul. În cele din urmă, bătrînul Taomo rosti cu glas tare ceea ce le stătea tuturor pe limbă :

— Ako ştie mai multe decît noi toţi. Ako trebuie să fie mai mare. El ştie cum să lupte cu oamenii răi. Şi noi o să facem tot ce o să ne poruncească el.

De pretutindeni se auzeau strigăte de încuviinţare.

Lowai se întoarse spre mulţime şi întrebă :

— Crede vreunul dintre voi altfel decît Taomo şi ceilalţi ?

— Ako! Ako! strigau toți, fluturîndu-și bucuros mîinile. Ako să fie mai mare!

— Așa vor semenii tăi — îi spuse atunci Lowai lui Ako.

— Bine, dacă așa vor semenii mei, atunci o să le împlinesc voia — răspunse Ako. Mi-ați arătat mare încredere. Iar eu am să muncesc așa ca să nu puteți spune: „Ako ne-a înșelat". Tot ce știu eu am să vă arăt și vouă, ca să știți și voi. Din ziua asta viața mea va avea un singur țel și o singură îndatorire: să fac totul pentru ca locuitorii Rigondei să rămînă mereu slobozi și să trăiască omenește.

— Ce trebuie să facem acum? întrebă nerăbdător Oneaga, fratele lui Ako.

— Vreau să chibzuiesc pe îndelete — răspunse Ako. Lăsați-mă singur pînă mîine. Și mîine o să vă spun ce-am hotărît.

— Cum? Nu știi încă? izbucni cineva aproape dezamăgit.

— De știut poți să știi mult, dar din tot ce știi trebuie să alegi ce e mai bun — răspunse Ako. N-o să faci atunci ce nu trebuie făcut și nici n-o să uiți ce trebuie făcut.

— Bine Ako, chibzuiește cum se cuvine... — îi spuseră oamenii.

Mulțimea începu să se împrăștie. Ako rămase singur în mijlocul poienii. Stătu astfel gînditor și tăcut, apoi se îndreptă încet spre pădure.

2

Soarele cobora agale în mare. Simțind apropierea nopții, păsările săgetau văzduhul spre cuiburile lor. Vîntul își încetase bătaia, iar frunzișul freamătul de peste zi; numai gîzele nevăzute, a căror viață se desfășura noaptea, porniră a foi de colo colo în lumea lor măruntă. Cufundat în gînduri și nepăsător la firea înconjurătoare, Ako tresări cînd simți

deodată în spate răsuflarea caldă a unei făpturi omeneşti. Zîmbi la gîndul că era cît pe-aci să se sperie: se afla în patria lui, pe pămîntul unde domneau buna înţelegere şi prietenia. Rigonda... îl putea oare ameninţa ceva în Rigonda?

Privi spre fiinţa care se apropiase de el. Amurgul îşi trimitea reflexele aurii pe conturul arămiu al unei tinere femei: stătea mlădioasă şi liniştită în faţa lui Ako. Avea podoabă de flori în păr, pe umeri şi pe piept îi atîrnau ghirlande de flori împletite, iar ochii îi străluceau ca doi sori mici; se uita lung la el, cu sinceră admiraţie şi parcă îl întreba ceva.

— Nelima... — şopti el, tulburat pînă în adîncul sufletului. Şi întinzîndu-şi braţele, îşi lipi, înduioşat, obrazul lui de al ei.

Stătură multă vreme fără să spună o vorbă; numai bătaia nestăpînită a celor două inimi mărturisea furtuna de bucurie dezlănţuită în ei. Se aşezară pe un bolovan mare şi neted, ce mai păstra căldura zilei pe sfîrşite. Mîinile lui Ako mîngîiau degetele Nelimei. Se uitau unul la altul şi rîdeau strengăreşte, ca doi copii.

— Iată că în sfîrşit m-am întors... — spuse Ako. M-ai aşteptat?

— Da, Ako... Te-am aşteptat zi de zi şi noapte de noapte. Ce mult ai lipsit!

— Acum o să rămîn mereu aici... cu tine.

Şi-au povestit unul altuia viaţa lor pe vremea cît ţinuse despărţirea, întîmplările mari şi mici şi dorul chinuitor de fiecare zi. Se desprindeau din vorbele lor simţăminte de o nostalgică frumuseţe: avuseseră amîndoi o mare putere a nădejdii şi o credinţă nestrămutată.

Şi iată că sorocul se împlinise. În noaptea aceasta, la fel ca şi cu atîţia ani în urmă, Ako îi spuse celei mai dragi dintre femeile de pe insulă şi din lumea întreagă:

— În curînd, Ako o să-şi facă o colibă nouă. Şi o să aibă o luntre nouă, şi undiţe, şi suliţe, şi ciubere

pentru păstrat hrana. În coliba asta a lui o să-i trebuiască o prietenă bună, care să aprindă focul în vatră și să aștepte întoarcerea lui Ako de la pescuit.

Ca și atunci, Nelima îi răspunse:

— Da, o să-i trebuiască...

— Ako vrea să știe dacă Nelima o să vină în coliba lui, ca să-i fie prietenă bună. Poate că trebuie să se mai gîndească. Ako o să aștepte pînă mîine dimineață.

— Nelima s-a gîndit. A avut destulă vreme să se gîndească, pe cînd Ako era departe. Nelima l-a așteptat pe Ako.

Și tocmai ca și atunci, în noaptea plină de nădejdi a tinereții lor timpurii, lumina argintie a lunii se revărsa peste ocean, peste insula adormită, peste plaja albă și peste cei doi îndrăgostiți, care stăteau atît de strîns îmbrățișați, unul lîngă altul. Era nespus de bine. Ca într-o toropeală vrăjită, ceasurile treceau pe nesimțite. Pe cer luna pierise, stelele se stinseseră toate, la răsărit zarea ardea într-o vîlvătaie aurie.

După ce-și luă rămas bun de la Nelima, Ako hoinări multă vreme încă, prin pădure și printre tufe. N-avea de ce să se grăbească. Din clipa cînd păși pentru întîia oară pe pămîntul Rigondei, după ani lungi de lipsă, graba nu și-ar mai fi avut rostul... Ce cuvinte ar putea zugrăvi bucuria ființei lui întregi? S-ar fi zis o minunată și suavă melodie, pe care inima lui o cînta și ale cărei sunete fermecate trezeau toată lumea înconjurătoare; era ca un răsărit de soare, ca o deșteptare a naturii după o noapte lungă și întunecoasă. Dacă ne-am închipui că simțirea omenească ar putea cuprinde laolaltă tot ce e minunat, luminos și înălțător, toată varietatea culorilor din lume, tot freamătul ei pur și plin de viață, mișcarea de necuprins cu mintea și fără de sfîrșit a întregului univers, și tot nu ne-am putea face decît o slabă închipuire despre ceea ce simțea

Ako plimbîndu-se agale prin locurile dragi ale tinereții lui.

Multe nu mai erau ca înainte. Copacii bătrîni lăsaseră locul altora, iar acolo unde odinioară se aflau poieni, acum crînguri înfloritoare se luptau pe viață și pe moarte ca să-și găsească un loc sub soare. O mulțime de palmieri tineri își întindeau creștetele mlădioase către înaltul cerului, pe țărmul care fusese înainte atît de pustiu. Totul trăia, totul își schimba înfățișarea; neschimbată și veșnică rămînea numai nemuritoarea lege a vieții.

In locurile care-i aminteau de vreo întîmplare din copilărie sau din tinerețe, Ako rămînea mai îndelung, cu gîndul întors la vremurile de altădată. I se părea că visează.

— Să fie oare adevărat? se întreba Ako.

I se părea de necrezut că era iarăși în țărișoara lui, în cel mai drag și mai minunat loc de pe pămînt, și că i se împlinise cea mai mare dorință a vieții. Și, la fel ca în noaptea trecută, Ako mîngîia trunchiurile copacilor, frunzele tufărișului și pămîntul insulei, în vreme ce buzele îi șopteau duioase cuvinte de recunoștință și un cald bun-găsit pămîntului natal. Nu, nu era vis, era adevărul cel mai adevărat, cel mai minunat, un adevăr de basm, ca într-un vis cu ochii deschiși.

Și se simțea fericit, în toată plinătatea fericirii cu putință.

Rămase îndelung lîngă izvor, admirînd broboanele de mărgăritar ce suiau de la fund la suprafață. Apoi, o dată cu soarele ce se ridica deasupra orizontului, se urcă și el pe culmea cea mai înaltă a insulei, ca să privească înconjurul. Își aminti de altă dimineață, cînd, cu mulți ani în urmă, se mai cățărase tot acolo, încercînd să vadă de pe un stei rotund pînă dincolo de capătul lumii, de unde urcă soarele în zori. Nu văzuse atunci decît nemărginirea cerului și a oceanului. Nici măcar nu-i trecuse prin minte ceea ce *putea* să fie dincolo de geana orizontului. Îl apucase dorul depăr-

tărilor pe vremea aceea! Năzuința lui era să vadă, să afle lucruri nevăzute! Și acum, toate s-au împlinit. Ako a văzut, Ako a aflat, Ako putea să cumpănească.

La picioarele lui se întindea toată Rigonda, cu golfurile ei mici, cu laguna ei liniștită, cu inelul recifului împrejurul insulei. Și în vreme ce le cuprindea toate cu privirea, Ako se gîndi la micuța sa insulă în mijlocul nemărginitului întins de ape, se gîndi la continentele și mările de dincolo de zare și la viața oamenilor de acolo. Înțelesese deodată cît de mărginită și de îngustă era viața pe meleagurile lui de baștină. Insula însăși și toate cîte se aflau pe ea erau parcă mai neînsemnate, mai mărunte. Laguna i se păru mai îngustă, depărtarea de la un mal la altul mai mică, dealurile și chiar piscurile cele mai înalte se făcuseră parcă mai scunde, totul scăzuse și se îngustase. I se părea că privește țărișoara de baștină printr-o lentilă convexă. Își dădea seama că era o deformare optică: toate rămăseseră la fel ca înainte, dar noțiunile lui despre lumea înconjurătoare nemaifiind aceleași, îi dădeau putința unei cumpăniri. Raportul dintre lucruri era schimbat.

„Minunată și mică Rigonda... — își zise Ako. Chiar dacă tu ai fi scăzut, dragostea mea pentru tine a rămas aceeași. Eu te iubesc ca și înainte".

Se gîndea la viața de pînă atunci a insulei și la felul cum va trebui să se schimbe în viitor. Își dădea seama că traiul în Rigonda nu mai era îndestulător și că nu trebuia păstrat în formele-i dinainte. Ako nu dorise atît de pătimaș să se întoarcă la ai lui, pentru a le impune tipare de viață, vechi și răsuflate. Voia doar să-și pună în practică experiența și cunoștințele lui, atunci cînd pe insulă viața cea nouă va lua locul vieții celei vechi; era încredințat că el îi va feri pe băștinași de germenii răi și nimicitori, infiltrați pe urmele civilizației colonizatoare. Viața veche nu e bună, e meschină și neîndestulătoare. Tribul lui Ako trebuia să ajungă a fi civilizat în înțelesul cel mai bun al cuvîntului, civilizat nu pe dinafară, ci în adînc. O dată cu

ei albii aduc civilizaţia ţesăturilor de bumbac, a patefoanelor şi a diferitelor lăcaşuri de rugăciune, în vreme ce insularii au nevoie de o civilizaţie adevărată : ei trebuie să aibă noţiuni ştiinţifice despre fenomenele naturii şi despre procesul vieţii triburilor omeneşti. Ei trebuie să se bucure de această civilizaţie fără amestecul dăunător al hămesitei liote de colonizatori. Şi mai cu seamă ei trebuie să-şi păstreze libertatea, să să nu vîndă pe un blid de linte drepturile cele mai sfinte ale omului. Totul trebuie transformat fără pierderi, pentru ca transformarea aceasta să fie folositoare. Nu e uşor de ajuns la aşa ceva, dar pentru asemenea înfăptuiri face să-ţi dai şi sîngele. Şi atunci cînd totul va fi înfăptuit...

Ako visa cu ochii deschişi la viitorul tribului său. Ce minunată şi ce fericită va fi viaţa insularilor cînd ei vor atinge nivelul de cultură al omului alb, cînd vor învăţa să citească şi să scrie, cînd vor afla despre toate cîte au fost şi toate cîte sînt pe lumea aceasta ! Îşi vor clădi locuinţe frumoase şi practice, îşi vor face luntri mari, cu care vor putea merge pe alte insule. Vor întocmi legături temeinice cu lumea dinafară, va înceta pentru totdeauna singurătatea lor de veacuri : lumea insularilor va fi mare şi puternică !

„Ce poate fi mai minunat şi mai înălţător decît să-ţi dăruieşti viaţa pentru învăţătura poporului tău ? îşi zicea Ako. Din ziua aceasta eu trebuie să fiu învăţătorul tuturor băştinaşilor, al celor mari, ca şi al celor mici".

3

Era de la sine înţeles că Nelima va fi nevasta lui Ako. Fără doar şi poate că aveau nevoie de un adăpost şi culcuş pentru vreme rea şi pe timpul nopţii, precum şi de o vatră pe care să gătească demincare. Altădată toţi le-ar fi dat o mînă de ajutor ca să le ridice o colibă, să le facă o luntre şi să-i înzestreze cu toate cele de trebuinţă în pragul unei vieţi noi : ciube-

re pentru hrană şi unelte pentru pescuit şi vînătoare. Ar fi însemnat însă ca tribul să-şi facă griji zadarnice: nu se afla oare lîngă sat bungalow-ul lui mister Porter, cu o temeinică gospodărie înăuntru? Fiecare familie de insular îşi avea coliba sa, afară de Ako şi de Nelima; era deci firesc să li se dea lor bungalow-ul lui mister Porter. Aşa au şi hotărît la adunare băştinaşii insulei.

Ako le-a vorbit tot atunci despre planurile de înnoire a vieţii pe insulă şi — deşi cuvintele par nepotrivite pentru asemenea trib paşnic — despre planurile de apărare a insulei. Oamenii din Rigonda au primit fără nici o împotrivire toate propunerile lui Ako.

Pe insulă a început o muncă înfrigurată. După ce a cercetat temeinic toată insula şi a cîntărit feluritele împrejurări în legătură cu tot ce s-ar fi putut întîmpla în viitor, Ako a ales un loc nou pentru satul insularilor, în partea de sud-vest a insulei, loc de care nu se putea apropia nici un vas. Acolo recifuł avea o strîmtoare îngustă, prin care putea trece doar o singură luntre, iar laguna pătrundea în uscat în chip de mic golf, lung de vreo două sute de metri. Dinspre mare golful nu putea fi văzut din pricina tufărişului, iar în partea unde se împreuna cu laguna, creşteau din belşug trestii înalte. În acest golf puteau fi ascunse toate luntrile insularilor şi nimănui nu i-a fi trecut prin gînd că dincolo de trestii şi de tufăriş se află rada secretă a Rigondei. Dacă s-ar fi ajuns la o luptă deschisă, şi Ako nu se îndoia de lucrul acesta, loviturile duşmanului n-ar fi putut dăuna populaţiei. Se înţelege că noul adăpost şi rada trebuiau să rămînă tăinuite; pe cînd vasul străin s-ar fi apropiat de insulă, băştinaşii s-ar fi dus să stea pe locul cel vechi de pe ţărmul răsăritean al insulei.

În cîteva săptămîni bărbaţii au ridicat colibe noi lîngă Golful Trestiilor. Le-au înzestrat cu toate cele gospodăreşti, şi le-au lăsat goale, nelocuite, pînă cînd tribul ar fi fost nevoit să se mute în ele.

Apoi au meşterit, sub conducerea lui Ako, mai multe bărci şi cîteva plute cu catarge şi pînze pentru ca, la nevoie, toţi locuitorii să se poată duce pe mare pînă la cel mai apropiat grup de insule. La început, băştinaşilor li s-a părut că plutele cele mari erau nefolositoare şi de prisos ; au făcut însă o călătorie de încercare în jurul insulei cu cea dintîi plută construită şi, atunci, toţi şi-au dat seama cît de preţioasă le fusese isprava.

În vreme ce unii din locuitori făceau luntri şi plute, alţii se îndeletniceau cu pescuitul, cu vînătoarea, culesul fructelor sau strîngerea rădăcinilor de plante. Insularii puneau merinde la păstrare, dar nu numai pentru cîteva zile, cum făceau înainte. Dacă ar fi venit peste ei duşmanii, iar ei ar fi trebuit să lupte, atunci n-ar mai fi fost vreme nici de pescuit, nici de vînătoare. Şi dacă, la mare nevoie, s-ar fi ascuns în desişuri, merindele adunate le-ar fi prins bine. Fără prea mare oboseală, femeile, copiii şi bătrînii au strîns în cîteva săptămîni atîta mîncare, încît ar fi ajuns pentru toţi băştinaşii vreme de o jumătate de an. Insularii au uscat la soare o mulţime de peşte, de rădăcini şi de fructe, au cules grămezi de nuci de cocos şi le-au uscat miezul. Au ascuns o parte din aceste bogăţii pe locul cel nou, lîngă Golful Trestiilor, şi altă parte la mijlocul insulei, în desişul dintre două dealuri, lîngă un mic izvor, unde Ako a chibzuit să se mai facă încă o tabără de adăpost pentru femei, copii şi bătrîni ; cînd bătălia se va fi înteţit, acolo se vor putea aciua toţi care n-ar fi fost în stare să lupte. Şi cu toate că cele ce se petreceau în Rigonda nu se potriveau cu datinele şi felul de viaţă al locuitorilor, ei îndeplineau fără a crîcni toate chibzuielile căpeteniei, minunîndu-se neîncetat de marea sa înţelepciune.

De bună seamă că trebuiau să muncească mai mult decît înainte ; în schimb, ei au săvîrşit în cîteva luni o muncă ce ar fi cerut altădată strădanii de ani întregi. În loc de un sat, acum erau trei sate, iar numărul luntrilor se îndoise. În afară de aceasta, insularii mai

aveau o duzină de plute mari, cu care oricine din ei putea cutreiera în larg.

Înfăptuirile acestea au însemnat în viaţa lor nu un pas, ci un uriaş salt înainte. Toporul şi ferăstrăul pe care Ako le găsise în bungalow-ul lui Porter au grăbit de zeci de ori toate lucrările de construcţie. Epoca de piatră a făcut loc epocii de fier, îmbogăţită cu numeroase elemente ale secolului douăzeci. Cînd pleca în lagună, pescarul din Rigonda lua, pe lîngă cîrligele şi ţepoaiele vechi de os, anume cîrlige metalice ; şi fără îndoială, el pescuia mai spornic decît înainte. Iar seara, cînd tribul se aduna în satul cel vechi, Ako scotea din bungalow-ul lui Porter o lădiţă care vorbea şi cînta. Omul alb o înfăţişase insularilor drept vrăjitorie, drept o zeiască putere a sa ; Ako a ştiut să le lămurească în aşa fel alcătuirea lăuntrică a neasemuitei lădiţe, încît n-a mai rămas urmă din minunea de altădată ; lădiţa era o unealtă meşterită de om cu iscusinţă şi dibăcie.

Acest mare program de construcţii o dată săvîrşit, Ako a trecut la înfăptuirea celorlalte proiecte ale sale. Împărţi toată populaţia în cîteva grupuri mari, dînd fiecărui grup anumite sarcini. Un număr de vreo sută cincizeci de tineri şi de bărbaţi bine clădiţi alcătuiau oastea insulei. In vreme ce o parte din băştinaşi se îndeletniceau cu pescuitul, vînatul, culesul fructelor şi strîngerea coprei, în vreme ce altă parte construia noi tabere şi bărci, cei din grupul luptătorilor lucrau numai o jumătate de zi la stocarea merindelor şi la construcţii, iar în cealaltă jumătate a zilei ei făceau exerciţii ostăşeşti sub conducerea lui Ako.

Intregul lor arsenal era alcătuit din trei puşti, trei revolvere şi cîteva sute de cartuşe. Chiar Ako adusese pe insulă o puşcă şi un revolver ; a doua puşcă, şi a treia, care fiind de vînătoare avea două ţevi, împreună cu două revolvere, el le luase de la Porter în ziua răzvrătirii. Era foarte puţin, şi totuşi mult mai mult decît suliţele cu vîrf de os şi de piatră, decît vechile arcuri cu săgeţi din lemn şi din bambus, sau decît praştiile

insularilor. Armele acestea fuseseră sorocite la vremea lor nu împotriva omului, ci numai pentru vînătoare de sălbăticiuni.

Ako îşi învăţa cu nesecată răbdare luptătorii cum să mînuiască puşca şi revolverul, cum să le demonteze şi să le monteze la loc. Şi cînd, pierzîndu-şi însuşirile-i drăceşti, arma ajunse a fi, pentru ucenici, un lucru obişnuit şi pe deplin înţeles, Ako o început să-i înveţe să ochească; n-a trecut însă la lecţiile practice decît după o rodnică predare a teoriei tirului. Aproape patru sute de cartuşe, adică jumătate din toată rezerva, Ako le-a cheltuit în exerciţiile de tir. Nici nu trebuise mai mult pentru ca treizeci din cei mai buni ochitori să poată împuşca fără greş un pescăruş în zbor sau să nimerească de la treizeci de paşi într-o nucă pusă pe un ciot. Fiecăruia dintre aceştia i se putea încredinţa fără grijă o armă şi atunci vai şi amar de pielea duşmanului!

Ostaşii lui Ako au învăţat tehnica de luptă, au învăţat să se strecoare pe furiş, să facă recunoaşteri şi legături, în măsura în care se pricepea şi el la toate acestea. Şi-a împărţit întreaga oaste în trei unităţi de cîte cincizeci de oameni, în frunte cu un comandant, iar fiecare unitate a împărţit-o la rîndul ei în cinci grupe de cîte zece oameni. În felul acesta erau în total cincisprezece grupe, destul de tari pentru a înfrunta duşmanul, ţinînd seama şi de aşezarea insulei.

„Dacă fiecare grupă ar avea măcar cîte o puşcă... — visa Ako. Nu s-ar găsi pe lume vrăjmaş care să încalce pămîntul Rigondei!"

În vîrful celui mai înalt munte stătea zi şi noapte o strajă, de veghe peste mare şi insulă. Lîngă steiul cel rotund adăsta o tobă făcută dintr-un trunchi de copac, tobă ce trebuia să dea de veste atunci cînd străjerul ar fi zărit în depărtare vreo corabie sau vreo barcă străină.

Trecuseră cinci luni de la izgonirea lui Porter, şi toba rămăsese mută. În tot acest răstimp de linişte înfrigurată, insularii şi-au desăvîrşit gospodăria tabe-

relor secrete prin adăugiri de noi merinde, s-au îndeletnicit cu ale ostăşiei, dar şi-au văzut şi de treburile lor zilnice.

In lagună erau scoici cu mărgăritare. Tinerii se afundau în adînc şi le pescuiau. Mărgăritarele acestea adunate deveneau bunuri obşteşti. Ako le punea într-un cufăraş anume, ca să le păstreze pînă la începerea operaţiilor de schimb cu negustorii care aveau să vină. El cunoştea valoarea acestor nestemate şi n-avea de gînd să dea căpcăunilor niciuna pe veresie. Cufăraşul cu mărgăritare, ca şi grămada de copra din magazia bungalow-ului alcătuiau fondul valutar al insulei; datorită schimbului, se va căpăta cu vremea o mulţime de lucruri bune şi folositoare, care vor fi împărţite familiilor de insulari după trebuinţă şi vrednicie. Cu cît vor fi mai multe mărgăritare şi mai multă copra, cu atît mai multe bunuri va avea şi obştea Rigondei. Tocmai de aceea era bine că toţi băştinaşii munceau necontenit pentru sporirea rezervelor, cu toate că mîndărele de merinde ar fi ajuns pe un an întreg. O dată şi o dată Ako va cumpăra atîtea arme şi atîtea cartuşe, încît fiecare luptător va avea o puşcă şi o sută de cartuşe ale lui. Şi pe urmă se va face schimb pe stofă, pe ulceluşe frumoase, pe cărţi cu poze, pe întîiele vite de lapte şi pe porci. Şi nu va fi de mirare dacă va veni vremea să aibe şi cei din Rigonda o corabie a lor, cu care au să-şi ducă bogăţiile pe continent, ca să le vîndă acolo la adevărata lor valoare. Toate acestea vor putea fi înfăptuite dacă stăpînii albi din ţara străină se vor împăca cu gîndul că insularii tuciurii sînt singurii stăpîni la ei acasă. Dacă se vor împăca cu gîndul acesta... dar dacă nu, atunci...

„Trebuie să fim gata de luptă" — îşi zicea Ako.

4

O dată cu măsurile luate pentru apărarea Rigondei şi pentru îmbunătăţirea stării ei economice, Ako se mai îndeletnicea şi cu altceva, tot atît de însemnat

pentru noul mers al vieții pe insulă: către sfîrșitul celei de-a doua luni de la venirea lui, el a înjghebat un soi de școală pentru băștinași.

Găsise în bungalow-ul lui Porter cîteva cărți, un teanc de reviste și de ziare vechi și un amănunțit atlas geografic. Apoi mai adusese chiar el vreo cîteva abecedare și cîteva manuale de limbă engleză pentru începători.

Zi de zi, Ako a început a strînge pentru cîteva ore pe copiii insularilor și a buchisi cu ei în preajma locuinței lui. Ținea minte cum odinioară Mansfield îl învățase carte și se străduia să-și imite dascălul. Se înțelege însă că Ako nu putea fi un învățător la fel de priceput ca Mansfield, iar elevii lui se dovedeau a fi în cea mai mare parte mai slabi decît fusese el, așa că învățătura mergea mult mai anevoie; îi mîna însă cineva din spate? Mansfield își pusese în gînd ca într-un an și jumătate să facă din Ako un om pe deplin civilizat, pe cînd scopul lui Ako era mult mai mărginit: să-i învețe în cîțiva ani pe copii și pe cei tineri să citească și să scrie englezește, să-i înarmeze cu o seamă de cuvinte folositoare și de elementare cunoștințe aritmetice. Știindu-le bine firea și felul elevilor, el a împărțit materia așa încît, fără a-i obosi prea mult, să le țină mereu trează curiozitatea. O încordare prea mare putea să-i îndepărteze de școală, făcîndu-i să-și piardă încrederea în propria lor putere.

Ako n-a uitat nici pe adulți. În fiecare seară le povestea cîte ceva despre viața de pe alte meleaguri, stăruind asupra structurii pămîntului și asupra fenomenelor naturii. Nu s-ar fi zis că sînt lecții, ci simple povestiri, semănînd mai degrabă cu înșirarea unor isprăvi năzdrăvane decît cu desfășurarea unui material didactic. De la povestirile privitoare la apariția universului și la structura cosmosului, Ako a trecut la descrierea globului pămîntesc, apoi a sistemului solar și numai după aceea la cunoștințe de geografie. Pas cu pas el dezvăluia băștinașilor în chip tot mai sugestiv și mai plastic esența materiei văzute și a fenome-

nelor naturii. Avea de gînd să stea la sfat cu ei asupra istoriei omenirii, asupra diferitelor popoare şi a relaţiilor dintre ele, asupra societăţii omeneşti şi a veşnicelor neînţelegeri dintre feluritele ei pături ; Ako îşi pusese adică în gînd să le înfăţişeze istoria societăţii şi a culturii din antichitate şi pînă în zilele noastre. Nici pentru asemenea treabă el n-ar fi avut de ce să se grăbească ; avea vreme destulă. Multe din spusele lui insularii nu le puteau înţelege dintr-o dată şi atunci era nevoit s-o ia iarăşi şi iarăşi de la capăt, pînă cînd se cuibărea cîte ceva în conştiinţa ascultătorilor săi. Deşi insularii pricepeau foarte vag şi doar pe departe multe din lucrurile şi din fenomenele necunoscute, totuşi faptul în sine era un mare cîştig. În urma acestor convorbiri, puterea covîrşitoare a eresurilor se şubrezise într-atît, încît un băştinaş cutezase să treacă ziua, namiaza mare, pe Coasta Liniştită, pe unde nu se avînta nimeni, ca fiind locaş al sufletelor celor morţi. Şi după ce l-au descusut pe îndrăzneţul făr' de pereche, insularii s-au dumerit că omul nu văzuse nimic straniu prin partea locului şi nici înspăimîntător.

Ako socotea însă drept cea mai de seamă izbîndă a sa faptul că putuse spulbera în ochii insularilor faima mistică a zeului cu pielea albă! Făptura lui nepămînteană, căreia nu i se putea împotrivi nimeni, fusese coborîtă pe treapta muritorului de rînd, care se naşte, care moare şi se supune legilor vieţii la fel ca şi ceilalţi oameni ; omul alb era însă mai deştept, mai dibaci şi mai iscusit în toate celea, fiindcă el ştia mai multe decît un băştinaş. Cînd băştinaşii ar fi ajuns să ştie şi ei tot ce ştie omul alb, atunci s-ar fi putut lua la întrecere cu el pe orice tărîm. Cei din Rigonda trebuiau să înveţe, trebuiau să-şi sporească cunoştinţele şi să ia aminte la spusele lui Ako, tocmai pentru ca tribul întreg să se întărească.

Una din cele mai sîrguincioase şi mai bune eleve a lui Ako era Nelima. Prindea mai repede ca alţii tot ce auzea. Sumedenia de întrebări pe care i le punea de cîte ori rămîneau singuri, arăta că ea pricepea în adînc

noile noțiuni și că fiecare din aceste noi noțiuni îi îmbogățea mintea. Oricît ar fi fost de obosit și, într-adevăr, avea de ce să fie obosit, Ako îi dăruia rarele lui clipe de răgaz, nelăsînd fără răspuns nici o întrebare de-a ei.

Viața pe insulă era clocotitoare; un soi de avînt năvalnic, o năzuință furtunoasă de a ieși din adîncurile neștiinței de veacuri, în întîmpinarea unui nou fel de trăire, a unei trăiri conștiente.

Insularii aceștia voiau să sară într-un răstimp lung, cît viața unei generații, peste prăpastia de veacuri ce-i despărțea de nivelul mijlociu de cultură al secolului nostru. Cutezătorul visător Ako era încredințat că țelul acesta nu era de neatins.

Într-un amurg tîrziu, după munca și învățătura de peste zi, Ako și Nelima se îndreptară ca de obicei spre țărmul lagunei și se așezară la umbra unor cocotieri, ca să-și odihnească ochii pe întinsul fără de margini al oceanului și pe cerul înserării. Talazurile molatice se izbeau obosite de ieșindurile stîncoase ale recifului, împrăștiind jerbe de stropi. Dinspre munți, uriașe umbre lunguiețe se întindeau către mare, îngemănîndu-se cu amurgul. Un pește se smulse din adînc, strîmînd pe fața liniștită a lagunei mișcătoare unduiri mărunte, din ce în ce mai netede și mai nevăzute, pe luciul sticlos al apei.

Punîndu-și mîna pe mîna soțului ei, Nelima îl privi cu căutătura-i luminoasă și gînditoare.

— Trebuie să-ți spun ceva, Ako... — începu ea.

— Spune, Nelima.. Și văzînd că răspunsul zăbovește, el o îndemnă cu un zîmbet: Ai ceva pe inimă? Te neliniștește ceva?

— Nu, Ako, sînt fericită. Cred că și tu o să fii la fel de fericit cînd ți-oi spune.

— Tu știi că orice bucurie a ta mă bucură și pe mine. Ce s-a întîmplat, Nelima?

Nelima îi luă mîna și i-o lipi de sînul ei, sub inimă.

— Auzi, Ako?

El ascultă îndelung, clipă după clipă, apoi o privi pe Nelima în ochi, zîmbindu-i fericit:

— O să ai un copil, Nelima.

— Da, Ako, copilul tău... Ce nume să-i dăm?

Ako rămase pe gînduri.

— Nu știu, Nelima — răspunse el în cele din urmă. Avem destulă vreme ca să-i alegem un nume copilului nostru. Știu însă că va trebui să ne silim din răsputeri pentru ca el să vadă lumina zilei într-o țară fericită și să trăiască o viață slobodă.

— Așa o să și fie, Ako... — încuviință în șoaptă Nelima. O să-i porți tu de grijă, nu?

— Da, poate că așa o să fie — rosti încet și gînditor Ako. Eu am să fac tot ce voi putea ca să fie așa.

În seara aceea au mai rămas multă vreme pe țărmul lagunei, visînd cu ochii deschiși la viitorul *lor,* cel mai minunat și mai luminos viitor pe care-l puteau făuri copilului lor, fie chiar cu prețul celor mai grele strădanii. Așa visează oricine cînd aude cele dintîi bătăi ale unei inimi în pragul vieții. Și oricine are dreptul să viseze, deși nu totdeauna visurile se împlinesc aievea.

5

Peste cîteva zile, într-o dimineață, pe cînd Ako se sfătuia cu oamenii asupra muncilor de făcut în ziua aceea, unul dintre bătinași, Leagu, îi păru a fi cam țîfnos. Cînd Ako îl întrebă unde dorește să se ducă — la pescuit sau la culesul fructelor, Leagu clătină din cap și răspunse încruntat:

— Nicăieri.

— Nu te simți bine, Leagu? îl întrebă Ako. Omul arăta sănătos tun și Ako nu auzise că ar fi fost vreodată bolnav.

— Mă simt bine, dar n-am chef de lucru — răspunse Leagu. La ce să muncim atît? Nu e mai bine să stai liniștit pe țărm și să te uiți cum înoată peștele în apă?

— Şi ce-o să zici cînd toţi au să muncească şi numai tu o să stai cu mîinile-n sin? urmă Ako. Femeile muncesc, copiii muncesc, pînă şi moşnegii fac cîte ceva, numai Leagu, care-i bărbat voinic şi poate face mai mult decît o seamă de femei şi de bătrîni laolaltă, n-o să facă nimic. Şi o să-ţi fie ruşine de tine.

Leagu clătină din cap.

— Ba de loc. Ce-o să facem cu atîta hrană? Aşa şi ne ajunge pe mai mult de un an.

— Dar dacă vin oamenii albi, o să trebuiască sau nu să luptăm cu ei? N-o să trebuiască să stăm în pădure?

— Oamenii albi nu mai vin, Ako. Am muncit degeaba la atîtea tabere, în Golful Trestiilor şi în pădure, între dealuri. N-o să avem ce face cu ele. Oamenii albi au uitat de Rigonda. Au trecut şase luni noi. Nu mai vine nici un alb aici. Şi Leagu nu vrea să muncească. Leagu are ce mînca. Nu-i trebuie mai mult.

Ceilalţi îşi ciuleau urechea la vorbele lui. Aruncîndu-şi ochii asupra gloatei, Ako înţelese că Leagu nu era singurul care gîndea astfel. Cînd le încrucişase privirea, unii dintre insulari îşi lăsaseră ochii în pămînt, iar alţii îşi întorseseră capul, ca şi cum n-ar fi vrut să se amestece în vorbă.

„Poate că într-adevăr am cam întrecut măsura? îşi zise Ako. Poate că i-am zorit prea tare şi nu le vine îndemînă cu atîta grabă. Dar timpul e prea preţios şi noi n-avem dreptul să pierdem nici un ceas".

Totuşi, n-ar fi avut nici un rost să-i ţin de scurt, fiindcă nu trebuia nimicit interesul lor faţă de noua viaţă. Tot ceea ce făceau insularii, trebuiau să facă de bună voie, căci numai astfel puteau să-şi îndrăgească munca şi să se bucure de înfăptuirile ei. Îi rămînea lui Ako o singură cale: convingerea. Acum, cînd unii din ei începuseră a se îndoi de nevoia unor noi sforţări, era mai greu să-i convingă decît cu o jumătate de an în urmă; totuşi, altă cale nu avea. Îşi frămînta mintea, chibzuind cum să le dovedească mai lămurit temeinicia hotărîrilor sale. O vreme nimeni nu

scoase o vorbă. Ako își dădea seama că puterea lui asupra insularilor atîrna de felul cum va ști să biruie opreliștile: sau își va întări autoritatea sau va trebui ca insularii să-și aleagă o nouă căpetenie. Un cîrmuitor în care oamenii nu mai au încredere, nu poate rămîne la cîrmă.

Și cine știe cum s-ar fi sfîrșit toate, dacă ceva neașteptat nu i-ar fi ajutat lui Ako să iasă din încurcătură și să cîștige încrederea tuturor, mai mult ca oricînd: pe vîrful celui mai înalt munte al Rigondei răsunau prelung bătăile tobei de lemn. Era solia cumplitei primejdii! Știa fiecare la ce să se aștepte!

Privirile se ațintiră toate asupra lui Ako. Leagu se apropie smerit de căpetenia insulei, întrebînd:

— Ce să fac, Ako? Acum am chef de lucru. Tu ai dreptate. Nu fii supărat pe Leagu, Ako. Leagu a fost un mare prost cînd a vrut să stea pe țărm și să caște gura la peștii din apă.

— Duceți-vă cu toții în colibele voastre și rămîneți acolo pînă cînd vă spun eu ce să faceți — porunci Ako. Tu, Lowai, haide cu mine. Ne urcăm pe munte, și-o să vedem ce s-a întîmplat.

Dădu o fugă pînă la bungalow și, după ce luă binoclul pe care-l lăsase Porter, porni în grabă, împreună cu Lowai, spre vîrful muntelui. Toba bubuia fără încetare. Nu amuți decît cînd flăcăul de strajă îl zări pe Ako suind potecuța.

— Ce-ai văzut? îl întrebă Ako.

Îngrijorat, tînărul își întinse mîna spre nord-vest. Ako văzu și el un vas într-acolo. Era o velieră cu motor, din cele ce slujesc liniile comerciale fără de sfîrșit ale Oceaniei. Pe catargul din față, flutura o pînză, iar la pupa fumega un coș butucănos.

Ako duse binoclul la ochi, urmărind o vreme vasul necunoscut. După cum arăta, era unul din vasele Companiei comerciale a Mărilor Sudului, care-și făcea cursa obișnuită, ca să ridice marfa strînsă de agenții companiei și să ducă poșta pe la insulele împrăștiate în tot oceanul. Comunicația regulată cu Rigonda se

făcea de două ori pe an și se împlinea tocmai data cînd trebuia să vină acest sol al lumii dinafară.

— Ce facem acum? întrebă Lowai. N-ar trebui să ducem femeile și copiii în tabăra secretă?

— Poate că nici nu e nevoie — răspunse Ako.

— Crezi că au să ocolească insula?

— De intrat au să intre ei în laguna Rigondei, dar poate că n-avem de ce să ne speriem. E un vas de comerț, Lowai. Le trebuie copra noastră, le trebuie fructe uscate și perle. Te pomenești că n-au habar de ce i s-a întîmplat lui Porter și atunci s-ar putea chiar să ne înțelegem cu ei.

— Dar dacă au aflat ce a pățit Porter? stărui Lowai. Flăcăul de strajă trăgea cu urechea la vorbele lor, dar Ako nu citi pe fața-i nici un fel de teamă, ci numai setea de a ști.

— Dacă au aflat, atunci o să fie tărăboi mare pe insulă — răspunse Ako.

Vasul descrise lin un semicerc, ocolind promontoriul pe la miazănoapte, apoi coti spre miazăzi și se îndreptă către rada insulei; de bună seamă, toți navigatorii din Oceanul Sudic ajunseseră să cunoască trecerea prin recif.

Poruncind tînărului să lase toba în pace pînă cînd o mai vedea ceva nou, Ako și Lowai coborîră de pe munte. În sat lumea era cu sufletul la gură. Cum îl văzură, insularii se și năpustiră asupra căpeteniei, cu tot soiul de întrebări:

— Ce-ai văzut? E primejdie mare? Unde să ne ascundem?

Pentru orice întîmplare, Ako hotărî ca bătrînii, femeile și copiii să fie duși în pădure, iar ceilalți să rămînă pe loc. Porunci apoi unei unități a micii sale oștiri să se ascundă în tufăriș pentru ca, la nevoie, să le taie străinilor drumul spre sat și să-i țină în loc pînă cînd cei rămași la ei în colibe vor putea ajunge în pădure. Celorlalți bărbați și tineri Ako le spuse să trebăluiască liniștiți pe coastă cu luntrile și uneltele de pescuit. Faptul că în ziua aceea nici un om nu ieșea în larg, nu

putea stîrni vreo bănuială : ivirea unui vas era, pentru a insulă îndepărtată, o întîmpuare atît de rară și de seamă, încît băștinașii își curmau chiar pe mai multe zile îndeletnicirile lor obișnuite. Noii veniți n-ar fi avut de ce să se mire.

O oră mai tîrziu, vasul intra în lagună și arunca ancora. Pe țărm, insularii își fluturau prietenește mîinile și buchetele de flori. Cei de pe vas le răspundeau, cu semne din șepci și din batiste. Unul din ei, pesemne căpitanul, își îndreptase binoclul către țărm și privea spre bungalow-ul lui Porter, așteptînd parcă ceva ; văzînd că nu se întîmplă nimic, porunci să se coboare o barcă. Doi marinari se așezară la vîsle și alți doi, cu armele în mînă, alături de căpitan. După cîteva minute, barca trase la mal, chiar în dreptul bungalow-ului. Oaspeții fură întîmpinați de Ako, îmbrăcat în haine albe, europenești, împreună cu alți zece băștinași.

— Bună dimineața ! mormăi căpitanul, aruncînd lui Ako o privire dispreţuitoare ; deși era o matahală de om, sărise destul de ușor pe țărm.

— Bună dimineața, sir ! răspunse politicos dar reținut Ako. Îi întinse mîna căpitanului, dar acesta se făcu a nu vedea. Mai puțin îngîmfați decît șeful lor, marinarii dădură voioși binețe insularilor și-i întinseră mîna lui Ako.

— Mister Porter nu s-a sculat încă ? mormăi căpitanul. O fi băut prea mult aseară și acum e mahmur. Frumos își mai întîmpină prietenii, bestia dracului !

Ako pricepu iute că noii veniți nu știau nimic despre Porter. Îi șopti ceva lui Oneaga și acesta o luă la picior spre sat, ca să dea oamenilor de veste că nu e nici o primejdie și că pot ieși pe țărm. Bătrînii și femeile cu pruncii puteau să se întoarcă pe la colibele lor.

— Sir, dumneavoastră nu știți că mister Porter nu se mai află de cîteva luni pe insulă ? întrebă Ako. Avea treabă la Sidney și cînd a trecut un vas prin preajma Rigondei, m-a lăsat pe mine să-i țin locul

şi el a plecat. E aproape o jumătate de an de cînd nu mai e aici.

— Aşa... — făcu prelung şi mirat căpitanul. Va să zică degeaba ne-am mai abătut prin blestemăţia asta de fundătură.

— De ce credeţi astfel? stărui Ako.

— Pentru că, după socotelile companiei ar fi trebuit să iau de aici cel puţin vreo cinci tone de copra şi alte mărfuri; acum o să ne întoarcem cu traista goală.

— V-am spus că mister Porter m-a lăsat pe mine în locul său — urmă Ako, privind liniştit mutra sanchie a marinarului. Cred că vreo cinci tone de copra s-ar putea găsi la noi... ba chiar şi altele...

— Ia te uită... — răspunse uluit căpitanul. Va să zică dumneata faci negustorie cu sălbaticii ăştia? Păi atunci, arată-mi marfa.

— Aş putea să ştiu cam ce mărfuri ne-a trimis compania? se interesă Ako.

— Am adus tot ce a comandat Porter: mărgele, oglinjoare, tutun şi manufactură, cîteva lăzi cu vin.

— După cîte ştiu eu, Porter a comandat şi ferăstraie, şi cîteva topoare, precum şi o nouă rezervă de cartuşe — urmă Ako, deşi habar n-avea ce anume comandase Porter. Numise toate acestea la întîmplare, ştiind că sînt obiecte de schimb pe alte insule. Cît priveşte mărgelele şi oglinjoarele, mai sînt destule în magazie şi n-ar avea nici un rost să ţinem degeaba mărfuri fără căutare.

— Ia te uită... — se minună iarăşi căpitanul. Unde s-a mai pomenit să nu le placă băştinaşilor mofturi din astea sclipitoare!

— Aşa e la noi, în Rigonda.

Schimbul de mărfuri a ţinut cîteva ceasuri. Ako i-a dat căpitanului tot stocul de copra pregătit pentru schimb, o mare cantitate de fructe uscate şi cîteva zeci de mărgăritare, dar nu din cele mari şi mai de soi, ci din cele care puteau fi date pe marfa adusă. Ako nu voi în ruptul capului să primească ni-

micurile de sticlă cu care neguțătorii obișnuiau să-i momească pe băștinași. Nu îngădui de asemenea să se care în magazie nici o ladă cu tutun sau cu vin. Patru topoare, trei ferăstraie și o jumătate duzină de cazmale i se păreau mai folositoare decît un întreg butoiaș de rom sau un clondir de whisky. Nu s-a dat în lături nici de la vasele de metal, de la cuțite și linguri, dar s-a arătat foarte cusurgiu în privința manufacturii așa că a ales numai marfă pe sprînceană. Cînd se sfîrși cu schimbul, căpitanul Nicholson — acesta era numele lui — socoti din ochi că, de data aceasta, Compania comercială a Mărilor Sudului rămăsese, în cazul cel mai fericit, cu un cîștig păcătos de treizeci la sută. Asta nu mai era negoț, ci curată filantropie și compania dăduse dovadă de ușurință folosind în Rigonda serviciile unui asemenea agent. Trebuia să vorbească negreșit la Sidney cu directorul. În cîțiva ani un astfel de agent își putea aduce șefii în sapă de lemn, oricît ar fi fost ei de șmecheri și de milionari.

Ako avea însă altă părere în privința aceasta: operația comercială făcută i se părea de folos ambelor părți, căci schimbul fusese drept și cinstit.

Ceea ce l-a uimit însă mai mult pe căpitanul Nicholson a fost refuzul lui Ako de a bea cu el o sticlă de whisky. Al doilea agent ca tuciuriul cu greu s-ar fi găsit în tot Oceanul Sudic! În mintea bătrînului lup de mare se iscară deodată neliniști și bănuieli: n-o fi fost oare ceva pe dedesubt? O fi făcut el bine că a stat la înțelegere cu insularul? Era însă prea tîrziu ca s-o mai dreagă. Nicholson porunci ridicarea ancorei și o dată cu fluxul, vasul ieși în larg.

Dar cît de neliniștit s-ar fi simțit căpitanul dacă ar fi știut că pe lîngă grămada de cartușe pe care i-o lăsase lui Ako, agentul tuciuriu mai cumpărase pe ascuns, de la marinari, două puști noi-nouțe, în schimbul cîtorva boabe frumoase de mărgăritar. Marinarii sînt oameni umblați și știu să-și țină gura cînd e vorba de învîrteli.

Vasul îi adusese lui Porter cîteva scrisori şi un morman de ziare şi reviste, care se şi învechiseră. Ako le citea nesăţios în orice clipă de răgaz. A aflat astfel multe lucruri noi despre tînărul stat sovietic. În fruntea acestui stat se găsea un om pe care popoarele asuprite de pretutindeni îl socoteau drept prietenul şi conducătorul lor. El lupta împotriva asupritorilor şi a obscurantiştilor din lumea întreagă şi ca atare era prietenul şi conducătorul tribului lui Ako. Numele său era Lenin. Ziarul în care Ako aflase toate acestea fiind editat de către bogătaşi, ştirile erau scrise cu multă ură şi mult venin. Se vede treaba că bogătaşilor le era mare teamă de Lenin.

CAPITOLUL XVI

1

În ziua aceea, clădirea direcţiei Companiei comerciale a Mărilor Sudului părea cuprinsă de sus pînă jos de mare înfrigurare. Funcţionarii umblau de-a lungul sălilor în vîrful picioarelor, secretarii îşi scoteau surtucul şi transmiteau la telefon, aproape în şoaptă, cifre şi denumiri de mărfuri, stenotipistele ţăcăneau la maşini uşurel de tot, cu o grijă de parcă ar fi primit chiar atunci cine ştie ce mustrări. Peste cele zece caturi ale clădirii se lăsase o tăcere apăsătoare; la al doilea cat, unde se afla sala de şedinţe, uşieri cărunţi, în uniforme cu fireturi, duceau la repezeală un deget la gură, îndată ce se ivea cineva pe culoare sau în foaier.

— Ssst!... — părea că şopteşte clădirea monumentală, de unde nevăzute tentacule se avîntau către cele mai depărtate unghere ale Oceaniei, legînd insulele şi arhipelagurile printr-un trainic păienjeniş negustoresc.

Într-o încăpere a clădirii se ţinea tocmai atunci şedinţa anuală a comitetului de direcţie. Directorul general, Henry P. Cook, făcea cunoscut celorlalţi directori o dare de seamă asupra activităţii companiei în cursul anului trecut. Venise cea mai însemnată clipă din viaţa companiei: împărţirea cîştigurilor. Judecînd după circulaţia mărfurilor şi după conjunctura pieţei, în anul acela se aştepta un cîştig record. Mai-marii companiei aveau să împartă între ei milioanele, să construiască alte vapoare şi alte case, pe străzile oraşului Sidney aveau să apară cîteva noi şi luxoase limuzine, iar soţiile directorilor aveau să se urce împreună cu odraslele lor într-un pachebot uriaş, ca să plece iute-iute în nord — la Paris, în Elveţia, pe Riviera, unde să risipească mărinimos măcar o parte din bani, luîndu-se la întrecere cu alţii în dezmăţ şi huzur. O să le pice cîte ceva şi celor mai mărunţei, conducătorilor de filiale şi funcţionarilor cu munci de răspundere din aparatul direcţiei. După ospeţele mari rămîn totdeauna pe masă rămăşiţe gustoase: se vor alege cu ceva şi iubitorii de oscioare. Iată de ce, în clădirea Companiei comerciale a Mărilor Sudului era în ziua aceea atîta linişte şi de ce toată lumea era atît de la locul ei, într-o aşteptare grozav de înfrigurată, dar în acelaşi timp plăcută. Iată de ce, pe strada din faţa clădirii direcţiei se rînduiau una după alta un şir de limuzine luxoase: Packard, Chrysler, Rolls-Royce şi Cadillac...

Henry P. Cook era, aşa cum se obişnuieşte a se spune, un bărbat încă verde. Ghioceii îi răsăriseră pe tîmple, dar cricket-ul şi golful îl ajutau să lupte împotriva obezităţii; făptura sa plină avea deocamdată numai rotunjimi nesupărătoare şi linii domoale. O sută douăzeci de kilograme sînt o greutate pe deplin potrivită unui om care ocupă o poziţie socială atît de însemnată.

Henry P. Cook a citit darea de seamă stînd jos. Pentru mai multă ţinută, şi-a pus ochelarii pe nas.

Pe degetul mic al mîinii stîngi strălucea un inel cu ditai rubinul, o perlă mare îi împodobea cravata.

Darea de seamă era pe gustul domnilor de faţă. Scăzînd toate cheltuielile de administraţie, impozitele şi sumele folosite pentru întreţinerea flotei, cîştigul net se ridica la şaizeci şi patru la sută. Era totuna cu un anume număr de şapte cifre: două milioane patru sute de mii de lire sterline. Nenumăratele insule, arhipelaguri şi atoli de corali se dovedeau a fi cu adevărat o nesecată mină de aur. În timpul războiului mondial compania îşi sporise zona de activitate, pătrunzînd pe teritorii controlate odinioară de capitalurile germane, japoneze şi franceze, iar o dată căzut în ghearele companiei, cine s-ar mai fi putut smulge din strînsoare?

Indeobşte, nimeni nu putea fi nemulţumit de strălucita încheiere a unei munci de un an, dar directorul Simons n-ar mai fi fost Simons dacă n-ar fi găsit chiar în atare situaţie, o sumedenie de neajunsuri. Cînd Henry P. Cook îşi sfîrşi darea de seamă, Simons mulţumi băţos directorului general în numele celorlalţi directori, pentru că asigurase companiei acest modest cîştig net de şaizeci şi patru la sută; tuşi apoi de cîteva ori şi urmă tacticos, mîriind ca un cîine ameninţat să i se ia ciolanul:

— Unii ar putea să creadă că treburile noastre sînt strălucite. Dar cine cunoaşte întreaga situaţie, nu are de ce să fie chiar atît de încîntat. Numiţi-mi, vă rog, domnilor, o întreprindere de acelaşi fel, a cărei activitate să aibă riscurile Companiei comerciale a Mărilor Sudului! Vasele noastre pot naufragia printre arhipelagurile unde se găsesc minele şi plantaţiile noastre. Se pot ivi molime care să răpună braţele de muncă. În urma jocului politic internaţional, orice regiune economică în care noi ne-am investit capitalurile poate cădea de la o zi la alta sub o influenţă străină, şi atunci, investiţiile noastre de capital ar rămîne blocate pînă cînd situaţia internaţională s-ar schimba în favoarea noastră. În aseme-

nea condiţii noi nu putem lucra şi nici nu putem fi mulţumiţi cu un cîştig oarecare. Într-un an, cel mult în doi ani, noi trebuie să ne recuperăm capitalul investit. Pe seama cui? veţi întreba dumneavoastră. Firește că pe seama celor cărora le dăruim toate binefacerile civilizaţiei noastre, pe seama celor care, fără ajutorul nostru binecuvîntat, ar fi rămas şi acum niște sălbatici; pe seama băştinaşilor, domnilor. Şi cum se poate ajunge la aceasta? Foarte simplu. În schimburile noastre trebuie să folosim mărfuri şi mai uşoare, şi mai ieftine decît pînă acum. Unui polinezian sau unui malaezian îi este totuna dacă îi dăm pentru copra lui o ţesătură de bumbac de calitatea întîia sau de calitatea a treia; el nu ştie să deosebească. Totul este ca marfa să fie cît mai împestriţată şi cît mai ţipător colorată. Eu nu mă pot dumeri pentru ce trimitem noi în factoriile noastre marfă de bună calitate, cînd am putea foarte bine să trimitem rebuturi? Credeţi că băştinaşul se pricepe la cusururi sau la surogate? Ei bine, tocmai în aceste rebuturi, în această marfă stricată, se ascund comori de nebănuit şi nemărginite posibilităţi pentru sporirea cîştigurilor noastre modeste. Rog pe domnii directori să ia în seamă această propunere a mea.

După aceea a luat cuvîntul un alt director: Dunbar.

— Eu sînt de aceeaşi părere cu mister Simons. În munca ei, compania face prea multă milostivenie. Dar pînă şi socialiştii susţin că milostivenia este lipsită de moralitate; eu mărturisesc, domnilor, că în această privinţă, sînt cu totul de părerea lor. Rebuturile şi surogatele alcătuiesc într-adevăr un mare izvor de cîştig pe care noi sîntem datori să-l folosim.

— Domnilor, dar trebuie să vă aduc aminte că anul trecut aproape şaizeci la sută din toată marfa noastră a fost numai rebuturi şi surogate — lămuri Henry P. Cook. Avînd în vedere concurenţa Statelor-Unite, eu cred că ar fi periculos să reducem şi mai mult calitatea mărfurilor.

— Am putea să ne înțelegem cu yankeii — răspunse Dunbar. Și ei țin tot ca și noi la cîștiguri cît mai mari.

Pentru Henry P. Cook discuțiile acestea erau plicticoase. Știa din experiență că în cele din urmă toți au să-i primească propunerile, căci el avea cea mai mare parte din acțiunile companiei ; el era centrul și cea mai de seamă forță diriguitoare, pe cînd toți ceilalți erau numai niște unelte ajutătoare, un soi de decor. Se obișnuia însă ca o dată pe an directorii „mărunți" să-și spună și ei părerea, dîndu-li-se astfel voie să-și joace rolul de diriguitori cu drepturi egale. Părerile lor puteau să nu fie luate în seamă, totuși trebuiau ascultate măcar din cuviință. La urma urmelor Simons și Dunbar nu pomeneau ceva care să nu fi fost pînă atunci pus în practică ; spuneau însă lucrurilor pe nume, oricît de supărător le-ar fi sunat glasul.

Din cînd în cînd directorul general se uita la ceas. La ora trei trebuia să fie la tînăra doamnă Eve Breace, căreia îi înmîna lunar o simțitoare sumă de bani pentru ca frumoasa-i ființă să nu se lase dorită și de alți magnați ai banului, ci numai de el, Henry P. Cook. Și voia să-i facă iubitei o bucurie neașteptată, dăruindu-i în ziua aceea o pereche de cercei scumpi. Fiecare cercel avea cîte o perlă mare și patru perle mici. Cînd se pescuiseră acele minuni de mărgăritare, doi tineri canaci își dăduseră viața ; darul era deci legat de o năzdrăvănie foarte romantică, iar Evei îi plăceau grozav asemenea năzdrăvănii.

Henry P. Cook le-a îngăduit directorilor să-și spună părerile pînă la ora două ; după aceea a poruncit să se aducă băuturi răcoritoare. În vreme ce luau cafeaua și coniacul, directorii au discutat mai departe în privința recrutării insularilor pentru muncă, apoi despre noile paragrafe în alcătuirea contractelor, paragrafe ce pecetluiau negoțul legal de sclavi, în secolul douăzeci. Uriașul procent de mortalitate în

rîndurile muncitorilor silea compania să caute mereu noi contingente pentru a putea umple golurile. Niciunuia dintre directori nu-i trecuse însă prin minte îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi de trai la plantaţii şi în mine; cine ar fi avut stîngăcia s-o pomenească, ar fi fost luat în rîs. Ca să nu se strice o marfă, se pregăteau dinadins anumite magazii. Omul, unealta vie de muncă datorită căreia se agoniseau bani, era în ochii acestor oameni o marfă de un soi şi o provenienţă aparte; nimeni nu putea cere să i se poarte aceeaşi grijă omului ca mormanelor de manufactură, ca maşinilor şi uneltelor mecanice. Acestea din urmă trebuiau fabricate, pe cîtă vreme omul se năştea singur, fără amestecul şi fără străduaniile companiei.

La două şi jumătate, Henry P. Cook aprobă hotărîrea luată şi şedinţa se închise. Cu capul sus şi o căutătură nespus de grăitoare pe feţele încremenite, directorii părăsiră sala de şedinţe, ai cărei pereţi mărturiseau îndeletnicirea companiei prin podoabele lor: hărţi geografice, profiluri de nave, tablouri şi portrete ale foştilor directori generali. Şi pentru cîteva clipe, totul încremeni în hărăbaia aceea de clădire, totul se opri locului, fără suflare şi fără glas; încremeneau aplecate pînă la pămînt spinările uşierilor, spinări ce atinseseră desăvîrşirea în asemenea meşteşug, şi încremenea la fel de nemişcat oricine se afla în timpul acesta în foaier, pe săli şi pe scară, acolo unde-l găsea alaiul de zile mari al domnilor directori. Uşile se deschideau ascultătoare în faţa lor, mîini slugarnice se întindeau către ei, ca să le dea pălăriile şi bastoanele cu minere de aur. Şiragul lung de limuzine se puse în mişcare risipindu-se în toate părţile: îi duceau pe stăpînii neîncoronaţi ai Oceanului Sudic la palatul fiecăruia, după ce sărbătoriseră cu toţii o nouă şi mare izbîndă.

Îndată după şedinţă, Henry P. Cook se duse la el în cabinet, deschise safe-ul şi scoase dinăuntru cutia

mică în care se aflau cerceii. Se pricepea în de-alde astea şi era bucuros la gîndul că Evei Breace o să-i placă darul lui. Henry P. Cook zîmbi : păşea mereu cu dreptul.

Puse cutia în buzunar şi-i telefonă iubitei :

— Draga mea, într-o jumătate de ceas sînt la tine.

Nu-i plăcea vorbăria, căci îşi preţuia prea mult timpul. Fiecare cuvînt rostit avea valoarea sa materială şi nimeni nu-i putea cere o risipă fără de rost. Puse receptorul în furcă, cu gîndul să apese pe buton şi să-l cheme pe secretar, dar tocmai în clipa aceea a sunat telefonul. După ce se codi o clipă, directorul general răspunse în silă.

Îi telefona mistress Cook, soţia lui :

— Iei masa cu noi, Henry ? întrebă ea.

— Nu cred, draga mea — îi răspunse el. Mai am încă două şedinţe şi pe urmă o audienţă la guvernatorul general, care tocmai a sosit la Sidney. Aşezaţi-vă la masă fără mine.

Apoi îşi chemă secretarul. După ce a ascultat tăcut dispoziţiile directorului general, tînărul îi spuse :

— Sir, e un bărbat care aşteaptă aici de vreo trei ceasuri. E mister Porter, agentul nostru din Rigonda. Zice că trebuie să vă comunice ceva foarte de seamă şi vă roagă să-l primiţi.

— Porter ? După cît îmi aduc aminte eu, nu l-am chemat la Sidney — răspunse Henry P. Cook. Iar agenţii companiei nu au voie să părăsească factoriile fără ştirea noastră.

— Spune că a fost silit de împrejurări neînchipuite — urmă secretarul. Şi mai spune că o să-i iertaţi stăruinţa cînd îl veţi auzi.

Henry P. Cook aruncă o privire acră spre ceas. La Eve Breace putea ajunge în zece minute. Ar mai fi avut ceva vreme.

— Bine, să intre. Dar spune-i că azi nu pot să-l primesc mai mult de cinci minute.

— Am înţeles, sir...

Secretarul părăsi cabinetul. Directorul general se afundă bine şi cu temei în jilţul său de la birou, neuitînd să-şi ia şi ţinuta demnă pe care conducătorul unei mari întreprinderi trebuia s-o aibă atunci cînd primea pe unul din funcţionarii lui.

2

Mister Porter era o rotiţă prea de tot neînsemnată în formidabila maşinărie condusă de directorul general Henry P. Cook, aşa încît acesta nici nu-i întinse mîna; răspunse cu o uşoară mişcare din cap la salutul agentului şi, arătîndu-i un scaun, rosti silnic:

— Spune. Dar scurt. Nu ţin la descrieri de natură.

Porter se aşeză şi, fiindcă îşi cunoştea din auzite şeful, trecu numaidecît la chestiune.

— Căpitanul Nicholson a avut bunătatea să mă aducă cu vasul său la Sidney — începu el.

— Văd şi fără să mi-o mai spui — îl întrerupse Henry P. Cook. Spune mai bine cine ţi-a dat voie să părăseşti factoria şi să vii aici, unde nu moare nimeni de dorul dumitale?

— Împrejurări neaşteptate, sir — răspunse Porter. Mă aflu aici nu din voia mea, ci fiindcă nu s-a putut să mai stau în Rigonda. Pe scurt, sir, băştinaşii s-au răzvrătit şi m-au silit să părăsesc insula.

Directorul general sări în sus; faţa şi gîtul i se făcură deodată stacojii, iar ochii îi ieşiră din orbite.

— Dumneata... dumneata... se poate?... Tîmpitule! Dobitocule!... Ai înghiţit asta? striga el. Îţi dai seama ce vorbeşti?

— Nu atîrna de mine să înghit sau nu... — urmă Porter. S-au năpustit asupra mea. M-au legat, m-au trîntit într-o barcă şi m-au scos în larg. Mulţumesc lui dumnezeu că era vreme bună şi că după nouă zile de pribegie pe ocean, am ajuns la o nenorocită de insulă. Vrînd-nevrînd, am stat acolo o jumătate de

an fără să pot face nimic, pînă ce căpitanul Nicholson a acostat cu vasul la țărm.

— Și factoria, mărfurile ? întrebă nerăbdător directorul general. Ce s-a întîmplat cu avutul meu ?

— Judecînd după spusele lui Nicholson, factoria s-a păstrat, dar a apărut acolo un nou stăpîn, un adevărat uzurpator, care taie și spînzură în locul companiei. Neștiind ce s-a întîmplat, căpitanul Nicholson l-a luat drept înlocuitorul meu și a încheiat tranzacții cu el. Nicholson a luat din Rigonda cantitatea de copra și de fructe uscate pe care se aștepta s-o ia, a mai luat și cîteva perle, dar a trebuit să lase acolo atîtea mărfuri, încît cuantumul lor depășește de trei ori normele stabilite de companie.

Porter spuse cîteva cifre, care-l scoaseră pe Henry P. Cook din sărite. Începu să umble ca turbat de colo-colo. Fața i se înroșea tot mai tare, iar glasul îi răgușise de atîta țipăt.

— Nemaipomenit ! Dar asta e curată nerușinare, o palmă peste obrazul întregii rase albe ! Băștinașii îndrăznesc să ridice mîna asupra omului alb și pe deasupra să-și mai impună și prețurile Companiei comerciale a Mărilor Sudului ? Porter, îți dai seama ce-ai făcut ?

— Eu ? bîigui Porter, fîstîcit. Eu cred că...

— Dumneata ești vinovatul, fiindcă le-ai dat voie să se poarte așa cu dumneata. Datorită moliciunii dumitale, prestigiul nostru, faima de semizeu pe care rasa albă a sădit-o și o sădește de peste două veacuri în conștiința acestor sălbatici arămii și negri s-a dus de rîpă, s-a dus dracului !' Un trib care s-a putut atinge de un om alb, rămîne încredințat că lucrul acesta e cu putință. Înseamnă că nimic n-o să-i mai poată opri să facă din nou ce au mai făcut o dată. Oamenii se obișnuiesc repede cu isprăvi din astea. Și nici nu le uită, mai cu seamă dacă rămîn nepedepsite. Porter, dumneata nu ești vrednic să porți numele de om alb !

— Degeaba mă învinuiți de moliciune, sir — căută Porter să-l dumerească. Eu am întronat pe insulă chiar din prima zi regimul cuvenit. Cravașa mea nu s-a odihnit. Trebuie să vă spun că într-o jumătate de an am stricat cel puțin o duzină de cravașe, din cele mai zdravene.

— Prea puțin, Porter, prea puțin! Ce înseamnă o duzină de cravașe cînd e vorba de fala Imperiului Britanic?

— Nu m-am dat în lături nici de la alte măsuri, mai aspre, de cîte ori a fost nevoie — urmă Porter. Unui băștinaș care n-a vrut să facă ce i-am poruncit, i-am smuls cu mîinile mele amîndouă urechile. Și la cîți nu le-au sărit toți dinții numai din pricina pumnului meu? Ca să spuneți după toate astea că sînt moale... sir, vă spun drept... asta mă jignește.

— Ce-mi pasă mie de toate urechile și de toți dinții rupți de dumneata, dacă ne-au izgonit compania din Rigonda! urmă furios directorul general. Știi dumneata ce înseamnă pentru noi Rigonda? Copra și mîna de perle pe care le luăm de-acolo sînt un fleac pentru noi; bunătățile astea le putem găsi oriunde. Dar poziția geografică a Rigondei... Speciile formidabil de rare de minereuri strategice pe care le-am găsit pe insulă și le-am adus aici, fac din Rigonda o mină de aur. În cazul unui nou război mondial rolul acestei insule va fi de o mie de ori mai însemnat decît s-ar cădea să fie după suprafața pe care o are.

— Nu știam asta, sir... — îngăimă Porter. Și chiar dacă aș fi știut, tot n-aș fi putut înlătura ceea ce s-a întîmplat. Sir, sper că nu veți lăsa nepedepsită această nelegiuire...

— Se înțelege de la sine. O să le plătim noi isprava asta; le tăiem noi pofta ticăloșilor ca să mai facă ce-au făcut, o mie de ani de-aci înainte! Dar nu-ți închipui, Porter, că toate astea de dragul dumitale. Dumneata nu meriți ca un soldat englez să tragă nici un singur cartuș pentru dumneata.

— Înțeleg, sir...

— Tot ce vom face, va fi numai pentru fala Imperiului Britanic.

— Sper, sir, că mi se va îngădui să iau parte la această campanie. Cunosc insula, condiţiile locale şi aş putea fi de folos.

— O să vedem.

— Dacă mi s-ar mai încredinţa încă o dată conducerea factoriei din Rigonda, aş da dovadă de o mînă de fier care ar face faţă celor mai mari cerinţe.

— Bine, să mă gîndesc, Porter.

— Ce porunciţi pînă atunci, sir?

Henry P. Cook rămase pe gînduri. Deşi îşi ieşise din fire cînd auzise de izgonirea lui Porter, trebuia să recunoască în adîncul sufletului că în asemenea împrejurări nici un agent n-ar fi putut face altceva. Într-adevăr, nu se putea spune despre Porter că era moale şi dacă directorul general îl dăduse în tărbacă era numai pentru a-i da o lecţie. Fără îndoială că Porter se va purta în viitor şi mai necruţător încă, adică aşa cum era nevoie.

— Acum nu pot să-ţi dau decît un ordin — spuse el în cele din urmă. Să taci. Să nu sufli o vorbă. Închide-i gura şi căpitanului Nicholson, şi oamenilor din echipaj. Spune-le că asta e dorinţa mea. Lasă secretarului adresa dumitale şi fă aşa ca să poţi fi găsit oricînd. Deocamdată, asta-i tot. Poţi pleca.

Porter se înclină şi ieşi încet din cameră. În locul celor cinci minute, audienţa ţinuse o jumătate de ceas. Soneria telefonului avu grijă să amintească întîrzierea. Henry P. Cook ridică plictisit receptorul:

— Alo! Cook la aparat...

La celălalt capăt al firului glasul Evei Breace se auzi răstit:

— Henry, aşa te ţii de cuvînt? Ne-am înţeles că ai să fii aici la trei. Acum e trei şi un sfert. De obicei eşti atît de punctual, încît îmi vine să cred că nu mă mai iubeşti. Mă înşel sau nu?

— Încurcături neprevăzute, Eve... — răspunse Henry P. Cook. N-am să pot veni nici la patru şi nici

la cinci. Şi se prea poate să nu viu deloc în seara asta. Te rog, nu întreba nimic. Astfel de lucruri nu se pot discuta la telefon.

Eve Breace nu era însă dintre femeile care dau uşor îndărăt cînd li se spune „nu". Începu să se tînguiască pe un ton plîngăreţ şi răsfăţat de nepăsarea lui Henry, care ajunsese, spunea ea, pînă la cruzime; şi, tocmindu-se ca la piaţă, voia să-i smulgă făgăduiala că va veni la ea în seara aceea. Cînd văzu că Cook se încăpăţînează şi începe să-i răspundă înţepat şi ţîfnos, frumoasa Eve o cam luă razna, făcînd pe femeia jignită.

— Nu vii fiindcă nevastă-ta are acasă cine ştie ce sindrofie şi n-ai curajul s-o refuzi!

Asta era prea de tot! Directorul general se făcu foc. Nu era obişnuit ca cineva, fie chiar amanta lui, să-i vorbească în astfel de termeni.

— Ia isprăveşte cu trăncăneala — o întrerupse el brusc. Te rog să nu baţi cîmpii cînd vorbeşti cu mine. Eu îţi plătesc peşin şi nu vreau să-mi dai ordine. Încasează-ţi banii şi restul lasă-l pe seama mea.

Banii... oricînd şi oriunde Cook ştia să folosească puterea lor miraculoasă, ştia să cumpere şi să vîndă... Pînă acum îi mersese în plin cu astfel de operaţii. Viaţa era pentru el o negustorie de la un capăt la altul; un comerciant atît de priceput ca Henry P. Cook putea cumpăra tot ce-i trecea prin minte.

Speriată, Eve începu să-şi ceară iertare, ciripind ca o păsărică. Fără s-o mai asculte, Cook o sfătui:

— Ţine minte că e totdeauna *rentabil* să vorbeşti cu mine politicos... — şi puse receptorul în furcă.

După aceea îi telefonă guvernatorului general, ca să-i ceară o audienţă. Avînd în vedere însemnătatea şi urgenţa problemei, guvernatorul general îi îngădui lui Cook să poftească îndată la el. Bunăvoinţa aceasta era nespus de măgulitoare, deşi vreme de cincisprezece ani nu se întîmplase ca vreodată guvernatorul general al Australiei să-l facă să aştepte măcar o

jumătate de ceas pe directorul general al Companiei comerciale a Mărilor Sudului, cînd numitul director avea de vorbit între patru ochi cu rezidentul regelui Angliei.

3

Guvernatorul general ascultă cu mare luare-aminte cele spuse de Cook, fără a-l întrerupe cu vreo întrebare sau observaţie. Directorul companiei de navigaţie se arătă mult mai sobru şi mai stăpînit decît în cabinetul lui. Cazul pe care-l povestea era fără îndoială nemaipomenit şi cerea măsuri urgente, dar asta nu însemna ca toată lumea să-şi iasă din fire. In calitatea de rezident regal al unui dominion, guvernatorul general făcea parte din chiar casa regală a Angliei şi-şi îndeplinea îndatoririle cu maiestatea spectaculoasă caracteristică membrilor unei vechi case regale.

Cînd Cook sfîrşi de povestit, guvernatorul general rămase pe gînduri, apoi privi la portretul regelui, într-o ramă atît de bogată şi de grea, încît mai-mai să cadă jos cu perete cu tot ; apoi rosti cu glasul liniştit şi rece :

— Da, chestiunea asta nu poate fi lăsată aşa. Vinovaţii îşi vor lua pedeapsa după fapta lor. Cred că nu e nevoie să-ţi mai spun, mister Cook, că întîmplarea nu trebuie răspîndită în public.

— Se înţelege, sir... — răspunse Cook.

— Pedepsirea ce-o punem la cale trebuie făcută necruţător, repede şi pe tăcute — urmă guvernatorul general. Oceanul e destul de întins pentru ca cele cîteva bubuituri de tun de pe ţărmul unei insule să nu fie auzite pe ţărmul alteia, fireşte cînd noi nu dorim aşa ceva. Guvernatorul general tăcu. Buzele i se subţiară într-un surîs crud. Apoi se ridică şi-i întinse mîna lui Cook. Îndată ce vom primi încuviinţarea metropolei pentru expediţia în vedere, o să te rugăm să mai treci pe aici.

— La dispoziţia dumneavoastră, sir... — răspunse îndatoritor Cook. Compania ia cu plăcere asupră-şi toate cheltuielile materiale legate de această neiertătoare expediţie. Nici o jertfă închinată puterii şi gloriei imperiului nostru nu poate fi prea mare pentru noi.

— Mulţumesc, mister Cook... — răspunse guvernatorul general şi, întîia oară de cînd ţinea audienţa, pe faţă îi flutură un soi de zîmbet. La drept vorbind, nici nu era zîmbet, ci un rînjet de mulţumire. Faţa aceasta nu putea oglindi o simţire mai aleasă.

Îndată după plecarea lui Cook, guvernatorul general pofti la el pe consilierul politic şi pe comandantul forţelor maritime militare. Sfatul a ţinut cam o jumătate de ceas. Au pornit apoi cablograme de la Sidney la Londra şi de la Londra la Sidney. Întîmplarea din Rigonda a fost adusă la înalta cunoştinţă a regelui Marii Britanii şi a primului ministru al imperiului. Creasta curcanului împărătesc s-a bulbucat de atîta jignire. Nişte sălbatici au cutezat să-şi impună voinţa unuia din cei mai credincioşi supuşi ai regelui! Era o sfruntată provocare adusă întregului imperiu. Sutele de lorzi, de amirali, de episcopi şi de neguţători nu puteau îngădui asemenea neobrăzare! Regele se sfătui cu ministrul afacerilor externe şi cu primul ministru al imperiului, şeful marelui stat major îşi spuse şi el cuvîntul; apoi sosi la Sidney şi hotărîrea metropolei:

„Trimiteţi grabnic în Rigonda un crucişător uşor sau o canonieră. Luaţi măsurile drastice cerute de împrejurări. Încuviinţăm tot ceea ce veţi găsi cu cale pentru lichidarea incidentului".

Aceasta însemna că guvernatorul general căpăta mînă liberă. Şi fără să mai întîrzie, se şi folosi de împuternicirea primită.

— Aţi putea să-mi numiţi un comandant destoinic şi cu pricepere, căruia să nu-i tremure mîna cînd va avea de îndeplinit o însărcinare de seamă? îl întrebă

el pe bătrînul amiral, comandant al forţelor militare maritime.

— Fără îndoială, sir — răspunse amiralul. Un comandant mai bun decît căpitanul de rangul doi, Spencer, ar fi greu de găsit.

Spencer, comandantul canonierei „Shark“ [1] era un militar de mare vază. Mersese vestea pe nesfîrşitul întins dintre Capul Bunei Speranţe, Sidney şi Singapore, despre cruzimea şi cinismul lui.

— Spencer... — murmură gînditor guvernatorul general. Ajunsese şi la urechile lui faima cruntă a ofiţerului. Aveţi dreptate, sir, un comandant mai potrivit pentru asemenea expediţie nu e în tot Oceanul Pacific. V-aş ruga să-l chemaţi numaidecît aici.

O oră mai tîrziu căpitanul de rangul doi Spencer se înfăţişa la reşedinţa guvernatorului general. Era un bărbat înalt şi uscăţiv, cu aproape toţi dinţii de aur. Nu-i dădeai mai mult de patruzeci de ani. După datina ostăşească, el ascultă ordinul fără nici o emoţie, de parcă ar fi fost una din cele mai obişnuite însărcinări pe care un ofiţer din flota regală le putea primi, apoi spuse:

— Da, da, am înţeles! La ordine, sir!

I se porunci să pregătească grabnic canoniera în vederea expediţiei. Şi înainte ca ofiţerul să plece, guvernatorul general îi dădu să înţeleagă că se poate aştepta la o înaintare în grad şi la o decoraţie dacă operaţia se va fi sfîrşit repede şi cu bine. În urma acestora, călăul oţelit şi mult încercat, Spencer, pricepu şi mai limpede arzătoarea dorinţă a guvernatorului general.

— Da, sir, ordinul va fi împlinit cu toată străşnicia... — întări el.

În dimineaţa următoare, canoniera „Shark“ ieşi în larg, avînd pe bord pe mister Porter. Cît despre Henry P. Cook, el socoti că făcuse tot ce trebuia în

[1] Shark — rechin (în l. engleză). (n.r.)

privința insulei ; își putea deci îndrepta luarea-aminte și vlaga asupra altor chestiuni care, fiind vorba de o personalitate ca directorul general al Companiei comerciale a Mărilor Sudului, se îngrămădiseră buluc. Așa, să zicem de pildă, frumoasa Eve Breace...

CAPITOLUL XVII

1

Spencer, comandantul canonierei, sfîrșise tocmai de luat gustarea de dimineață, cînd ofițerul de cart îi dădu de veste că la tribord se vede pămînt. Împreună cu el stăteau la masă doi ofițeri superiori și Porter. Dăduseră pe gît clondir după clondir de rom, și tot nu-și puteau domoli arțagul care învenina zilele atîtor colegi și subalterni de pe vas. Dar cum să nu fie arțăgoși cînd ploile, care se porniseră pe la mijlocul drumului dintre Sidney și Rigonda, n-aveau cum să se sfîrșească, fiindcă era tocmai epoca lor ?

— Trebuie să fie Rigonda — își dădu Spencer părerea. Dacă ar fi fost timp frumos, am fi zărit-o de cîteva ceasuri, dar ce să-i faci dacă lui mister Porter i-a venit în gînd să pună la cale o răscoală tocmai pe vremea cînd aburii din tot universul se grămădesc aici ?

— Mister Spencer... — încercă Porter să răspundă, dar celălalt nu-l lăsă să-și sfîrșească vorba.

— Știu, vrei să spui că nu ești vinovat de răscoală și că faimosul incident care vrînd-nevrînd ne-a pus pe drumuri, s-a întîmplat acum șapte luni — spuse el. Să știi că pricina relelor tot dumneata ești, dar nu lua asta drept mustrare. Ce poate fi mai minunat decît să pui la cale, în timp de pace, o vînătoare de oameni vii ? Ar trebui să te poleim cu aur, mister Porter, că ne-ai dat prilejul acesta. Și, ca recu-

noştinţă, îţi dau voie să împuşti dumneata, cel dintîi, cinci răsculaţi. Poftim? Sau nu-ţi ajung numai cinci?

Porter zîmbi:

— Pentru un început mi-ar ajunge, mister Spencer. Sper că o să-mi dai voie să-mi aleg singur obiectivele. Am eu socotelile mele cu cîţiva derbedei de tuciurii. În schimb, dacă vrei, alegeţi şi dumneata cea mai frumoasă femeie de pe insulă.

— O s-o aleg eu şi fără voia dumitale — i-o tăie Spencer, dîndu-i să înţeleagă că în expediţia ce-o făceau, el, comandantul canonierei, era cel mai mare şi nu reprezentantul Companiei comerciale a Mărilor Sudului, deşi compania îşi luase asupra-i cheltuielile. Şi acum să vedem cam cum arată cuibul ăsta de tîlhari.

Îşi puse mantaua, ridică gluga peste chipiu, luă binoclul şi ieşi pe punte. Ceilalţi îşi puseră şi ei mantalele ca să-l urmeze.

Îi izbiră în faţă şiroaiele dezlănţuite ale ploii. Prin perdeaua fumurie abia se putea zări conturul insulei.

— Spune-ne unde sîntem şi ce-i pe aici? îl rugă Spencer pe Porter.

Vasul tocmai trecea pe lîngă promontoriul de la miazănoapte. Porter încercă să dea lămuriri, dar nu ştia nimic desluşit. După ce-l ascultă o vreme, Spencer dădu din mînă:

— Mai las-o cu palavrele, Porter. Eşti slab la geografie.

Şi se apucă să descrie el insula cu toate amănuntele cunoscute în acea vreme; numi şi arătă aproape toate locurile mai însemnate din Rigonda: capurile, dealurile, cursurile rîurilor şi trecerea mai de seamă din faţa satului.

Porter amuţise, neştiind ce să facă: să se supere de necuviinţa ofiţerului sau s-o lase baltă? În cele din urmă îşi zise că nu e bine să se certe cu Spencer. Henry P. Cook era prea departe ca să-şi ajute agentul să apere onoarea companiei.

Cînd „Shark" ajunse la trecerea din recif, Spencer porunci să se oprească vasul şi să se arunce ancora. Nu voia să vîre canoniera în lagună din două pricini: în primul rînd s-ar fi putut izbi de stînci submarine, iar în al doilea rînd, din lagună raza tirului era mult mai mică decît din afară.

„Shark" se opri, legănîndu-se pe valuri. Oamenii echipajului îşi îndreptau privirea curioasă spre litoral. Porter simţi mare uşurare, văzînd că bungalow-ul era la locul lui. Luntrile insularilor erau trase pe mal, dar în preajma lor nu se vedea ţipenie de om. In pragul colibelor nu se zgîia nici un curios.

Spencer dădu ordin să se încarce tunurile cu proiectile de război.

— Mister Spencer... — începu Porter, apucîndu-l de mîneca mantalei. Te rog să ţii seama că bungalow-ul din stînga e locuinţa mea...

— Şi? întrebă Spencer.

— Spune artileriştilor să-şi aleagă alte ţinte. Trebuie să locuiesc şi eu undeva, nu? Să tragă şi ei în colibele băştinaşilor.

Spencer părea a chibzui ceva, şi-l privea iscoditor pe Porter.

— Hm... Vrei să trag în colibele insularilor? Aveam de gînd să trag la început în dealuri şi-n copaci, numai aşa, ca să iau piuitul sălbaticilor. Dar dacă ţii cu tot dinadinsul, pot să-ţi fac plăcerea asta.

— Nu, eu nu ţin... — îngăimă Porter. Cred că dumneata ştii mai bine ce şi cum să faci. Dumneata ai instrucţiuni... trebuie să te conformezi...

Spencer izbucni într-un rîs zgomotos.

— Ţi-e teamă de răspundere, mister Porter, aşa e? Ah, inimă de domnişor... te temi să verşi pînă şi sînge de sălbatici!

— Ba nu mă tem de loc — se apără Porter. Pe cei cinci sălbatici ai mei am să-i împuşc chiar azi, dar cred că se cuvine să ţinem seama şi de latura formală... de latura juridică a chestiunii.

— Latura juridică? rîse Spencer. Apoi scuipînd

cu dispreț: Am să-ți arăt eu numaidecît jurisprudența mea.

Întorcîndu-se spre artileriști, le ordonă să deschidă focul asupra colibelor.

Trăgeau cu tunul la răstimp de un minut. Fiecare obuz dobora altă colibă. Se prăbușeau la pămînt cînd una cînd alta. Ici-colo țîșnea cîte un mănunchi de flăcări, stinse însă îndată de ploaia necurmată. Ecoul bubuiturilor răsuna înfundat și sinistru pe dealurile insulei. Și totuși nu se zărea nici un om.

— Răsculații dumitale sînt grozav de fricoși — îl necăji Spencer pe Porter. Mă și mir cum de te-ai putut speria de ei.

— Aș fi vrut să te văd în locul meu — bodogăni Porter.

— Atunci nu s-ar fi întîmplat rușinea asta — i-o tăie scurt celălalt.

După cea de-a nouăsprezecea bubuitură, Spencer ordonă încetarea focului, încredințat că vîrîse spaima în insulari și că le tăiase pofta să se mai împotrivească. După aceea au coborît pe apă două bărci. În fiecare din ele au luat loc zece marinari, înarmați cu puști. Aveau cu ei și două mitraliere ușoare. În prima barcă ședea Spencer, iar în cea de-a doua l-au pus pe mister Porter, lîngă un tînăr locotenent. Porter avea în buzunare două revolvere și ținea în mînă o armă încărcată, de tip militar. S-ar fi zis un războinic neînfricat, gata de luptă.

Mica gloată ostășească păși pe țărm fără a fi întîmpinat vreo împotrivire și trecu îndată la lucru, după toate rînduielile ostășești. Parte din oameni scotociră, sub conducerea locotenentului, toate colibele rămase în picioare, dar nu dădură peste nici un om. Ceilalți cercetară tufărișul și pădurea din preajma litoralului. Negăsind pe nimeni, se adunară iarăși cu toții pe lîngă bărci, așteptînd ordinele comandantului.

— Nu trebuie să-i lăsăm să mai miște — spuse Spencer. Să le sfărîmăm luntrile.

— Bună idee — se învoi Porter.

— Știam și fără dumneata — se răsti ofițerul. De altfel, părerile dumitale nici nu mă interesează: poți să ți le păstrezi.

— După cîte știu eu, reprezentant al autorităților civile aici, pe insulă, sînt eu, mister Spencer... — îi răspunse Porter.

— Nu mai pot eu de autoritățile dumitale civile. Dacă dumneata întruchipezi autoritatea, poftim, arat-o. Poruncește insularilor să se adune pe litoral. Spune-le să pregătească un ospăț pentru oamenii mei. De ce te codești, mister Porter?

— Ce glume nesărate, mister Spencer! Deocamdată, nu văd nici eu vreo scofală pe urma militariei dumitale.

— Nu vezi? Atunci privește.

Spencer ordonă să se spargă cu toporul luntrile insularilor pînă la una. Erau o mulțime de luntri, și oricît ar fi fost de șubrede, marinarii au muncit din greu o jumătate de ceas ca să le poată sfărîma pe toate. Spencer se simțea din ce în ce mai mulțumit.

— Maimuțoii sînt încolțiți acum ca niște șobolani pe uscat. Băieți, ia trimiteți voi un răvășel de plumb colo, în tufișele celea! ordonă el mitraliorilor. Potrivind în grabă cele două mitraliere, ei slobozîră cîteva rafale lungi. Gloanțele se izbeau de trunchiul copacilor, rupeau crengi, frunze și smulgeau bucăți mari de coajă. Tufărișul rămînea însă mut.

— Înainte, băieți! strigă Spencer. Luați pe sus crîngul din dreapta bungalow-ului! Mister Porter, e vorba de eliberarea reședinței dumitale, ești bun să conduci asaltul?

Porter trase închizătorul armei și porni încruntat în fruntea a zece marinari. Desfășurat în tirăgători, micul grup se îndrepta spre crîng. Cocoțat pe un ciot de luntre spartă, căpitanul de rangul doi Spencer stătea vajnic, în chip de suprem comandant, privind batjocoritor la desfășurarea unei comedii, care-i dădea prilej să rîdă de Porter. Și totul ar fi fost într-adevăr

de rîs, dacă în acest joc nu s-ar fi amestecat pe neașteptate o forță din afară.

Două focuri răzlețe de pușcă răsunară unul după altul ; un glonte șuieră pe lîngă urechea lui Spencer. „Comandantul suprem" sări ca ars din turnul lui de observație, se întinse cît era de lung în nisipul de pe țărm, urlînd din răsputeri :

— Înapoi ! Culcați !

Al doilea glonte, la fel ca și cel dintîi, detună de undeva, din tufăriș, și războinicul mister Porter, cosit parcă, se prăvăli la pămînt, scăpînd arma din mînă. Cîteva gemete înfundate, cîteva zvîrcoliri în spasmele morții și trupul înțepeni nemișcat, pe la mijlocul drumului între lagună și crîng. Din tîmpla dreaptă i se prelingea pe obraz o dîră subțire de sînge, împurpurînd nisipul.

Cu ochii la mister Porter, căpitanul de rangul doi Spencer, care tot mai stătea lungit la pămînt, strigă oamenilor :

— La bărci, fuga mare ! și dîndu-le grabnică pildă, sări el, cel dintîi, în picioare și o luă la goană înaintea celorlalți, cu o iuțeală care ar fi făcut cinste unui prea vrednic și neobosit alergător.

Se așezară la repezeală în bărci și se desprinseră de mal, vîslind voinicește spre larg. Cîteva împușcături slobozite pe urma lor sporise avîntul vîslașilor, astfel încît au ajuns repede la canonieră. Pe țărm, leșul lui Porter se răcea în băltoaca propriului său sînge. Nu se gîndise nimeni c-ar fi putut să fie doar rănit și că ar fi trebuit luat și el pe vas. A rămas acolo pînă noaptea tîrziu, țeapăn și ud, sub șiroaiele nemiloase ale văzduhului.

2

Din pricina ploii, cei de pe insulă au zărit canoniera numai după ce ocolise promontoriul de la miază-noapte și se apropia de vechiul chei al luntrilor. Recu-

noscînd vasul de război, Ako şi-a dat seama că astfel de vas nu străbate ditai drumul pînă la Rigonda pentru o călătorie de plăcere sau pentru schimburi comerciale. Totodată el şi-a mai dat seama că încăierarea era de neînlăturat şi că va trebui să ia măsuri hotărîte, potrivit planurilor chibzuite de cu vreme.

In clipa aceea, toţi locuitorii se aflau încă în sat aşa că nu i-a trebuit mult timp ca să ridice în picioare tot tribul. Planul de evacuare fusese întocmit cu de-amănuntul, fiecare sector avîndu-şi conducătorul care purta răspunderea. Îndată după semnalul de alarmă, toţi conducătorii de grupe se înfăţişară căpeteniei, care le dădu lămuriri amănunţite.

Inainte de toate, cei care nu puteau lupta trebuiau duşi în tabăra secretă din fundul vîlcelii. Sub conducerea bătrînului Taomo au plecat într-acolo vreo două sute de oameni : bătrîni, femei şi copii. Fiecare a luat cu sine cîte ceva din modestul său avut, aşa încît în colibe nu mai rămăsese nimic de preţ, nimic bun.

După aceea toţi ceilalţi care nu făceau parte din cetele de luptă, s-au îndreptat spre tabăra de pe malul dimpotrivă, lîngă rada din Golful Trestiilor, ferită vederii străine. Grupul acesta de vreo sută de oameni era condus de Lowai. Ei aveau sarcina de a ţine pregătite luntrile ascunse în golf, pentru ca, la nevoie, plutele mari să poată ieşi în larg, cu hrană îndestulătoare şi apă de băut.

Cînd şi grupul acesta se făcu nevăzut în desişurile insulei, în tufişul din preajma satului părăsit rămăsese numai oastea alcătuită din o sută cincizeci de oameni. Aveau cu totul patru arme militare, o puşcă de vînătoare şi trei revolvere. Ako şi-a oprit o armă şi un revolver, şi le-a dat pe celelalte celor mai buni trăgători. Unul din ei, căruia i se dăduse o armă, a rămas pentru orice întîmplare pe lîngă grupul adăpostit în tabăra de rezervă. Puşca de vînătoare Ako i-o dăduse lui Lowai, ca să aibă cu ce să-i sperie şi să-i alunge pe englezi, dacă aceştia ar fi nimerit în

rada secretă. Grupului de luptători le rămăseseră trei arme şi trei revolvere şi, pe deasupra, sumedenie de arcuri, aproape o sută cincizeci de suliţi şi cam tot atîtea ghioage care, mînuite cu dibăcie, puteau despica ţeasta oricărui cotropitor. Împărţită la rîndul ei în trei cete, mica oaste se ascunsese în tufele de după colinele litoralului: o ceată în crîngul din spatele bungalow-ului, pe care-l goliseră de merinde şi lucruri gospodăreşti; altă ceată în centru, în faţa locului unde erau trase luntrile; cea de a treia ceată — la vreo trei sute de paşi în dreapta celei de-a doua, în desişul dindărătul colibelor din satul vechi. În felul acesta poziţiile ocupate de oastea insularilor formau o jumătate de cerc lung de o jumătate de kilometru; capetele se sprijineau pe malul lagunei, iar suprafaţa interioară cuprindea în întregime micul teren pe care era de aşteptat să se desfăşoare debarcarea şi mişcările trupelor vrăjmaşe.

Venise ziua cînd puteau fi cu adevărat preţuite pregătirile militare din ultimele luni. Ako era pe deplin mulţumit de încununarea strădaniilor sale. Mica oaste se mişca armonios şi repede, fără a-şi pierde cumpătul şi fără gălăgie. Fiecare om îşi ştia locul. Fiecare glonte slobozit trebuia să aibă încuviinţarea lui Ako: după cum le dăduse dinainte ordin trăgătorilor.

Dincolo de recif se auzise zornăitul ancorei aruncate în mare. După cîtva timp primul foc de tun prăbuşise una din colibe. Un minut după aceea un obuz căzut în mijlocul satului stîrnise un incendiu. Bărbaţii şi tinerii stăteau încremeniţi pe locurile lor: erau numai ochi şi urechi. Totul se petrecea aşa precum spusese Ako. Oricît de cumplit ar fi bubuit tunetul albilor, oricît de năprasnice li s-ar fi părut acestor neîncercaţi fii ai naturii urgia primului obuz de artilerie, nimeni nu-şi pierduse capul, nimeni nu înnebunise de teamă. Oamenii îşi dădeau seama că tot ce aveau de făcut era să asculte orbeşte de căpetenia insulei. După ce căzuseră în sat vreo patru sau cinci obuze, fără să atingă pe niciunul din luptători, prima

tulburare se risipise pe nesimțite și oamenii începuseră a se încredința că albii cotropitori nu le puteau face nici un rău. Era vădit că ei scăpau de la pieire datorită înțeleptei lor căpeteniii.

După o bucată de vreme tirul artileriei încetase. Două bărci încărcate cu oameni înarmați se desprinseseră de vas, îndreptîndu-se spre țărm. Cu dinții încleștați, insularii priveau prăpădul ce se desfășura în fața lor, în vreme ce Ako îi îmbărbăta, spunîndu-le că n-aveau de ce să-și piardă cumpătul. Toate cele de preț și de trebuință fuseseră duse în noile tabere. In locul colibelor vechi, arse de cotropitori, îi așteptau locuințe noi lîngă Golful Trestiilor, iar în locul luntrilor vechi, sfîrtecate de marinarii englezi, aveau o flotă întreagă de luntri noi-nouțe, mai bune decît cele vechi și la adăpost de mînia dușmanului.

Văzînd atîta năprasnică urgie, Leagu se apropie încetișor de Ako și mîngîindu-i ușurel mîna, îi zîmbi prietenește.

— Ako... — murmură el, în șoaptă. Nu fii supărat pe mine. Am fost un prost. Tu ești deștept. Ai făcut bine că ne-ai pus la muncă. Acum avem de toate și oamenii albi nimicesc tot ce nouă nu ne mai e de trebuință. Să nu fii supărat pe Leagu.

Ako îi răspunse cu zîmbetul său blînd:

— N-avea nici o grijă, Leagu. Nu sînt supărat. Tu ești un om bun.

Uitînd de ordinul căpeteniei, unul dintre insulari scosese un chiot și se vîrîse mai adînc în tufăriș. Ceilalți se repeziră la el foc de supărați, dar omul tremura vargă și ochii lui oglindeau groaza.

— E acolo... s-a întors... și o să se răzbune... — bîiguia insularul, arătînd prin frunziș pe un bărbat alb înconjurat de alți oameni albi.

Simțindu-le tulburarea, Ako se apropiase de luptătorii lui ca să-i întrebe ce s-a întîmplat. Ei îi arătaseră pe albul a cărei ființă răspîndea un soi de cumplită groază mistică.

Și Ako îl recunoscuse pe Porter.

— Marea n-a vrut să-l judece... — șoșoteau insularii. E mai tare decît marea, mai tare decît toate vijeliile. Nimeni nu poate să-i facă nimic. Acum el e iarăși aici și oamenii din Rigonda au să-și ducă iarăși viața lor chinuită. Ce ne facem, Ako, ce ne facem ?

Ako își dăduse seama că trebuie să ia repede o hotărîre, ca să înfrîneze panica. Trebuia dovedit că Porter n-are în el nimic nepămîntesc, ci e un muritor de rînd, la fel ca toți ceilalți. Nu mai era vreme de pierdut. Poruncise tuturora să se culce la pămînt ; apoi, apropiindu-se de cel mai bun trăgător al uneia din cete, i-l arătase pe Spencer ; nu era greu de ghicit că el era comandantul cotropitorilor, căci el poruncea tuturor și toți îi dădeau ascultare. Spencer își rînduise tocmai oamenii pentru atacul asupra crîngului.

— Ține-l minte pe cel de colo — îi spusese Ako. Dacă albii or ataca tufărișul, ochește-l bine și împușcă-l. Dar cu un singur cartuș.

Așezîndu-se așa ca să-i fie la îndemînă, trăgătorul nu și-a mai luat ochii de la Spencer. Întors la locul lui, în mijlocul cetei, Ako și-a tras și el închizătorul armei.

Albii începuseră să tragă în tufăriș cu mitralierele. Gloanțele zburau peste capetele insularilor lipiți de pămînt, smulgînd crengile copacilor. Curînd după aceea, tirul încetase și marinarii, desfășurați în trăgători, se apropiau de desiș, sub comanda lui Porter.

În clipa aceea, trăgătorul însărcinat să-l răpună pe Spencer trăsese singurul foc ce-i fusese îngăduit să tragă. Dar tocmai cînd, luîndu-l în cătare, el apăsase pe trăgaci, în ochi îi nimerise o picătură de ploaie și glonțul nu și-a mai atins ținta ; totuși omul alb sărise de pe sfărîmăturile luntrilor, strigase speriat și se culcase numaidecît la pămînt. Atacatorii își pierduseră capul. Ako trăsese în Porter și agentul se prăbușise, cosit parcă, în nisipul de pe țărm.

Cititorul cunoaşte ce s-a întîmplat după aceea, aşa că nu mai e nevoie să luăm povestirea de la capăt. Marinarii fugeau mîncînd pămîntul. S-au repezit ca turbaţi la bărcile lor şi au ieşit în larg. Ca să-i alunge şi mai repede de pe insulă, Ako a tras două focuri în urma bărcilor ce se îndepărtau. Iar cel care vîrîse atîta drăcească groază în unii din băştinaşi, zăcea acum ţeapăn pe ţărmul insulei, fără nici o primejdie pentru nimeni.

Ako a rămas cu oamenii în tufărişul de pe coastă pînă în amurg. Oricît de tare l-ar fi ispitit armele lui Porter şi cele două puşti părăsite lîngă luntrile sparte, el a aşteptat să se coboare înserarea. Numai atunci a ieşit din tufăriş şi a luat prada. Mica oaste s-a îmbogăţit cu trei arme militare bune, cu două revolvere, găsite în buzunarele lui Porter, şi cîteva sute de cartuşe. Pentru insulari era o pradă preţioasă, dar mai preţioasă încă era biruinţa cea mare asupra albilor: primul atac al vrăjmaşului fusese respins fără nici o pierdere în rîndurile apărătorilor. Aceasta dovedea că *se putea* lupta împotriva oamenilor albi, că ei nu erau de neînvins. Încredinţată de acest adevăr era toată oastea Rigondei. Şi în seara aceea toate inimile din tufărişuri săltau de bucurie.

După ce-au luat trofeele şi au îngropat leşul lui Porter într-un şanţ săpat de şuvoaiele ploii la poalele unui deal, ostaşii lui Ako s-au dus să-şi petreacă noaptea în adîncul insulei, în tabăra neluptătorilor. Au rămas doar cîţiva de strajă pe ţărm, lîngă satul pustiit şi în cîteva locuri unde se puteau aştepta la un atac al englezilor. Ako a trimis un om în Golful Trestiilor ca să vestească tovarăşilor de acolo biruinţa lor şi să-i spună lui Lowai să vină la o consfătuire.

În jurul unui foc, s-au adunat într-o peşteră din coasta muntelui vreo douăzeci de oameni, uzi leoarcă şi rebegiţi de frig. Celor care nu văzuseră desfăşurarea şi peripeţiile luptei, Ako le-a povestit toate cu de-amănuntul. În ziua aceea, el îşi dăduse seama de o mulţime de lucruri: oastea lui nu suferise pierderi

numai datorită nepriceperii cotropitorilor. Înainte de toate făcuse o greşeală prin împărţirea luptătorilor în trei cete mari; dacă duşmanul ar fi prins de veste, i-ar fi fost foarte uşor să despartă o ceată de alta şi să-i sfîrtece pe insulari, datorită numărului zdrobitor de arme al marinarilor englezi. Pe viitor va trebui să rînduiască în aşa fel, încît să nu fie mai mulţi de zece luptători la un loc, răspîndiţi pe o suprafaţă cît mai mare; iar o treime din luptători trebuiau lăsaţi mai departe în spate, alcătuind oastea de rezervă.

— Astăzi forţele noastre au sporit simţitor — spuse Ako. Avem cu trei puşti şi două revolvere mai mult decît de dimineaţă. Dar nu trebuie să ne închipuim că oamenii albi n-au să mai facă mîine ce au făcut azi. Ei se sfătuiesc acum aşa cum ne sfătuim noi şi-şi bat capul să găsească tertipuri şi momeli cu care să ne înşele. De aceea oamenii noştri trebuie să ia şi mai bine seama, trebuie să se păzească şi mai bine decît azi.

Consfătuirea mai-marilor a ţinut pînă după miezul nopţii. Ako a ordonat ajutoarelor şi comandanţilor de tabere să stea de vorbă cu toţi băştinaşii dumerindu-i că, dacă s-ar întîmpla să cadă în mîinile cotropitorilor, ei nu vor mai scăpa cu viaţă; dacă, însă, în pofida grijii fiecăruia, vreunul din ei ar avea totuşi soarta asta, atunci el va trebui să tacă, să nu destăinuiască nimic şi să nu dea în vileag adăposturile celorlalţi, oricare ar fi chinurile ce ar trebui să îndure.

Oamenii s-au dus fiecare la ceata lui, ca să se odihnească şi să mai prindă puteri. Rămas singur, lîngă Ako a răsărit deodată din întuneric fiinţa cea mai apropiată şi cea mai scumpă inimii lui.

— Eşti viu, eşti sănătos, Ako... — grăi Nelima. Sînt atît de bucuroasă, dar ce păcat că nu pot să fiu mereu alături de tine! Mi-ar fi inima mult mai liniştită.

— Gîndeşte-te la copilul nostru, Nelima.

Nelima se lipi de Ako, încălzindu-şi palmele de gheaţă pe pieptul lui cald. El îi cuprinse mîinile într-ale lui, căutînd să i le dezgheţe cu răsuflarea-i fierbinte. Fără a rosti nici un cuvînt, se gîndeau amîndoi la acelaşi lucru: peste cîtăva vreme, o nouă fiinţă va vedea lumina zilei... Ce clipe mari, nespus de mari, poate cele mai mari clipe din viaţa omului! Deasupra insulei plana o primejdie de moarte, nori negri de cumplită nenorocire se îngrămădeau pe cerul ţărişoarei iubite, la orizont mijeau suferinţe şi umiliri şi cu toate acestea Ako şi Nelima tot nu-şi pierdeau firea. Stăteau cu urechea ciulită la răpăitul monoton al ploii şi la tainicele foşnete ale nopţii, în vreme ce gîndul le zbura la ziua de mîine: aveau încă nădejde. Inimile bărbaţilor şi ale femeilor de pe insulă erau în noaptea aceea pline de presimţiri cumplite, dar şi de nădejdi mari. Mamele îşi vegheau şi mai drăgăstos pruncii în colibele lor şubrede, iar ochii bărbaţilor erau mai calzi, mai duioşi cînd îşi priveau nevestele. Toţi se iubeau mai mult unii pe alţii şi, în aceeaşi vreme, puterea tuturora laolaltă sporea mereu, mereu...

3

In seara aceea căpitanul de rangul doi Spencer a rămas multă vreme singur în salonul canonierei. N-a vrut să-l primească pe inginerul-şef Robins, i-a răspuns răstit primului său locţiitor Eliot, iar cînd bucătarul a venit să-l întrebe ce mîncare să-i gătească, Spencer l-a gonit cu un picior în spate.

Murea de necaz şi de ruşine. De cînd slujea în flota regală de război, nimeni nu-l putuse învinui de laşitate. Dimpotrivă, toţi îl socoteau un smintit, un om care se arunca singur în mijlocul primejdiei şi care înfrunta moartea. Cele întîmplate pe insulă se aşterneau ca o pată pe biografia lui, o pată caraghioasă şi de neînţeles. Intr-adevăr, cum se putea

oare ca un soldat atît de încercat şi de oţelit ca el, să-şi piardă capul după întîiul foc al duşmanului, iar după cel de-al doilea foc, în loc să dea o pildă de cutezător avînt unităţii pe care o comanda, să fugă el, cel dintîi, de pe cîmpul de luptă, îndemnînd astfel la fugă şi pe marinarii lui? Ce puteau gîndi subalternii despre comandantul lor? Cum să-i mai privească el în ochi pe ofiţeri şi pe toţi ceilalţi?

Multă vreme şi-a bătut capul Spencer, căutînd să-şi găsească o dezvinovăţire. S-a gîndit, s-a tot gîndit la cele întîmplate, a despicat firu-n patru analizîndu-şi nu numai purtarea dar chiar gîndurile de-a lungul bătăliei din ziua aceea. În cele din urmă a izbutit cu mare greutate să găsească ceva ce i se părea oarecum cu putinţă: cele întîmplate îşi aveau izvorul în convingerea atît a lui, cît şi a celorlalţi marinari, că insularii nu erau în stare de nici o împotrivire. Aşa cum îi descrisese Porter, insularii erau nişte prostănaci, copleşiţi de eresuri şi fără nici un fel de orizont; tot armamentul lor era alcătuit din cîteva arcuri vechi şi cîteva lănci de pescuit. Spencer îşi întocmise planul de atac bizuindu-se pe aceste date. Cîteva focuri de artilerie trebuiau să bage groaza în locuitorii insulei şi să le deschidă ochii asupra neputinţei şi nimicniciei lor în faţa omului alb; potrivit acestor convingeri, un singur marinar îndrăzneţ i-ar fi mînat pe insulari ca pe o turmă de oi speriate. Începutul operaţiei păruse a le îndreptăţi socotelile: băştinaşii tăcuseră chitic atunci cînd marinarii le sfărîmaseră colibele şi luntrile. Îşi dovedeau astfel neputinţa în vreme ce îndrăzneala cotropitorilor sporea de la sine. În această stare de spirit Spencer şi-a trimis oamenii ca să ia cu asalt crîngul. Împuşcătura neaşteptată din tufăriş picase ca din cer şi îl cutremurase atît de adînc încît, înnebunit, fără a-şi mai da seama ce face, Spencer o rupsese la fugă, doar-doar să scape teafăr. Dacă ar fi ştiut dinainte că insularii aveau arme

de foc şi că se pricepeau să le mînuiască, n-ar mai fi fost luat prin surprindere şi, pregătit sufleteşte, ar fi înfruntat primejdia cea mai cumplită. Nu-i mai rămînea acum decît cumplita părere de rău că trecuse cu vederea vechea şi înţeleapta zicală ostăşească: „Nu-l socoti niciodată pe inamic prea slab". Firește, toate acestea nu însemnau că n-ar mai fi avut acelaşi necaz pe insulari. Dacă pînă în ziua aceea îi ura fiindcă îndrăzniseră să se răscoale împotriva rasei albe, acum, pe lîngă ură, clocotea în el o minie de fiară rănită, fiindcă îi era ruşine. Să ajungă el, un caraghios? Ce putea fi mai îngrozitor? Şi totuşi fusese un caraghios! Ruşinea asta n-o putea şterge decît sîngele, şuvoiul de sînge al sălbaticilor, munţii de chinuri şi de umilinţi sub care el, Spencer, va înmormînta în zilele următoare tribul răzvrătit.

Înviorat la gîndurile de răzbunare şi ceva mai liniştit, comandantul canonierei strînse pe ofiţeri într-un consiliu de război. Şi în vreme ce, înăuntrul peşterii, Ako se sfătuia cu ajutoarele lui cum să apere mai bine insula, Spencer hotăra în salonul lui planul pentru îngenuncherea cît mai grabnică şi mai necruţătoare a tribului răzvrătit. Ako îşi cunoştea bine duşmanii. În schimb Spencer cu ai lui nu puteau decît bănui puterea de luptă a vrăjmaşului. Din spusele lui Porter, ştiau că pe insulă se află un băstinaş civilizat care cunoaşte limba engleză. Dar nu bănuia nimeni de ce mai era în stare acest băstinaş şi ce anume izbutise să-i înveţe pe ai lui. Un lucru era limpede: ştia să mînuiască arma de foc; dovadă glonţele care-l întîmpinase pe Porter. Ca atare, nu toate erau la fel de limpezi pentru Spencer; şi, ca să nu se mai înşele asupra tăriei duşmanului, căpitanul socoti a fi mai bine s-o preţuiască chiar mult mai mult decît ar fi trebuit. Zis şi făcut.

A doua zi dimineaţa o nouă ofensivă se dezlănţui asupra insulei, pregătită ca şi în ajun, prin tirul

artileriei. S-a tras în pădure, pe munți, într-o parte, în alta, în ținte văzute și nevăzute. Băștinașii ar fi trebuit să-și dea seama că n-aveau unde să se mai ascundă. Spencer porunci să se tragă cîteva focuri și pe deasupra insulei, așa încît obuzele să ajungă pe țărmul dimpotrivă. Apoi au debarcat oameni care, desfășurați în tirăgători, se afundară în pădure.

Lanțul de tirăgători era destul de lung ca să cerceteze fiecare tufiș și fiecare copac, scotocind crînguri, boschete de bananieri sau desișuri de pădure pe o suprafață de cel mult un sfert de kilometru pătrat. Din păcate, marinarii lui Spencer nu puteau războ pe întinderi mai mari, căci din efectivul canonierei nu se puteau trimite mai mult de cincizeci de oameni. Cum insula avea o suprafață de douăzeci și patru de kilometri patrați, nu putea fi vorba nici de o cercetare mai amănunțită și nici de prea multe focuri slobozite la întîmplare, ca să-i sperie pe băștinași. Dovadă, întreaga desfășurare a bătăliei din ajun. Spencer s-a încredințat repede că noul atac amenință să se schimbe într-un nesfîrșit război de junglă, în care dușmanul era la largul lui: putînd urmări pas cu pas mișcările marinarilor, băștinașii manevrau cum vroiau, pe cîtă vreme ceilalți orbecăiau în necunoscut; un fel de joc de-a baba-oarba.

Într-un rînd, pe cînd marinarii se opriseră la poalele unui deal, peste ei s-au prăvălit deodată o droaie de bolovani, ucigînd pe loc vreo cîțiva din ei. Altă dată, pe alți marinari răzlețiți de unitate, îi săgetase într-o clipă cîteva gloanțe pornite din tufărișuri; nici unul nu scăpase cu viață. Camarazii veniți în ajutor n-au mai găsit decît niște biete leșuri: armele și cartușele le luaseră insularii. Astfel fiind, Spencer pierduse pînă la amiază șapte oameni, în schimb insularii puseseră mîna pe o mitralieră, pe patru pușți și cîteva sute de cartușe. Din inima pădurii, de prin hățișuri, de pe repezișul dealurilor, detunau tot mai multe împușcături. Albii au trebuit

să mai îngroape cîţiva oameni, iar pe alţii, cu capul şi mîinile oblojite, i-au dus pe vas.

— Dacă o merge tot aşa, în cîteva zile nu ne mai rămîne nici un om — bodogăni încruntat Eliot, primul locţiitor al lui Spencer. N-o să aibă nici cine să ducă nava înapoi la Sidney.

— Şi ce crezi dumneata că ar trebui făcut? îl întrebă înţepat Spencer. Să ne dăm bătuţi, s-o luăm din loc şi să-i spunem amiralului că nu putem veni de hac unor sălbatici?

— N-am spus asta, sir... — Eliot trecu la tonul oficial. Dar se poate ca metodele noastre să nu se potrivească aici. Sau... Tăcu, fără să-şi mai spună gîndul. Schimbul acesta de vorbe avea loc în văgăuna dintre două dealuri, pe Coasta Liniştită.

— Ce voiai să spui? stărui Spencer. Dacă crezi că-i ceva bun, spune. Şi mie mi se pare că aici ar trebui să luăm altfel de măsuri. Numai cu îndrăzneală şi cu hotărîre nu poţi face mare lucru.

Era o capitulare făţişă a lui Spencer. Eliot pricepu că împrejurări deosebit de grele îl îndemnau pe comandant să-şi mărturisească neputinţa şi cum nu voia să-l necăjească şi mai tare, vorbi simplu şi deschis:

— Eu nu cred că vechiul principiu al Imperiului Britanic: „desbină şi stăpîneşte" ar fi oarecum răsuflat. Ce-ar fi să-l încercăm şi aici?

— Adică soldatul să lase locul diplomatului? Dar ce poate face diplomatul dacă nici unul din nătărăii ăştia tuciurii nu stă la tocmeală?

— Trebuie poruncit să se captureze un băştinaş.

— Hm! Da, să mă mai gîndesc.

N-a apucat a chibzui cum să prezinte părerea lui Eliot drept a sa proprie, cînd o ordonanţă veni să-i raporteze că marinarii dăduseră întîmplător de un izvor, unul din centrele vitale ale insulei, iar lîngă acest izvor ei prinseseră o familie de băştinaşi. Cuvintele lui Eliot îi şi ieşiseră din minte. Innebunit de greutăţile întîmpinate, Spencer se repezi ca

o fiară turbată pe țărm, unde se aflau captivii. „Ei, acuma vă joc eu — își zicea comandantul. O să vedeți voi pe dracu'... O să aflați și voi cine este căpitanul Spencer".

Dădu cu ochii de un tînăr cu soția lui și cu doi băiețandri; stăteau strîns lipiți unul de altul în mijlocul unui grup de marinari și ploaia șiroia pe trupurile lor goale, în vreme ce băieții se uitau cu ochi mari și liniștiți la oamenii albi. Vrînd parcă să-i apere, părinții se așezaseră de o parte și de alta a copiilor, cuprinzîndu-le umerii.

— Tălmaciul! răcni Spencer. Îi trase apoi un pumn insularului în obraz, iar femeii un picior în spate. Și fiindcă unul din băieți răgise ca un pui de fiară, Spencer îi plesni o palmă.

Tălmaciul veni în grabă, era un marinar care stătuse cîțiva ani printre polinezieni, așa încît cunoștea dialectele locale.

— Să mărturisească unde s-a ascuns populația insulei — porunci Spencer tălmaciului. Spune-le că dacă nu vor să vorbească, o să-i frigem de vii.

După ce le atrase mai întîi luarea-aminte prin cîteva semne, tălmaciul vorbi captivilor în felurite dialecte pe care le cunoștea. Captivii tăceau. S-ar fi zis că prindeau cîte ceva din vorbele tălmaciului, căci schimbau între ei priviri întrebătoare, în vreme ce se uitau liniștiți și la oamenii albi.

— Bine... — spumegă de mînie Spencer. Dacă nu vreți să vorbiți cu binele, las' că vă dezlegăm noi limba!

I-au bătut, le-au smuls părul și i-au lovit cu picioarele, dar nici unul din ei n-a scos o vorbă. Nu s-a auzit geamăt din pieptul lor, nici chiar din al băieților. Se împăcaseră cu gîndul morții apropiate și de neînlăturat și nici un fel de îndoială nu mai sfîșia sufletul lor neîntinat. Atunci Spencer i-a împușcat cu mîna lui pe cei doi băiețandri. O mîhnire adîncă și capul lor plecat în fața clipei necruțătoare — iată tot ce au putut deslușI cotropitorii în amarnica re-

semnare a părinților. Nu s-au jelit sărmanii și nu s-au repezit la micile trupuri fără de viață, numai pieptul li se zbătea dureros și-și înfigeau unghiile în pumni. Atîta tot.

„Ce-i asta? E putere de voință sau e nesimțire? se întreba Spencer; liniștea băștinașilor începuse a-l scoate din sărite. Or fi și ei tot ca vitele, care nu pot să înțeleagă grozăvia lucrurilor?"

Spencer a poruncit tălmaciului să le mai vorbească o dată; apoi i-a luat iar la bătaie, i-a lovit iar cu picioarele; zadarnic: nefericiții n-au scos nici o vorbă.

— Poftim captivi — îl zeflemisi Spencer pe Eliot, care tocmai venise pentru a urmări mai îndeaproape isprava. La ce-o mai fi bună mult lăudata dumitale diplomație?

Eliot ridică din umeri și se dădu în lături.

Încredințat că nu va afla nimic de la cei doi prinși, Spencer a poruncit să fie spînzurați de doi cocotieri pe țărmul lagunei, într-un loc deschis, care să poată fi văzut de pe munții din mijlocul insulei. Și fără îndoială că din umbra adîncă a desișurilor și din ascunzișurile clinelor înconjurătoare, sute de ochi țînteau către cele petrecute. Și sute de inimi se strîngeau de sfîșietoare durere.

Insula rămînea însă tot tăcută.

4

Bilanțul celei de-a doua zile a neiertătoarei expediții era foarte nemulțumitor: Spencer pierduse nouă oameni (printre care un locotenent și doi sergenți), o mitralieră, șase puști, două revolvere și o mare cantitate de cartușe. Căpitanul avea de ce să fie îngrijorat, iar Eliot avea dreptate: dacă ar fi mers tot așa, în cîteva zile n-ar mai fi fost cine să ducă vasul înapoi, la Sidney. Eliot mai avea dreptate și cînd spunea că puterea pumnului n-ajunge în Ri-

gonda; dușmanul se arătase a fi mult mai dibaci și mai șmecher decît ar fi fost de așteptat de la niște sălbatici.

Ce era de făcut? Să-și recunoască neputința și să se întoarcă, scăpînd astfel printre degete și decorația și înaintarea în grad, sau să-i dea înainte atît cît s-o putea cu aventura aceea care începuse atît de prost? Cel mai mărginit marinar de pe canonieră putea să vadă că expediția dăduse greș.

Întors pe vas, Spencer nu s-a mai încuiat în salon, ci l-a poftit la el pe Eliot, pe care-l prețuia, deși nu-l avea la inimă. A pus pe masă o sticlă de rom și a început a se sfătui cu el în privința căii de urmat în desfășurarea operațiilor viitoare.

— Care e, după părerea dumitale, greșeala noastră cea mare? Nu poate să încapă îndoială că am greșit și atunci de ce să mergem mai departe pe un drum greșit?

— După părerea mea, sir, dușmanul din fața noastră e un dușman neobișnuit iar noi luptăm împotriva lui cu mijloacele noastre obișnuite — răspunse Eliot. Metodele standard nu se potrivesc aici și cu cît le vom părăsi mai repede, cu atît va fi mai bine. Putem spune că situația noastră a început să fie îngrijorătoare în privința menținerii forței vii, în vreme ce posibilitățile inamicului au sporit simțitor, lucru de care am avut grijă noi singuri: insularii au acum mult mai multe arme moderne decît ieri dimineață.

— Dar nici nu putem să trimitem în junglă oameni neînarmați! izbucni Spencer.

— Iertare, sir, dar eu cred că ar fi mai bine dacă în loc de oameni, noi am trimite în junglă... viclenia noastră... — urmă Eliot. Nu vreau să vă critic, sînteți un ofițer mai experimentat decît mine, însă pe cei patru băștinași eu i-aș fi lăsat în viață.

— Da, vechiul cîntec cu mult trîmbițata omenie... — mormăi Spencer. Noi n-am venit aici ca să facem pe mărinimoșii.

— Nu e vorba de mărinimie — stărui Eliot. Dar ca să aruncăm peste insulari o scînteie de îndoială şi de vrajbă, trebuie ca cineva să ducă scînteia asta. Dacă nu le-am fi luat piuitul chiar din prima zi cu atîtea distrugeri, i-am mai fi putut momi pe speriosii aceştia cu o prefăcută bunăvoinţă şi cu făgăduieli de prietenie. Acum, calea asta ne e închisă şi nu ne rămîne decît să ducem mai departe o politică aspră.

— Adică?

— Le-am arătat ce înseamnă mînia noastră cînd sîntem supăraţi pe cineva. Acum ar trebui să-i facem să înţeleagă că această mînie poate să fie şi mai cumplită, că-i poate răpune pe toţi la şir şi că le putem face praf toată insula, cu oameni cu tot, dacă n-or să facă ce le cerem noi. Şi, în acelaşi timp, să le făgăduim că vom fi miloşi cu ei dacă ne vor arăta supunere. Nu se poate ca locuitorii insulei să gîndească şi să simtă cu toţii la fel. Trebuie să se găsească printre ei destui sceptici şi destui egoişti ca în orice societate. Sarcina noastră ar fi să-i dibuim pe aceşti egoişti şi să le dăm ghes. Nu va fi tocmai uşor, şi fără de osteneală sigur că n-o să putem izbîndi. Iată, sir, la tot ce mă gîndeam, cînd ziceam că ar fi fost bine ca familia de băştinaşi care ne-a căzut în mîini să fi rămas în viaţă.

— Eu am alt plan — rosti Spencer, îndată ce Eliot sfîrşi de vorbit. Cînd ai pomenit de sceptici şi de egoişti, mi-a venit o idee minunată, mister Eliot.

— Vă ascult, sir...

— Sînt şi eu de părerea dumitale că nu toţi insularii gîndesc şi simt la fel. In Rigonda, ca şi în oricare alt loc, trebuie să existe o pătură privilegiată şi, pe lîngă această pătură, masa asuprită a plebei. Cele două pături sînt de la sine antagoniste, fiindcă fiecare îşi are propriile ei interese, care sigur că se ciocnesc unele cu altele. Ar trebui să privim expediţia noastră sub unghiul de vedere al luptei de clasă, Eliot, şi să ştii că atunci o să izbutim. Fără îndoială că dumneata cunoşti din istoria Marii Bri-

tanii mijloacele folosite de înaintaşii noştri şi folosite chiar de contemporanii noştri în cazuri asemănătoare. Dacă vreun popor este prea îndărătnic şi nu-i chip să se ajungă la o înţelegere cu el şi dacă poporul cu pricina are un cîrmuitor avid de putere şi hapsîn, atunci făgăduim cîrmuitorului sprijinul nostru, niscai aur, o decoraţie, un titlu regal şi omul ajunge sluga noastră preacredincioasă. Dacă însă cîrmuitorul îşi dă ifose şi nu vrea să ştie de noi făcînd pe independentul, atunci ne facem şi noi grozav de radicali, dăm mîna cu poporul, ticluim o răscoală şi răsturnăm nepoftitul de pe tron; punem apoi rege pe cineva care joacă aşa cum îi cîntăm noi. Sfîrşitul e totdeauna unul şi acelaşi.

Eliot ascultă cu multă luare-aminte spusele lui Spencer, nevoit fiind a recunoaşte că la urma urmei soldăţoiul acela nu era chiar atît de dobitoc cum i se păruse lui la început.

— Într-adevăr, aşa şi este, sir — se învoi el. Dar noi trebuie să alegem cartea cu care să începem jocul.

— Pentru mine, chestiunea e cum nu se poate mai limpede — urmă Spencer. După cîte ştim, pe insulă se află un băştinaş civilizat, cel care l-a izgonit o dată pe Porter. Vorbeşte limba engleză şi ştie să tragă cu arma. El trebuie să fie acum căpetenia tribului. Dar deocamdată nu e decît un tiran nerecunoscut, un soi de uzurpator, şi fireşte că atîrnă de bunăvoinţa tribului. Pun mîna-n foc că omul ăsta visează la un tron de monarh adevărat, la o putere fără margini asupra supuşilor şi la o avere cu care să-şi ţină demnitatea lui regală. La urma-urmei, de ce să nu-i garantăm toate astea? Vezi, cu omul acesta trebuie să intrăm noi în legătură, ca să găsim împreună o cale de înţelegere; şi poţi să fii sigur că izbînda va fi de partea noastră.

— Dar dacă ne întoarce spatele şi nu cade la învoială? se îndoi Eliot. Noi nu-l cunoaştem de loc.

— Dacă s-ar întîmpla să fie atît de prost încît să nu stea de vorbă cu noi, atunci dăm şi noi mîna cu tribul dumnealui, facem o răscoală şi-l răsturnăm de pe tron.

— Da, da, aşa e bine, sir — se învoi Eliot.

Şi simţindu-se bucuroşi nevoie mare, cei doi ofiţeri au golit sticla de rom, şi au fumat cîte o ţigară de foi; s-au apucat apoi să-i scrie stăpînului Rigondei o scrisoare în cîteva exemplare, pe foi mari de hîrtie, şi le-au pus a doua zi dimineaţa pe litoral, aşa ca să izbească văzul tuturora. Iată cuprinsul scrisorii:

„Mult stimată căpetenie a tribului Rigondei!

In numele şi din înalta bunăvoinţă a Maiestăţii Sale împăratului Marii Britanii şi regelui Angliei, vă aduc la cunoştinţă următoarele: noi nu ne împotrivim să încheiem cu dumneavoastră un tratat prin care să vă recunoaştem oficial ca stăpînitor al insulei, cu titlul şi autoritatea de rege. Vă făgăduim totodată să vă asigurăm o viaţă fastuoasă, iar urmaşilor dumneavoastră să le asigurăm dreptul de a urma la tronul regal, putîndu-se bucura de foloasele acestui drept. Pentru realizarea acestora, dumneavoastră trebuie să îndepliniţi însă două condiţii:

1) Să declaraţi în mod oficial că dumneavoastră şi poporul dumneavoastră recunoaşteţi pe împăratul Marii Britanii şi pe regele Angliei drept suveran suprem, în urma cărora devenind supuşi ai Marii Britanii, forţele armate ale Maiestăţii Sale vă vor lua pe dumneavoastră şi insula dumneavoastră sub puternica lor ocrotire;

2) Să porunciţi îndată tribului dumneavoastră să se întoarcă la munca paşnică, să arunce armele şi să stabilească relaţii comerciale normale cu comercianţii împărăţiei noastre. Vă dăm răgaz o zi şi o noapte pentru întocmirea răspunsului. Scrisoarea de răspuns o puteţi pune lîngă bungalow-ul cel mare de pe malul lagunei, unde veţi putea veni chiar dumneavoastră pentru înce-

perea tratativelor. Inviolabilitatea dumneavoastră şi a persoanelor care vă vor însoţi se garantează în întregime.

Căpitan de rangul II, *Spencer*".

După ce a lăsat scrisoarea pe mal, Spencer s-a întors cu oamenii lui pe vas şi n-a făcut nimic toată ziua. A doua zi dimineaţa a găsit răspunsul lui Ako lîngă bungalow-ul lui Porter. Şi mare i-a fost mirarea cînd a văzut scrierea frumoasă şi engleza fără cusur în care era scris acest răspuns.

„Către căpitanul de rangul II Spencer.

Am primit scrisoarea cu propunerile Dvs. In urma unei amănunţite cercetări împreună cu reprezentanţii tribului nostru, vă aduc la cunoştinţă punctul nostru de vedere asupra problemei în chestiune şi asupra altor probleme, care nu au fost menţionate în scrisoarea dumneavoastră:

1) Refuz înaltul titlul regal şi salariul corespunzător deoarece nu le simt nevoia.

2) Tribul meu refuză cetăţenia Marii Britanii şi ajutorul forţelor armate, pe care le-aţi oferit cu atîta bunăvoinţă. Noi sîntem şi vrem să rămînem stăpîni ai insulei noastre; noi vrem să ne orînduim viaţa după placul nostru. Poporul Rigondei nu are nevoie de asupritori străini, deoarece el nu vrea să ajungă în sclavia în care gem atîtea triburi din Oceania, care au crezut în făgăduielile concetăţenilor dumneavoastră sau care au fost înrobite cu sila de forţele armate ale regelui Angliei şi altor cîrmuitori.

3) Dorim şi noi să stabilim relaţii comerciale cu comercianţii dumneavoastră şi ai altor popoare şi să încheiem tranzacţii de folos pentru ambele părţi, primind pentru mărfurile şi produsele noastre valori egale. Dorim să ne întîlnim cu aceşti comercianţi în vederea unor tratative pe bază de egalitate, dar nu avem nevoie pe insulă de nici un fel de Porter şi de alţi asemenea ticăloşi, care se cred stăpîni pe viaţa şi pe avutul băştinaşilor. Acest soi de stăpîni vor fi totdeauna izgoniţi în chip ruşinos din Rigonda.

4) Cerem ca nava „Shark" împreună cu tot echipajul să părăsească îndată apele noastre sau în orice caz să se retragă într-o zonă neutră, deoarece noi socotim că şederea vasului în apele teritoriale ale Rigondei fără ştirea şi asentimentul locuitorilor, este un act de violenţă, incompatibil cu onoarea unui popor şi a unui stat independent.

In numele şi din însărcinarea poporului Rigondei,
Căpetenia insulei, *Ako*".

Spencer s-a întors pe vas supărat foc.

— E o neobrăzare pe care n-ar putea s-o ierte nici cel mai pașnic și mai îngăduitor om de pe lume! strigă el în salon, unde rămăsese cu Eliot. Să scuipe el pe propunerile noastre, pe cetăţenia britanică, pe tronul regelui, şi pe rege! „Hai, căraţi-vă, condiţiile le dictăm noi, nu voi!"... Cine le-a dat voie să vorbească pe asemenea ton cu *englezii?*

— Ba şi mai rău încă, fiindcă lucrurile sînt mai încurcate decît ni se păreau ieri — răspunse Eliot. Nu-i chip să facem măcar o zîzanie între căpetenia insulei şi trib! S-ar zice că la ei pe insulă nu sînt două pături sociale şi atunci cum o să fie contradicţii de clasă? Sigur că în astfel de împrejurări, diplomaţia noastră nu mai are nici un rost. Cum să spargi o piatră care n-are nici o crăpătură? Poate numai cu dinami... politica celui mai tare.

— Îmi pare bine, mister Eliot, că ai început să vezi şi dumneata mai limpede — spuse Spencer cu un surîs amar. Înseamnă că noi doi o să ne putem înţelege şi în alte probleme. După aceste cuvinte, a scos o sticlă de vin şi, umplînd paharele, l-a poftit pe Eliot să bea. S-au mai sfătuit o vreme, şi pe urmă Spencer a scris o nouă scrisoare; seara tîrziu, Eliot a dus-o pe insulă şi a prins-o de peretele bungalow-ului. La întoarcere lipseau din barcă patru marinari: la adăpostul întunericului înconjurător ei putuseră să se strecoare, cu ştirea lui Eliot, în tufărişul ţărmului. Şi cînd noaptea coborî peste

toată insula, o barcă lunecă pe apele lagunei acostînd netulburată în locul hotărît din vreme.

Către miezul nopţii, cîţiva luptători băştinaşi ieşiţi din desişuri s-au apropiat tiptil de bungalow, au scos de pe perete scrisoarea lui Spencer şi s-au îndreptat apoi spre tufe. În timpul acela, patru uriaşi albi s-au repezit la insularul care încheia gloata, i-au vîrît un căluş în gură, l-au legat şi l-au dus la barcă. Retragerea le era acoperită de focul unor puşti şi al unei mitraliere, de după bungalow. Noaptea era prea neagră pentru o luptă în plin şi insularii n-au răspuns decît cu cîteva împuşcături răzleţe; pe semne făceau economie de cartuşe. După cîtva timp, barca se opri lîngă vas şi prizonierul fu dus numaidecît la Spencer.

În salon se afla şi Eliot, împreună cu inginerul-şef Robins şi cu tălmaciul. De data asta Spencer se arătă foarte blînd cu captivul; îl bătu prieteneşte pe umăr şi chiar îl îmbiă să ia o înghiţitură de vin dulce, dar acesta îşi întoarse scîrbit capul. Apoi tălmaciul începu a-i înşira băştinaşului tot ce-i spuseseră Eliot şi Spencer:

— Prietene, n-ai de ce să te temi. Noi nu vrem să vă facem vreun rău nici ţie, nici fraţilor tăi. Dimpotrivă, stăpînul alb vrea să facă numai bine fraţilor şi tribului tău, dar căpetenia insulei, Ako, îl împiedică de la fapta asta bună. Omul alb are însă o însărcinare pe care i-a încredinţat-o regele, cel mai mare şi cel mai puternic dintre toţi stăpînitorii lumii. El trebuie să-l ia prizonier pe Ako şi să-l ducă la regele alb. Albii sînt supăraţi pe fraţii tăi din pricina lui Ako. Dacă Ako nu va mai fi pe insulă, atunci oamenii albi au să lase insula în pace; ei au să plece şi voi o să puteţi trăi de capul vostru. Du-te la fraţii tăi, stai de vorbă cu bărbaţii din Rigonda şi spune-le că Ako trebuie legat şi pus pe malul lagunei, de unde au să-l ia oamenii albi. Dacă veţi face aşa, mîine noi o să plecăm de pe insulă,

iar ţie şi nevestei tale o să vă lăsăm o mulţime de daruri frumoase.

Spencer a pus pe masă felurite obiecte bătătoare la ochi: un binoclu, un mic orologiu cu muzică, un pocal de argint pentru vin şi o carte cu poze ţipătoare.

— Toate astea au să fie ale tale — urmă tălmaciul. Fă aşa cum ţi se porunceşte. Dacă însă insularii n-au să-l lege şi n-au să ni-l dea pe Ako, mîine n-o să mai rămînă nimic în picioare. Oamenii albi au să facă praf toată insula, au să taie cocotierii, arborii de pîine şi bananierii. Omul alb o să facă aşa ca apa izvorului să-i omoare pe toţi care o s-o bea; în lagună o să moară toţi peştii, iar copiii tăi au să moară şi ei de foame. Ai înţeles ce ţi-am spus?

Prizonierul dădu din cap în semn că înţelesese.

— Bine, fă atunci aşa cum ţi-am spus. Acum o să te ducem înapoi pe insulă şi o să te lăsăm liber. Mîine însă, la răsăritul soarelui, Ako trebuie să fie pe malul lagunei. Vom aştepta pînă mîine. Dacă Ako nu va fi legat şi nu se va afla în locul unde trag bărcile noastre, stăpînul alb o să vă pustiască toată insula.

După aceea, prizonierul a fost coborît iarăşi în barcă şi dus la ţărm. Cum s-a văzut liber, omul s-a şi făcut nevăzut în beznă, printre tufişele ţărmului.

Scrisoarea primită în noaptea aceea de Ako cuprindea numai cîteva rînduri:

„Căpeteniei insulei, Ako.

De tine atîrnă soarta insulei. Dacă te predai de bună voie mîine, la răsăritul soarelui, atunci n-o să-ţi facem nici un rău şi o să-ţi cruţăm şi tribul. Dacă însă te împotriveşti, atunci vă aşteaptă moartea pe tine şi toată suflarea Rigondei. Fii inimos şi nu-ţi nenoroci poporul!

Căpitan de rangul II, *Spencer*".

Neagră şi cumplită a fost noaptea aceea: ploua cu găleata, vuia amarnic vîntul şi desişurile fremă-

tau fără încetare. Amîndouă taberele stăteau de veghe, într-o așteptare soră parcă cu moartea: veghe pe țărm, în tufișe și-n pădurea năpădită de-ntuneric și veghe pe vas, în cabinele luminate și-n fața meselor încărcate cu clondire.

5

În jurul focului din peșteră ședeau iarăși cei douăzeci de bărbați în care tribul Rigondei avea toată încrederea și de la care porneau hotărîrile mai de seamă cu privire la apărarea insulei. O dată întors, insularul slobozit îl căută numaidecît pe Ako. Îi spuse tot ce auzise pe vas, apoi îl întrebă:

— Ce să fac, Ako? Oamenii albi sînt vicleni și eu nu le dau nici o crezare. Să vorbesc oare cu băștinașii?

— Să vorbești, prietene, trebuie să vorbești... — îi răspunse Ako. Poporul trebuie să știe ce vor oamenii albi.

Ako porunci să fie chemați la sfat comandanții de cete, de grupe, precum și șefii taberelor. Cînd s-au adunat cu toții, Ako le citi scrisoarea trimisă de maimarele albilor, apoi dădu cuvîntul insularului întors de pe vas.

Oamenii îl ascultară în tăcere pînă la capăt. După ce insularul sfîrși de vorbit, o vreme nu s-a auzit nici o șoaptă. Focul își juca luminile în ochii triști ai tuturora, fețele păreau ca împietrite. După ce mai potrivi jarul, Lowai își plimbă limba pe buzele-i uscate și spuse:

— Oamenii albi au văzut că nu se poate face nimic numai cu forța și atunci umblă cu înșelăciuni. Dacă albii ar avea atîta putere încît să ne nimicească, ei ar face-o fără nici un fel de viclenie sau de momeli. Eu nu cred nimic din tot ce spun ei.

Apoi a tăcut. După o vreme a vorbit Leagu:

— De ce nu ne pot face nimic albii? Fiindcă noi îl

ascultăm pe Ako și facem așa cum ne învață el. Cîtă vreme Ako va fi cu noi, o să fim mai puternici decît albii și ei n-au să ne facă nimic. Ako nu se poate încumeta să-și părăsească frații și să se supună albilor. Noi nu trebuie să-l dăm pe Ako în ghearele dușmanilor noștri.

A tăcut și Leagu. Atunci a vorbit bătrînul Taomo:

— De ce-l vor numaidecît albii pe Ako? Pentru că ei știu că Ako e deștept și pentru că se tem de el. Dacă Ako le cade în mîini, ei au să-l omoare și pe urmă au să vină să ne omoare și pe noi toți. Și o să le fie ușor să facă așa, fiindcă pe noi n-o să ne mai călăuzească Ako. Albii nu umblă decît după sîngele nostru. Eu nu-i cred. Ako trebuie să rămînă cu noi.

După ce și-au spus cu toții părerea, s-a ridicat Oneaga, fratele lui Ako; și a grăit astfel:

— Albii nu l-au văzut pe Ako și nu știu cum arată. Împotriva înșelăciunii să răspundem și noi tot cu înșelăciune. Eu pot să mă duc la răsăritul soarelui pe malul lagunei și să mă predau oamenilor albi. N-am să spun că sînt Oneaga; am să spun că mă cheamă Ako. Atunci o să vedem dacă albii ne-au înșelat sau au spus adevărul. Dacă albii au să-l omoare pe Oneaga, n-o să fie nici o nenorocire pentru tribul Rigondei, căci Ako va rămîne și va duce lupta mai departe. Dacă albii au să-l omoare pe Ako, noi nu vom mai avea un îndrumător înțelept. Lăsați-mă să mă duc eu la răsăritul soarelui, pe malul lagunei.

Dorința lui Oneaga a stîrnit discuții aprinse. Mulți au prețuit marea sa îndrăzneală și l-au lăudat pentru hotărîrea de a se jertfi întru binele tribului. Ako s-a ridicat, s-a apropiat de fratele lui și l-a îmbrățișat călduros.

— Tu ești un frate bun și o inimă cutezătoare, dar lupta ta nu ne-ar ajuta cu nimic — lămuri el. Tu nu știi englezește, iar eu le-am scris scrisoarea în graiul lor. Au să-și dea numaidecît seama că tu nu ești Ako. Nu în felul acesta îi putem noi înșela.

— Am să tac, n-am să-mi descleștez gura — stărui

Oneaga. Am să pun mîna la inimă și am să spun numai atît: Ako... și nici o vorbă mai mult. N-au decît să mă bată, să mă schingiuiască, să mă omoare, că tot am să tac. Și n-au să poată afla că eu nu sînt Ako.

— Dar dacă n-au să te bată și nici n-au să te ucidă, ci au să-ți vorbească frumos, cu viclenie, și pe urmă au să te trimită îndărăt pe insulă ca să spui celorlalți cine știe ce? Tu o să taci și n-o să faci nimic. Crezi că și atunci au să mai creadă că tu ești Ako?

Oneaga scoase un oftat lăsîndu-și capul în pămînt.

— Păcat. Atunci nu pot să fac nimic.

Ako vorbi iarăși celor de față:

— Lowai are dreptate: albii s-au încredințat că nu ne pot învinge cu forța și de aceea încearcă să umble cu tertipuri. Ei vor să ne înșele și să ne sperie. Noi nu le credem minciunile și nu ne speriem de amenințările lor. Au ei oare atîta putere încît să prăpădească toată insula? Cum o să taie toți copacii și toate tufișele Rigondei? Ar trebui să taie mereu, o viață întreagă și încă o viață, și în vremea asta ar crește alți copaci și alte tufe. Și ce să-i facă izvorului ca să aducă moarte oamenilor care-i beau apa? Gîndiți-vă că apa nu stă locului, ea curge; în locul apei rele are să vină altă apă, bună, și noi o să putem bea pe săturate fără nici o grijă. După cum vedeți, tot ce îndrugă ei sînt numai minciuni.

Ascultînd spusele lui Ako, oamenii izbucniră în rîs. Li se ridicase piatra de pe inimă și toți se răzlețiră mai înviorați și mai voioși decît fuseseră înainte de a se fi adunat.

Mijeau zorile dimineții. Prin perdeaua ploii răzbeau raze luminoase, dar soarele nu se vedea încă; i se putea bănui locul pe cer după nimbul alburiu al zărilor. Din adăposturile lor, insularii văzură cîteva bărci pline cu oameni desprinzîndu-se de vas și pornind spre țărmul Rigondei. Coborîți pe mal, englezii nu făcură la început nimic, așteptînd pesemne ceva, dar pînă la urmă, văzînd că nu se întîmplă nimic, s-au și pus pe treabă. Bocăneau topoarele și șuierau ferăstraiele. Unul

după altul se prăbuşeau la pămînt mlădioşii cocotieri. Acolo unde cu cîteva ceasuri înainte fremăta crîngul verde, rămăseseră numai cioturi golaşe şi trunchiuri prăbuşite. Insularii priveau cu inima îndurerată cum se prăpădeau puieţii de bananieri şi bătrînii arbori de pîine. Pînă spre seară cotropitorii au tăiat toţi copacii de lîngă satul vechi.

În dimineaţa următoare munca de pustiire se desfăşură în alt loc. Englezii încercară de cîteva ori să dea foc pădurii şi tufelor, dar din pricina udăturii, cum izbucnea flacăra, pe dată se şi stingea. Către amiază, cînd oamenii lui Spencer iviţi pe Coasta Liniştită se apucară să doboare cel mai mare crîng de palmieri al insulei, din tufişuri începu deodată să ţăcăne o mitralieră şi să detune împuşcături de armă : Eliot, primul locţiitor al comandantului canonierei, se prăbuşi, răpus de cele dintîi gloanţe, împreună cu cîţiva marinari. Lăsîndu-şi munca baltă, şi deschizînd la rîndul lor focul, ceilalţi începură să dea îndărăt spre ţărm, unde-i aşteptau bărcile. În timpul retragerii insularii au mai doborît alţi patru marinari. O dată suiţi în bărci şi pe vas, englezii nu s-au mai întors pe ţărm.

Seara tîrziu, cînd vasul nu mai putea fi zărit de pe ţărm, Spencer porunci să se ridice ancora, şi canoniera „Shark", după ce pierduse în bătălie o treime din tot echipajul, porni înapoi spre Sidney. Căpitanul de rangul doi era posomorît ca o noapte de toamnă. La sfîrşitul drumului îl aştepta nu o înaintare în grad şi nici o decoraţie guvernamentală, ci o aspră mustrare. Spencer îşi dădea seama că în viitor cariera lui era sfîrşită; nu fusese în stare să facă faţă unui mic trib de băştinaşi şi asemenea oameni nu puteau năzui să ajungă vreodată amirali. Singura lui mîngîiere era moartea ofiţerului locţiitor, Eliot, care nu mai putea destăinui comandamentului nesăbuitele manevre de pe insulă. Cînd morţii tac, cei vii pot spune tot ce găsesc ei de cuviinţă. S-ar fi putut întîmpla ca amiralul să nu creadă toate spusele lui Spencer, s-ar fi putut ordona o anchetă oficială cu interogatoriul marinarilor ră-

mași în viață, dar toate astea erau mult mai puțin de temut decît Eliot în carne și oase. Ce noroc că-i închisese gura la vreme gloanțele insularilor!

Oricît de încet se îndepărtase canoniera de insulă și oricît de întunecoasă era noaptea aceea ploioasă, tribul Rigondei a aflat totuși îndată vestea cea mare. Cu ochii pironiți pe luminile ferestruilor și ale semnalizatoarelor ce piereau încet-încet în beznă și cu urechea ciulită la zgomotul tot mai îndepărtat al motorului, străjile s-au grăbit să trimită fericita știre tovarășilor lor.

Și toată noaptea poporul insulei și-a dat frîu liber bucuriei de a fi izbutit să-și apere libertatea și independența.

In dimineața zilei următoare, oamenii din Rigonda au părăsit adăposturile din pădure și s-au întors la vetrele lor pustiite, privind cu amărăciune crîngurile și desișurile bananierilor doborîți. Și s-au pus pe lucru: și-au ridicat alte colibe în locul celor prăbușite; lemnarii s-au apucat să meșterească alte luntri; au făcut tot ce se putea face pentru a da viață vechiului sat de pe țărmul răsăritean. Dacă dușmanul ar mai fi atacat o dată insula, tribul s-ar fi retras iarăși în munți și o parte din băștinași s-ar fi ascuns în tabăra cea nouă din Golful Trestiilor.

In dimineața în care Ako s-a întors cu tribul lui în satul vechi, Nelima i-a născut un băiat. Primului copil i-au dat numele lui Mansfield, numele omului care-i dăruise lui Ako cununa înțelepciunii lui și datorită căruia Ako era atît de mare și atît de puternic!

După ce s-au potolit toate neliniștile, Ako s-a întors la îndeletnicirea scumpă lui: îi învăța carte pe copii și pe adulți, îmbogățea cunoștințele băștinașilor și-i îndruma în felurite meserii. Toți credeau în el chiar mai mult decît înainte și-i ascultau sfatul, căci oricine știa acum ce înseamnă Imperiul Britanic și ce poate să aștepte de la mărețul rege al Angliei: satul pustiit, crîngurile doborîte și copiii omorîți arătau pe deplin fața-i cea adevărată.

CAPITOLUL XVIII

1

Se înțelege că mai marii Imperiului Britanic nu se puteau împăca cu înfrîngerea pe care trimișii lor pe insula Rigonda o suferiseră. Raportul cuprinzător și foarte lămurit al Căpitanului de rangul doi, Spencer, privitor la expediția ce dăduse greș, a fost cercetat cu de-amănuntul într-o ședință a comitetului de direcție al Companiei comerciale a Mărilor Sudului, apoi la reședința guvernatorului general, cît și la Londra, în spațiosul cabinet de pe Downing-street, al primului ministru al Imperiului Britanic. Ministerul Afacerilor Externe a luat toate măsurile de cuviință pentru ca ecoul întîmplărilor din Rigonda să nu ajungă în presă și nici la urechea marelui public. Datorită sforțărilor atît de dibaci mînuite, lucrul acesta a izbutit în bună parte. După se s-a întors la Sidney, canoniera „Shark" a fost trimisă într-un arhipelag îndepărtat înainte ca marinarii să fi putut pălăvrăgi prin speluncile din Sidney despre pățania cu insula răzvrătită.

Scrisoarea lui Ako a slujit drept document oficial comandantului expediției, fiind trimisă pretutindeni împreună cu raportul : la Sidney au rămas două copii, iar originalul a ajuns chiar pe biroul suveranului Angliei ; maiestatea sa a putut citi și reciti cu regeștii săi ochi rîndurile lui Ako. Tonul cutezător și independent, cît și cererile atît de categoric formulate au scos din sărite și pe înaltul monarh, și pe credincioșii săi miniștri. Un bătrîn amiral, care nu prea stătea bine cu inima, era să cadă de-a-mpicioarele de supărare ; a trebuit să fie grabnic internat în spital și îngrijit multă vreme.

Lorzii socoteau că bolșevicii nu erau tocmai străini de cele întîmplate. Răsunetul Marii Revoluții din Octombrie ajunsese la urechile întregului glob pă-

mîntesc : nu mai era colț pe lume unde să nu se fi știut de întîmplările din Rusia ; numele lui Lenin era cunoscut sufletelor asuprite și simple de pe toate meleagurile.

Potrivit părerii lorzilor, Ako fusese dăscălit de bolșevici și lucra din porunca lor ; fiind cu atît mai periculos, el trebuia răpus cît mai repede cu putință.

Guvernatorul general al Australiei și comandantul forțelor navale de război au primit ordin să înăbușe cu orice preț și prin orice mijloace răscoala de pe insula Rigonda : toți băștinașii care ar fi încercat cea mai ușoară împotrivire trebuiau seceraţi, iar cei rămași în viață împrăștiați prin diferite insule și arhipelaguri, pentru a fi puși la muncă silnică, Rigonda urmînd a fi populată cu sclavii domesticiți și supuși ai secolului douăzeci.

A pornit apoi spre Rigonda o nouă expediție. Nu mai era o canonieră comandată de un căpitan de rangul doi, ci o jumătate duzină de puternice nave de război, avînd pe crucișetorul care slujea drept vas-amiral un vice-amiral al cărui nume era vestit în tot Imperiul Britanic. Adevăratele țeluri ale expediției erau cunoscute doar unui cerc restrîns al comandamentului ; toți ceilalți credeau că navele de război pleacă în vederea unor exerciții obișnuite.

Epoca ploilor trecuse. Deasupra oceanului și a insulelor strălucea iar soarele ; păsările ciripeau, crîngurile, colinele și văile Rigondei erau numai floare de floare, cînd cele șase nave de război au aruncat ancora în fața satului vechi, dincolo de recif, cu țevile tunurilor îndreptate înspre insulă. Și a început un bombardament groaznic. De dimineață și pînă la amiază au bubuit tunurile. Obuzele cădeau în satul insularilor, explodau în desișuri, în crînguri, pe povîrnișuri ; moartea se năpustea năprasnic de la nord spre sud, pătrunzînd prin toate ungherele insulei. Tirul artileriei nu putea, firește, să acopere fiece petic de pămînt ; ici-colo rămîneau neatinse

întinderi destul de mari, dar nu era locșor unde omul să se fi putut simți la adăpost.

Cînd a amuțit canonada, pe țărm a debarcat un desant — nu un pumn de marinari, cu care Ako s-ar fi putut juca de-a v-ați-ascunselea — ci o armată întreagă, peste o mie de oameni înarmați, putînd scotoci orice peticuț de pămînt.

Cotropitorii erau necruțători. Ucideau femei și copii, moșnegi neputincioși și tineri în floarea vîrstei. Șuvoaiele plumbului zvîrlit de mitraliere spintecau desișul pădurilor și al trestiilor de pe maluri, iar cînd o dată cu venirea serii a coborît întunericul, reflectoarele au făcut din noapte ziuă. Păsările zburau speriate din cuiburi și se roteau țipînd pe deasupra copacilor, crabii ieșiți pe țărm se ascundeau iarăși în lagună, în vreme ce bocancii potcoviți ai soldaților îi striveau pe cei rămași pe pămînt. S-ar fi zis că toată mînia imperiului se strînsese acolo și că în izbitura acelui pumn de fier stătea toată fala puterii regale, toată cruzimea și furia unei răzbunări neîndurătoare. Detunau salvele de artilerie, explodau grenadele, se umplea de sînge pămîntul roditor al Rigondei, și mureau gemînd de durere oameni care întruchipau bunătatea și care n-ar fi vrut să facă nici un rău, nimănui pe lume.

Fusese atinsă mîndria prigonitorilor și a statului lor! În calea bunului lor plac se pusese de-a curmezișul un trib oarecare ! Trebuia să se verse sînge și trebuia să se audă gemete, căci altfel lorzii și amiralii nu s-ar mai fi putut odihni noaptea.

De la începutul atacului, Ako își dăduse seama că nici nu putea fi vorba de vreo împotrivire: puterea dușmanului era vădit cu mult mai mare. Trebuia să se îngrijească însă de viața oamenilor, de evacuarea populației. Îndată ce răsunase semnalul de alarmă, Ako le-a poruncit celor lipsiți de puteri, femeilor și copiilor, să plece în tabăra secretă din vîlceaua din munți, unde se adăpostiseră atît de bine în timpul primului atac. Pe unii dintre ei i-au lovit cîteva obuze

răzlețe înainte de a fi ajuns la tabără. O familie a fost omorîtă chiar în tabără de un obuz căzut în preajma colibei.

Către amiază, cînd canonada a încetat și trupele debarcate, desfășurate pe un front larg, au pornit în adîncul insulei, băștinașii și-au dat seama că de data asta cei din tabăra secretă erau în mare pericol, căci se aflau chiar în drumul trupelor dușmane. Ako i-a sfătuit să plece cu toții în cea de-a doua tabără, din Golful Trestiilor; socotind după direcția urmată de prigonitori, ei ar fi trebuit să iasă pe țărmul dimpotrivă cam la un kilometru mai la nord de Golful Trestiilor; dar pînă ar fi ajuns acolo, întunericul ar fi coborît peste insulă și plutele cu refugiați ar fi putut să iasă nestingherite în larg.

Cînd în cele din urmă tot tribul se strînsese în tabăra cea nouă din dreptul promontoriului, a apărut la sudul insulei silueta plumburie a unui crucișător ușor. Luneca încet pe lîngă insulă, ținîndu-se cam la un kilometru de țărm; pe punte, o seamă de ofițeri, cu binocluri mari la ochi, cercetau țărmul.

Fiecare băștinaș avea de ales fie să pornească la voia întîmplării pe mare, spre alte insule, fie să rămînă pe loc și să-și aștepte soarta ce i-o hărăzea dușmanul. Cei mai mulți au vrut să plece, preferînd să piară în largul oceanului, decît să moară uciși de prigonitori. Cam o treime din toată populația— bătrînii, bolnavii, răniții și femeile care-și pierduseră bărbații și aveau copii — au hotărît să rămînă locului.

Cei care plecau s-au urcat în plutele mari și, la adăpostul întunericului, se pregăteau de drum. După ce pipăise țărmul cu raza reflectorului, crucișătorul se întorcea îndărăt. Oamenii apucaseră a întinde pînza pe una din luntri, cînd o lumină vie căzu drept pe ea. Încetinindu-și viteza, crucișătorul trimise cîteva proiectile în direcția care-i dăduse de bănuit. Acestea căzură în Golful Trestiilor, peste grămada de plute, sfărîmînd trei din ele, cele mai mari. Apoi crucișătorul își urmă drumul, aruncîndu-și cînd și cînd îndărăt groaz-

nica sa ocheadă luminoasă. Din fericire, în momentul bombardamentului oamenii nu se aflau în bărci ; stăteau pe mal şi se uitau deznădăjduiţi la plutele sfărîmate. Într-una din aceste plute fusese păstrat un loc pentru Ako şi Nelima.

— Ce ne facem acum ? întrebă Nelima, privind cum se depărtau, una după alta, plutele rămase întregi ; treceau prin strîmtoarea din recif şi piereau încet-încet în bezna fără fund a oceanului. Noi nu putem pleca.

La pieptul ei dormea somnul lui dulce micuţul Mansfield.

— Tot o să plecăm — îi răspunse Ako. Ne urcăm într-o luntre, o legăm de cea din urmă plută şi pornim la drum.

Aşa au şi făcut. Şi la fel ca el au mai făcut alte cîteva familii. De fiecare plută legau cîte o luntre, în care se urcau doi-trei oameni ; apoi, la adăpostul nopţii negre, porneau la întîmplare. Ako a părăsit cel din urmă insula, cu mica lui familie ; a pornit în largul oceanului în căutarea unui cămin şi a unei noi patrii, ştiind că în orice loc pe tărîmurile Rigondei l-ar fi aşteptat robia pe care o aduseseră soldaţii cu civilizatele lor baionete.

Cu ochii la cumplitul prăpăd şi cugetînd la cele întîmplate, Ako îşi zicea : „Cotropitorii ne-au putut învinge şi ne-au putut îngenunchia, fiindcă au dat piept numai cu noi : o singură insulă şi un singur biet trib. Dar dacă într-o bună zi s-ar ridica şi ar dezlănţui lupta pentru libertate şi pentru dreptate toate popoarele lumii şi toate triburile amarnic de asuprite, atunci cotropitorii n-ar mai avea destule vase, destule tunuri şi nici destui soldaţi ca să ne poată ţine în jugul unei veşnice robii. Azi mi-am pierdut patria pentru a doua oară ; n-aş putea s-o mai dobîndesc decît printr-o luptă grea, covîrşitor de grea, dar nu de unul singur, ci laolaltă cu toţi asupriţii şi toţi umiliţii lumii. Iată ţelul vieţii mele de-aci îna-

înte: să trezesc setea de libertate a oamenilor, să-i îndemn la luptă pe cei care gem azi sub jugul neîndurător al robiei. Şi atîta vreme cît inima îmi va bate în piept, pînă la ultima mea suflare, eu aşa voi face. Da, acesta va fi marele ţel al vieţii mele! Şi va veni o zi: *ziua noastră!* — cînd nici navele de război şi nici tunurile nu vor mai putea face nimic... nimic!"

Drumul era lung şi marea văluroasă. Multe bărci au pierit înainte de a da de pămînt, dar unele din ele au izbutit să ajungă la ţărmuri şi să vorbească locuitorilor de-acolo despre Ako şi despre tribul care cutezase a se ridica împotriva Imperiului Britanic.

Cei rămaşi pe insulă au avut amară soartă chiar de-a doua zi după plecarea lui Ako. Bătrînii şi bătrînele care zadarnic ar fi fost duşi pe alte insule pentru munci grele, şi-au sfîrşit zilele sub baionetele soldaţilor englezi. După ce şi-au bătut joc de fete şi de femei, cuceritorii i-au îndesat pe cei rămaşi cu viaţă în puturoasele cale întunecate şi i-au dus departe, printre străini, robi ai plantatorilor şi ai proprietarilor de mine.

Nici unul din ei nu şi-a mai văzut niciodată ţărişoara. După cîtva timp, Compania comercială a Mărilor Sudului a adus în Rigonda cîteva sute de malaezi, care, sub straja supraveghetorilor albi, scoteau bogăţii din inima insulei în folosul englezului Henry P. Cook. Supraveghetorul-şef avea mereu la îndemînă cîteva biciuşti şi cîteva bastoane, căci din pricina desei lor folosiri zilnice, uneltele acestea se stricau prea repede.

2

Două zile şi două nopţi pluta cea mare cu pînză a tras mica luntre a lui Ako. A treia noapte, un vînt stîrnit în cîteva clipe a rupt împletitura slabă din ierburi care ţinea loc de frînghie. Toată noaptea Ako a luptat orbeşte cu furia stihiilor dezlănţuite, iar cînd

s-a crăpat de ziuă, pluta nici nu se mai zărea. În strădania lui de a birui valurile, fugarul nu se încumetase să lase vîslele din mîini. Tocmai spre seară, vîntul domolindu-se, apele oceanului s-au mai liniştit şi ele.

Micul Mansfield plîngea, agăţat cu degetele lui fragede de maică-sa. Pe lîngă luntre săgetau păsări albe, zburînd către nord-vest, încotro îşi ducea şi Ako luntrea.

In cea de-a patra zi a trecut pe lîngă ei o navă de război, pesemne una din cele care luaseră parte la expediţia împotriva Rigondei. Poate că se ducea la Sidney, ca să-i vestească guvernatorului general marea lor biruinţă, sau poate că îi căuta în largul mării pe insularii fugari. Fără să bage de seamă luntrea singuratică, nava se îndreptă spre nord-vest şi, în scurtă vreme, se făcu nevăzută dincolo de orizont.

In cea de-a şaptea zi, Nelima bău ultima înghiţitură de apă dulce; Ako renunţase de mult la porţia lui. Scîncetele micului Mansfield erau cu fiecare zi tot mai firave şi mai rare. Pe urmă n-a mai scîncit de loc şi nici nu s-a mai agăţat cu mînuţele lui de maică-sa, ci a rămas ţeapăn în braţele ei. Ako a lăsat atunci vîslele din mîini şi dîndu-se mai aproape de ai lui, i-a mîngîiat mîinile Nelimei, căutînd să-i aline durerea şi s-o îmbărbăteze. Ea nu plîngea dar, dusă pe gînduri, îşi ţinea ochii pironiţi pe obrajii slăbiţi şi neînsufleţiţi ai copilului.

— Micul nostru Mansfield e fericit... — îi şoptea Ako. A murit liber, n-a ştiut ce e chinul cumplit al robiei. Şi n-o să mai sufere niciodată. Căpcăunii n-au apucat să-l atingă cu labele lor hapsîne. Fii tare, Nelima, prietena mea, noi doi mai avem încă de trăit, mai avem de luptat...

Nelima tăcea, dar fără să lase din braţe trupul întepenit al pruncului. Abia a doua zi, Ako a izbutit s-o înduplece ca să-l lase să coboare în mare trupul întîiului lor prunc. Luntrea plutea încetişor mai de-

parte. Deasupra oceanului strălucea iarăşi soarele, de o parte şi de alta a luntrii valurile se spărgeau cu vîjîit molcom, pe ape se ivea mereu cînd un ghemotoc de trestii, cînd o creangă vestind că pămîntul e aproape; dar privirea Nelimei se întorcea ca sub puterea unei chemări spre un singur loc: departe, departe de luntre, în largul oceanului, acolo unde-i rămăsese copilul...

Trecea astfel zi după zi şi noapte după noapte şi în aceeaşi neschimbată privelişte a oceanului făr' de sfîrşit, nu se zărea nici o schimbare; numai vîsla din mîinile lui Ako se ridica tot mai anevoie, iar capul Nelimei se apleca tot mai ostenit pe piept. Şi, într-o noapte, cînd pe bolta întunecată se aprinseseră milioane şi milioane de stele, vrînd parcă să lumineze cu luminoasa lor scînteiere drumul acestor călători singuratici, viaţa frumoasei insulare Nelima s-a stins. Nelima a murit liberă, liberă în mijlocul oceanului.

Cînd şi-a dat seama că rămăsese singur pe lume, Ako s-a lăsat la picioarele soţiei lui; i-a privit multă vreme faţa, care nu mai răsfrîngea nici bucurie, nici durere, nici mînie, nici gîngăşie, ci numai o linişte adîncă şi o frumuseţe fără seamăn pe lume, o frumuseţe pe care numai el o înţelegea şi pe care nici moartea nu i-o putea răpi. Îi era sufletul greu. Cu buzele uscate şi crăpate bolborosea în şoaptă cuvintele duioase pe care i le spusese cîndva iubitei, apoi tăcea, aşteptîndu-i parcă răspunsul. Şi fiindcă nu primea nici un răspuns, se pornea să-i şoptească aceleaşi şoapte, iar şi iar, neputîndu-se obişnui cu gîndul că ceea ce pierduse nu se va mai întoarce niciodată şi că în inima şi în viaţa lui rămăsese un gol pe care nu-l va mai putea umple cu nimic, niciodată... niciodată...

Toată noaptea şi toată ziua următoare au plutit amîndoi pe apele oceanului, unul lîngă altul, şi abia în cea de-a şaptea seară, la ceasul minunat al asfinţitului, a încredinţat-o Ako, pe cea mai scumpă prie-

tenă a sa, adîncurilor oceanului. Era atît de istovit, încît cu greu mai ridica vîsla. A doua zi dimineața, cînd a zărit la orizont vîrfurile unor palmieri, nici n-a mai fost în stare să se bucure. A vîslit ca în vis toată ziua, căutînd să apropie luntrea de pămînt. Peste noapte, în vreme ce luna scălda în lumina-i argintie un crîng de palmieri lîngă o liniştită lagună străină, Ako a pus piciorul pe uscat; era ca sfîrşit, abia se mai putea mişca. S-a tîrît pînă la rădăcina celui mai apropiat cocotier şi a adormit.

După cîtăva vreme, pe insulă a început să se răspîndească zvonul că un anume polinezian le vorbea insularilor despre dreptatea şi nedreptatea de pe pămînt; şi pretutindeni pe unde se ivea, el trezea în oameni dorul de libertate, îmbărbătîndu-i şi îndemnîndu-i la împotrivire. Vorbea foarte bine englezeşte, citea multe cărţi şi ziare, astfel încît ştia oricînd tot ce se întîmplă prin celelalte ţări. Şi cu toate că ceea ce le spunea el oamenilor era adevărat şi că străduinţele lui tindeau către o viaţă omenească mai bună şi mai fericită, el se simţea la adăpost numai printre oamenii simpli şi asupriţi; de ceilalţi era nevoit să se ascundă.

Auzind însă curînd despre isprăvile lui Ako, guvernatorii insulelor şi alţi funcţionari mai puţin însemnaţi au început a-l socoti nu numai o piedică, ci şi un soi de primejdie pentru ei şi pentru ţelurile lor. L-au dibuit, l-au urmărit şi l-au scos în afara legii. Totuşi a trebuit să-şi dea şi ei seama că omul acela nu putea fi prins cît ai fi bătut din palme. Cum simţeau că pe Ako îl ameninţă o primejdie, insularii îi şi dădeau de ştire: îl ascundeau ei singuri în desişuri sau îl duceau cu luntrile pe alte insule şi arhipelaguri. Prigonitorii au făcut atunci cunoscut că vor da bani mulţi celui care-l va da pe Ako pe mîinile lor sau care va ajuta la prinderea lui. Răsplata făgăduită era destul de mare pentru a ispiti pe un ticălos sau a stîrni pe un inconştient, dar totodată prea neînsem-

nată pentru a înşela nişte oameni simpli şi cinstiţi cum erau prietenii lui Ako.

Au trecut luni, au trecut ani, şi pe Ako tot nu l-au prins. Duşmanii lui turbau de necaz: au mărit de două, de trei, de patru ori premiul pus pe capul lui: l-au urmărit agenţi încercaţi şi vicleni ai serviciului de informaţii, unii chemaţi înadins din Europa; şi totuşi toate sforţările au rămas zadarnice. Puterea uriaşă a guvernatorului general al Australiei se arăta a fi neputincioasă, iar milioanele bogătaşului Henry P. Cook nu ajutau la nimic; idealul căruia Ako îşi închina viaţa era mai tare, mai neînvins şi mai de preţ decît toate avuţiile vestitei Companii comerciale a Mărilor Sudului.

Ako ştia de primejdia ce-l pîndeşte la fiecare pas, dar nimic nu putea să-l oprească, nimic nu putea să-l împiedice, sau să-i curme măcar pentru o vreme zelul. Tărîmul pe care lucra era nemărginit de întins, iar solul în care-şi arunca grăunţele lui de aur, uimitor de rodnic. După ce zvîrlea pumni plini de seminţe într-un loc şi se încredinţa că cei dintîi lăstari au şi înverzit, pleca în altă parte, neobosit în munca-i eroică şi atît de nobilă, sfidînd orice primejdie, neastîmpărat şi fără teamă, de parcă ar fi fost însuşi spiritul libertăţii. Pretutindeni îl însoţeau dragostea şi prietenia triburilor asuprite, triburi a căror nesecată vlagă îl apăra de duşmani şi de pericole.

Cu trecerea anilor, făptura zveltă a lui Ako s-a mai încovoiat, mersul lui sprinten s-a mai încetinit, dar neostoitul său suflet a rămas veşnic tînăr. Tot pribegind mereu dintr-un loc în altul, el a văzut mulţime de ţări şi mulţime de oameni. Cu fiecare zi sporea numărul celor nemulţumiţi, al celor care nu puteau să se împace cu truda şi cu traiul lor neomenesc. Şi în vremea aceasta, răsunetul crescînd al Marii Revoluţii din Octombrie chema fără încetare, ca un uriaş clopot al istoriei, popoarele din lumea întreagă la împotrivire dîrză şi la luptă vitejească în numele

dreptății. Poporul Rusiei arătase drumul spre libertate celorlalte popoare ale globului pămîntesc. După un somn de veacuri, toată suflarea lumii coloniale se trezea la luptă pentru drepturile și pentru libertatea ei. Dorința de descătușare și dreptate se înfiripa ca o adiere proaspătă a dimineții, cîștigînd țară după țară ; milioane de oameni asupriți și umiliți din Asia, din Africa și din Oceania se chemau pe deasupra mărilor și continentelor, îndemnîndu-se la luptă. Pretutindeni unde oamenii luptau pentru eliberarea lor sau unde se pregăteau pentru această luptă, Ako se simțea ca acasă. Cînd s-a abătut peste globul pămîntesc uraganul celui de-al doilea război mondial, el se afla în Indonezia : lupta cot la cot cu revoluționarii de acolo, pentru a ridica poporul împotriva imperialiștilor japonezi. Știa ce se întîmplă în China și în Vietnam. A luptat de asemenea și în junglele din Sumatra, împreună cu băștinașii, împotriva asupritorilor olandezi. Biruința Uniunii Sovietice în cel de-al doilea război mondial i-a umplut inima de nădejde și încredere.

Mai curgea încă sînge, mai bubuiau încă tunurile, mai ardeau sate și orașe, tiranii mai încercau prin toate mijloacele să se agațe de putere... totuși se luminase de ziuă și pentru popoarele coloniale ; ele știau că libertatea e aproape și își dădeau seama că nu poate fi cucerită decît numai prin luptă.

Ako avea o mulțime de prieteni buni și neînfricați, a căror soartă o împărtășea, prieteni alături de care muncea și lupta. În vreme ce dăscălea cîte un nou schimb de luptători, Ako creștea el însuși din propria lui învățătură, devenind astfel un „îndrumător popular" în înțelesul deplin al acestui cuvînt. Fără patrie, smuls de lîngă ai lui, el nu s-a simțit niciodată străin printre cei de care-l lega o luptă comună : cea mai puternică și cea mai trainică dintre toate legăturile. Cine avea în viață același țel ca Ako și cine știa să i se dăruiască pe de-a-ntregul cu trup și suflet, acela nu trăia degeaba pe lumea aceasta.

Lupta din junglă a ţinut cîteva ore. Ţăcăneau mitralierele, împroşcau în rafale lungi armele automate, din cînd în cînd explodau grenade, în vreme ce orbitoare străfulgerări luminau pentru o clipă umbra desişurilor, ca şi cum o mînă nevăzută ar fi aprins şi ar fi stins un uriaş bec electric.

Apoi s-a făcut linişte şi jungla a început să se umple de propriile-i zgomote: ţipetele păsărilor, glasurile sălbăticiunilor, paşii tiptili ai fiarelor de pradă şi nedezmînţitul foşnet al pădurii virgine.

Batalionul expediţionar olandez, care se încumetase a pătrunde în adîncul junglei, fusese secerat aproape în întregime; izbutiseră să iasă din încercuire numai vreo cincizeci de soldaţi, care, dînd să scape, se tupilau din desiş în desiş, cu gînd să-şi găsească drumul către baza regimentului. Ceilalţi zăceau la pămînt şi pe deasupra leşurilor se învîrteau şi mişunau nenumărate gîngănii.

După ce au adunat capturile, soldaţii indonezieni şi-au ridicat morţii, răniţii, apoi au părăsit şi ei cîmpul de bătaie. Tabăra lor se afla în pădure, nu departe de ţărmul mării.

Unul dintre răniţii în stare gravă era dus pe o targă de patru soldaţi; comandantul, un tînăr cu chipul ca turnat în bronz, mergea în urma lor. Peste cîteva ceasuri, soldaţii au ajuns într-un loc la ţărmul mării, unde se aflau cîteva mici corturi, la adăpostul unor tufişe. Într-unul din corturi lucra un medic şi cîţiva infirmieri. Rănitul a fost cercetat îndată şi operat fără întîrziere, dar cînd, în urma operaţiei, ofiţerul l-a chemat pe medic la o parte şi, fără a rosti nici un cuvînt, şi-a pironit ochii în ochii lui, medicul a scos un oftat şi a rostit încet:

— Slabă nădejde! Singurul lucru care i-ar mai putea ajuta ar fi o transfuzie de sînge, dar... ştii şi tu că noi n-avem cum s-o facem.

— Ia sîngele meu, ia-mi-l tot, pînă la ultima picătură — şopti ofiţerul. Ia-mi jumătate din viaţă, ia-mi viaţa întreagă, dacă e nevoie, dar scapă-l... scapă-l, dacă-ţi stă în putere!

Medicul îşi scoase descumpănit ochelarii şi se porni să-i frece.

— Tocmai că nu-mi stă în putere... — răspunse el în şoaptă. Crezi că m-aş mai gîndi la viaţa mea dacă i-aş putea veni în ajutor lui Ako?... Mai ai vreo îndoială?

Şi au tăcut amîndoi.

O oră mai tîrziu, Ako îşi veni în fire. Cînd a deschis ochii, a întîlnit privirea mută şi caldă a ofiţerului şi i-a zîmbit. Apoi a privit lung la portretul atîrnat pe peretele cortului, ca şi cum i-ar fi vorbit în gînd: era chipul lui Lenin.

— Cum s-a sfîrşit lupta, Pandi, prietene? îl întrebă Ako. Vorbea atît de încet, încît celălalt a trebuit să se aplece ca să-l audă.

— Am învins, Ako — îi răspunse Pandi. Vrăşmaşul e zdrobit.

— Bine, Pandi... — murmură Ako. Trebuie să luptăm... pînă la capăt...

— Pînă la capăt au luptat şi fraţii noştri ruşi şi chinezi — urmă Pandi. Noi mergem pe drumul lor şi o să învingem...

— Şi o să învingem... — şopti din nou Ako.

După puţină vreme, Pandi îl întrebă:

— Ce vrei, Ako?... Vrei poate ceva?

— Să mă duceţi pe ţărmul mării, Pandi... — răspunse Ako. Aş vrea să privesc spre sud... spre patria mea.

Pandi a chemat cîţiva soldaţi care l-au dus pe Ako pe malul mării. I-au făcut un aşternut moale şi bun la umbra deasă a unui copac bătrîn, şi Pandi s-a aşezat alături. Ako şi-a aţintit privirea, departe, în zare... Ochii lui visători lunecau peste întinsul fără de sfîrşit al apelor, departe-departe, încotro era pa-

tria lui, Rigonda... cea mai nefericită şi cea mai dragă dintre toate insulele Marelui Ocean.

— Pandi... — şopti Ako, după un răstimp.

— Da, prietene... — îi răspunse încet acesta.

— Ce minunată va fi viaţa omului într-o bună zi... cînd se va fi sfîrşit şi ultima bătălie hotărîtoare... cînd popoarele nu vor mai lupta între ele, ci îşi vor da cu toatele mîna ca să construiască o lume nouă şi fericită! Asupritorii au să fie izgoniţi, Pandi, aţîţătorii la război au să trebuiască să tacă, o să se pună stavilă la tot ce e întunecat şi rău... În lume va triumfa prietenia, va triumfa munca liberă şi plină de bucurie. Eu n-am să mai apuc toate astea, dar ştiu bine că aşa va fi... şi nu mi-e teamă de moarte, fiindcă îmi dau seama că am făcut şi eu ceva, puţin, foarte puţin, dar am făcut şi eu ceva pentru ca să vină mai repede clipa asta, mai repede...

Cînd, coborînd mereu pe cer, soarele sărută marea şi cînd în veşnicul joc de lumini al amurgului bolta cerească îşi împurpura poala cu o uriaşă floare roşie, Ako îl rugă pe prietenul său Pandi să-i aducă din cort bluza lui de soldat, pe care o purtase în ultima luptă. Avea pe partea dinăuntru o pată mare de sînge închegat. Cu degete slăbite, Ako a tras din buzunarul de la piept un carneţel; l-a desfăcut şi a scos dintre file o foaie mică de hîrtie împăturită, pe care a privit-o lung şi înduioşat.

— Pandi... — rosti Ako după un răstimp. Eu n-am nimic de preţ şi nici lucruri frumoase pe care să le las amintire prietenilor mei. Aveam un singur vis, pe care n-am izbutit să-l împlinesc pînă la capăt. Dar ştiu că va veni ziua cînd visul acesta se va putea împlini... cînd patria mea nefericită va fi liberă şi-şi va chema acasă poporul risipit pe atîtea insule. Pandi... vreau să te rog ceva... Dacă apuci ziua aceea, ia-mi locul şi fă ceea ce aş fi făcut şi eu. Caută-i pe băştinaşii ţărişoarei mele şi du-i în Rigonda. Ţine foaia asta de hîrtie, e harta insulei mele. Acum

n-o să mai fie greu de găsit. Şi aici, în carneţel, sînt însemnate insulele pe unde gem cei din Rigonda...

Mişcat pînă la lacrimi, Pandi a luat carneţelul lui Ako şi a cercetat o vreme mica hartă geografică, tăiată de bună seamă dintr-o revistă.

— Bine, Ako... — îi răspunse el în şoaptă.

Mîinile lor se întîlniră. Pandi strînse călduros degetele slăbite ale prietenului.

— Îţi mulţumesc, Pandi... — şoptiră buzele lui Ako, Şi acum... rămas bun... patriei mele, Rigonda...

Marea întreagă se aprinsese şi ardea. Asfinţitul îşi întindea pe cerul purpuriu aripile în flăcări. Din larg zburau către ţărm stoluri de păsări marine, grăbite să ajungă acasă, înainte să le apuce noaptea. Curînd soarele se făcu nevăzut, iar sus, pe bolta din ce în ce mai întunecată, se aprindeau ici-colo stele. Cu fiecare clipă scînteiau tot mai multe, luminînd tot cerul cu lumina milioanelor de universuri îndepărtate.

In tufişurile de după cortul medicului, unde se rostuiseră soldaţii lui Pandi, cineva începu să cînte. Era un cîntec nou, unul din acele cîntece care începuseră să răsune în desişurile marii insule doar cu cîţiva ani înainte. Cuvintele simple ale cîntecului aminteau suferinţele de ieri, şi marea luptă de azi, şi mult dorita fericire de mîine. Glasului singuratic i se alăturară curînd alte glasuri. Şi, ţinîndu-şi răsuflarea, tot înconjurul asculta cîntecul acesta de luptă şi de visuri mari: codrul încremenit, şi marea liniştită, şi însăşi adînca noapte înstelată.

Redactor de carte : Mimi Westfried
Tehnoredactor : Gh. Iacob
Corector : G. Ionescu

Dat la cules 23.IX.957. Bun de tipar 30.XII.957. Tiraj 12.150. Hîrtie Tipar de 50 gr. m.p. Coli de tipar 21,25. Coli de editură 16,5. Ft. 32/84×108. Com. edituriі 2615. Ediția I. A. 01289. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 (S)=R

Tiparul executat sub com. nr. 1564 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.

Lei 6,50